

FELMÉRY ZOLTÁN: A magánbiztonság magyarországi helyzetéről

FINSZTER GÉZA: Magánbiztonság – közbiztonság

LIPPAI ZSOLT: Magánbiztonságról határtalanul

TÓTH ATTILA: A magánbiztonsági vállalkozások minősítési szempontrendszerének kialakítása Magyarországon

POLYÁK ZSOLT: A közbiztonsági háló jelentősége a helyi rendszerben

TÓTH LEVENTE: Közterületi térfigyelő rendszerek eltérő fejlődése Európában

MÉSZÁROS ISTVÁN: A kórház – mint kritikus infrastruktúra – biztonságának aktuális kérdései

TÚRÓS ANDRÁS: Polgárőrség a 21. század harmadik évtizedében.

Önvédelmi csoportoktól a profi határvédelemig

CHIKÁN-SONNE ZOLTÁN: Műtárgyak védelme a légitörekedés során

INTERJÚ: Párbeszéd a Biztonságpiac konferencia múltjáról jelenéről, és a rendészeti piacon betöltött szerepéről. Interjú Dr. Fialka Györggyel, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnökével

FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ: Ajánlás a Nemzetközi Rendészeti Figyelő X. száma elé

ERDÉLYI CSABA – HLAVACSKA GERGELY – BOGOTYÁN RÓBERT LAJOS – DRUSZA TAMÁS –

ERDÉLYI KATALIN: Nemzetközi Rendészeti Figyelő X.

BELÜGYI SZEMLE

A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI, TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

---

71. ÉVFOLYAM

2023/6. SZÁM

BELÜGYI SZEMLE

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK
TITKÁR
TAGOK

Dr. Felkai László, közigazgatási államtitkár, Belügyminisztérium
Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
Prof. dr. Finszter Géza, a Magyar Tudományos Akadémia doktora
Prof. dr. Gál István László, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Haller József, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Herke Csongor, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Kecskés László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Kerezi Klára, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi tanár
Prof. dr. Koltay András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Médiatechnika elnöke, egyetemi tanár
Prof. dr. Korinek László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Maróth Miklós, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Prof. dr. Mezey Barna, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Patyi András, a Kúria elnökhelyettese, egyetemi tanár
Prof. dr. Polt Péter, legfőbb ügyész, egyetemi tanár
Prof. dr. Sándor István, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Prof. dr. Tóth Mihály, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Ludek Michalek, a Cseh Rendőrákadémia tagja, egyetemi tanár
Dr. habil. Philipp Fluri ügyvezető, Genfi Biztonságpolitikai Központ
Dr. h.c. Detlef Schröder, az Európai Unió Rendészeti Képzési Ügynökségének korábbi ügyvezető igazgatója
Dr. Ciprian Maftei, belügyi attasé, Románia Magyarországi Nagykövetsége

SZAKMAI TANÁCSADÓ TESTÜLET

Dr. Bakai Kristóf Péter PhD, püőr. dandártábornok, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Vámszakmai és Nemzetközi elnökhelyettese
Dr. Balogh János r. altábornagy, az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője
Dr. Bolcsik Zoltán r. altábornagy, a Belügyminisztérium rendészeti államtitkára
Dr. Góra Zoltán t. altábornagy, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetője
Hajdu János r. altábornagy, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója
Dr. Halmosi Zsolt r. altábornagy, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság vezetője
Dr. Hatala József ny. r. altábornagy, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács elnöke

Prof. dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár,
a Belügyminisztérium oktatási főszemlélője
Prof. dr. Kovács Gábor r. vezérőrnagy, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar dékánja, tanszékvezető egyetemi tanár
Láng István, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője
Prof. dr. Sallai János r. ezredes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
tanszékvezető egyetemi tanár
Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró, nemzetközi jogász
Dr. Tomin Szilvia r. vezérőrnagy, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója
Dr. Tóth Tamás bv. altábornagy, a Büntetés-végrehajtás Országos
Parancsnokság vezetője
Dr. Túrós András ny. r. altábornagy, az Országos Polgárőr Szövetség elnöke

SZERKESZTŐSÉG

FŐSZERKESZTŐ	Prof. dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES	Dr. Szabó Csaba PhD r. alezredes, egyetemi docens
FELELŐS SZERKESZTŐ	Dr. Németh Viktor PhD
OLVASÓSZERKESZTŐ	Végh Zsuzsanna
IDEGENNYELVI SZAKLEKTOR	Prof. dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár
FŐMUNKATÁRS	Csala Károly r. ezredes
MUNKATÁRS	Luda Henrietta
SZERKESZTŐSÉG	Fazekas-Pátyodi Szandra 2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3. Telefonszám: +36 (26) 795-922; BM: 24-626 szerkesztoseg@belugyiszemle.hu www.belugyiszemle.hu
ISSN	ISSN 2062-9494 (Nyomtatott) ISSN 2677-1632 (Online)
FELELŐS KIADÓ	LXXI. évfolyam Belügyminisztérium www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium 1051 Budapest, József Attila utca 2-4.
NYOMDA	Duna-Mix Kft.
FELELŐS VEZETŐ	Borbély Levente, ügyvezető Megjelenik havonta

TARTALOM

	Előszó	939
	TANULMÁNYOK	
FELMÉRY ZOLTÁN	A magánbiztonság magyarországi helyzetéről	941
FINSZTER GÉZA	Magánbiztonság – közbiztonság	961
LIPPAI ZSOLT	Magánbiztonságról határtalanul	971
TÓTH ATTILA	A magánbiztonsági vállalkozások minősítési szempontrendszerének kialakítása Magyarországon	1001
POLYÁK ZSOLT	A közbiztonsági háló jelentősége a helyi rendészetben	1023
TÓTH LEVENTE	Közterületi térfigyelő rendszerek eltérő fejlődése Európában	1041
MÉSZÁROS ISTVÁN	A kórház – mint kritikus infrastruktúra – biztonságának aktuális kérdései	1059
TÚRÓS ANDRÁS	Polgárőrség a 21. század harmadik évtizedében. Önvédelmi csoportoktól a profi határvédelemig	1073
CHIKÁN-SONNE ZOLTÁN	Műtárgyak védelme a légitömegközlekedés során	1085
	INTERJÚ	
FAZEKAS-PÁTYODI SZANDRA – SZABÓ CSABA	Párbeszéd a Biztonsági piac konferencia múltjáról, jelenéről, és a rendészeti piacon betöltött szerepéről. Interjú Dr. Fialka Györggyel, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnökével	1095
	NEMZETKÖZI RENDÉSZETI FIGYELŐ	
FINSZTER GÉZA – KORINEK LÁSZLÓ	Ajánlás a Nemzetközi Rendészeti Figyelő X. száma elé	1103
ERDÉLYI CSABA – HLAVACSKA GERGELY – BOGOTYÁN RÓBERT LAJOS – DRUSZA TAMÁS – ERDÉLYI KATALIN	Nemzetközi Rendészeti Figyelő X.	1107

ELŐSZÓ A BELÜGYI SZEMLE, BIZTONSÁGPIAC X. TEMATIKUS SZÁMÁHOZ

Kedves Olvasó!

„*Ha kitartunk, a siker bármikor beüthet.*” Állapítja meg Barabási Albert László, *A Képlet. A siker egyetemes törvényei* című könyvének egyik törvényszerűségként.

Nos, a Biztonságpiac az elmúlt egy évtizedben kitartott, az életünk, szakmai közösségeink és gondolkodásunk részévé vált, fontos találkozások és diskurzusok állandó helyszínéül szolgált, kijelenthető tehát, hogy a kezdeményezés nemcsak életképes, hanem sikeres is. A tízéves jubileumát ünneplő konferenciasorozat – az előbbieken túl – fontos szolgálatot teljesített a biztonság megteremtésével összefüggésben, ugyanis egy asztalhoz ültette a legkülönbözőbb szereplőket: a rendvédelmi, a honvédelmi, a vagyonvédelmi, a hadiipari, a kiberbiztonsági, a bűnmegelőzési szakembereken át a polgárőrökig. Így ezek a konferenciák évről évre alkalmat teremtettek és egyben ösztönözték is az érintetteket arra, hogy mérleget vonjanak, megértsék egymás aspektusait, gondolkodását, szempontjait, és együttműködjenek. A rendszeres és konstruktív együttgondolkodásból számos sikeres projekt szökkent szárba, s született gyümölcsöző együttműködés. A Biztonságpiac jól megtalálta integráló, koordináló és egyben katalizáló szerepét, az évkönyvek pedig értékes lenyomatait az egyes szervezetek képviselői által elmondottaknak, jövőbe mutató fejlesztési elképzeléseknek.

A Nemzeti Közszerződési Egyetem az elmúlt tíz évben örömmel vállalt szerepet a Biztonságpiac konferenciákon, hiszen előadók, szakembereink szinte mindig jelen voltak, és többször lehettünk házigazdák is a csodálatos Ludovika Campuson. Egyúttal hálásak is vagyunk, mert az alapításának szintén tizedik évfordulóját idén ünneplő NKE Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék fejlődésének fontos támogatója volt a Biztonságpiac. A tanszék folyamatosan lehetőséget kapott szakmai eredményeinek bemutatására, így jelentősen bővíthetett a partnerhálózat, hallgatóink meghívást kaptak a konferenciákra, az évkönyvek pedig állandó ajánlott irodalomává váltak kurzusainkon.

Az első konferenciákon még arról beszéltünk, hogy a magánbiztonságnak komoly restanciája van az elméleti, tudományos, oktatási háttér megteremtésében,

amit mielőbb pótolni szükséges. Örömmel jelenthetem, hogy az elmúlt évtizedben sikerült pótolni a hiányosságokat, hiszen csak a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék vezetésével 12 tankönyv, 200-nál több szakmai tanulmány, több témába vágó PhD-fokozat született vagy van már célgyenesben, fontos alap kutatások kerültek lebonyolításra, és számos szakmai konferencia valósult meg. Az időközben az ország tíz legjobb egyeteme közé bekerülő Nemzeti Közszolgálati Egyetem képzési portfóliójában a Rendészet-tudományi Kar biztonsági szakiránya hatalmas fejlődésen ment keresztül az elmúlt évtizedben, hiszen keresett és elismert képzés lett, amely immár nappali tagozaton is elérhető államilag támogatott formában is, sőt 2020-tól elindult a biztonsági szervező mesterképzés, amelyre kiemelt érdeklődés mutatkozik. Ezen túl az elmúlt években már két szakirányú továbbképzést is sikerült elindítani: Településbiztonsági menedzser, valamint – a Testnevelési és Sporttudományi Egyetemmel közösen – Rendezvényszervezés és sportbiztonság címmel.

Van még egy testvér, aki szintén idén ünnepli tizedik születésnapját, a konferenciák állandó meghívottja, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács. A jövőbe tekintve nemcsak a bűnmegelőzésben kezdődik új ciklus, hiszen a 2013–2023-as Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia helyébe új stratégia lép, hanem valamilyeni, a biztonság megteremtésében érintett szereplő számára megújuló gondolkodásra, innovatív megoldásokra és hatékony együttműködésre, egymás tevékenységét támogató, kiegészítő, komplementer rendészeti attitűdre van szükség annak érdekében, hogy a biztonságot fenyegető – egyre többrejtű és egyre intenzívebben jelentkező – kihívásokat eredményesen lehessen kezelni. A Biztonsági piacnak a következő tíz esztendőben is fontos szerepe lehet a fenti törekvések támogatásában.

Budapest, 2023. április 19.

Dr. Christián László
r. dandártábornok
NKE rektorhelyettes

A magánbiztonság magyarországi helyzetéről

About the situation of private security in Hungary

Felméry Zoltán

tudományos munkatárs
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Eötvös József Kutatóközpont,
Stratégiai Védelmi Kutatóintézet
felmery.zoltan@gmail.com

Absztrakt

Cél: Jelen tanulmány elkészítésével az a szerző célja, hogy bemutassa a magyarországi magánbiztonsági piac néhány jellemvonását, és ezáltal közelítő képet kapjunk a biztonságteremtéshez köthető piaci koordináció mértékéről. Ennek ismeretében ugyanis a későbbiekben – bizonyos szempontok mentén – összehasonlíthatóvá válhat a bürokratikus és a piaci koordináció, azaz az állam által biztosított és a magánszolgáltatóktól vásárolt biztonság.

Módszertan: A szerző írásában – a magánbiztonsági vállalkozások helyzetének értékelése érdekében – a szektor kiadási és létszámadatait tekinti át, kiegészítve azokat a vállalkozások számának alakulásával és néhány további aggregált pénzügyi adatnak az ismertetésével.

Megállapítások: A magánbiztonsági vállalatok szerepvállalása – erős korlátozó feltételek mellett – a rendelkezésre álló statisztikai eszköztárból nyomon követhető. Ezek áttekintése során arra juthatunk, hogy az utóbbi években a vállalkozások száma a piac érdemi szűkülésének, míg az árbevétel és létszám adatok alakulása a növekedésnek a képét közvetíti.

Érték: Az állam mellett létező szereplők és mechanizmusok, illetve azok nagyságrendjének megismerése hozzájárulhat a rendteremtésben érdekelt szereplők közötti együttműködés javításához.

Kulcsszavak: magánbiztonság, piaci koordináció, követelésállomány, alkalmazotti létszám

Abstract

Aim: The aim of this paper is to present some of the characteristics of the Hungarian private security market, and thus to provide an approximate picture

of the degree of market coordination involved in security provision. In this way, it will be possible to compare bureaucratic and market coordination, i.e. security provided by the state and security purchased from private providers, from a certain point of view.

Methodology: In order to assess the situation of private security companies in Hungary, the Author gives an overview of expenditure data and the number of employees of the sector, supplemented by trends in the number of companies and some additional aggregate financial data.

Findings: The involvement of private security companies can be tracked using the available statistical tools – under strong constraints. A review of these suggests that in recent years, the number of companies has shown a pattern of substantial contraction in the market, while the evolution of turnover and headcount figures shows a pattern of growth.

Value: Understanding the actors and mechanisms that exist alongside the state, and their scale, can help to improve cooperation between actors involved in policing.

Keywords: private security, market coordination, receivables, number of employees

Bevezetés

Ha megkérdezzük az utca emberét, hogy ki vagy mi garantálja számára a biztonságot, szinte kivétel nélkül azt a választ fogjuk kapni, hogy az állam vagy a rendőrség. Néhány kivételes esetben talán előfordulhat, hogy a megkérdezettek megemlítenek nekünk még néhány további olyan állami szervezetet, amelyek valóban részt vesznek a rendteremtésben, de az államon mint meghatározó aktoron kívül nem valószínű, hogy más szereplők és mechanizmusok is szóba kerülnek. Amikor tehát meg akarjuk határozni azt, hogy milyen szereplők szolgáltatják számunkra a biztonságot, akkor elsőre rögtön az állam rendvédelmi tevékenysége jut eszünkbe. Ennek elsődlegességéhez persze kétség sem férhet, de jó, ha tudatosítjuk, hogy a biztonság megteremtésében nem az állam az egyedüli „szolgáltató” – és az általa megvalósított bürokratikus koordináció sem az egyetlen közvetítő mechanizmus.

A fenti distinkció – jelesen a biztonságipar állami és nem állami szereplőkre történő felosztása – a rendészetelmélettel foglalkozó szakirodalomban és a gyakorlati munka során ma már persze trivialitás (Boda et al., 2019; Christián, 2022;

Finszter, 2018; Korinek, 2015),¹ a különböző mechanizmusok oly módon történő értékelése azonban, ami mérhetővé és ezáltal talán valamennyire összehasonlíthatóvá teszi az egyes szereplők biztonságteremtésben betöltött szerepét, még korántsem az. Evidencia, hogy az állam mellett léteznek más szereplők és mechanizmusok, de annak megítélése, hogy mennyiben az állam, és mennyiben a „többiek” felelnek a rendért, nem is olyan egyszerű feladat.

Mindenekelőtt persze fogalmi tisztázásra van szükség. Meg kell határozni, hogy mi is tartozik a nem állami szereplők – vagy a rendészettudomány által használt kifejezést használva, a komplementer rendészet fogalmi – körébe. Ezt bizonyára sokféleképpen megtehetjük. Én a magam részéről közgazdászként ehhez a Kornai János nevéhez köthető koordinációs mechanizmusok modelljét ajánlom az olvasó figyelmébe (Kornai, 1983 és 1993). A modell részletes ismertetésére itt sem hely, sem igény nem mutatkozik, oly sok más társadalmi terület mellett annak megállapításai azonban a biztonság területén is alkalmazhatóak (Felméry, 2018). Mindössze egyetlen dolgot emelnék itt ki: a rendvédelem területén is bizonyosan megkülönböztethető két alapvető mechanizmus, a bürokratikus és a piaci koordináció, ami hatással van a biztonságunkra. Az előbbi az állam rendteremtő tevékenysége révén, az utóbbi pedig a biztonságpiacon magánszolgáltatóktól vásárolt tevékenységeken keresztül érvényesül. Léteznek más olyan mechanizmusok is, amelyek nem állami szereplőkhöz köthetőek,² ezek azonban egyrészt feltételezhetően jóval kevésbé fajsúlyosak, másrészt pedig nem tárgyai a jelen tanulmánynak. Ezek vizsgálatától a továbbiakban eltekintünk, és a nem állami mechanizmusokon belül kizárólag a piaci koordinációra, azaz a magánbiztonsági szolgáltatóktól vásárolt biztonságra koncentrálnak. Érdeemes ugyanis időnként számot vetni azzal, hogy Magyarországon ez mennyiben van jelen és milyen tendenciák jellemzik.

Módszertan és limitáció

Jelen tanulmány elkészítésével az a célunk, hogy bemutassuk a magyarországi magánbiztonsági piac néhány jellemvonását, és ezáltal közelítő képet kapjunk a biztonságteremtéshez köthető piaci koordináció mértékéről. Ennek ismeretében ugyanis a későbbiekben – bizonyos szempontok mentén – összehasonlíthatóvá válhat a bürokratikus és a piaci koordináció, azaz az állam által biztosított és

---

1 Annak az érzékeltetése érdekében, hogy a gondolat, mely szerint egy társadalomban nem egyedül a hatalom tartja fenn a rendet, már jóval korábban megjelent, érdemes elolvasni Concha Győző 1935-ben elhangzott akadémiai székfoglaló beszédét (Concha, 1935).

2 Ezek áttekintéséhez lásd Felméry (2018).

a magánszolgáltatóktól vásárolt biztonság. Kétség sem fér ahhoz, hogy a kettő tartalmában jelentősen eltér egymástól. A biztonságunkhoz köthető egyes tevékenységek állami privilégiumok, és ezek biztosításában nincs helye magán szereplőknek. A részben eltérő feladatrendszer azonban két mutatószám mentén – megítélésem szerint – nem lehetetleníti el az összehasonlítást. Az egyes mechanizmusokhoz köthető erőforrás-felhasználásból kiindulva egyrészt áttekinthetjük a különböző koordinációs mechanizmusokhoz társítható belbiztonsági szolgáltatásokhoz köthető kiadásokat (kiadási és árbevétel-statisztika), azaz lényegében megállapíthatjuk, hogy mennyibe kerül a társadalom számára az állam által biztosított és a magán szereplőktől vásárolt védelem. Másrészt meghatározhatjuk a belbiztonsági szolgáltatásokban közreműködő személyek számát (létszámstatisztika), azaz azt, hogy hányan vesznek részt az állami és a magánszolgáltatói védelmi tevékenységben.

Az állami tevékenységhez köthető kiadások és létszámok a rendelkezésre álló statisztikai adatokból, illetve a költségvetési és zárszámadási törvények adataiból nagyságrendileg jól következtethetőek. Elemzésünkben azonban a tematikus lapszám irányelveihez igazodva most csak a magánbiztonsági szektor kiadási és létszámadatait tekintjük át, kiegészítve azokat a vállalkozások számának alakulásával és néhány további aggregált pénzügyi adatnak az ismertetésével. Az egyes adatokat az iparág egészére vonatkoztatva, valamint az egyes tevékenységcsoportok (személybiztonsági tevékenység, informatikai rendszer szolgáltatás, nyomozati tevékenység) szerinti bontásban egyaránt közreadjuk. A vizsgálati időtáv tekintetében elsődlegesen a 2010-es évek második felére koncentrálnak.³ Az adatokhoz történő hozzáférés ez esetben nem olyan egyértelmű, és az ismert adatok értékelése korlátozó feltételek mellett lehetséges csupán. A korlátozó feltételek indokoltságát elsődlegesen a magánbiztonsági iparág szürke/feketegazdaságban történő érintettsége okozza. Közismert, hogy a 2000-es években a magánbiztonsági vállalatok egy jól meghatározott részére a közterhek elkerülésének igénye és gyakorlata volt jellemző. A szektorban jelentősek voltak a köztartozásokat felhalmozó vállalkozásokban végződő alvállalkozói láncolatok, a jövedelemelvitkolás és a feketén foglalkoztatás. A fentieket alátámasztó figyelemre méltó adat, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2012 előtt az őrző-védő cégeknél folytatott adóellenőrzések 88 százalékában tárt fel valamilyen szabálytalanságot (Felméry, 2018). Ennél frissebb adattal sajnálatos módon nem rendelkezünk, a közéletben felbukkanó esetek számából kiindulva azonban még mindig fellelhetőek törekvések a szabályok kijátszására. Az alábbiakban közzétett aggregált adatok tehát – mivel azok csak a könyvekben

---

3 A 2010-es évek első felét érintő adatsorok részletes áttekintéséhez lásd Felméry (2016 és 2017).

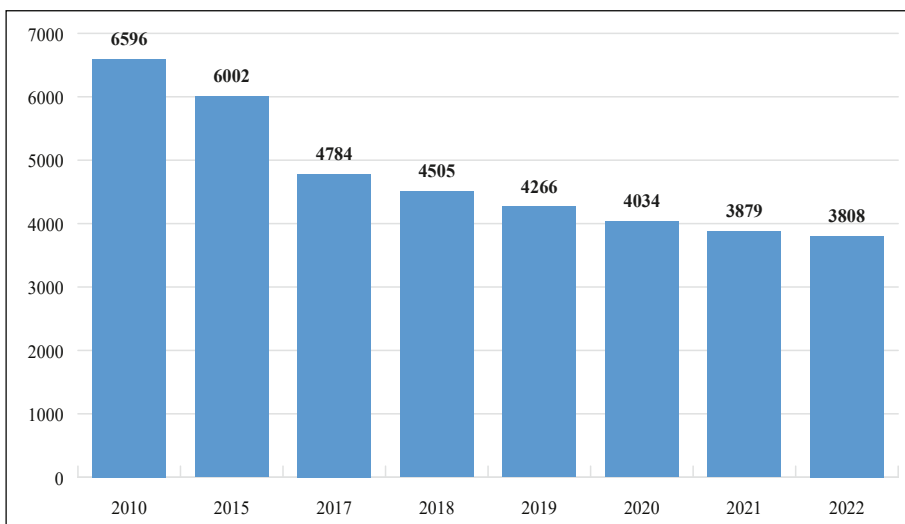
szereplő értékeket tartalmazzák – komoly fenntartásokkal kezelendők. A valóságban ezek az adatok – különösen az árbevétel-statisztikák – érdemben haladhatják meg az itt közölteket. A tanulmányban közzétett adatok forrása minden esetben a Nemzeti Cégtár adatbázisa (Nemzeti Cégtár, 2023).

A magánbiztonsági vállalkozások számának alakulása

A magánbiztonsági szektor helyzetének értékelését célszerű a vállalkozások számának alakulásával kezdenünk. Ehhez a Központi Statisztikai Hivatal által közreadott, a Gazdasági Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszerének 80. ágazati – azaz a biztonsági és nyomozati – tevékenységét végző vállalkozások (URL1) számát, illetve annak elmúlt években bekövetkező változását határozzuk meg. A vállalkozások számát az 1. számú ábra, a változások mögött meghúzódó egyes tényezőket pedig az 1. számú táblázat szemlélteti.

1. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások száma (2010–2022)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

Az 1. számú ábrán jól látható, hogy a 2010-es évek elején a vállalkozások számában bekövetkezett csökkenés az évtized második felében is érdemben folytatódott, ami mára oda vezetett, hogy az elmúlt évtizedben gyakorlatilag alig

több mint felére csökkent a szektorban tevékenykedő vállalkozások száma. 2022-ben 3808 magánvállalkozás végzett biztonsági és nyomozati tevékenységet Magyarországon, ami az összes hazai vállalkozás mindössze 0,7 százaléka volt (URL2). Hogy ez sok vagy kevés, az önmagában a számokból nem eldönthető kérdés. Az azonban biztos, hogy az évtized elején ez az arány még 1 százalék volt. Az 1. számú táblázatból érzékelhetjük, hogy a fenti csökkenés, nem meglepő módon, annak köszönhető, hogy a 2010-es évek második felére is igaz a tendencia, miszerint a megszűntetések száma minden egyes év esetén meghaladja az alapítások számát. A különbség esetenként kétszeres, azaz nem ritka, hogy kétszer annyi céget szüntetnek meg a szektorban egy év alatt, mint ahány létrejön. Érdeemes hangsúlyoznunk azt is, hogy továbbra is jelentős – a 2010-es évek közepén hatósági engedélyhez kötött tevékenység elvégzésére alkalmatlanná váló vállalkozások esetén – a kénysztörölések száma. A jelenség a statisztikák szerint még mindig több száz vállalkozást érint évente. Figyelemre méltó az is, hogy 2022-ben a kénysztörölések száma ismételten meghaladta a cégalapítások számát.

1. számú táblázat

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások számának alakulása (2010–2022)

Év	Cégek száma	Cégalapítások száma	Megszüntetések száma	Felszámolások száma	Végelszámolások száma	Kénysztörölések száma	Csődeltjárások száma
2010	6596	789	484	376	252	0	0
2015	6002	336	978	201	56	688	0
2017	4784	284	592	166	43	338	0
2018	4505	313	576	125	43	383	0
2019	4266	337	509	127	45	368	0
2020	4034	277	394	92	55	241	0
2021	3879	239	241	112	28	181	1
2022	3808	170	355	178	77	363	1

Forrás: Nemzeti Cégtár, a szerző saját szerkesztése.

Az 1. számú táblázat a biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások számának alakulását mutatja 2010 és 2022 között darabszámban kifejezve.

A 2. számú táblázat a magánbiztonsági vállalkozásokat a tevékenységük jellege szerinti bontásban mutatja. Ebből láthatjuk azt is, hogy a magánbiztonsági vállalkozások többsége továbbra is a munkaerőt fokozottan igénylő személybiztonsági tevékenységet végez. Attól függ persze, hogy melyik évről beszélünk,

de általánosságban azt mondhatjuk, hogy a vállalkozások nagyságrendileg 70 százaléka ebbe a körbe sorolható. Ennél kevesebben, körülbelül minden negyedik vállalkozás foglalkozik a technológiai és informatikai ismereteket (is) igénylő biztonsági rendszer szolgáltatással, míg a speciális ismereteket feltételező nyomozati szolgáltatásokat továbbra is csak a vállalkozások 3–5 százaléka végzi. Ezek az arányok közel állandóak voltak a 2010-es évek második felében is. Nem mondhatjuk azt, hogy az aggregált számoknál fent érzékelt csökkenés valamelyik tevékenységet végző csoport esetén különösen kiütközött volna. Inkább az mondható el, hogy bár az arány a nyomozati tevékenységnél valamivel magasabb, de 2010-től napjainkra gyakorlatilag mindhárom tevékenységcsoport esetén megfeleződött az operáló vállalkozások száma. A vállalkozások számának alakulása tehát továbbra is azt a képet közvetíti számunkra, hogy a piac tovább szűkül. Még akkor is, ha vélelmezhetően az itt közzétett adatok túlzóak, a valóságban ténylegesen nem végez ennyi vállalkozás magánbiztonsági tevékenységet (Felméry, 2018).

2. számú táblázat

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások száma a tevékenység jellege szerint (2010–2022)

Év	Személybiztonsági tevékenység	Biztonsági rendszer szolgáltatás	Nyomozás	Összesen
2010	4562	1692	341	6596
2015	4456	1263	282	6002
2017	3520	1081	182	4784
2018	3291	1045	168	4505
2019	3090	1024	151	4266
2020	2893	1000	140	4034
2021	2757	988	133	3879
2022	2713	972	122	3808

Forrás: Nemzeti Cégtár, a szerző saját szerkesztése.

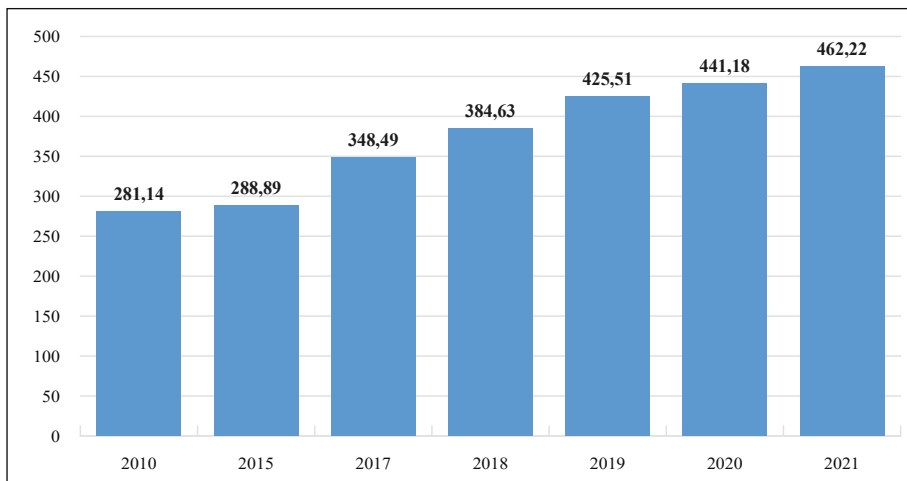
A 2. számú táblázat a biztonsági és nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások a tevékenység jellege szerinti megoszlását mutatja 2010 és 2022 között darabszámban kifejezve. Megfigyelhetjük, hogy a három alágazat összege nem teljesen egyenlő az összesített darabszámmal (valamennyi év esetén pontosan egy egység az eltérés). Ennek okáról nem rendelkezünk információkkal. Hasonlóan ahhoz, hogy mely alágazatba kerültek besorolásra azon szervezetek, amelyek többféle tevékenységet is végeznek.

A magánbiztonsági vállalkozások nettó árbevételének alakulása

A magánbiztonsági szektor hivatalos statisztikákban szereplő, nominálértéken kifejezett éves nettó aggregált árbevétel adatait mutatja a 2. számú ábra. Az ábrára pillantva azonnal szembetűnik, hogy bár a cégek száma visszaszorult, ez nem járt együtt az árbevétel csökkenésével. Sőt, míg a mögöttünk hagyott évtized első felét e tekintetben tulajdonképpen stagnálás jellemezte, az utóbbi években érzékelhetően nőtt a szektor által realizált árbevétel, ami 2021-ben meghaladta a 460 milliárd forintot. A 2010-es évek elejéhez-közepéhez viszonyítva ez másfélszeres bővülést, de még a 2017-es évi adathoz viszonyítva is 30 százalékos, mintegy 80 milliárd forintos növekményt jelent, ami figyelemre méltó. Még akkor is, ha ebben az időszakban már látható nagyságrendű Magyarországon az infláció ([URL3](#); [URL4](#)). Amennyiben az ábrán közölt adatokból ki kívánjuk szűrni az infláció hatását, azaz nem nominál, hanem reálértéken kívánnánk meghatározni az árbevétel alakulását, akkor a 2017-es évet bázisnak tekintve – tehát az árakat konstans 2017. évi értékekkel számolva – 2021-ben 360 milliárd forintos árbevételt kapnánk.⁴ A szektor tehát reálértelemben is tudott valamennyit növekedni.

2. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások éves nettó árbevétele (2010–2021; mrd HUF)

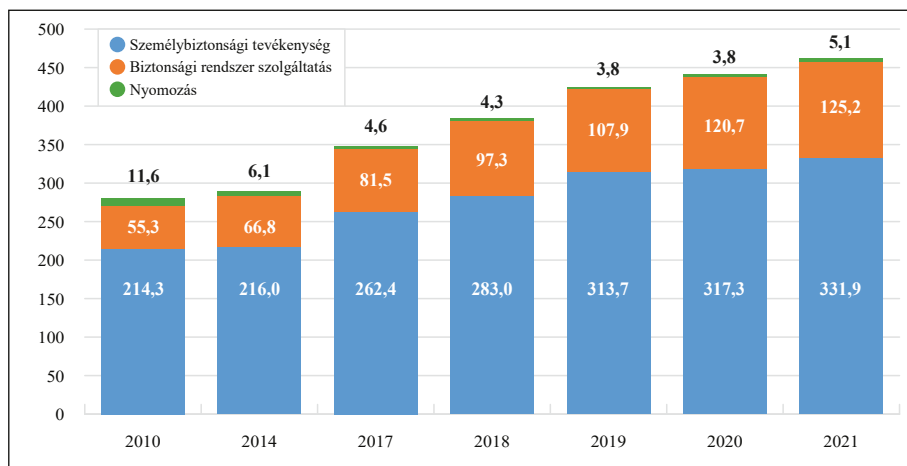
Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

4 Az ehhez szükséges számítások tételes közreadásától eltekintek.

Az árbevétel alakulását érdemes megvizsgálnunk az egyes tevékenységcsoportok szerinti bontásban is. Ezt mutatja be számunkra a 3. számú ábra. A vállalkozások számánál látott arányok nagyságrendileg visszaköszönek a személybiztonsági tevékenység és a biztonsági rendszer szolgáltatás árbevételének megoszlása esetén egyaránt. A szektor összesített árbevételének közel kétharmadát az előbbiek, míg körülbelül negyedét az utóbbiak termelik meg. Ez alapján e két tevékenységcsoport esetén nagyjából hasonló árbevétel-termelési képességet feltételezhetünk. A nettó árbevétel esetén az utóbbi években fent érzékelt növekmény – a konstans arányokból kifolyólag ez persze természetes – mindkét tevékenységcsoport esetén érzékelhető. A személybiztonsági tevékenység 2010-hez képest másfélszeresére, 2017-hez viszonyítva pedig 25 százalékkal gyarapodott, míg a biztonsági rendszer szolgáltatás árbevétele még ennél is nagyobb mértékben nőtt. 2010-hez képest több mint kétszeresére, 2017-hez képest pedig másfélszeresére ugrott. A nyomozati szolgáltatás ugyanakkor – bár, mint azt a fentiekben láttuk, kevés vállalkozás végez ilyen tevékenységet – szemmel is nehezen észrevehető eredményt termel. Az ágazat teljes árbevételének mindössze 1 százaléka származik ebből a tevékenységből, míg a vállalkozások 3–5 százaléka sorolható ebbe a körbe. Ez bizonyosan felvet jövedelmezőségi kérdéseket. Ráadásul az e tevékenységet végző vállalkozások összesített árbevétele még nominálértéken kifejezve sem nőtt a vizsgálati időtávon. Éppen ellenkezőleg, 2021-ben esetükben az összesített árbevétel a 2010. évi érték felét sem érte el.

3. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások éves összesített nettó árbevétele a végzett tevékenység jellege szerint (2010–2021; mrd HUF)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

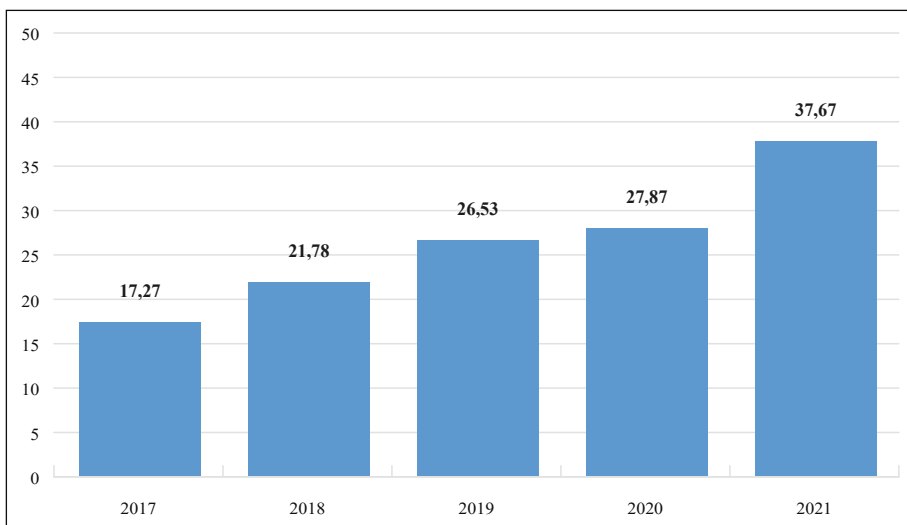

A magánbiztonsági vállalkozások adózás előtti eredményének alakulása

Az árbevétel ismerete mellett érdekes vizsgálati kérdés lenne számunkra a vállalkozások mérleg szerinti eredményének alakulása. Ebből következtetni lennénk képesek az ipárral szembeni jövőbeni tulajdonosi várakozásokra. Ehhez azonban nem rendelkezünk aggregált adatokkal. Ismerjük azonban – bár csak 2017-től kezdődően – az iparág összesített adózás előtti eredményének értékeit. Ezeket az adatokat mutatja be a 4. számú ábra. Ha magunk elé képzelünk egy eredménykimutatást, ami egy olyan strukturált pénzügyi dokumentum, amely a vállalkozások végső eredményéhez vezető üzemi, pénzügyi és rendkívüli bevételeit és kiadásait tartalmazza, akkor is levonhatunk azonban következtetéseket a fent közölt árbevétel és az adózás előtti eredmény adatokból.

4. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások adózás előtti eredménye (2017–2021; mrd HUF)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

Egyrészt megállapíthatjuk, hogy a vállalkozások könyvekben kimutatott adózás előtti eredménye 2017-től kezdődően folyamatosan növekszik, ami nyilvánvalóan üdvözlendő. Figyelemre méltó, hogy az utóbbi néhány évben az adófizetés előtti eredmény több mint kétszeresére növekedett, és 2021-ben a szektor egésze

esetén közel 38 milliárd forintot tett ki. Másrészt, ha kiszámoljuk az árbevétel/adózás előtti eredmény arányát, akkor elmondhatjuk, hogy ez az utóbbi időben szintén érdemi növekedésen ment keresztül. Ez az arány a 2017. évi 5 százalékos körüli értékről 2021-re nagyságrendileg 8 százalékra nőtt. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a realizált árbevétel nagyobb hányada marad meg a vállalkozások tevékenysége során eredményként. Ez a változás egyrészt a kedvezőbb gazdálkodási körülmények⁵ indikátora lehet. Másrészt talán, bár ezt csak félve merem leírni, valamennyire a szektor fehéredésének irányába is mutathat. Ez esetben az is előfordulhat, hogy több bevétel kerül kimutatásra, és az adóalap csökkenése érdekében kevesebb a számlavásárlás és a fiktív költségekkel történő trükközés. A fenti arányok persze nem a végleges árbevétel-arányos eredményhányadot tükrözik, hiszen ez esetben még felmerül az adófizetési kötelezettség.

Az adózás előtti eredmény alakulását is megvizsgálhatjuk a magánbiztonsági vállalkozások által végzett tevékenység szerinti bontásban. Ezeket az adatokat mutatja be az 5. számú ábra. Fent láttuk, hogy az összes vállalkozás körülbelül 70 százaléka végez személybiztonsági tevékenységet, ezért nem meglepő, hogy az eredmény többségét, egészen pontosan 62 százalékát is ők termelik. Ennek az értéke 2021-ben 23,66 milliárd forint volt. Ezzel szemben a számosság tekintetében a szektor negyedét kitevő biztonsági rendszer szolgáltatást nyújtó vállalkozások az adózás előtti eredmény 36 százalékából részesülnek, ami 2021-ben 13,60 milliárd forintot jelentetett. Az utóbbiak jövedelemtermelő képessége, legalábbis a számosságukhoz képest, tehát valamivel jobbnak tűnik.⁶ A korábbiakban azt is láttuk, hogy a nyomozati tevékenység bír a legkisebb árbevétel-termelő képességgel. Nem meglepő tehát, hogy az ezt végző vállalkozások összességében az eredményből sem részesülnek a számosságukat meghaladó mértékben. 2021-ben a szektor által realizált adózás előtti eredmény egy százalékaival, mintegy 410 millió forinttal rendelkeztek.

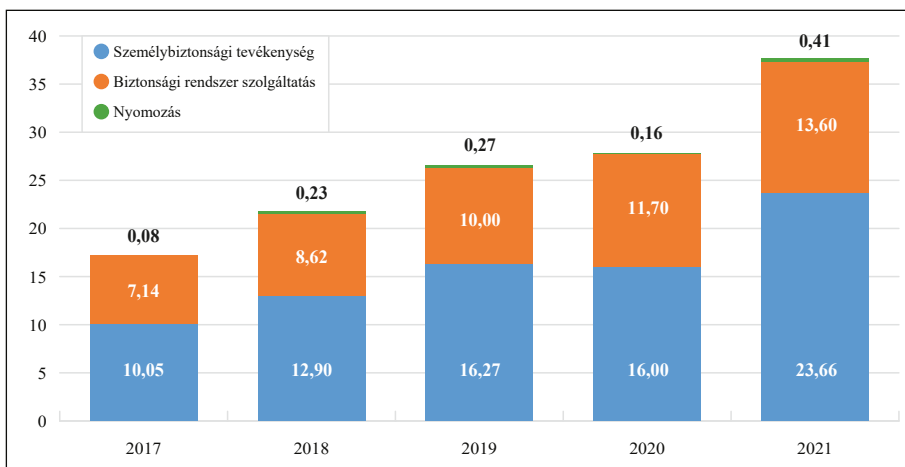
---

5 A kedvezőbb körülmények persze kizárólag azon vállalkozások számára léteznek, amelyek az utóbbi időben látható piaci szükséglet/tisztulás után is életben vannak.

6 Tényleges jövedelmezőségi és hatékonysági mutatók számításához valamit tudnunk kellene az egyes tevékenységscsoportokhoz tartozó saját, illetve befektetett tőke, vagy az eszközök nagyságrendjéről is. Erre vonatkozó aggregált adataink azonban nincsenek.

5. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások adózás előtti eredménye a végzett tevékenység jellege szerint (2017–2021; mrd HUF)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

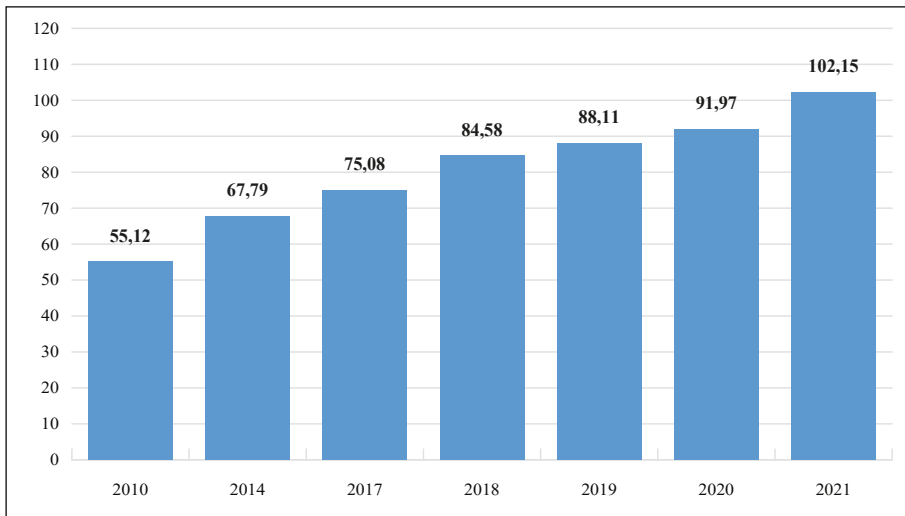
A magánbiztonsági vállalkozások követelésállományának alakulása

A magánbiztonsági vállalkozások egyes pénzügyi adatainak áttekintése során, egy gondolat erejéig érdemes megemlékeznünk a követelésállományok alakulásáról is. A szektor adott gazdasági év végén fennálló teljes követelésállományának 2010 és 2021 közötti változását szemlélteti a 6. számú ábra. Az ábrán bemutatott adatokból jól látható, hogy az elmúlt évtizedben az általunk vizsgált valamennyi évben nőtt az összesített követelések értéke. 2010 és 2021 között ezek az értékek közel megduplázódtak. A követelések növekedése egyrészt természetesen következik a növekvő árbevételből. A követelések növekedésének dinamikája (85 százalékos növekedés a vizsgált időtáv alatt) azonban érzékelhetően meghaladja az árbevétel növekedésének dinamikáját (64 százalékos növekedés a vizsgált időtáv alatt), ezért az utóbbi teljes egészében nem magyarázza meg az előbbit. Ráadásul, ha belegondolunk abba, hogy a szektor egészét érintő 2021. évi árbevétel 22,1 százalékát éri el az év végén a követelések állománya, az némileg magasnak tűnik. Előfordulhat persze, hogy a vevők alkuereje érdemben nőtt a vizsgált időszak alatt, és ezért fel tudták puhítani a fizetési határidőket, ami magasabb arányú kintlévőségeket eredményezett a magánbiztonsági vállalkozások számára. De a kintlévőségek ilyen aránya

utalhat gazdálkodási problémákra vagy trükközésre is. Jó lenne, ha a követelések időbeli eloszlásáról is lennének információink, ilyenek azonban nem állnak rendelkezésünkre. Így mindössze annyit tehetünk, hogy hangsúlyozzuk: a növekvő követelésállomány jövőbeni alakulását a továbbiakban is célszerű figyelemmel kísérni.

6. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások év végén fennálló követelésállománya (2010–2021; mrd HUF)

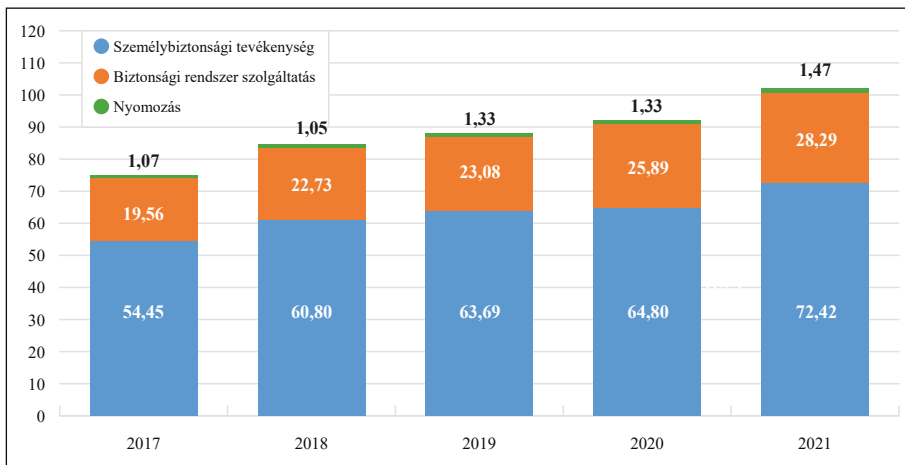
Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

Az összesített követelésállomány mellett természetesen ez esetben is áttekinthetjük az egyes tevékenységcsoportokhoz tartozó értékeket. Ezt mutatja be számunkra a 7. számú ábra. Ebben az esetben az adatok kizárólag a 2017. évtől állnak rendelkezésünkre, de így is látható, hogy mindhárom tevékenységcsoport esetén egyaránt nőtt a kintlévőségek értéke. 2017 és 2021 között a személybiztonsági tevékenység esetén 33, az informatikai rendszer szolgáltatás esetén 45, a nyomozati szolgáltatás esetén pedig 37 százalékkal. Így a kintlévőségek értéke 2022-ben a személybiztonsági tevékenység esetén a 72, míg a biztonsági rendszer szolgáltatás esetén a 28 milliárd forintot is meghaladta. A nyomozati szolgáltatás esetén pedig megközelítette a 1,5 milliárd forintot. Azt is megállapíthatjuk, hogy a 2022. évi árbevétel arányában a követelések állománya mindhárom tevékenység esetén 22 és 29 százalék között mozgott, ami – mint azt fent is említettük – magasnak tekinthető. Úgy néz ki tehát, hogy a követelések

növekedése a végzett tevékenységtől független, általános tendencia a szektorban, ami indokoltá teszi a korábbiakban elmondottakat.

7. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások év végén fennálló követelésállománya a végzett tevékenység jellege szerint (2017–2021; mrd HUF)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

A magánbiztonsági vállalkozások létszámadatainak alakulása

A piaci koordináció mértékének meghatározását elvégezhetjük a magánbiztonsági vállalkozások működtetésében részt vevő létszámadatok áttekintésével is. A létszámadatok a kiadásokhoz képest ugyan kevésbé pontos képet közvetítenek számunkra, ugyanakkor nagy előnyük, hogy általuk a nem monetarizált tranzakciókat is érzékeltetni tudjuk. A létszámadatok indikátorként történő használatára teoretikusan lehetőségünk mutatkozik ott is, ahol a védelmi tevékenység valamilyen anyagi haszonszerzéstől független meggyőződésből történik.⁷

A létszámok használata során is vannak azonban korlátozó feltételek. A teljesség és a pontos kifejtés igénye nélkül három ilyen korlát biztosan azonosítható. Egyrészt a statisztikák csak azokat a létszámokat tartalmazzák, ahol a vállalkozás a TEÁOR struktúra 80. ágazatába tartozik. Más vállalkozások azon

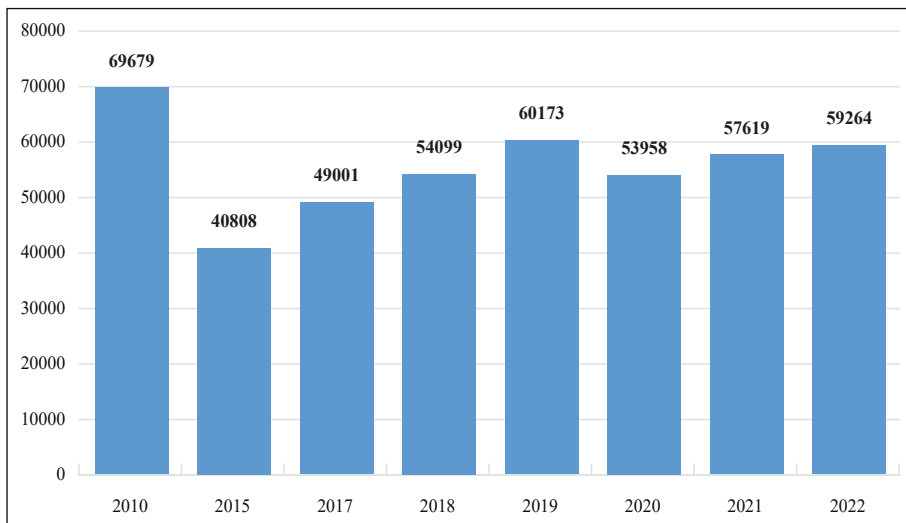
⁷ A magánbiztonsági tevékenység esetén ez nem annyira fontos. Itt ugyanis szinte kivétel nélkül monetarizáltak a tranzakciók. Az esetek többségében valaki fizet a védelemért, és létezik mérhető pénzforgalom. Más mechanizmusok esetén ez ugyanakkor nem mindig van így. Gondoljunk például a polgárőrség egyes tevékenységeire.

alkalmazottait, akik biztonsági tevékenységet végeznek, nem veszik figyelembe. Ugyanakkor a 80. ágazatba sorolt vállalkozások valamennyi alkalmazottjával kalkulálnak, akkor is, ha értelemszerűen itt sem mindenki végez közvetlenül magánbiztonsági tevékenységet. Harmadrészt természetesen módon nem számolnak a feketén foglalkoztatás hatásával. Ezeket az anomáliákat azonban, azon túl, hogy minden esetben felhívjuk rájuk a figyelmet, most sem vagyunk képesek meghaladni.

A magánbiztonsági vállalkozások alkalmazotti létszámadatainak alakulását 2010 és 2022 között a 8. számú ábra szemlélteti. Az ábrából látható, hogy nemcsak a vállalkozások számában, hanem attól el nem választható módon az alkalmazotti létszámokban is érdemi csökkenés volt tapasztalható az évtized első felében. 2010 és 2015 között körülbelül 40 százalékkal csökkent az alkalmazottak száma. Ezzel szemben az évtized második felére már e tekintetben növekedés volt a jellemző. Ez a növekedés nem szigorúan monoton ugyan, és egyes évek esetén olykor visszaesés is tapasztalható, de összességében érezhető mértékben bővült az alkalmazotti létszám. A 2022. év végén összesen 59 264 fő dolgozott a szektorban, ami ugyan körülbelül 15 százalékkal elmarad a 2010-ben látott értéktől (69 679 fő), de 45 százalékkal meghaladja a 2015. évi hasonló értéket (40 808 fő). Korábban láttuk, hogy a vállalkozások száma 2015 és 2022 között közel 40 százalékkal csökkent, ami azt jelenti, hogy az egy vállalkozás által foglalkoztatott alkalmazottak száma ebben az időszakban 6,8 főről 15,6 főre növekedett. Ez az érték 2010-ben 10,6 fő volt. A piac tehát koncentráltabb, de ez – legalábbis az évtized második felében – nem járt együtt a szektor alkalmazotti létszámának további csökkenésével. Sőt, éppen ellenkezőleg, a vállalkozások számának további visszaesése ellenére, a szektor egésze esetén az alkalmazottak száma ettől függetlenül növekedni tudott.

8. számú ábra

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások alkalmazotti létszáma az év végén (2010–2022; fő)

Forrás: Az ábra a szerző saját szerkesztése.

Érdeemes megvizsgálnunk azt is, hogy az egyes tevékenységcsoportokra jellemző létszámok hogyan változtak az időszak alatt. A tevékenység jellege szerinti bontásban közölt létszámadatokat a 3. számú táblázatban találjuk meg. A táblázatból látható, hogy a személybiztonsági tevékenységet végző alkalmazottak létszáma ugyan 36 százalékkal csökkent 2010 és 2015 között, azóta azonban e terület esetén dinamikus a növekedés. Köszönhetően annak, hogy 2015 és 2022 között 48 százalékkal nőtt a létszám, ez a tevékenységcsoport közel annyi embert – 51 137 főt – foglalkoztat 2022-ben, mint tette azt 12 évvel ezelőtt.

3. számú táblázat

Biztonsági, nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások által foglalkoztatott létszám a tevékenység jellege szerint (2010–2015)

Év	Személybiztonsági tevékenység	Biztonsági rendszer szolgáltatás	Nyomozás	Összesen
2010	53 812	11 637	4229	69 679
2015	34 451	5324	1033	40 808
2017	41 570	6569	862	49 001
2018	45 363	7943	793	54 099
2019	50 192	8957	1024	60 173
2020	45 876	7623	459	53 958
2021	50 233	6811	575	57 619
2022	51 137	7297	830	59 264

Megjegyzés: a táblázat a biztonsági és nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások által foglalkoztatott létszámokat mutatja a tevékenység jellege szerint, 2010 és 2022 között főben kifejezve. Figyelmes szemlélők megfigyelhetik, hogy a három alágazat összege nem teljesen egyenlő az összesített darabszámmal (néhány év esetén pontosan egy egység az eltérés). Ennek okáról nem rendelkezünk információkkal. Hasonlóan ahhoz, hogy mely alágazatba kerültek besorolásra azon szervezetek, amelyek többféle tevékenységet is végeznek.

Forrás: Nemzeti Cégtár, az ábra a szerző saját szerkesztése.

A 3. számú táblázat a biztonsági és nyomozó tevékenységet végző magánvállalkozások által foglalkoztatott létszámokat mutatja a tevékenység jellege szerint, 2010 és 2022 között főben kifejezve. Megfigyelhető, hogy a három alágazat összege nem teljesen egyenlő az összesített darabszámmal (néhány év esetén pontosan egy egység az eltérés). Ennek okáról nem rendelkezünk információkkal. Hasonlóan ahhoz, hogy mely alágazatba kerültek besorolásra azon szervezetek, amelyek többféle tevékenységet is végeznek.

A biztonsági rendszer szolgáltatást végző vállalkozások foglalkoztatotti létszáma még ennél is nagyobbat csökkent 2010 és 2015 között, amikor is 54 százalékkal lett kevesebb az alkalmazottak száma. Azóta azonban e területre is a növekedés a jellemző. Bár némileg hektikus módon, de összességében 37 százalékkal nőtt a létszám a 2022-ben már 7297 főt foglalkoztató tevékenységcsoport esetén. Ez esetben azonban, az évtized második felében tapasztalt növekedés ellenére, az alkalmazotti létszám még mindig jóval elmarad a 2010. évi értéktől. Arányaiban a nyomozati szolgáltatással foglalkozó vállalkozások veszítették el a legtöbb munkavállalójukat a 2010 és 2015 között bekövetkezett események hatására. Esetükben ez azt jelentette, hogy 2010 és 2015 között nagyságrendileg 75 százalékkal csökkent a foglalkoztatotti létszám. Ráadásul a létszámok esetén is igaz, hogy ez a tevékenységcsoport tulajdonképpen azóta

sem tudott talpra állni. 2015 és 2022 között az alkalmazottak létszáma tovább csökkent, ami azt eredményezte, hogy 2022-ben mindössze 830 főt foglalkoztattak az e tevékenységet végző vállalkozások.

Konklúzió

Tanulmányunkban néhány pénzügyi adat közreadásával és értékelésével kísérletet tettünk a magánbiztonsági szektor helyzetének egy meghatározott aspektusból történő értékelésére. Tettük ezt azért, hogy megközelíthetőleg képet kapjunk a piaci koordináció belbiztonsági szektorban történő jelenlétéről. Egyrészt megismertük az utóbbi években a szektor által realizált árbevétel nagyságát. Ez a 2022. évben 462,22 milliárd forint volt. A piaci koordináció értéke nem önmagában ez az összeg, hanem ennek általános forgalmi adóval növelt értéke. Ez ugyanis az az összeg, amit különböző magán és intézményi szereplők kifizettek a magánbiztonsági szolgáltatók számára a védelemért cserébe. A piaci koordináció közelítő értéke – a fenti limitációkat feltételezve – tehát forintban kifejezve 2022-ben 587 milliárd forint volt. További kutatások során ezt az értéket célszerű összehasonlítani azzal, hogy mennyibe is kerül a más szereplők – például az állam – által biztosított biztonság. Emellett megismertük a magánbiztonsági vállalkozások alkalmazotti létszámadatait is. Ebből is következtethetünk a piaci koordináció mértékére. 2022-ben összesen 59 264 fő működött közre a biztonság piaci koordináción keresztül történő érvényre juttatásában. Ezt az adatot a más szereplők által biztosított létszámokkal összevetve, képet kaphatunk a magánbiztonsági szektor magyarországi szerepének fontosságáról. A fentiekén túl bemutattunk még néhány olyan adatot az eredményesség és a követelésállomány alakulásáról, ami hozzásegíthet bennünket a szektort érintő stratégiai tendenciák megismeréséhez.

A magánbiztonsági vállalatok szerepvállalása – erős korlátozó feltételek mellett – a rendelkezésre álló statisztikai eszköztárból nyomon követhető. Ezek áttekintése során arra juthatunk, hogy a vállalkozások száma a piac érdemi szűkülésének, míg az árbevétel és létszám adatok alakulása – legalábbis a 2010-es évek második felétől kezdve – a növekedésnek a képét közvetíti. Az állam mellett létező szereplők és mechanizmusok, illetve azok nagyságrendjének megismerése pedig hozzájárulhat a rendteremtésben érdekelt szereplők közötti együttműködés javításához.

Felhasznált irodalom

- Boda J. (Szerk.) (2019). *Rendészettudományi szaklexikon*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Christián L. (2022). *Komplementer rendészet*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Concha Gy. (1901). A rendőrség természete és állása szabad államban. In Pauer I. *Értekezések a társadalmi tudományok köréből*. http://real-eod.mtak.hu/2573/1/MTA_ErtekezésekTarsTud-Korebol_12_06.pdf
- Felméry Z. (2016). A belbiztonságra fordított magánkiadások mértéke. *Nemzet és Biztonság*, 8(3), 125–138.
- Felméry Z. (2017). Mennyi az annyi? A biztonsági magánvállalkozások belbiztonsági tevékenységet végző munkatársainak létszáma. *Nemzet és Biztonság*, 9(4), 121–128.
- Felméry Z. (2018). *Az állam és a magánvállalatok szerepvállalása a belbiztonsági szektorban (2000-2016). Elméleti kiindulópontok és mérési módszerek*. Doktori Értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola.
- Finszter G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó.
- Korinek L. (2015). Rendszerváltás a belügyben. *Belügyi Szemle*, 63(1), 5–33.
- Kornai J. (1983). Bürokratikus és piaci koordináció. In Kornai J. (Szerk.), *Központosítás és piaci reform* (pp. 20–33). Kalligram Kiadó.
- Kornai J. (1993). *A szocialista rendszer*. Heti Világgazdaság Kiadó.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: KSH (2013): *TEÁOR struktúra*. https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/teaor/teaor_struktura_2013_11_04.pdf
- URL2: KSH (2022): *A regisztrált vállalkozások száma vármegye és régió szerint*. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0063.html
- URL3: KSH (2023): *Főbb ármutatók*. https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0001.html
- URL4: *Nemzeti Cégtár (2023): Interaktív Grafikon*. <http://www.nemzeticegtár.hu/interaktiv-grafikon>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Felméry Z. (2023). A magánbiztonság magyarországi helyzetéről. *Belügyi Szemle*, 71(6), 941–959. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.1>

Magánbiztonság – közbiztonság

Private security – public security

Finszter Géza

professor emeritus, ny. rendőr ezredes
Magyar Tudományos Akadémia doktora,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
finszter.geza@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Annak igazolása, hogy a magántulajdonra épülő piacgazdaság szükség-szerűen hívja életre a vagyonvédelmi vállalkozások szolgáltatásait, amelyek nélkülözhetetlenek a gazdaság dinamikus és innovatív fejlesztéséhez.

Módszertan: A témakör feldolgozásában a rendszerváltozás időszakáig viszszatekintő történetiség jelentett segítséget, amit a közjog-magánjog kettősségét követő dogmatikai elemzés és a magánbiztonságot szabályozó joganyag bemutatása egészített ki.

Megállapítások: A magánbiztonsági vállalkozások a magántulajdon tiszteletére, a szerződéses szabadságra és a törvény előtti egyenlőségre épülő gazdaság nélkülözhetetlen részei, ugyanakkor működésük elengedhetetlen a közbiztonság megszilárdításában is.

Érték: A magángazdálkodás és a közélet színterei az alkotmányos jogállamban akkor szolgálják a társadalom közös érdekeit és az egyének boldogulását, ha a biztonságot szabad emberek közössége együttesen teremti meg.

Kulcsszavak: magánbiztonság, közbiztonság, vagyonvédelem, piacgazdaság

Abstract

Aim: To demonstrate that a market economy based on private property necessarily calls for the services of asset protection companies, which are essential for the dynamic and innovative development of the economy.

Methodology: The historical background up to the period of the regime change was supportive for the elaboration of the topic, which was complemented by a dogmatic analysis of the public law–private law dichotomy and the presentation of the body of law regulating private security.

Findings: Private security firms are an essential part of an economy based on respect for private property, freedom of contract and equality before the law, but they are also essential to public safety.

Value: The arenas of private enterprise and public life in a constitutional state governed by the rule of law serve the common interests of society and the well-being of individuals when security is created collectively by a community of free men.

Keywords: private security, public security, asset protection, market economy

Igazuk lehet azoknak a rendészetkutatóknak, akik a tudományoktól várják a fogalmak tisztázását. Különösen nehéznek bizonyul a magánbiztonság értelmezése. *„Megjegyzendő, hogy az angol szakirodalomban is felfedezhető bizonyos dogmatikai pontatlanság, hiszen helyenként »private police«, míg másutt »private security« szerepel, következetes elhatárolás és egységes szóhasználat nélkül. Joggal vitatják egyes kutatók a »private police« kifejezés használatát, ez ugyanis számos félreértésre ad okot, könnyen összemósódhat a köz és a magánrendészet. Éppen ezért sokkal helytállóbb a »private security« kifejezés használata, illetve a személy és vagyonőrre a »private security guard«. Dogmatikai anomáliák, tisztázatlan fogalmak jócskán vannak a magyar rendészeti nyelvhasználatában is [...] Mindenesetre a fogalomtisztázás nagy adóssága a hazai rendészetnek, nagyon időszerű lenne ennek elvégzése.”* (Christián, 2015.) Ehhez a munkához van muníció. *A biztonságpolitikai tanulmányok alapjai* című tankönyv példának okáért a következő tanácsot fogalmazza meg: *„Az értelmezéshez [...] vissza kell nyúlnunk a biztonság szó latin alakjához, a securitas, -atis (f) kifejezéshez [...] megállapíthatjuk, hogy a latin kifejezés egy félelem vagy aggodalom nélküli állapot kifejezésére szolgál. Vagyis [...] biztonságban van az, aki nincs veszélyben.”* (Gazdag & Remek, 2018).

Tudjuk, hogy a modern társadalom kockázattársadalom (Beck, 2007). Hevesebb tehát a biztonságunk azzal a realitásával foglalkozni, ahol a veszélyt keltő és az elhárító erők kedvező egyensúlya alakul ki. A kívánatos arányokat a magánbiztonság esetében a civil élet teremtheti meg. Az alkalmazott kriminológiai szemlélet a nagyívű absztrakciók helyett a mindennapok valóságára figyel, amikor eminens érdeknek tekinti a vagyonbiztonságot. *„Az elméletben legkönnyebben megvalósítható eszköz a vagyonvédelem [...] itt már szó nincs a rendőrség mindenhatóságáról és mindenre kiterjedő felelősségéről, teljességgel elvárható az állampolgári öntevékenység.”* (Sivadó, 2020.) A gondolat úgy folytatódik, hogy az öngondoskodáshoz jelentős segítséget nyújthatnak

a vagyonvédelmi vállalkozások, különösen akkor, ha a települési autonómiák felismerik a lehetőségeket. „Ebben az esetben a cél nem a profit, hanem a vagyonvédelmi szolgáltatások mindenki számára elérhetővé (hozzáférhetővé és megfizethetővé) tétele.” (Sivadó, 2020.) Mindez harmonizál a közbiztonság értelmezésével: „A modern európai felfogás szerint a közbiztonság olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és közösségeik tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességei és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakul ki.”¹

A piacgazdaság kihívásai

A vállalkozói piac kialakulásában meghatározó jelentősége volt a rendszer-változásnak. Az állami tulajdonra épülő szocialista tervgazdálkodás erre nem adott lehetőséget, azt is mondhatjuk, hogy a biztonság garantálása állami monopólium volt. „Az 1980-as évek végéig az állami tulajdon (illetve szövetkezeti csoporttulajdon) szinte kizárólagos volt. A vagyonvédelmi tevékenységet jogszabályok rendelkezése alapján, munkaviszony keretében alkalmazott munkavállalók (rendészet, polgári fegyveres őrség) látták el. E vonatkozásban az önálló gazdálkodást folytató állami vállalat vezetőjét tekintjük tulajdonosnak, aki az államot – mint tulajdonost – képviselte. A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény megjelenéséig a vállalatok és szövetkezetek alkalmazottjain kívül vagyonvédelmi tevékenységet – vállalkozásként – csak kisipari tevékenység keretében kisiparosként vagy annak alkalmazottjaként lehetett végezni...” (Káló, 1998). Ezzel szemben a magánbiztonság a kapitalista termelési mód terméke.

A tulajdonszerzés szabadsága és a piacgazdaság áruvá teszi a biztonságot. A sikeres vállalkozások a vagyonok, a termelőegységek, a készletek, az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltatási infrastruktúrák olyan tömegű és terjedelmű értékeit hozzák létre, hogy azok a tulajdonos által személyesen gyakorolt birtokvédelem lehetőségeivel hatásosan már nem oltalmazhatók. A gyarapodó magánvagyonok megvédése nem lehet hatósági feladat, minthogy ehhez az államigazgatásként működő rendészet kapacitása nem elegendő, továbbá mert a tulajdonosi jogok ilyen módon sem csorbíthatók. Az értékek megóvása a tulajdon egyik részjogosítványához, a birtokláshoz tapad. A birtokvédelemnek azon jogosítványairól van szó, amelyek nem államosíthatók, ugyanúgy, ahogyan a birtoklással járó felelősség és az esetleges károk bekövetkezése sem hárítható át a tulajdonnal és a birtokkal nem rendelkező kívülállókra (Finszter, 1998).

---

1 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról.

Népszerű az a felfogás, miszerint a biztonság létrehozása maga is szolgáltatás. Amikor ezt a szolgáltatást a közigazgatás teljesíti, akkor a hatóság meghatározottsága kap hangsúlyt. Ennek jellemzője a közjoghoz kötöttség, a formakényszer, a hivatal és az ügyfél közti kapcsolat, ami egy sajátos alá- fölé rendeltséget jelent. A hatóság az ügyfél számára kötelezettségeket határozhat meg, és ezek teljesítését szankcióval is kikényszerítheti. Ha a szolgáltatást a magánszféra, a biztonsági vállalkozás adja, akkor annak tartalmát a magánjog által szabályozott tág keretek között a szerződés tölti ki, jellemzője a forma szabadsága és az egyenrangú felek mellérendeltsége. A tulajdon terjedelme sokszor nem teszi lehetővé a tulajdonos számára azt, hogy a birtokvédelem minden formáját maga teljesítse. Jogosítványainak egy részét szerződéssel átengedheti olyan vállalkozásnak, amelyik az értékek védelmét szakmaként gyakorolja. Itt azonban tisztázásra vár az, hogy a magánbiztonságot szolgáló vállalkozás keretében végzett vagyoni védelmi tevékenység hogyan határolható el a közbiztonság védelmét ellátó rendészeti hatósági tevékenységtől. Két szempontot érdemes kiemelni. A magánbiztonság rendelkezésére álló védekező eszközök forrása a tulajdonost megillető birtokvédelem eszköztára. Ennél több jogosultsága a biztonsági vállalkozásnak sem lehet, hatékonysága mégis azzal fokozható, hogy a birtokvédelem lehetőségeit technikai háttérrel és szakmai felkészültséggel javíthatja. Ehhez képest a rendészeti igazgatás eszköztárának forrása az állami impérium, amely a közösségi értékek védelmében hatósági kényszerítő eszközöket is magában foglal. A magánbiztonság vállalkozói formában történő gyakorlása közjogi szabályozást igényel. A közigazgatási jog ebben meghatározza a magánviszonyokba történő beavatkozás tartalmát és annak formáit, ugyanakkor a közhatalom határait is kijelöli, mert a magánszférába beavatkozni csak a közjog által meghatározott módon és mértékig lehetséges. *„Így minden közhatalmi pozícióra vonatkozó jogi szabályozás nem egyszerűen a magánviszonyokba való beavatkozás és a magánhatalom (individuális jogosultságok) korlátozása, hanem egyúttal a közhatalom gyakorlása, terjedelmének meghatározása, a közhatalom tulajdonságainak és kötelességeinek rögzítése is.”* (Tamás, 2005.)

A biztonsági piac közjogi szabályozása

Az Országgyűlés 1998. február 17-én elfogadta a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyoni védelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól és a Személy-, Vagyoni védelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényt. Érdemes idézni az akkori helyzetet jól bemutató

diagnózisból: „A szakma régi törekvése teljesült ezzel a jogalkotói aktussal [...] Az 1990-es társadalmi változások gyökeresen átalakították a magyarországi tulajdonviszonyokat csakúgy, mint az állam és a tulajdonosok viszonyát. A gyors ütemben végrehajtott privatizáció az állami tulajdon privilegizált helyzetének megszűnését és kisebbségi hányaddá zsugorodását eredményezte. Az új tulajdonosok természetesen minden lehetséges eszközzel fel kívántak lépni frissen szerzett vagyonuk védelme érdekében. Ez az igény ismét életre hívta az évtizedekkel korábban elsorvadt biztonságvédelmi (köznyelven szólva őrző-védő) szolgáltató vállalkozásokat. A XXI. század küszöbén viszont már nemcsak az úgynevezett élőerős védelem iránti igény erősödése jellemezte a piacot. A megrendelők követelményeire reagálva szükségessé vált a korszerű biztonságtechnika telepítése és a vállalkozásvédelmi intézkedések bevezetése is. Ezek az igények a vagyonőr, a testőr, a biztonságtechnikai, elektronikai rendszertervező és -szerelő, valamint a magánnyomozó szakemberek szolgáltatásaival voltak kielégíthetők. Az állam, csaknem teljes mértékben kivonult a tulajdonvédelmi tevékenységből, ezért nem meglepő, hogy a 90-es évek elejétől új időszámítás kezdődött a jelölt szakmák életében. A korábbi jogi korlátozás, illetőleg a magánnyomozás tekintetében abszolút tilalom nem volt többé fenntartható, pontosabban érvényesíthető. Sorra alakultak azok a biztonságvédelmi vállalkozások, amelyek az új igények teremtette konjunktúrát megélhetési forrásnak ítélték, és ezért még az exlex állapotból fakadó kockázatot is vállalták [...] Az újjáéledő biztonságvédelmi szakmákban vállalkozók személyi köre szintén a rendszerváltozás következményeként alakult ki. A rendőrségtől és a titkosszolgálatoktól, valamint a más fegyveres testülettől – különböző okokból – leszerelt személyek szinte törvényszerűen egy-egy vagyonvédelmi vállalkozásnál találtak új foglalkozást. Nincs is ezen mit csodálkoznunk, ha figyelembe vesszük, hogy ekkoriban a polgári életben nem lehetett elsajátítani a védelmi ismereteket, és a volt hivatásos állományúak számára aligha akadt volna a képzettségüknek és szakértelmüknek megfelelőbb »civil« foglalkozás, mint a biztonságvédelmi szolgáltatás vagy a magánnyomozás. A féllegitim helyzet természetesen melegágyává vált a visszaéléseknek is. Magukat őrző-védő cégnek nevező, de valójában bűnözőkből verbuválódott társaságok jelentek meg a színen, s birtokvédelem címén erőszakos pénzbehajtásra vállalkoztak. (Ezek voltak az úgynevezett baseballütős brigádok.) A jelenség árnyékot vetett a biztonságvédelmi vállalkozásokra és az általuk nyújtott szolgáltatásokra egyaránt. Sajnálatos módon felerősödtek azok a hatósági vélemények, amelyek gyakorlatilag differenciálás nélkül a szervezett bűnözés melegágyának minősítették a vagyonvédelmi vállalkozásokat, és legalábbis potenciális bűnözőknek tekintették az e vállalkozások keretében tevékenykedő személyeket.” (Szövényi, 1998).

A kezdet ellentmondásait a 2005. évi jogalkotás sikerrel kerülte el. A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: magánbiztonságról szóló törvény) bevezetője szerint:

„E törvény célja, hogy – a közrend, a közbiztonság javítása, s ezek részeként a személy- és vagyonvédelem, a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében – erősítse a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói szolgáltatás törvényességét, és további garanciát nyújtson a társadalom számára az e szolgáltatásokat igénybe vevők, illetve az e szolgáltatások gyakorlása során érintettek személyhez fűződő jogai, vagyoni érdekei sérthetlenségére irányuló igényeinek érvényesítéséhez.”

Vállalkozás keretében személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység a rendőrség által a vállalkozás részére kiadott működési engedély és a kamarai nyilvántartásba vételről szóló igazolás birtokában végezhető. A magánbiztonságról szóló törvény megalapozta a rendészeti szervek és a magánbiztonsági vállalkozások együttműködését. Az együttműködés egyfelől a hatóság és ügyfél kapcsolatában jelenik meg. A vállalkozások az igazgatásrendészeti szolgálati ág ügyfelei, tevékenységi engedélyért, esetleg lőfegyvertartási engedélyért folyamodnak, továbbá alávetik magukat a hatósági ellenőrzés különböző formáinak. Másfelől a kooperációnak terepe lehet az a közbiztonság, amelynek védelmét a partnerek a maguk sajátos eszközeivel szolgálják. Ebben az összefüggésben már nem hatóság és ügyfél jogviszonyairól, hanem a társadalom azon szereplőinek öntevékeny kapcsolatairól beszélhetünk, amelyek egy szilárdabb közbiztonság megvalósításán közösen munkálkodnak. A magánterek gyarapodásával a magánbiztonság jelentősége megnő, de ez nem jelenti azt, hogy a privát szféra az állami impériumból levezethető hatósági jogosítványokra tarthat igényt, ellenkezőleg, éppenséggel az kap hangsúlyt, hogy a vagyonbiztonság érdekében a birtokvédelem se sérthesse az emberi méltóságot. Az Alkotmánybíróság elvi éllel leszögezte: *„az állam miközben megteremti az alkotmányos tulajdonjog védelme körében a tulajdon technikai értelemben vett védelmét, egyúttal arról is köteles gondoskodni, hogy ez más alapjog aránytalan sérelmét ne idézze elő.”* Megállapította azt is, miszerint *„nincs olyan kényszerítő körülmény, amely a megfigyelésnek az intim szférára való kiterjesztését alkotmányosan elfogadhatóvá tenné. Az emberi méltóságot érintő alapjogi korlátozást – a vagyonőrzési feladatok ellátása körében – egy másik alapjog, nevezetesen a tulajdonhoz való jog érvényesülése, illetőleg védelme önmagában nem indokolhatja. Az a törvényi feltétel, miszerint az érintett személynek az alapjogi korlátozáshoz ráutaló magatartással történő hozzájárulása akár ahhoz is elegendő, hogy őt intim helyzetben megfigyeljék, sérti az emberi méltósághoz*

való alkotmányos alapjogot. Az ugyanis, hogy mi minősül ráutaló magatartásnak, esetenként változó, amely önkényes jogértelmezésre is lehetőséget ad, mert a vagyonőr belátásától teszi függővé a törvényi feltétel bekövetkezésének vagy elmaradásának megállapítását. A ráutaló magatartás meghatározása, illetve annak eldöntése, hogy mikor (mely esetekben, milyen jellegű területeken) szolgál jogszerűen a megfigyelés alapjául, a törvényalkotó feladata.” Az Alkotmánybíróság továbbá rámutatott: „az alkotmányosan megengedhető alapjogi korlátozás szintje nem azonos az elektronikus megfigyelőrendszer egyes elemei tekintetében. A megfigyelésnél (a felvétel készítésekor) a korlátozás szintje alacsonyabb: a tevékenység alkotmányos határainak kijelölésében az intim szféra sérthetlenségének van kiemelkedő szerepe; ezen túl a személyeknek a megfigyelt helyen való jelenléte, a hely jellegének megfelelő szokásos magatartása nem esik megfigyelési korlátozás alá. Ennek elismerése és megengedhetősége már csak azért is indokolt, mert a vagyontárgyak és a területen (létesítményben) megjelenő személyek a megfigyelés technikai jellegénél fogva nem elválaszthatók. A felvételtárolásakor (a személyes adatok kezelésekor) a korlátozás szintje azért magasabb, mert a vagyonőrzés során óhatatlanul megfigyelt, de jogsértő magatartást el nem követő személyekről készült felvételek – mindaddig, amíg meg nem semmisítik azokat – akár szenzitív tartalommal is bírhatnak. A felvétel dokumentatív jellege miatt ugyanis különösen alkalmas arra, hogy a magánszférához való jog sérelmét eredményező módon visszaéljen vele. Ennek megfelelően az a szabályozás, amely az elektronikus úton nyert felvételek tárolását az adott vagyonvédelmi helyzet által megkívántnál hosszabb időtartamig engedi meg, ellentétes az egyén autonómiájának védelmével, és ez által az emberi méltósághoz való jog érvényesülésével.” [36/2005. (X. 5.) AB határozat.] Amikor az állam törvényt alkot a vagyonvédelmi vállalkozás feltételrendszeréről, azzal az alkotmányos tulajdonvédelem egyfajta kiteljesítését is szolgálja. Ez a kiteljesedés azonban nem jelenti azt, hogy a magánbiztonság hatósági jogosítványokat kap, hanem csupán annak kereteit teremti meg, ami a vagyonvédelem szakmai szintjét emeli professzionális magaslatokra. Ennek a szakmai felkészültségnek köszönhető az is, hogy a magánbiztonsági vállalkozás a törvényben meghatározott keretek között biztonsági technikát is alkalmazhat. A tulajdon technikai védelme megvalósításának, az ahhoz rendelt eszköztár kialakításának azonban – más alapjogok védelmére tekintettel – megvannak a maguk alkotmányos korlátai. Az egyik ilyen alkotmányos korlát éppen az, hogy a magánbiztonsági vállalkozás nem kaphat hatósági jogosítványokat, és nem birtokolhatja a legitim erőszak-monopóliumot sem [3/2001. (I. 31.) AB határozat]. A közjog-magánjog elválasztásának döntő jelentősége volt a jogállami rendőrigazgatás megszületésében. Napjainkban egyre gyakrabban kérdőjelezzik

meg e klasszikus felosztás létjogosultságát. Egyesek hangoztatják a „biztonsági ipar” szükségszerűségét a magántulajdonon alapuló piacgazdaságban, amikor a magánterek a közterületek rovására egyre terebélyesednek. A szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény szerint: „E törvény alkalmazásában: a) közterület a tulajdonos személyétől, illetve a tulajdonformától függetlenül minden olyan közhasználatra szolgáló terület, amely mindenki számára korlátozás nélkül vagy azonos feltételek mellett igénybe vehető, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom elől el nem zárt részét is; b) nyilvános hely a közterületnek nem tekinthető, mindenki számára nyitva álló hely...” [2012. évi II. törvény, 29. § (2) bekezdés, a)-b) pont].

A hazai szabályozás specialitása, hogy vannak olyan átmeneti megoldások, amelyekről nehéz eldönteni, hogy a magánbiztonság vállalkozói szférájába vagy a közbiztonság feletti hatósági felhatalmazás birtokában történő örködés területéhez sorolhatók. A fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvényben szabályozott intézmények között több ilyen átmeneti formát is találhatunk. Fegyveres biztonsági őrseggel kell védeni az állam működése, illetve a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt, ha a védelemre a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek nem kötelezettek, de az őrzés a közbiztonság vagy a nemzeti vagyon védelme érdekében indokolt. Itt arról van szó, hogy az előbbi körbe tartozó vagyontárgyak védelmét a törvényhozó nem kívánta a biztonsági ipar magánvállalkozásaira bízni. Hatósági határozattal kötelezhetők az ilyen kiemelkedően fontos létesítmények és tevékenységek tulajdonosai, illetve működtetői, hogy külön őrző-védő testületet működtessenek, amellyel szemben magasabb megbízhatósági és szakmai követelmények támaszthatók. Az ilyen kondíciókkal létrehozott fegyveres biztonsági őrseg nem lesz hatóság, hanem megmarad biztonságot szolgáltató szakmai szervezetnek, amely azonban nem része a magánbiztonsági piacnak. A hivatkozott törvény szerint a fegyveres biztonsági őrseg őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet, amelynek tagjai a létesítő, illetve a működtető állami, önkormányzati vagy egyéb intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban állnak. A fegyveres biztonsági őrzést úgy kell megszervezni, hogy az – figyelemmel az alkalmazott biztonságtechnikai eszközökre, szolgálati állatokra, az őrseg szervezetére, létszámára, felszereltségére, szolgálati rendszerére – biztosítsa az elrendelő határozatban szereplő létesítmény, illetve tevékenység őrutasításban meghatározott jogellenes cselekmények elleni védelmét. Az őrseg szakmai felügyeletét a rendőrség látja el. (E helyütt a mezőőrökről

és a hasonló státusú őrszemélyzetekről azért nem ejtünk szót, mert azoknak, ha szűk körben is, de hatósági jogosítványai is lehetnek.) Kétségtelenül vannak olyan jelenségek, amelyek a korábban nagyon is éles határokat feloldják. A közjogban felfedezhető a civilisztikában elfogadott intézmények beszívár-gása, mint például a jogi személyek büntetőjogi felelőssége vagy a büntető-eljárásba kodifikált közvetítői eljárás. „A közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás. A gyanúsított a közvetítői eljárás alapjául szolgáló hozzájárulását és indítványát védője útján is megteheti.” [A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 412. § (1) bekezdése.]

Befejezés

A magánjog művelői maguk is érzékelik ezt a konvergenciát, amikor olyan kérdések értelmezésére vállalkoznak, mint az úgynevezett „gyengébb fél” problémája. A szerződések világa egyenlőnek tekint vagyoni és szociális értelemben közel sem egyenlő szereplőket, akik ennek az aszimmetriának a vesztesei lehetnek. Ez arra készteti az államot, hogy a fogyasztóvédelem és a gondoskodás politika közjogi eszközeivel siessen a kiszolgáltatottak segítségére. A civiljogászok elismerik e szükségleteket, de figyelmeztetnek arra is, hogy ezen a területen a túlzott állami beavatkozás, vagyis a magánjog-közjog határainak illetéktelen áthágása a piacgazdaság alapjait kérdőjelezi meg (Vékás, 2008). A piaci szemlélet beszüremkedése a közszolgáltatásban is felfedezhető. A köz-igazgatással szemben támasztott hatékonysági követelmények ezt a szférát közelítik a vállalkozások világához. Jelezzük, hogy ezt a tendenciát veszélyesnek tartjuk, mert a joguralom helyett az eredményesség mindenáron való hajszolása lesz a cél, a teljesítmény mérésében pedig a statisztikai szemlélet veszi át a hatalmat a tényleges minőséget feltáró módszerekkel szemben. Törekvések látszanak a biztonsági piacon, ahol a vagyonvédelmi és magánnyomozói vállalkozások eszközeiket a hatóságokhoz közelítő jogosítványokkal szeretnék gyarapítani. Ilyen helyzetben nem a magánjog-közjog kettősségének feloldására, hanem éppen a két jogvilág közötti markáns különbségek tudatosítására van szükség.

Felhasznált irodalom

- Beck, U. (2007). *Világkockázat társadalom, Az elveszett biztonság nyomában*. Belvedere.
- Christián L. (2015). A magánbiztonság aktuális nemzetközi trendjei, rövid hazai helyzetértékeléssel. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Modern kori veszélyek rendészeti aspektusai* (pp. 57–65). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Gazdag F. & Remek É. (2018). *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Dialóg Campus Kiadó.
- Finszter G. (1998). Magánvállalkozások, a biztonságért. *Belügyi Szemle*, 46(12), 5–10.
- Kaló J. (1998). Külföldi tulajdonú vagyonvédelmi cégek Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 46(12), 11–20.
- Sivadó M. (2020). A bűnmegelőzés szereplői, eszközei. In Barabás A. T. (Szerk.), *Alkalmazott kriminológia* (pp. 293–298). Dialóg Campus.
- Szövényi Gy. (1998). Törvény, amely nem rengette meg a világot. *Belügyi Szemle*, 46(12), 21–38.
- Tamás A. (2005). *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat.
- Vékás L. (2008). *Parerga. Dolgozatok az új polgári törvénykönyv tervezetéhez*. HVG-Orac.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Finszter G. (2023). Magánbiztonság – közbiztonság. *Belügyi Szemle*, 71(6), 961–970. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.2>

Magánbiztonságról határtalanul¹

Private security without borders

Lippai Zsolt

tanársegéd, rendőr alezredes
Nemzeti Közszerológati Egyetem,
Rendészettudományi Kar,
Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék
lippai.zsolt@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány elkészítésének célja az egyes országok magánbiztonsági szektorának kialakulását elemezve betekintés nyújtani a biztonságipar sok esetben eltérő fejlődésű, de számos azonosságot mutató mindennapjaiba.

Módszertan: A tanulmány az érintett államok kutatóinak tudományos munkáit segítségül hívva, esetenként meghökkentő vagy akár követendő külföldi példák és gyakorlatok ismertetésével nyújt betekintést Észtország, Mexikó, Dél-Afrika, Ausztrália, Anglia és Kanada magánbiztonsági szektorának működésébe, valamint a nemzetközi jog által csak kevésbé szabályozott katonai magánvállalatok nemzetközi tevékenységébe.

Megállapítások: A szerző az egyes nemzetek magánszektorainak – rezsimeket, államokat erősítő vagy gátló – működését vizsgálva bizonyítja, hogy míg a szektort övező politikai viták nagyrészt hasonló tartalmúak, addig az azokra adott válaszok államonként, nemzetenként is eltérő képet is alkothatnak.

Érték: A biztonságipar fejlődését és működését, talán még a témával foglalkozók számára is újszerűen bemutató tanulmány a magánbiztonság angolszász szakirodalmában jelen lévő meghatározó trendek mellett olyan fogalmakat is értelmez, mint a csomóponti kormányzás, a lehorgonyozott pluralizmus vagy a globális észak és dél, illetőleg a magánbiztonság nemzetenként eltérő elméleti tartalmát is megvizsgálja.

Kulcsszavak: állami rendészet, magánbiztonság, fejlődés

¹ A Kulturális és Innovációs Minisztérium Kooperatív Doktori Program doktori hallgatói ösztöndíj programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Abstract

Aim: The aim of the study is to provide an insight into the everyday life of the security industry – which has developed differently in many cases, but shares many similarities – by analysing the development of the private security sector in each country.

Methodology: Drawing on the academic work of researchers from the states included, the study provides an insight into the private security sectors of Estonia, Mexico, South Africa, Australia, the UK and Canada, as well as the international activities of private military companies, which are scarcely regulated by international law, by presenting sometimes surprising or even instructive examples and practices from abroad.

Findings: The author, by examining the functioning of private sectors in different nations, strengthening or hindering regimes and states, demonstrates that while the political debates surrounding the sector are largely similar in content, the responses to them may differ from state to state, and from nation to nation.

Value: In addition to the dominant trends in the Anglo-Saxon literature on private security, this study, which presents a new perspective on the development and functioning of the security industry, perhaps even for those who are new to the subject, also interprets concepts such as intersectional governance, anchored pluralism or global North and South, and examines the different theoretical content of private security from one nation to another.

Keywords: law enforcement, private security, development

Bevezetés

Hazánkban a rendszerváltozást követő évtizedekben monopolhelyzetét veszített rendőrség identitásválásága során a rendészet mint állami monopólium paradigma meghaladottá válásával egyidejűleg a rendfenntartás szükségszerű pluralizálódásának lehetünk tanúi, ami egyet jelent a magánbiztonság és a polgári rendfenntartás előtérbe kerülésével, az állami rendészet egyeduralmának megtörésével (Kerezsi & Nagy, 2017). A szabad piacgazdaság, a magántulajdon rendszerváltozást követő előretörése és elképesztő ütemben növekvő védelmi igénye pedig szükségszerűen hívta létre az üzleti alapon működő magánbiztonsági vállalkozásokat. A közbiztonságot kiegészítő, azokat tehermentesítő tevékenységű magánbiztonsági szolgáltatók – szakmai és üzleti tapasztalataik növekedésével – egyre meghatározóbb jelentőséggel bírnak az érték és vagyónvédelem valamennyi területén. Napjainkra az állam, rendészeti szervei

által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott biztonsága mellett létezik a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság mint termék, amelynek létrehozása – megóvása és fenntartása – a magánbiztonság céltudatos tevékenységének eredményeként megvalósuló szolgáltatás (Finszter, 2012).

Magyarország már 2008-ban azon tíz európai állam közé tartozott, melyekben a piaci nyitás következtében nagyobb létszámban voltak jelen a magánbiztonsági szolgáltatók, mint az állami biztonsági szervek (Tóth, 2017), 2022-ben pedig a hazai magánbiztonsági vállalkozások száma 5592, míg a kiadott személy és vagyonőri igazolványok² száma 90 238 darab volt.³

Mindezek alapján különösen érdekes kérdésnek tűnik, hogy Földünk más tájain, eltérő kulturális és jogi környezetekben vajon mindez hogyan alakult, alakulhatott ki. Tanulmányomban külföldi példák bemutatásával az egyes országok magánbiztonsági szektorának kialakulását és jelenlegi működését elemezve kívánok betekintés nyújtani a biztonságipar sok esetben eltérő fejlődésű, de számos azonosságot mutató mindennapjaiba. A sokak számára talán csak kevésbé ismert magánszektor feltérképezéséhez az érintett államok kutatóinak tudományos munkáit hívtam segítségül.

A magánbiztonság külföldi szakirodalmáról

A magánbiztonságról szóló, túlnyomó részt angolszász eredetű rendészeti szakirodalom elsősorban az egyes nemzetek belső tényezőit (bűnözési ráta, bűnözéstől való félelem, szubjektív biztonságérzet, rendőrségi kapacitás/legitimitás, belpolitikai helyzet, piaci tulajdonviszonyok, fogyasztási minták stb.) és annak gazdasági magyarázatait vizsgálja (White, 2012), gyakran figyelmen kívül hagyva a nemzeteket érintő külső tényezőket (államközi kapcsolatok stb.), makropolitikai körülményeket (politikai, gazdasági stabilitás stb.) és a nemzetközi biztonsági fenyegetéseket (értve ez alatt a ténylegesen megvalósuló elleneséges tevékenységet) (Light, Singh & Gold, 2022), amelyek biztonságot érintő hatásai okán szintén további tudományos kutatások alapjául szolgálhatnak.

Steven Spitzer és Andrew T. Scull szerzőpáros marxista hatású tanulmánya a magánbiztonság egymást követő történelmi szakaszokban megfigyelhető fejlődését az állam és az uralkodó osztály kapcsolatának elemzésével magyarázza

---

2 Vállalkozások (személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói, tervező-szerelő), igazolványosok (személy- és vagyonőr, magánnyomozó, vagyonvédelmi rendszert tervező-szerelő, vagyonvédelmi rendszert szerelő).

3 Az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály által biztosított, összesített, 2022. 12. 31-ei állapotnak megfelelő statisztikai adatok.

(Spitzer & Scull, 1977), míg ugyanez a hatás tükröződik George Rigakos elemzésében is (Rigakos, 2002). Ahogyan pedig azt Adam White megjegyzi, az elméletek jelentős része túlnyomóan csak gazdasági magyarázatot kínál (White, 2012), hivatkozva a megnövekedett biztonsági igények megfelelő kezelésének túlterhelt állami rendőrségek esetében megvalósuló hiátusára és a magántulajdonra vonatkozó nem minden részletében megfelelő, hatályos törvényi szabályozásra (Shearing & Stenning, 1983).

Trevor Jones és Tim Newburn a magánbiztonsági szektor bővülését a másodlagos biztonsági funkciókat betöltő foglalkozások megszűnésével indokolja (Jones, Newburn, 2002), míg mások azon neoliberais szemléletet hívják segítségül, amely a polgárt mint választási lehetőséget gyakorló gazdasági szereplőt határozza meg (Light, Singh & Gold, 2022).

Szintén az angolszász szakirodalomban megfogalmazott – a rendfenntartó hálózatok nem állami szabályozását támogató – „csomóponti kormányzás” (Button, 2008; Johnston & Shearing, 2003; Wood & Shearing, 2007) és – annak állami szabályozást preferáló – „lehorgonyzott pluralizmus” (Loader & Walker, 2001, 2006, 2007) normatív vitájának fókuszában viszont a biztonság mint állami vagy piaci árucikk természetének vizsgálata áll (White, 2012). E két modellhez hasonlóan a jelenleg meghatározó státuszú angol-amerikai szakirodalom a magánbiztonságot leginkább az állami rendészet vonatkozásában értelmezi, gyakran figyelmen kívül hagyva annak a hadsereggel való kapcsolatát. Többnyire elhanyagolva olyan meghatározó geopolitikai és makrogazdasági tényezőket is, mint a magánbiztonság külföldi kormányokhoz, államközi konfliktusokhoz, regionális kereskedelmi kapcsolatokhoz, transznacionális szervezett bűnözéshez való viszonyrendszerét; ellentétben Les Johnstonal, aki mindezen tényezők hatásával már egy 2006-os tanulmányában is kiemelten foglalkozott (Johnston, 2006).

További kutatók viszont az iparág fejlődését tanulmányozva a posztszovjet államok átmeneti demokráciáit, autoriter államait, illetőleg a „globális dél” országait vizsgálva a magánbiztonság politikai jellegű vonatkozásait – a magánbiztonságot politikai szereplőként bemutatva –, azok fennálló államszerkezetre, rezsimre gyakorolt hatását elemzik (Light, Singh & Gold, 2022). Az apartheid utáni Dél-Afrikát említve egy illiberális kormány örökségként demonstrálva (Singh, 2009), míg máshol a rezsim létét veszélyeztető faktorként jelölve (Light & Slonimerov, 2020).

A katonai jellegű magáncégekkel foglalkozó szakirodalom az egyes „törekeny államokkal” – és azok többnyire illiberális kormányaival –, az állami és nem állami katonai struktúrákkal foglalkozva elemzi az őket érintő külső és belső fenyegetéseket, és azok magáncégek alkalmazására ösztönző erejét (értve az

alatt például a Blackwater és más katonai cégek Irak amerikai és angol megszállásával kapcsolatos profitszerzését) (Singer, 2003). Érdekességként jegyzem meg, hogy a nemzetközi szakirodalom – kisszámú kivételtől eltekintve – a katonai magáncégeket alapvetően a magánbiztonságtól elkülönítve kezeli (Sheptycki, 2007). Ian Loader és Sarah Percy erőteljesen kritizálja azt, hogy a katonai cégekkel kapcsolatos kutatások a létüket inkább a nemzetközi kapcsolatoknak, mintsem a kriminológia tudományának köszönhetik, és azok leginkább az államon belüli és nem az államok közötti tényezőkre koncentrálnak (Loader & Percy, 2012).

A Matthew Light, Anne-Marie Singh és Josh Gold szerzőhármas szerint azonban a biztonságipar fejlődésére egyaránt hatással vannak a „belső” és a „külső” tényezők (még a szakirodalmat uraló angol-amerikai tanulmányokban is) (Light, Singh & Gold, 2022). Gondolva itt például arra, hogy anno a dél-afrikai apartheid rezsim brit magánnyomozókat bérelt fel, hogy a brit illetékességi területeken információkat gyűjtsenek az apartheid-ellenes aktivistákról (Button, 2008).

A magánbiztonság elméleti tartalmáról

A magánbiztonság elméleti tartalmát érintően számos, eltérő fogalmi elemet magába foglaló nemzetközi elképzelés öltött testet. Egy 1976-os amerikai kormányjelentésben például a magánbiztonság fogalmát, a magánfinanszírozású üzleti vállalkozások, szervezetek és egyének olyan tevékenységeként határozták meg, amely biztonsággal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújt az őket felbérelő vagy alkalmazó jogalanyok, ügyfelek részére azzal a céllal, hogy megvédjék a személyeket, magántulajdont vagy érdekeket az azokat fenyegető kockázatoktól ([URL1](#)).

Mladen Bajagić a magánbiztonságot az egyes nemzeti biztonsági rendszerek alrendszerének határozza meg, melynek alapját az e tevékenységet végző szervezetek és ügyfelek közötti szerződések tartalma jelenti (Bajagić, 2007). A magánbiztonsági ágazat kifejezést Zorka Keković a kereskedelemmel kapcsolatos fogalomként alkalmazza az e tevékenységre bejegyzett jogi személyek által nyújtott biztonsági szolgáltatások, illetőleg a magáncégek jog általi kötelezettségébe tartozó egyes biztonsági és védelmi eljárások, előírások betartására vonatkozóan (Keković, 2004).

Zoran Kesic a magánbiztonság fogalmát szűkebb és tágabb megközelítésben vizsgálja. Tágabb megközelítés alatt értve az önkéntes cselekvések szervezett formáit és a kereskedelmi célú nem állami személyzet tevékenységét, amelyek elsődleges célja a bűnözés különböző formáival történő szembeszállás (ide

érve az állampolgárok önkéntes szerepvállalását, a magánbiztonsági és a magánnyomozói tevékenységet). Szűkebb értelemben gondolva az állami szervek hatáskörén kívül eső, jogilag megalapozott, hivatásos jellegű, az állampolgárok személy- és vagyónbiztonsága érdekében nyújtott szolgáltatások és a megrendelés alapján végzett információszerző tevékenységek összességére. Magában foglalva a szerződéses (magáncégek által nyújtott fizikai, műszaki biztonsági szolgáltatások körét) és a személyes biztonságot, valamint a magánnyomozást (Kesić, 2009). A magánbiztonság fogalmának kettős jelentéstartalmán túl viszont az is megállapítja, hogy állami szerv akár magáncéget is megbízhat egyes biztonsági szolgáltatások nyújtásával, ami óhatatlanul tovább kibővíti annak fogalmi értelmezését (Mitrovic & Pavlovic, 2012).

A magánbiztonsággal mint különösen összetett kutatási témával összefüggésben Jaap de Waard állapítja meg, hogy az ilyen típusú kutatások valamennyi állam esetében kiemelt prioritással bírnak. Tekintettel a szektor európai integrációs és a nemzetközivé válásának intenzív folyamatára, amely jelentős hatással van az államok gazdasági, társadalmi és jogi fejlődésére is. Kijelentve azt is, hogy az országoknak meg kell tudniuk védeni demokratikus intézményeiket és nyitott piacukat a bűnözés legkülönbözőbb formáival szemben is (de Ward, 1999).

Tanulmányom további részében néhány ország – véleményem szerint különlegesen érdekes és tanulságos elemet magába foglaló – magánbiztonsági szektorának kialakulását és jelenlegi működését elemzem.

Észtország

Észtország, amely már a középkor óta határvonalat képez Európa és az orosz államok között, a többi balti köztársasággal – Lettországgal és Litvániával – együtt, nem sokkal a Szovjetunió felbomlása előtt nyerte vissza függetlenségét. Az ország jelenleg a régió etnikai kisebbségekkel szembeni egyik legliberálisabb politikáját (Taylor, 2018) megvalósító állama. A Szovjetunió által 1940-ben annectált ország lakosságának jelentős százaléka a második világháború idején és után száműzetésbe kényszerült, és a szovjet hatóságok is sokakat deportáltak a szibériai fogolytáborokba (Taylor, 2018). Mindemellett a szovjet uralom alatt orosz anyanyelvű emberek ezrei telepedtek le az országban, akik az 1980-as évekre már a teljes lakosság mintegy 30%-át tették ki (Taylor, 2018).

A függetlenségét visszanyert, helyreállított köztársaság egymást követő kormányai – a szomszédaihoz hasonló társadalmi és gazdasági válságra válaszul – privatizálták az állami vállalatokat. „Kemény költségvetési korlátokat” szabtak ki a magánvállalatokra, ami azt jelentette, hogy azok többé már nem használhatták

fel politikai kapcsolataikat a támogatások vagy más kedvezményes elbánások megszerzéséhez (Abrams & Fish, 2015). Észtország törekvéseiben egyértelműen megmutatkozott az Oroszországgal összefüggő kapcsolatok korlátozásának igénye, ami által elkerülte a politikai kapcsolattal rendelkező oroszbarát oligarchák megjelenését, és lehetővé tette az ország európai banki finanszírozásának megteremtését (Feldmann, 2017, 2018), majd az ország Európai Unióhoz (továbbiakban: EU) való csatlakozását. Ezáltal kimondhatjuk, hogy Észtország posztszovjet átalakítását a nemzetgazdaságot politikailag elfogadható erőkhöz kapcsoló stratégia motiválta (Feldmann, 2001; Raudla & Kattel, 2011).

Az 1990-es években Észtország – mint a világ egyik digitálisan legjobban behálózott országában – valamennyi állampolgára digitális személyigazolvánnyal rendelkezett, ami online hozzáférést tett lehetővé szinte minden állami szolgáltatáshoz, így akár a szavazáshoz is (URL2). Ezen szándékok egy, az Oroszországtól kevésbé függő gazdaságot eredményeztek, beleértve a külön balti villamosenergia-hálózat létrehozását is (URL3). Ugyanakkor Észtországnak külső és belső biztonsági kihívásokkal terhelt, megrázkódtatásokkal teli honi és nemzetközi környezetben kellett helytállnia; gondolva itt például a térség ingatag geopolitikai helyzetére (Trimbach & O’Lear, 2015), vagy akár a Danske Bank észt leányvállalatának 2018-as pénzmosási botrányára, amikor mintegy 200 milliárd eurónyi orosz pénzeszköz került jogtalanul európai bankokba (URL4).

Napjaink észt magánbiztonsági piacán számos kisebb hazai és néhány nagyobb nemzetközi szereplő van jelen, melyek nagyjából 80%-át az – érdekvédelmet és képviselőket ellátó – Észt Biztonsági Vállalkozások Szövetsége (Eesti Turvatevõtete Liit, a továbbiakban: ETEL) tömöríti. Az Európa legkisebb biztonságiparaként számon tartott észt magánbiztonsági szektor 2016. évi összes árbevétele elérte a 200 millió eurót, amelynek 44%-át az őrző-védő (biztonsági), 28%-át a biztonságtechnikai, míg a fennmaradó részét az egyéb szolgáltatások tették ki (legnagyobb nemzetközi szolgáltatóként a G4S-t jelölve), azzal együtt, hogy az észt nemzeti jog kizárja a magánbiztonsági szektor működését a kiberbiztonsági üzletág gyakorlásából.

Andre Lilleleht, az ETEL ügyvezető igazgatója szerint az észt magánbiztonsági ágazat gyakorlatilag a semmiből jött létre, az annak törvényi szabályozásául szolgáló finn magánbiztonsági törvényt pedig egy Securitas hordtáskában hozták Helsinkiből. Az észt törvényi szabályozás egyértelműen elhatárolja egymástól a magán és közbiztonsági cselekvéseket, és határozottan tiltja a magánnyomozói szolgáltatások gyakorlását (Dorn & Levi, 2007). A magáncégek csak általános személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végezhetnek, de általános rendőri, közterületen végezhető szolgáltatást nem nyújthatnak. Továbbá a biztonsági

cégek fegyverhasználata is szigorú szabályozás tárgyát képezi (mind a cégnek, mind az érintett személynek külön engedéllyel kell rendelkeznie a fegyveres tevékenység/szolgáltatás ellátásához), annak gyakorlása főként a nagy nemzetközi cégek portfólióját gazdagítja.

A biztonsági cégek tevékenységi körének kiterjesztését (például, hogy a biztonságos közterületek és a jobb reagálási idők biztosítása érdekében az önkormányzatok szerződést köthessenek biztonsági cégekkel, és fegyveres személyzet segítségével járőrözzenek a közterületen), a biztonsági örökkel kapcsolatos oktatási, szabályozási, engedélyezési funkciók ETEL-re átruházása kérdéskörének vizsgálatát számos szakmai vita kísérte. A tevékenységi kör bővítésének lehetőségét gyengítette az 1990-es évek „vadnyugatként” definiált időszakának sokakban eleven emléke. A társadalmi zavarokhoz és a szovjet biztonsági szolgálatokhoz kapcsolódó szervezett bűnözéshez kötődően gyengülő közbiztonság (Saar, 2004), a Jäagers-milícia észt nacionalista lázadása (Smith, 2013), a szervezett bűnözői csoportok (értsd biztonsági cégek) általi védelmi pénzek szedése, a korai időszak biztonsági cégeinek azon fenyegetése, hogy ha kell, erőszakkal szorítják ki a rendőrséget (Hakala, 2012), valamint a biztonsági szolgálatok kevésbé leplezett szervezett bűnözői tevékenysége (Vokolov, 2002). Ugyanitt megemlítve az állami hivatalnokok hivatali visszaéléseit (Favarel-Garrigues, 2011), a belügyminisztérium „örző-védő rendőrségét”, ami biztonsági szolgáltatások magánpiaci nyújtásával részben kiszorította a magáncégeket – hasonló, a rendőrség által ellenőrzött magáncégek léteznek Ukrajnában (Hiscock, 2006) és Grúziában (Hiscock, 2006; Lehmbuch & Sanikidze, 2014) is –, valamint a Kremlhez kötődő oligarchák által ellenőrzött orosz katonai magáncégeket (Marten, 2019).

Napjaink észt magánbiztonságáról

A függetlenségét visszanyert ország – amely Oroszországhoz hasonlóan örökölte meg a fizetett biztonsági szolgáltatásokat nyújtó „örző-védő rendőrséget”, annak élén egy magas rangú KGB-s⁴ tisztviselővel (Hakala, 2012) – következetesen választotta el a magánbiztonságot a politikailag megkérdőjelezhető szándékú külső és belső erőktől. Az állami „örző-védő rendőrség” privatizálásával elutasították a rendőrség által irányított magánbiztonságot, és visszautasították az iparág egyes javaslatait (például a biztonsági cégek jogát a házkutatások,

---

4 Állambiztonsági Bizottság, rövidítve KGB (oroszul: кгб – комитет государственной безопасности) a Szovjetunió állambiztonsági feladatokat ellátó szerve volt 1954 és 1991 között.

letartóztatások végrehajtásához, fegyverviseléshez stb.), egyértelműsítve ezzel a magán és közbiztonság közötti kézzelfogható jogi határvonalat.

Az állam a privatizációs folyamat részeként a magánbiztonsági ágazatban is engedélyezte a kiterjedt külföldi tulajdonszerzést, amely – az európai és nem orosz tulajdonú, így az észtek számára politikailag is elfogadható – multinacionális cégek előtérbe helyezését, egyben az észtek cégek szakmai frusztrációját eredményezte. Ugyanakkor a biztonságiparra gyakorolt jelentős hatása miatt ismét említeni kell – a Szovjetunió felbomlásán túl – Észtország EU-hoz és az Észak Atlanti Szövetséghez való csatlakozását, amelynek eredménye még napjainkban is meghatározza az iparágat (Soifer, 2012).

Érdekeség, hogy az észtek jogszabályok és társadalmi nyilatkozatok minden állampolgárt felelősnek nyilvánítanak a nemzetbiztonságért, és a férfiakat általános hadkötelezettség terheli. Jellegzetesen észtek képződmény a Kaitseliit (Észt Védelmi Liga), ami egy önkéntes fegyveres erő, amelynek 17–20 ezer önkéntes és kisszámú fizetett tagja polgári védelmi, katonai és katasztrófavédelmi kiképzést is kap. A Liga átmenetet képez a civil és a katonai erők között; a tagjai civileket nem tartóztathatnak le, de veszélyhelyzet esetén őrizhetik és ellenőrizhetik az egyes helyszínekre bejutást, valamint fegyverekkel is gyakorolhatnak (fegyvereiket a magánbiztonsági alkalmazottakkal ellentétben az otthonukban tarthatják). Ahogyan pedig azt Ilmar Rag, a Liga egyik magas rangú vezetője is megjegyezte, ez a nagy és központosított – nagyrészt rendőri kiképzést kapott – fegyveres szervezet háttérbe szorítja az ország széttagolt és többnyire fegyvertelen magánbiztonsági cégeit (Light, Singh & Gold, 2022).

Az ország fegyvertartási rendelkezéseit tovább elemezve jegyzem meg, hogy a liberális magánfegyver tulajdonlási szabályok a civileket is a honvédelem szolgálatába állítják (Light & Slonimerov, 2020). A civilek (nagyjából 30 ezer fő) önvédelmi célból, egy vagy több rövid csövű félautomata kézfegyvert birtokolnak (a teljesen automata fegyverek birtoklásának lehetőségét a Védelmi Liga tagjai számára fenntartva). A biztonsági cégeket tekintve pedig tíz nagyvállalat (köztük például az Észt Nemzeti Bank) rendelkezik a személyzete számára fegyverek kiadására vonatkozó engedéllyel, és az összes magánbiztonsági alkalmazott nagyjából fele jogosult munkája során lőfegyvert használni (Light, Singh & Gold, 2022). Mindezek alapján megállapítható, hogy a liberalizált fegyvertartás tovább csökkenti a magánbiztonság politikai jelentőségét.

Az észtek politikai döntéseknek köszönhetően (Abrams & Fish, 2015) olyan szilárd biztonsági gyakorlatok és intézmények jöttek létre, amelyek lényegében súlytalanná tették az észtek magánbiztonsági szektor működését, amely ma már különösebb figyelem nélkül végzi szerény tevékenységét (Button, 2008). A szovjet megszállás örökségének és az állami monopóliumok elutasítása

eredményeként a magánbiztonságot csak üzletként lehetett szabályozni, ami paradox módon a nemzetbiztonság egész nemzetre kiterjesztésével párosult, amely magába foglalja a biztonságipart, a civil társadalmat, a közszférát és az egyéneket (Light, Singh & Gold, 2022), sugallva annak lehetőségét, hogy az észtt magánbiztonság fejlődését és jelenét inkább a nemzeti sajátosságok köz-biztonsági prioritásai határozzák meg, mintsem a tevékenységet speciálisan szabályozó normatív elemek.

Mexikó

Claire Provost alapján a magánbiztonsági szektor globálisan becsült értéke 2020-ban elérte a 240 milliárd dollárt, amelynek megteremtésében nagyjából húszmillió regisztrált magánbiztonsági őr – az állami közbiztonsági erők létszámának majd a kétszerese – tevékenykedik. A több mint negyven országot – kiemelve közülük az USA-t, Kínát, Kanadát, Ausztráliát és az Egyesült Királyságot – érintő kutatási eredménye alapján napjaink polgárai nagyobb számban veszik igénybe a magánszektor, mintsem az arra rendelt rendőri szervek biztonsági szolgáltatásait (URL5).

Pieter Leloup és Adam White szerint azonban óvatosságnak kell lennünk az úgynevezett északi országok magánbiztonsági tipológiájának megalkotása során, ugyanis míg a szektort övező viták meglepően hasonlóak, addig az arra adott politikai válaszok jelentősen eltérő tartalmúak lehetnek (Leloup & White, 2021). Általánosságban azonban mégis kijelenthető, hogy míg az északi országok biztonságipara igen sok hasonlóságot hordoz magában, addig a déli országok biztonságipara attól jelentősen eltérő képet alkothat.

A déli területeket elemezve, Afrikában pedig minden egyenruhás rendőrré négy magánbiztonsági alkalmazottal számolhatunk (Singer, 2003), ami nagyjából 400 ezer – az afrikai kormányok rendőrségének és katonaságának összlétszámát meghaladó – munkavállalót (Dél-Afrikában legalább kilencezer magánbiztonsági céget) jelent (URL6). Kínában pedig közel négyezer magánbiztonsági vállalat nagyjából 4,3 millió fős biztonsági személyzetet foglalkoztat (URL7).

Latin-Amerikát vizsgálva pedig a régió magánbiztonsági szektora évi tíz százalékos növekedést mutatva, az állami rendészeti erők létszámának több mint a kétszeresét munkáltatja. A latin-amerikai biztonságipar működésével foglalkozó tudományos munkák alapvetően a szektort érintő problémákkal, az alacsony hatásfokú állami kontrollfunkciókkal, a magánbiztonság államra gyakorolt – főként negatív – hatásaival foglalkoznak (Cafferata, 2010; Ungar, 2007-2008; Perret, 2013; Muller, 2010; Regallado, 2002).

A „globális dél” kapcsán részletesen Mexikót említem, ahol a déli országok rendőrségének jellemzően alacsony szintű legitimitása akadályozza az észti típusú magán- és közbiztonsági rendfenntartási modell kialakulását (Puck & White, 2021).

Az egyedi jellegzetességek virágzó ipara

Mexikó dinamikusan növekvő és virágzó, egyedi jellegzetességekkel bíró magánbiztonsági iparral rendelkezik, ahol becslések alapján 8500 cég alkalmazásában 450 ezer fő magánbiztonsági őr áll, amely iparág már 2014-ben, az ország GDP-jének 1,6 százalékát jelentette (Furtos, 2014). Kialakulását tekintve a mexikói állam és a magánbiztonsági szektor közötti korántsem problémamentes kapcsolat története alapvetően három fő szakaszra osztható fel, melyek során a mexikói kormányok irányítást és ellenőrzést próbáltak gyakorolni a biztonság megteremtésének nem állami szereplői felett. Az egyes állami képességek növelésével kívánták a rendet megteremteni és fenntartani, a bűnözést és az erőszakot csökkenteni. A próbálkozásokat övező sikertelenség eredményeként viszont olyan helyzet teremtődött – és tart jelenleg is –, amelyben a mexikói állam és a magánbiztonsági szolgáltatók egymástól igen távoli és csak esetenként versenyképes kapcsolatot ápolnak (URL8).

Az egyes fejlődési szakaszokat (Logan, 2017) elemezve, először is a magánbiztonsági őröket próbálták meg a rendőrség tevékenységbe bevonni. A Policia Auxiliar (Kisegítő Rendőri) egységek létrehozása azonban az állam legitimitását veszélyeztető korrump és kizsákmányoló, alacsony képzettségi szintű közbiztonsági egységek létrehozásához, és az egyéb magánbiztonsági cégekkel kapcsolatos erőszak alapú, tisztességtelen piaci versenyhelyzet létrejöttéhez vezetett. Másodsorban az elégtelen működést szigorú normatív szabályozással próbálták korrigálni, ami a magáncégek informális működését, a tevékenység állami regisztrációja alóli kibúvást eredményezte. Napjainkra pedig a mexikói rendőrség munkavégzésének rossz minősége és hírneve a biztonsági magáncégek rendőrségtől történő elhatárolódásához, az állam és a magánszektor közötti korlátozott mérvű együttműködéshez és koordinációhoz vezetett. A mexikói állam magánbiztonsági szektort felügyelő, irányító képessége alig mérhetővé vált, ami különösen összetett helyzetet eredményezett egy olyan iparág esetében, melynek tevékenysége jó esetben növelheti, míg jelen helyzetben, akár meg is kérdőjelezheti az állam legitimitását és közrend, közbiztonság fenntartási képességét (Puck, 2017).

Mexikó magánbiztonsági szektorára – az állami és szövetségi szintekre jellemző intenzív állami (értsd normatív) szabályozási akarat ellenére – továbbra

is az informálisság jellemző, ugyanis becslések alapján a működő biztonsági cégek közel 80%-a részben vagy teljesen szabályozatlanul működik (Perret, 2013; [URL9](#)). Az informálisan működő mexikói cégeket a köznyelv csak kiskacsá, azaz „patitos”-ként emlegeti.

Mindez akár furcsának is tűnhet, de nem Mexikóban, ahol a munkavállalók körülbelül 60%-a alapvetően is az informális gazdaságban tevékenykedik ([URL10](#)). A Transparency International Global Corruption Monitor jelentése alapján a mexikóiak ötvenegy százaléka ismerte el, hogy kenőpénzt fizetett (ez az arány Latin-Amerikában itt a legmagasabb), a korrupciót a mindennapi ügyintéзések bevett és elfogadott gyakorlatának tekintve (Muller, 2010; Arám-bula, 2014).

A mexikói folyamatok azt mutatják, hogy az állam alapvető szerepet játszhat a magánbiztonsági szektor működésében, a magáncégek tevékenységének alakulásában. Ezáltal a biztonság megteremtése és fenntartása állami intézményeknek, szereplőnek minősége és magatartása erőteljesen befolyásolhatja a nem állami szereplők, a magánbiztonsági szektor ellenőrzésére, irányítására irányuló erőfeszítések eredményeit (Puck, 2017).

Az állami és nem állami erők viszonyáról

A mexikói intézményekről szóló 2014-es Parametria közvélemény-kutatás szerint a mexikói lakosság mindössze 29%-a érzett bizalmat a szövetségi rendőrség irányában, és csak 18%-a bízott meg az állami rendőrségben (az állami rendőrség a listán szereplő 31 közintézmény közül, bizalmi szavazásában az utolsó előtti helyen végzett), három legjelentősebb kritikaként a korrupciót, a szervezeti eredménytelenséget és az emberi jogok megsértését kiemelve (Sabet, 2012).

Ugyanakkor különösen érdekes kettősség is megfigyelhető a mexikói magánbiztonsági szektor működésével kapcsolatban. Gondolva itt arra, hogy a magánbiztonsági őrök öltözködésükben dominánsan, egyrészt a rendőrség (a rendőrségi egyenruhával, felszereléssel, fegyverzettel nagymértékben megegyező) idealizált hivatalos jellegét, másrészt pedig egy professzionális szakember – testőrhöz, titkosügynökhöz hasonló sötét színű öltöny, nyakkendő viselésével, annak – üzletszerű megjelenését utánozzák (Puck, 2017).

A mexikói magánbiztonsági cégek 90%-a nem hajlandó volt rendőröket felvenni, mert egyszerűen már nem bíznak meg bennük (azonban volt katonákat és tengerészgyalogosokat szívesen látnak a soraikban). Logan Puck kutatási eredményeit figyelembe véve a rendkívül lebecsült státuszú, alulfizetett, korruprt rendőrök nem érik meg azt a kockázatot, hogy bármely cég is alkalmazza

őket; illetőleg a volt rendőrök alkalmazására és a rendőrségi intézményekkel való bármilyen szintű társulásra a közvélemény is elítélően tekint. Érdekességként említem meg az *El Grafico* című Mexikó városi napilap hirtetését, amely a potenciális alkalmazottakra vonatkozó tiltásként fogalmazza meg, hogy „No ex policias”, azaz volt rendőrök az alkalmazásból kizárva ([URL11](#)). A magánbiztonsági cégek ugyanis fontosnak tartják, hogy megmutassák az olvasóknak, miszerint nem kapcsolódnak a rendőrséghez, illetőleg a rendőrség negatív hírnevéhez (Puck, 2017).

Összegzés a mexikói magánbiztonság működéséről

A már oly sokszor említett „globális déllel” ellentétben a mexikói állam és annak magánbiztonsági szervei között nem alakult ki a közrendet, a közbiztonságot szolgáló gyümölcsöző együttműködés. Mexikó legitim magánbiztonsági szolgáltatói pedig különösen nehéz helyzetbe kerültek a rendőrséggel való kapcsolatuk tekintetében, ugyanis attól inkább elhatárolódní igyekeznek, mintsem kooperálni, tekintettel annak negatív megítélésű működésére. Ugyanakkor utánaoznı is próbálják a rendőrség idealizált és uniformizált képét, hogy a nyilvánosság szemében a biztonság nyújtására érdemes entitás képében legitimálják magukat (Puck, 2017).

Napjaink mexikói rendőrsége pedig határozott lépéseket tesz megtépázott tisztessége helyreállítása érdekében, értve ezalatt a felvételi kritériumok szigorítását, a képzési trendek, az állomány felszerelésének, technikai ellátottságának fejlesztését, a fizetések, juttatások növelését, az operatív és adminisztratív eljárások javítását, illetőleg azok szakmai minőségének biztosítását. Célként jelölve a becsületes, hatékony, korrupciómentes rendőri szervezet létrehozását (Sabet, 2012).

Példák a dél-afrikai kontinensről

Rita Abrahamsen és Michael C. Williams a köz- és magánszféra közötti rendészeti komplementaritás jelentőségét hangsúlyozza a dél-afrikai Fokvárosról és a kenyai Nairóbıról szóló esettanulmányában. Kijelentve, hogy a magánszektor olyan magasan képzett szakembereket és technikai eszközöket képes az állami rendőrség számára biztosítani, melyek alkalmazására az állami szektornak sajnos nem nyílik reális lehetősége. A magánszektorral való illetén együttműködés pedig lehetővé teszi a magasan képzett szakemberek és speciális erőforrások

közcélokra történő igénybevételét. A tanulmány szerint Fokváros központi rendfenntartásának jelentős részét a város – egy, bűnügyileg különösen fertőzött és az állami erők által kontrollálhatatlan időszakban – egy az állam által erőteljes jogi eszközökkel szabályozott transznacionális biztonsági vállalkozásnak adta át, amely a rendőrséggel szoros együttműködésben erősítette meg a polgárok kormányzatba vetett bizalmát, és radikálisan csökkentette a bűnözési mutatókat. Ilyen módon lehetőség nyílt a magántulajdon gazdasági tőkéjének mozgósítására, a magánbiztonság szimbolikus helyzetének nemzeti és nemzetközi szintű megerősítésére. Mindezeknek mond ellent Nairobi története, ahol a tartós kormányzati korrupció, a hatástalan és szintén korrupt, bántalmazó rendőri tevékenység hatására az állammal szemben kialakult állampolgári bizalmatlanságot csak tovább mélyítette a magántulajdonban lévő – jogilag szabályozatlan tevékenységű – magánbiztonsági vállalkozások rendfenntartásba történő bevonása. Az igénybe vett magánrendőrségek és közbiztonsági erők között versenyhelyzet keletkezett, és a biztonság megteremtése (értsd a biztonság mint szolgáltatás megvásárlása) a gazdagok kiváltságává vált, míg a kevésbé tehetőseknek továbbra is meg kellett birkóznium a hatástalan működésű, tekintélyelvű állami rendőrséggel. Mindez pedig mélyen erodálta az állam legitimitását és rendkívüli módon súlyosbította az amúgy is kedvezőtlen bűnözési mutatókat (Abrahamsen & Michael, 2011).

Ugyanitt, tényként említem, hogy a G4S-hez hasonló multinacionális konglomerátumok a 2019-es statisztikai adatok alapján 24 afrikai országban, nagyjából 121 ezer főt foglalkoztattak, és a 2015–2016-os időszak Dél-Afrikájában 8692 biztonsági cég alkalmazásában 489 666 fő regisztrált munkavállaló állt, szemben a dél-afrikai rendőrség és katonaság 151 834 fő hivatásos állományú tisztviselőjével. Másképpen kifejezve a magánbiztonság – mint a térség legdinamikusabban növekvő iparága – létszáma 3:1 arányban haladta meg az állami rendőrség állományát. További érdekességként jelölve, hogy amíg a magánbiztonsági ágazat 2004–2011 között Libériában megduplázta a bevételeit, addig Dél-Afrikában az 1986-os 600 millió rand (44 millió USA dollár) értékű iparág 2019-re már közel 60 milliárd rand (4 milliárd USA dollár) értéket képviselt (Holley, Mutongwizo & Shearing, 2019).

Anthony de Villiers Minnaar és Tinyiko David Ngoveni a magánbiztonság dél-afrikai expanzióját kutatva (URL12) az állam egyes rendészeti feladatokból, funkciókból történő kivonulását, a magántulajdon tömeges növekedését és a rendőri szervek elégtelen rendfenntartói működését jelölte meg. Rámutatva, hogy jelentős létszámú egykori rendőr és katona helyezkedett el az egyre jövedelmezőbb – jelenleg is a Dél-afrikai Nemzeti Védelmi Erő által ellenőrzött – magánbiztonsági iparban, amelynek erőteljes növekedését az alábbiak is indokolták:

- Az apartheid korszak rendőrségének politikai célú feladatellátása, az eredeti rendőri bűnmegelőzési, bűnüldözői alaptervekenység elhanyagolása.
- A bűnözés magas szintjének folyamatos fenyegetése (különösen a szervezett bűnözés, kábítószer-kereskedelem, illegális lőfegyverekkel elkövetett erőszakos bűncselekmények stb.).
- Jelentős mértékű biztosítási veszteségek és a biztosítótársaságok ragaszkodása a megfelelő szintű biztonsági intézkedésekhez.
- A hatékony rendfenntartás folyamatos hiánya.
- A bűnözés elleni küzdelem kormányzati finanszírozásának hiánya.
- A magánbiztonsági szektor érdemi, kézzelfogható eredményeket felmutató biztonságteremtő tevékenysége.
- A kormány magántulajdonú biztonsági vállalatokat alkalmaz egyes biztonsági tevékenységek ellátásához.
- A rendfenntartásban kialakult vákuum, melynek okai:
  - a rendőrség kivonulása a rendfenntartás egyes területeiről;
  - a magánbiztonság biztosítási értékének emelkedése;
  - magánbiztonsági szolgáltatások árainak emelkedése miatt a kevésbé tehetősek felmondják a drága szolgáltatásokat;
  - a magánbiztonsági cégek főleg kormányzati feladatokat kezdenek ellátni;
  - kisebb magánbiztonsági cégek ideiglenes piacszerzése (URL19).

Fehér és fekete települések joga

Az 1990-es években Dél-Afrikában is élénk vita bontakozott ki a magánszektor tevékenységi körének bővítésével, a rendfenntartás módjának újragondolásával kapcsolatban. Megfogalmazva a rendőrségi erők, eszközök, képességek tradicionálisan „fekete településekre” történő átirányítását, míg a tehetősebb „fehér települések” számára a magánszektor fizetett biztonságteremtő szolgáltatásai igénybevételének preferálását. Felvetve ezzel – a tisztán őrzési funkciókon túl – az egyes rendfenntartási tevékenységekhez rendelt, sokakban alkotmányos és emberi jogi aggályokat eredményező nyomozati jogkör magánszektorra kiterjesztésének lehetőségét.

A dél-afrikai magánbiztonság teljes fejlődési ívének bemutatása azonban jelentősen meghaladná dolgozatom terjedelmi kereteit, ugyanakkor mégis meg kell említenem a magánlakásokba, gyárakba, vállalkozásokhoz telepített riasztó-rendszerek felügyeletével kapcsolatosan a magáncégek által nyújtott fegyveres reagálási szolgáltatásokat, az üzleti negyedek CCTV felügyeletét, a bevásárlóközpontok és parkolók közterületeinek biztosítását, illetőleg a magánnyomozók – rendőrségi nyomozásokat kiegészítő – tevékenységét.

A Magánbiztonsági Ágazatot Szabályozó Hatóság

A bizonytalanság korszakát a 2001. évi 56-os törvénnyel (Act 56 of 2001) lezárva, a magánbiztonsági szektor működését egyértelműsítő, több lépcsőben véglegesített jogi szabály keretei közé igazították. A törvénnyel létrehozták a Magánbiztonsági Ágazatot Szabályozó Hatóságot, amely a biztonsági szolgáltatók működését regisztrációhoz köti és egy magánbiztonsági magatartási kódexet is tartalmaz, a biztonsági szolgáltatót úgy meghatározva, mint „*aki egy másik személynek díjazás, jutalom, díj vagy haszon ellenében biztonsági szolgáltatást nyújt*” [56 of 2001. s1(m) 10.]. A „biztonsági szolgáltatót” pedig úgy írja le, mint ami az alábbi szolgáltatásokat és tevékenységeket nyújtja:

- „*személy vagy vagyontárgy bármilyen módon történő védelme,*
- *személy vagy vagyontárgy védelmével, biztonsági szolgálat nyújtásával, biztonsági berendezés üzemeltetésével kapcsolatos tanácsadás,*
- *személyek, vagyontárgyak bármilyen módon történő védelmével kapcsolatos reaktív vagy reagáló szolgáltatás,*
- *olyan szolgáltatások nyújtása, amelynek célja a rend és biztonság nyújtása sport, szabadidős, szórakoztató és hasonló célra szolgáló helyiségekben,*
- *gyártás, importálás, forgalmazás, felügyeleti eszközök reklámozása,*
- *magánnyomozói feladatok ellátása,*
- *biztonsági képzés, oktatás nyújtása jelenlegi és leendő biztonsági szolgáltatók számára,*
- *biztonsági berendezések telepítése, javítása, karbantartása,*
- *elektronikus biztonsági berendezésekből érkező jelek, adatátvitel felügyelete és*
- *lakatos feladatkör ellátása.*” [56 of 2001. s1(a-j)]

A dél-afrikai magánszektor és a rendőrség közötti együttműködés azonban nem került további szakpolitikai iránymutatásokkal szabályozásra, így továbbra is a rendőrség előjoga, hogy bármely magáncéggel hivatalos megállapodást kötson feladatai kiszervezésére, vagy közös rendészeti műveletek végrehajtására. A mindennapok gyakorlatát pedig még tovább bonyolítja a régió biztonságipara által nyújtott szolgáltatások rendkívül széles köre, a tehetősebb városrészek „partnerségi rendfenntartást” megfizetni képes elhatározása, illetőleg a két szektor közötti együttműködés érdemi szabályozatlansága.

Ausztrália

Tim Prenzler és Rick Sarre szerint míg a biztonságipar a bűnözés csökkentésére és a biztonsági technológiák fejlesztésére törekszik, addig a biztonság összetársadalmi igényének növekedését a biztonsági vállalatok által elkövetett, alábbi jogellenes és etikátlan magatartások számának növekedése kíséri:

- csalás (hamis tartalmú ajánlatok tétele, szerződések teljesítésének elmulasztása),
- szakmai hozzá nem értés és gyenge színvonalú teljesítés,
- alulfizettség, a biztonsági személyzet kizsákmányolása,
- korrupt gyakorlatok (például pályázatokhoz, megbízásokhoz, rendőrségi eljárásokhoz kapcsolódó vesztegetések, kenőpénzek),
- információs korrupció (például bizalmas információk vásárlása hivatalos szervektől),
- erőszak (főként tömegkezelés, rendezvények esetén elkövetett erőszak),
- jogtalan letartóztatás és fogva tartás,
- birtokháborítás, magánélet megsértése,
- diszkrimináció és zaklatás,
- bennfentes bűnözés (értsd: vállalalkozási esélyegyenlőség megsértése, tisztességtelen piaci magatartás) és
- fegyverekkel történő visszaélés (Prenzler & Sarre, 2008).

Nem volt ez másképp a szervezett bűnözői körökkel átszótt és (pénzmosás, adókijátszás, erőszakos bűncselekmények, zsarolás, engedély nélküli tevékenységgyakorlás stb.) botrányoktól hangos ausztrál biztonságipar esetében sem (Prenzler & Milroy, 2012), ahol rendkívül szigorú hatósági (többek között ombudsmani) (URL13) és más, addig példátlan vizsgálatok (Button & George, 2006), normatív intézkedések, folyamatos ellenőrzések és a biztonsági cégek auditálása útján szabályozták annak – továbbra is reflektorfényben lévő – államunként is eltérő működését.

A 0,25 milliárd ausztrál dollár biztonsági költségvetésű sydney-i olimpia biztosításában alig tízezer fő (752 nézőként egy fő) rendőr és katona, míg a biztonsági szektor részéről több mint harmincezer személy és több ezer kormányzati tisztviselő vett részt. Azzal együtt, hogy az olimpiai játékok ideje alatt – a hírszerző és titkosszolgálati szervek ügynökein felül – készenlétbe helyezték az ausztrál hadsereg speciális alakulatait, páncélozott járműveit, Black Hawk helikoptereit, valamint az USA haditengerészetének több hajója is az ország partjainál horgonyzott. Azt is tényként kell kezelni, hogy az alacsony (50 ausztrál dollár/látogató) biztonsági költségvetésű, kisszámú élőerős védelemmel megrendezett

olimpiai játékok ideje alatt nem derült fény a sportolók vagy a turisták sérelmére elkövetett súlyosabb bűncselekmények elkövetésére (Mátyás, Tóth, Bujdosó, Dávid & Gogo, 2023).

Katonai magánvállalatokról

A globális észak és dél, talán legnagyobb nemzetközi figyelemmel kísért met-széspontjaként kell szólnom a háború privatizációja során katonai magánvállalatok néven ismert nemzetközi szereplők fegyveres konfliktusokban, pénzbeli kompenzációért nyújtott – harci, logisztikai, nyomozási/hírszerzési, operatív, határőrizeti, oktatási, kockázatértékelési, stratégiai/taktikai tervezési stb. – szolgáltatásairól (Janaby, 2016), a nemzetközi terminológiában Private Military Companies (Magán Katonai Vállalatok, továbbiakban: PMC) elnevezésű, katonai jellegű magáncégek dolgozói által a különböző harctéri, fegyveres konfliktusok során, sok esetben megsértett nemzetközi – humanitárius – jogi helyzet, nemzetközi jog által még megoldásra váró állapotáról (Khan, Fayaz & Khan, 2022).

A PMC atyjának tekintett David Stirling alezredes – az általa 1941-ben Angliában létrehozott Különleges Légi Szolgálat (SAS – Special Air Service) – mintáját követve a „Watch Guard International” elnevezésű cégével kezdett el a Perzsa-öböl szultánságainak katonai taktikákat tanítani. A jelentős anyagi haszonnal járó – és sok esetben vitatott előjelű politikai eredményeket felmutató – kezdeményezést számos nemzetközi magánvállalat követte, gondolva például az 1997-ben alapított Black Waterre, a 2004-ben létrehozott G4S-re mint a világ második legnagyobb katonai magánvállalkozására, vagy akár az (Ádeni-öbölben, Afganisztánban, Izraelben, Szomáliában, Bissau-Guineában, Palesztinában és Irakban napjainkban is jelen lévő) (URL14) Fort Defense Groupra. Ugyanitt még közel hatvan olyan nemzetközi nagyvállalatot említve (kiemelve néhányat: Sandline International, L3 Communications, Supreme Group, Aegis Defense Services, DynCrop), melyek közel húszezer magánkatonával nyújtottak szolgáltatást az iraki háború idején (Khan, Fayaz & Khan, 2022).

Peter Singer szerint a katonai magánvállalatok szolgáltatásai az alábbi három nagy üzleti szektort fedik le:

- fegyveres erők tevékenységének hírszerzési, karbantartási, logisztikai és egyéb célú támogatása,
- katonai, taktikai tanácsadás, katonák kiképzése,
- közvetlen katonai (harctéri) tevékenység nyújtása (Cameron, 2006).

Háború mint vállalkozás

A 2001. szeptember 11-ei terrortámadást követő időszak a háború elüzletiesedését eredményezte, amelynek következményeként számos katonai vállalkozás vett részt a világ különböző tájain – Irakban, Szomáliában, Afganisztánban, Bosznia-Hercegovinában, Horvátországban, Mozambikban, Kuvaitban stb. – zajló háborús konfliktusokban. A háború privát szektorba szervezését azonban nem követték a reguláris katonai hadviselés szabályai, így a PMC tagja által elkövetett humanitárius vagy egyéb jogsértés esetén, az egyéni felelősség megállapításán túl, különösen nehézkesnek és időigényesnek tűnik a vállalati elszámoltathatóság és felelősségre vonás nemzeti vagy nemzetközi szintű kérdésköre.

Anglia

A rendőri munkaerő felkészítése során kiemelt jelentőséggel bír, hogy az egyén megértse a társadalom fejlődésének lehetséges és valószínű irányát, illetőleg annak hatásait. Az „itt és most” valósága mellett felkészüljön a jövőbeni előre lépés, a lehetséges változások irányításának kihívásaira (Pearson-Goff & Herrington, 2014), tehát az általa képviselt szervezetet úgy kell pozícionálnia, hogy az a körülmények és társadalmi elvárások változásával együtt legyen sikeres (URL15). Mindennek részét képezi a problémaorientált rendfenntartás is, amely nagy hangsúlyt fektet az olyan válaszokra, melyek megelőző jellegűek és nem függenek a büntető igazságszolgáltatási rendszer alkalmazásától, amelyek más állami szervek, a közösség és a magánszféra bevonásával valósulnak meg (amennyiben azok részvétele jelentősen hozzájárulhat a probléma csökkentéséhez) (Goldstein, 1990). Ahogyan pedig azt Colin Rogers, Ian Pepper és Louise Skilling szerzőhármasa is megjegyzi, a rendőri tevékenység nagymértékben összeegyeztethető a – minőségileg és etikailag is jóváhagyott – bizonyítékon alapuló problémaorientált bűnmegelőzési tevékenységgel (Rogers, Pepper & Skilling, 2022). Tanulmányom további részében egy, a fent említett modellel szorosan összefüggő, az Egyesült Királyságban elvégzett tudományos kísérlet eredményeit ismertetem.

Nők és lányok elleni erőszak esete az Egyesült Királyság vasúti hálózatán

Az Egyesült Királyság tömegközlekedési környezetében megvalósuló jogsértő cselekmények – különös tekintettel a nők sérelmére elkövetett erőszakos

bűnesetek – megelőzése érdekében 2022-ben elvégzett kutatás a magánbiztonság és az állami rendőrség együttműködési lehetőségeit vizsgálta meg. Az ENSZ határozattal (URL16) megegyező tartalmú, nem kívánt szexuális viselkedések és bűnelkövetések, illetőleg a vasúti hálózatokon okozott károk gyakorisága és mértéke valamennyi formájának csökkentését célozva, a közös biztonságunk érdekében megvalósítható, tudományágakon átívelő, bizonyítékokon alapuló megoldásokat és stratégiákat keresve.

Az elkövetési helyszínekre, az elkövetőkre és az áldozatokra fókuszáló kutatás módszertanát, körülményeit és megállapításait Ariel Barak tanulmánya foglalja össze. Barak szerint a magánbiztonság „klasszikus” rendőri szerepek helyetti alkalmazása nem csupán a közkiadások csökkentését, hanem a tevékenység többnyire hatékonyabb végrehajtását is eredményezi, megerősítve a biztonság megteremtésének állami és nem állami szereplői együttműködésének fontosságát (URL17).

A kutatás első lépésében a bűnügyileg leginkább fertőzött gócpontok azonosítására és feltérképezésére, a jellemző bűncselekményi kategóriák, rendőrségi nyilvántartások alapján történő beazonosítására került sor. A megjelölt „forró pontok” tekintetében meghatározásra került az oda rendelt magánbiztonsági erő létszáma, az általuk ott eltöltendő idő nagysága és a visszatérő ellenőrzések darabszáma is, melyek megalkotásához számos korábbi kutatás eredményeit is figyelembe vették (Koper, 1995; Ariel, Weinborn & Sherman, 2016; Telep, Weisburd, Gill, Vitter & Teichman, 2014; Bland, Leggetter, Cestaro & Sebire, 2021; Barnes et al., 2020). A potenciális beavatkozás végrehajtása így a biztonsági őrök kezébe került, akik kizárólagos feladatává a rendőrséggel való közvetlen (értsd: kevesebb papírmunkával és bürokráciával terhelt online) kapcsolat megerősítésével egyidejűleg, az egyes helyszínek biztonságának megteremtését tették (URL18).

Tanulmányom terjedelmére tekintettel a kutatás valamennyi különlegesen izgalmas és érdekes eredménye közül csak annak néhány megállapítását van módom kiragadni. Gondolva itt például az egyes helyszínek jó megvilágításának, karbantartásának és tisztaságának, CCTV és élőerős felügyeletének bűnmegelőzési erejére, valamint a sötét, zárt, szűk, elszigetelt, piszkos, rosszul karbantartott, graffitivel zsúfolt, akár alkoholt is áruló létesítmények közelségében lévő helyek vandalizmus jelenlétét sugalló negatív tendenciáira (Ceccato, 2014). Megállapításra került, hogy a rendőri nyilvántartások alapján azonosított „forró pontok” kezelésére, a „biztonságos terek” létrehozására kiváló lehetőséget biztosít a köz- és magánszféra együttműködése, amely kiegészült a megfelelő minőségű párbeszéden alapuló bejelentő és kommunikációs rendszer üzembe állításával.

A kutatás eredményei alapján az is bizonyítást nyert, hogy gyakran a jogel-
lenes cselekmény elkövetésétől való specifikus elrettentés, a „közvetlen és
konkrét figyelmeztetés” is elegendőnek bizonyulhat az egyénnel szemben,
aki számára ez a büntetés, az elfogás és a lebukás – az elkövetéssel várha-
tó haszon elmaradása – lehetőségének „értelmes dóziszát” hordozza (Pratt &
Turanovic, 2016).

Az angliai együttműködés margójára

Az angliai, akár ideálisnak is tekinthető komplementer rendészeti modell margó-
jára írva jegyzem meg, hogy a magánbiztonsági ágazat biztonság megteremté-
sében betöltött szerepe alapvetően függ attól, hogy az állami rendészeti szervek
(elsődlegesen a rendőrség) mennyire hajlandóak elismerni annak létjogosultsá-
gát, abban betöltött szerepét. További lényeges alkotóelemeként említve pedig
a szektor megfelelő módú és mértékű jogi szabályozását, a működés társadal-
mi beágyazódottságát és elfogadottságát.

A magán és közszféra közötti együttműködésnek törvényekben és egyéb sza-
bályozó elemekben egyértelműen meghatározott hatáskörök és illetékességek
alapján kell megvalósulnia. Ezáltal elkerülve a magánszektor esetleges vissza-
éléseit, melynek garanciális elemeit a szigorú állami felügyeleti tevékenység
adja. Mindezek alapján a biztonság megteremtése állami és nem állami szerep-
lői közötti kapcsolat, alapvetően az alábbi modelleken alapulhat:

- függetlenség (a szereplőknek speciális feladataik vannak, amelyek végre-
hajtása során azok szinte soha nem lépnek kapcsolatba egymással);
- versenyképesség (a szereplők egymással versenyhelyzetben állnak, kapcso-
latukat a kölcsönös bizalmatlanság és a munkáért folytatott versengés jel-
lemzi, ami alapvetően zárja ki a szereplők közötti együttműködést);
- komplementaritás (ebben a modellben a szereplők egymás mellett léteznek
a piacon, a feladatmegosztás határainak világos és pontos kijelölésével, egy-
más tevékenységének kölcsönös kiegészítésével);
- együttműködés (kölcsönös együttműködésen, kölcsönös támogatáson ala-
pul, melynek célja az egyes szereplők erősítése);
- partnerség (ebben a modellben valamennyi szereplő a teljes egyenlőségen
alapuló, legmagasabb szintű együttműködést valósítja meg a közös cél el-
érése érdekében) (Djukic & Zoric, 2022).

Kanada

A világ bármely országáról is beszélve, a rend fenntartása a rendőrség hagyományos és törvényes monopóliumát képezte, amely paradigma a magánbiztonsági szektor megjelenésével kezdett el lebomlani. A növekvő magán- és köztulajdon védelmét pedig egyre inkább átveszik a magántulajdonban lévő biztonsági cégek, mely újszerű jogi helyzet számos kérdést eredményez a magánszolgálatok legitimitásával kapcsolatban (Staubli, 2022).

Kimondhatjuk, hogy egy törvényesnek tekintett hatalom eredményesebben képes teljesíteni küldetését és a polgárokkal való kapcsolata is kiegyensúlyozottabb. A törvényes hatalomba és hatalomgyakorlásba vetett bizalom pedig – mint a nyugati társadalmak fontos tényezője – jelentősen leegyszerűsíti a társadalmi folyamatokat és az egyéni interakciókat is (Luhmann, 2000), míg az intézményi bizalom az intézmények megfelelő működésébe vetett bizalomként, az elvek helyességébe vetett hitként értelmezhető (Giddens, 1999). A biztonságot szolgáltatóban (a rendőrségben vagy a magánbiztonsági szektor képviselőjében) pedig azok bíznak meg érdemben, akik valamilyen pozitív élményt tapasztaltak azzal (az intézménnyel/szolgáltatóval), illetőleg az azt képviselő rendőrrel vagy a biztonsági cég képviselőjével kapcsolatban (Giddens, 1999). Mindez pedig különösképpen jellemző a modern társadalmak összetett intézményrendszerére, melynek struktúráit és működési mechanizmusait különösen nehéz megérteni (Sztompka, 1999).

A továbbiakban egy a fentiekkel kapcsolatos, igazán különleges kanadai gyakorlatot, a torontói hivatásos rendőri állomány magánbiztonsági szektorban végzett szabadidős és egyben szolgálati tevékenységét mutatom be, amely túlszolgálatként elszámolva, az őt alkalmazó rendőri szerv útján kerül anyagi ellentételezésére.

A magánszektor által fizetett rendőri feladatok

A torontói rendőrség által kiadott, úgynevezett „18-19 fizetett feladatok” norma bevezetője is leszögezi, hogy a rendőrségi szolgáltatásokról szóló törvény (R.S.O. 1990, c. P.15) alapján lehetőség nyílik a torontói rendőrség útján (URL18) szervezett magánjellegű, „fizetett szolgálatnak” (URL19) elnevezett tevékenység, rendőrök általi végzésére. A szabadidő terhére végzett fizetett feladatokat külső felek finanszírozzák, míg a rendőrök – esküjüknek és a rendőrségi szolgálatról szóló törvénynek és egyéb normatív szabályozóknak megfelelő – munkavégzésének ellenőrzése és irányítása a rendőrfőnök hatáskörébe tartozik.

A rendőri jelenlétet növelő fizetett szolgálat során a rendőrök, az ügyfél kérése és a rendőrfőnök vagy az általa kijelölt személy jóváhagyása alapján látanak el a Torontói Rendőrségi Szolgálat (továbbiakban: Szolgálat) küldetésével összeegyeztethető, önkéntes rendőri tevékenységet Toronto városában. A Szolgálat felelősségi körébe tartozik az ügyfélkérelmek adminisztrációja (az ügyfelek háttér és hitelképességének ellenőrzése), a feladatvégrehajtás koordinációja és ellenőrzése, valamint a kifizetések adóhatóság felé történő bejelentése és keresmények kiosztása. Rendkívüli esemény bekövetkezése esetén a Torontói Rendőrségi Művelési Központ (Toronto Police Operations Centre, továbbiakban: TPOC) jogosult a fizetett szolgálatot teljesítő rendőrök operatív igények szerinti átirányítására. Ugyanakkor a fizetett szolgálat minden eleme szigorú és egyértelmű tartalmú szabályozás alá esik, értve ez alatt:

- az igények benyújtásának módját, a kapcsolódó határidőket és a kötelezően fizetendő óradíjakat;
- a felek elállásának lehetőségeit;
- az ellátható, a tiltott, a korlátozás alá eső és a felettes szervtől érkező megbízásokra (például fogva tartottak kórházi őrzése stb.) adható szolgálati formák meghatározását;
- az egyes feladatokhoz rendelhető létszám, felszerelés, fegyverzet, gépjármű és egyéb technikai eszköz meghatározását;
- a feladatra jelentkezővel szembeni minimum követelményeket;
- a szórakoztató jellegű összejövetelek protokollját;
- a fizetett szolgálatban eltöltött idő nyilvántartását;
- a szolgálatba lépés, a szolgálatellátás és annak befejezésével kapcsolatos részletszabályokat, illetve az ellenőrzések és a jelentések rendjét;
- az átirányításra jogosult TPOC feladat- és hatáskörét;
- a szolgálatellátáshoz kapcsolódó vezetői funkciók részletes szabályozását;
- a tevékenység részét képező fogalmak pontos meghatározását.

A fizetett szolgálat intézménye törvényes lehetőséget biztosít a hivatásos állomány számára a szolgálati feladatok ellátásával nem ütköző, a szabadidő terhére végezhető legális és bejelentett, önkéntes tevékenység rendőri szabályrendszer szerinti végzésére. A magánszektor látható rendőri erővel történő megerősítése, annak bűnmegelőzési szerepén túl, megszilárdítja a rendőrség társadalmi elfogadottságát és jelentős állománymegtartó erővel is bír.

Konklúzió

Az egyes országok magánbiztonsági szektorának működését – a szándékom szerint még a témával foglalkozók számára is újszerűen – bemutató írásomban az érintett államok kutatóinak tudományos munkáit és kutatási eredményeit hívtam segítségül. A magánbiztonság angolszász szakirodalmában jelen lévő meghatározó trendek mellett olyan fogalmakat is értelmeztem, mint a csomóponti kormányzás, a lehorgonyozott pluralizmus vagy a globális észak és dél, illetőleg a magánbiztonság, nemzetenként eltérő elméleti tartalmát is megvizsgáltam.

Tanulmányom esetenként meghökkentő vagy akár követendő külföldi példák és gyakorlatok ismertetésével betekintést nyújtott Észtország, Mexikó, Dél-Afrika, Ausztrália, Anglia és Kanada magánbiztonsági szektorának működésébe, valamint a nemzetközi jog által csak kevésbé szabályozott katonai magánvállalatok nemzetközi tevékenységébe. Elemeztem az egyes nemzetek magánszektorainak rezsimeket, államokat erősítő vagy gátló működését, bizonyítva, hogy míg a szektort övező politikai viták nagyrészt hasonló tartalmúak, addig az azokra adott válaszok államonként, nemzetenként is eltérő képet alkothatnak.

Felhasznált irodalom

- Abrahamsen, R. & Michael, C. W. (2011). *Security Beyond the State: Private Security in International Politics*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511974441>
- Abrams, N. A. & Fish, M. S. (2015). Policies first, institutions second: Lessons from Estonia's economic reforms. *Post-Soviet Affairs*, 31(6), 491–513. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2015.1061739>
- Arámbula, J. A. (2014). *Director General of Private Security, Comisión Nacional de Seguridad, Secretaría de Gobernación*. Mexico City.
- Ariel, B., Weinborn, C. & Sherman, L. W. (2016). „Soft” policing at hot spots-do police community support officers work? A randomized controlled trial. *Journal of Experimental Criminology*, 12(3), 277–317. <https://doi.org/10.1007/s11292-016-9260-4>
- Bajagić, M. (2007). *Osnovi bezbjednosti*. Kriminalisticko-policijska akademija.
- Barnes, G. C., Williams, S., Sherman, L. W., Parmar, J., House, P. & Brown, S. A. (2020). *Sweet spots of residual deterrence: A randomized crossover experiment in minimalist police patrol*. SocArXiv Papers. <https://doi.org/10.31235/osf.io/kwf98>
- Bland, M., Leggetter, M., Cestaro, D. & Sebire, J. (2021). Fifteen minutes per day keeps the violence away: A crossover randomised controlled trial on the impact of foot patrols on serious violence in large hot spot areas. *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing*, 5(3), 93–118. <https://doi.org/10.1007/s41887-021-00066-3>

- Button, M. & George, B. (2006). Regulation of private security: Models for analysis. In Gill, M. (Ed.), *Handbook of Security* (pp. 563–585). Palgrave Macmillan.
- Button, M. (2008). *Doing Security: Critical Reflections and an Agenda for Change. Crime prevention and security management*. Palgrave Macmillan.
- Cafferata, F. G. (2010). Privatisation of Security in Latin America: Review. *Global Consortium on Security Transformation Working Paper Series 3*.
- Cameron, L. (2006). Private Military Companies: Their Status Under International Humanitarian Law and Its Impact on Their Regulation. *International Review of the Red Cross*, 88(863), 573–598. <https://doi.org/10.1017/S1816383106000683>
- Ceccato, V. (2014). The nature of rape places. *Journal of Environmental Psychology*, 40(5), 97–107. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.05.006>
- de Waard, J. (1999). The Private Security Industry in International Perspective. *European Journal on Criminal Policy and Research* 7(2), 143–144. <https://doi.org/10.1023/A:1008701310152>
- Djukic, S. & Zoric, Z. (2022). Futurology of the private security sector in Bosnia and Herzegovina. In *VIII International Scientific Professional Conference Security and Crisis Management, Theory and practice (secman), Safety for the future, 29th and 30th September 2022, Sremska Kamenica* (pp. 59–61).
- Dorn, N. & Levi, M. (2007). European private security, corporate investigation and military services: Collective security, market regulation and structuring the public sphere. *Policing and Society* 17(3), 213–238. <http://dx.doi.org/10.1080/10439460701497303>
- Favarel-Garrigues, G. (2011). Threats to property rights in Russia: From private coercion to state aggression. *Post-Soviet Affairs*, 28(3), 263–295. <https://doi.org/10.2747/1060-586X.28.3.263>
- Feldmann, M. (2001). The fast track from the Soviet Union to the world economy: External liberalization in Estonia and Latvia. *Government and Opposition*, 36(4), 537–558. <http://dx.doi.org/10.1111/1477-7053.00080>
- Feldmann, M. (2017). Crisis and opportunity: Varieties of capitalism and varieties of crisis responses in Estonia and Slovenia. *European Journal of Industrial Relations*, 23(1), 33–46. <https://doi.org/10.1177/0959680116672280>
- Feldmann, M. (2018). Extraordinary politics and durable reform: Lessons from trade liberalisation in Estonia and Poland. *Post-Communist Economies*, 30(3), 365–381. <https://doi.org/10.1080/14631377.2017.1362097>
- Finszter G. (2012). *A rendőrség joga*. Duna Mix Kft.
- Frutos, M. (2014). *Seguridad Privada es 60% Patito*. Reporte Indigo.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Stanford University Press.
- Goldstein, H. (1990). *Problem-oriented policing*. Police Executive Research Forum, McGraw-Hill.
- Hakala, J. (2012). *Regulation of manned commercial security services: A transnational comparative study of Belgium, Estonia, New York, Queensland, South Africa and Sweden*. City University.
- Hiscock, D. (2006). The commercialisation of post-Soviet private security. In Bryden, A. & Caparini, M. (Eds.), *Private Actors and Security Governance* (pp. 129–148.). LIT Verlag.

- Holley, C., Mutongwizo, T. & Shearing, C. (2019). Conceptualizing Policing and Security: New Harmscapes, the Anthropocene, and Technology. *Annual Review of Criminology*, 3, 341–358. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011419-041330>
- Janaby, M. G. (2016). *The Legal Regime Applicable to Private Military and Security Company Personnel in Armed Conflicts*. Springer International Publishing.
- Johnston, L. & Shearing, C. (2003). *Governing Security: Explorations in Policing and Justice*. Routledge.
- Johnston, L. (2006). Transnational security governance. In Wood, J. & Dupont, B. (Eds.), *Democracy, Society, and the Governance of Security* (pp. 33–51). Cambridge University Press.
- Jones, T. & Newburn, T. (2002). The Transformation of Policing? Understanding Current Trends in Policing Systems. *The British Journal of Criminology*, 42(1), 129–146. <https://doi.org/10.1093/bjc/42.1.129>
- Keković, Z. (2004). Nedrzavni sektor bezbjednosti: Kako do standarda. *Perjanik*, 2(5), 98–103.
- Kerezsi K. & Nagy V. (2017). A rendészettudomány kritikai megközelítése. In Boda J., Felkai L. & Patyi A. (Szerk.), *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére* (pp. 275–286). Dialóg Campus.
- Kesić, Z. (2009). *Privatni sektor u kontroli kriminaliteta*. Dosije studio.
- Khan, M. A., Fayaz, M. & Khan, U. N. (2022). Liability of the Private Military Companies for Violations of International Humanitarian Law. *Journal of Law & Social Studies (JLSS)*, 4(2), 247–251. <https://doi.org/10.52279/jlss.04.02.247261>
- Koper, C. S. (1995). Just enough police presence: Reducing crime and disorderly behavior by optimizing patrol time in crime hot spots. *Justice quarterly*, 12(4), 649–672. <https://doi.org/10.1080/07418829500096231>
- Lehmbruch, B. & Sanikidze, L. (2014). Soviet legacies, new public management and bureaucratic entrepreneurship in the Georgian protection police: Agencifying the police? *Europe-Asia Studies*, 66(1), 88–107.
- Leloup, P. & White, A. (2021). Questioning Anglocentrism in plural policing studies: Private security regulation in Belgium and the United Kingdom. *European Journal of Criminology*, 20(2), 548–567. <https://doi.org/10.1177/14773708211014853>
- Light, M., Singh, A-M. & Gold, J. (2022). Private security and national security: The case of Estonia. *Theoretical Criminology*, 26(4), 664–683. <https://doi.org/10.1177/13624806221099930>
- Light, M. & Slonimerov, E. (2020). How gun control policies evolve: Gun culture, ‘gunscape’ and political contingency in post-Soviet Georgia. *Theoretical Criminology*, 24(4), 590–611. <https://doi.org/10.1177/1362480618822832>
- Loader, I. & Percy, S. (2012). Bringing the ‘outside’ in and the ‘inside’ out: Crossing the criminology/IR divide. *Global Crime*, 13(4), 213–218. <http://dx.doi.org/10.1080/17440572.2012.715402>
- Loader, I. & Walker, N. (2001). Policing as a public good: Reconstituting the connections between policing and the state. *Theoretical Criminology*, 5(1), 9–35. <https://doi.org/10.1177/1362480601005001002>

- Loader, I. & Walker, N. (2006). Necessary virtues: The legitimate place of the state in the production of security. In Wood, J. & Dupont, B. (Eds.), *Democracy, Society, and the Governance of Security* (pp. 165–195). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511489358.009>
- Loader, I. & Walker, N. (2007). *Civilizing Security*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511611117>
- Luhmann, N. (2000). *Vertrauen: Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität*. Lucius & Lucius.
- Marten, K. (2019). Russia's use of semi-state security forces: The case of the Wagner Group. *Post-Soviet Affairs*, 35(3), 81–204. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2019.1591142>
- Mátyás Sz., Tóth N. Á., Bujdosó Z., Dávid L. D. & Gogo, A. C. F. (2023). A sportrendészet és a turizmusbiztonság szerepe a nyári olimpiai játékokon. *Belügyi Szemle*, 71(1), 25–52. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.1.2>
- Mitrovic, L. & Pavlovic, G. (2012). *Sistem bezbjednosti Bosne i Hercegovine – pravni aspekti i aktuelno stanje*. Medjunarodno udruzenje naucnih radnika – AIS.
- Muller, M-M. (2010). Private Security and the State in Latin America: The Case of Mexico City. *Brazilian Political Science Review* 4(1), 131–154.
- Pearson-Goff, M. & Herrington, V. (2014). Police leadership: A systematic review of the literature. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 8(1), 14–26. <https://doi.org/10.1093/police/pat027>
- Perret, A. (2013). Privatization Without Regulation: The Human Risks of Private Military and Security Companies (PMSCs) in Mexico. *Mexican Law Review*, 6(1), 163–175.
- Pratt, T. C. & Turanovic, J. J. (2016). Lifestyle and Routine Activity Theories Revisited: The Importance of „Risk” to the Study of Victimization. *Victims & Offenders*, 11(3), 335–354. <https://doi.org/10.1080/15564886.2015.1057351>
- Prenzler, T. & Milroy, A. (2012). Recent inquiries into the private security industry in Australia: Implications for regulation. *Security Journal*, 25(4), 342–355. <https://doi.org/10.1057/sj.2012.2>
- Prenzler, T. & Sarre, R. (2008). Developing a risk profile and model regulatory system for the security industry. *Security Journal*, 21(4), 264–277. <http://dx.doi.org/10.1057/palgrave.sj.8350064>
- Puck, L. & White, A. (2021). Cultural and symbolic capital in the market for security: Police–private security relations in Mexico and the United Kingdom. *Policing and Society*. <https://doi.org/10.1080/10439463.2021.1984472>
- Raudla, R. & Kattel, R. (2011). Why did Estonia choose fiscal retrenchment after the 2008 crisis? *Journal of Public Policy*, 31(2), 163–186. <https://doi.org/10.1017/S0143814X11000067>
- Regallado, S. E. (2002). Public Security versus Private Security? In Bailey, J. & Chabat, J. (Eds.), *Transnational Crime and Public Security: Challenges to Mexico and the United States* (pp. 181–194). Mexican Studies at the University of California.
- Rigakos, G. (2002). The New Parapolice: Risk Markets and Commodified Social Control. *The British Journal of Criminology*, 45(2), 244–245. <https://doi.org/10.1093/bjc/azi012>

- Rogers, C., Pepper, I. & Skilling, L. (2022). Evidence-based policing for crime prevention in England and Wales: perception and use by new police recruits. *Crime Prevention and Community Safety*, 24(1), 328–341. <https://doi.org/10.1057/s41300-022-00158-w>
- Saar, J. (2004). Crime, crime control and criminology in post-communist Estonia. *European Journal of Criminology*, 1(4), 505–531.
- Sabet, D. (2012). *Police Reform in Mexico: Informal Politics and the Challenge of Institutional Change*. Stanford University Press.
- Shearing, C. & Stenning, P. (1983). Private security: Implications for social control. *Social Problems*, 30(5), 493–506.
- Sheptycki, J. (2007). The constabulary ethic and the transnational condition. In Goldsmith, A. & Sheptycki, J. (Eds.), *Crafting Transnational Policing: Police Capacity-Building and Global Policing Reform* (pp. 31–73). Oxford.
- Singer, P. W. (2003). *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*. Cornell University Press.
- Singh, A-M (2009). Policing and Crime Control in Post-Apartheid South Africa. *The British Journal of Criminology*, 49(6), 919–922. <https://doi.org/10.1093/bjc/azp050>
- Smith, D. (2013). *Estonia: Independence and European Integration*. Routledge.
- Soifer, H. D. (2012). The causal logic of critical junctures. *Comparative Political Studies* 45(12), 1572–1597. <https://doi.org/10.1177/0010414012463902>
- Spitzer, S. & Scull, A. T. (1977). Privatization and Capitalist Development: The Case of the Private Police. *Social Problems*, 25(1), 18–29. <https://doi.org/10.2307/800464>
- Staubli, S. (2022). Trust in private security companies in Switzerland: the role of negative experience and pro police attitudes. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.14825.57446>
- Sztompka, P. (1999). Trust: a sociological theory. *Economics & Philosophy*, 18(1), 183–204. <https://doi.org/10.1017/S0266267102221136>
- Taylor, N. (2018). *Estonia: A Modern History*. Hurst & Company.
- Telep, C., Weisburd, D., Gill, C. E., Vitter, Z. & Teichman, D. (2014). Displacement of crime and diffusion of crime control benefits in large-scale geographic areas: A systematic review. *Journal of Experimental Criminology*, 10(4), 515–548. <https://doi.org/10.1007/s11292-014-9208-5>
- Tóth J. (2017). Közrendészeti magánbiztonság és magánrendészet közpénzből. *Belügyi Szemle*, 65(5), 5–24 <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.5.1>
- Trimbach, D. J. & O’Lear, S. (2015). Russians in Estonia: Is Narva the next Crimea? *Eurasian Geography and Economics*, 56(5), 493–504. <http://dx.doi.org/10.1080/15387216.2015.1110040>
- Ungar, M. (2007-2008). The Privatization of Citizen Security in Latin America: From Elite Guards to Neighborhood Vigilantes. *Social Justice*, 34(3-4), 20–37.
- Volkov, V. (2002). *Violent Entrepreneurs: The Use of Force in the Making of Russian Capitalism*. Cornell University Press.
- White, A. (2012). The new political economy of private security. *Theoretical Criminology*, 16(1), 85–101. <https://doi.org/10.1177/1362480611410903>
- Wood, J. & Shearing, C. (2007). *Imagining Security*. Willan Publishing.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *US National Advisory Committee on Criminal Justice Standards and Goals*. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/private-security-report-task-force-private-security>
- URL2: *How Estonia uses Cybersecurity to Strengthen its Position in NATO*. <https://icds.ee/en/how-estonia-uses-cybersecurity-to-strengthen-its-position-in-nato/>
- URL3: *The Evolution of Russian Hybrid Warfare: Estonia*. <https://cepa.org/comprehensive-reports/the-evolution-of-russian-hybrid-warfare-estonia/#mobile-menu>
- URL4: *The Tiny Bank at The Heart Of Europe's Largest Money Laundering Scandal*. <https://www.forbes.com/sites/francescoppola/2018/09/26/the-tiny-bank-at-the-heart-of-europes-largest-money-laundering-scandal/?sh=6ce21c5b2805>
- URL5: *The Industry of Inequality*. <https://www.theguardian.com/inequality/2017/may/12/industry-of-inequality-why-world-is-obsessed-with-private-security>
- URL6: *Bigger than the army: South Africa's private security forces*. <http://www.cnn.com/2013/02/08/business/south-africa-private-security/>
- URL7: *China's Private Security Companies*. <https://jamestown.org/program/chinas-private-security-companies-domestic-international-roles/>
- URL8: *Mexico's Private Security Paradox*. <https://escholarship.org/uc/item/4336d5qs>
- URL9: *Inseguras, empresas de seguridad privada*. <http://archivo.eluniversal.com.mx/finanzas-cartera/2014/inseguras-empresas-de-seguridad-privada-1033065.html>
- URL10: *Mexico aims to bring shadow economy into the light*. <http://www.reuters.com/article/us-mexico-economy-informal/mexico-aims-to-bring-shadow-economy-into-the-light-idUSBRE95P09C20130626>
- URL11: *El Grafico, Guardias Elite*. <https://www.elgrafico.mx/>
- URL12: *The relationship between the South African Police Service and the private security industry*. <https://hdl.handle.net/10520/EJC28826>
- URL13: *Report and Recommendations, Canberra, Fair Work Ombudsman*. <https://www.fairwork.gov.au/sites/default/files/2021-10/Fair-Work-Ombudsman-Annual-Report-2009-10.pdf>
- URL14: *War for Money. Leading Private Military Companies of the World*. <https://medium.com/smartaim-tech/war-for-money-leading-private-military-companies-of-the-world-eab9f9fe2de8>
- URL15: *Planning for the future*. <https://www.policinginstitute.org/publication/planning-for-the-future-a-primer-for-police-leaders-on-futures-thinking/>
- URL16: *The Spotlight Initiative*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ending-violence-against-women-and-girls/>
- URL17: *The Substitutability and Complementarity Of Private Security With Public Police*. https://www.researchgate.net/publication/366582040_The_Substitutability_And_Complementarity_Of_Private_Security_With_Public_Police_The_Case_Of_Violence_Against_Women_And_Girls_On_The_Rail_Network_Of_The_United_Kingdom

URL18: *Request A Paid Duty Officer*. <https://www.tps.ca/services/request-paid-duty-officer/>

URL19: *Paid Duty Police Officers*. <https://www.toronto.ca/business-economy/industry-sector-support/film/plan-your-shoot/paid-duty-police-officers/>

Alkalmazott jogszabályok

Private Security Industry Regulation Act 56 of 2001

Police Services Act (R.S.O. 1990, c. P.15) ss. 49(2)

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lippai Zs. (2023). Magánbiztonságról határtalanul. *Belügyi Szemle*, 71(6), 971–1000. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.3>

A magánbiztonsági vállalkozások minősítési szempontrendszerének kialakítása Magyarországon

Establishing the evaluation criteria system for private security companies in Hungary

---

Tóth Attila

tanársegéd, doktorandusz
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
Óbudai Egyetem,
Biztonságtudományi Doktori Iskola
toth.attila@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány megírásának célja, hogy bemutassa a Magyarországon működő magánbiztonsági vállalkozások minősítési rendszere kialakításának érdekében végzett kutatás eredményeit, valamint betekintést nyújtson a nemzetközi gyakorlatban alkalmazott minősítési rendszerekbe.

Módszertan: A szerző a magánbiztonság hazai pozicionálása, illetve a magánbiztonsági vállalkozások nemzetközi minősítési rendszereinek megismerésére szekunder kutatást és elemzést végzett a releváns hazai és nemzetközi szakirodalmakban, szabványokban és jogszabályokban.

Megállapítások: Öt ország magánbiztonság területén bevezetett minősítési rendszerének tapasztalatait értékelve megállapítható, hogy a vizsgált államokban a magánbiztonsági vállalkozások minősítése a gyakorlatban működik, a minősített vállalkozásokról vezetett adatbázisok elérhetőek. Általánosságban elmondható, hogy a minősítés megszerzése a vállalkozások számára kihívást jelent, a minősítés birtokában pedig piaci előnyökre tesznek szert. A minősítési rendszer kidolgozása és bevezetése hazánkban is szükségszerű.

Érték: Hazánkban a magánbiztonsági vállalkozások minősítése még nem megoldott. A minősítési rendszer kidolgozása és bevezetése új lendületet adhat a szakma fejlődésének, elősegítheti az ágazat „kifehéredését”, a vállalkozások fejlődését, a szakma megbecsültségének emelését. A végeredmény az ágazat által nyújtott szolgáltatások értékének emelkedése lesz.

Kulcsszavak: magánbiztonság, minősítés, szempontrendszer, kategorizálás

Abstract

Aim: The aim of the study is to present the results of the research conducted in order to develop a rating system for private security companies operating in Hungary and to provide an insight into the rating systems used in international practice.

Methodology: In order to understand the domestic positioning of private security and the international rating systems of private security companies, the author conducted a secondary research and analysis of relevant domestic and international literature, standards and legislation.

Findings: Evaluating the experiences of qualification systems introduced in five countries in the field of private security, it can be concluded that certification of private security companies works in practice in the examined states, and databases of qualified companies are available. In general, obtaining a qualification presents a challenge for companies, and possessing it provides them with market advantages. The development and introduction of a certification system is necessary in Hungary as well.

Value: Certification of private security companies in Hungary is not yet resolved. The development and introduction of a certification system can give a new impetus to the development of the profession, promote the “whitening” of the sector, the development of companies, and the elevation of the profession’s prestige. The final result will be an increase in the value of services provided by the sector.

Keywords: private security, certification, criteria system, categorization

Bevezetés

A magánbiztonsági ágazat vállalkozásainak megismerése, a magyarországi rendszeret rendszerében való pozicionálásuk szükséges ahhoz, hogy a számukra kidolgozásra kerülő szakmai minősítési rendszer minősítési szempontjai kellően részletesek és kategóriákba sorolhatók legyenek. A nemzetközi minősítési gyakorlat alapján az élőerős őrzéssel, biztonságtechnikával, illetve távfelügyeleti fogadóközpontot üzemeltető, kivonuló szolgálattal rendelkező vállalkozások számára olyan minősítési szempontrendszer készül, amelynek segítségével a vállalkozások objektív módon értékelhetők, kategóriákba sorolhatók.

A magánbiztonság helye a magyarországi rendészet rendszerében

A magánbiztonsági vállalkozások, az önkormányzati rendészeti szervek és a civil önvédelmi szervezetek csoportját a rendészet rendszerében komplementer rendészetként említi a hazai szakirodalom (Christián, 2022). A komplementer rendészet szereplői tevékenységüket piaci körülmények között, illetve civil szerveződésekben, önkéntes alapon végzik, tevékenységükkel támogatva, segítve az állami rendészeti szervek tevékenységét.

Ezek a vállalkozások élőerős védelmi, biztonságtechnikai tervező-szerelő, valamint magánnyomozási tevékenységet végeznek. Az élőerős védelemben a vállalkozások jogi és szakmai szabályok keretei között végzik. Feladatuk a jogellenes cselekmények megakadályozása, személyek, rendezvények, objektumok, vagyontárgyak, szolgáltató rendszerek, kritikus infrastruktúrák elemeinek védelme, távfelügyeleti rendszerek üzemeltetése, helyszíni kivonuló szolgáltatás nyújtása (Boda, 2019). Tevékenységüket biztonságtechnikai rendszerek segítik. A biztonságtechnikai rendszerek a védett objektum fizikai biztonságát növelő védelmi megoldások, az üzemeltetésüket szabályozó rezsim intézkedések, informatikai rendszerek. A fizikai biztonságot a mechanikai védelem eszközei, az elektronikus vagyónvédelmi rendszerek, ezen belül az elektronikus behatolásjelző-, a beléptető- és a videómegfigyelő rendszerek, valamint az informatikai biztonság (IT¹ biztonság) különféle hardveres és szoftveres megoldásai teremtik meg.

A magánbiztonsági vállalkozások Magyarországon kizárólag a civil szférában, polgári jogi szerződés keretei között dolgoznak, tevékenységüket a Személy- és vagyónvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységről szóló 2005. évi CXXXIII. törvény szabályozza. A magánbiztonsági szolgáltatások nem látnak el katonai feladatokat, rájuk nem vonatkoznak a Private Military Company-ra (PMC), a Private Security Company-ra (PSC), valamint a Private Military and Security Company-ra (PMSC) vonatkozó szabályozások.

A magánbiztonság területén dolgozó vállalkozások minősítése, nemzetközi kitekintés

A vizsgált országokban a minősítésre jelentkezés önkéntes vállalás alapján történik. A megszerzett minősítés minden vizsgált rendszer esetében meghatározott időközönként lejár, megújítása szükséges. Egyes rendszerek esetében rendszeres,

---

1 IT: Information Technology (információs technológia).

éves felülvizsgálat a követelmény. A rendszeres felülvizsgálat eredményeképpen a vállalkozások szolgáltatásaik színvonalát folyamatosan fejlesztik. A fejlődést műszaki-technikai felszereltségük színvonalának emelésével, dolgozók képzésével, alkalmazotti létszámuk növelésével és bérfejlesztéssel érik el. Amennyiben egy felülvizsgálat (felügyeleti audit) alkalmával a szakértő auditorok túl sok eltérést tapasztalnak, azokat jegyzőkönyvezik, és a hiányosságok mielőbbi megszüntetését írják elő. Ha egy vállalkozás a feltárt hiányosságokat nem szünteti meg a kitűzött határidőig, a tanúsítványát visszavonják. A szigorú követelmények és a következetes ellenőrzési rendszer garantálja a megbízhatatlan, szervezetenként fejletlen, kellemetlen szakmai tapasztalattal nem rendelkező, kockázatos vállalkozások kiszűrését.

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a 2001. évi magánbiztonsági iparági törvény alapján kezdte meg működését a Security Industry Authority (továbbiakban: SIA), az Egyesült Királyság Belügyminisztériuma által létrehozott állami szerv ([URL1](#)). A SIA feladata Angliában, Skóciában, Walesben és Észak-Írországban a magánbiztonsági iparág területén egyes meghatározott tevékenységek szabályozása.

A SIA a magánbiztonság területén dolgozó személyek részére jogosultsági igazolványokat ad ki. Igazolványt csak olyan 18 év feletti személy kaphat, aki megfelelő képzettséggel és szakképesítéssel rendelkezik a munkája elvégzéséhez. A jogosultsági igazolvánnyal végezhető tevékenységeket a brit nemzeti szabványok szabályozzák.

A SIA a magánbiztonság területén nemcsak személyek részére ad ki a tevékenység végzéséhez szükséges engedélyeket, hanem vállalkozások minősítésével, jóváhagyásával is foglalkozik. A SIA Approved Contractor Scheme (továbbiakban: ACS) biztosítja, hogy az ellenőrzött vállalkozás alkalmas és megfelelő (büntetőjogi szempontból is) magánbiztonsági feladatok ellátására, és feladatait meghatározott minőségi előírásoknak megfelelően végzi.

Az ACS minősítés megszerzésére a vállalkozások jelentkezése önkéntes alapon történik. A jóváhagyott vállalkozások számára az ACS rendszer tagjának lenni üzleti előnyt jelent, mivel a szolgáltatásaikat megrendelőknek azt mutatja, hogy a vállalkozás egy független auditáló szervezet által tanúsított vállalkozás, amely elkötelezett a minőségi szolgáltatás nyújtása iránt. A tanúsított szervezetek jogosultak az ACS akkreditációs védjegy használatára az írószereiken, ruházatukon, weboldalukon. Az akkreditált szervezeteket a SIA nyilvántartja és a honlapján közzéteszi ([URL2](#)).

A tanúsító szervezetek függetlenek és pártatlanok. Ilyen tanúsító szervezet a National Security Inspectorate (magyarul Nemzeti Biztonsági Felügyelet,

továbbiakban: NSI) vagy a Security Systems and Alarm Inspection Board (Biztonsági Rendszerek Szolgáltatóit Tanúsító Testület, továbbiakban: SSAIB). Az NSI a United Kingdom Accreditation Service (magyarul Egyesült Királyság Akkreditációs Szolgálata) által akkreditált független tanúsító szervezet, amely az Egyesült Királyságban² és Írországban végzi a magánbiztonsági szolgáltatók tanúsítását ([URL3](#)).

A tanúsítási követelményrendszerük megfelel a rendőrség irányelveinek (Anglia, Wales, Skócia, Észak-Írország és az Ír Köztársaság területén), a kiadott tanúsítványukat a biztosító társaságok szintén elfogadják. Káresemény bekövetkezésekor a biztosítóknak meg kell győződniük arról, hogy az ügyfél minden észszerű óvintézkedést megtett a kockázat csökkentése érdekében. Ha az ügyfél SSAIB tanúsított rendszert üzemeltet vagy SSAIB tanúsított szolgáltatást vesz igénybe, akkor bizonyítja, hogy jóhiszeműen járt el és minden észszerű óvintézkedést megtett ([URL4](#)).

Németország

Az 1948 júniusában alapított Verband der Sachversicherer e.V. (továbbiakban: VdS), a német biztosítási ágazat ernyőszervezete. A vállalatbiztonság minden területével foglalkozik. A vagyonvédelem, tűz- és munkavédelem, illetve kiberbiztonság területeken végez a vállalkozásoknál kockázatértékelést, helyszíni ellenőrzést, termék tanúsítást, illetve vállalkozások és szakemberek tanúsítását is végzi. A VdS tanúsítvány szakmai körökben Európa-szerte elismert, sőt a globális piacokon is egyre inkább a megbízhatóságot és a biztonságot jelenti ([URL5](#)).

A magánbiztonsági szolgáltatásokra (SDL = Sicherungsdienstleistungen) vonatkozó szabványsorozat a 2017 novemberében megjelent DIN 77200.³ A biztonsági szolgáltató a szabvány szerinti tanúsítással bizonyítja, hogy képes a DIN 77200 szerinti biztonsági szolgáltatásokat szakmailag minősített módon, a szabvány követelményeinek megfelelően tervezni és nyújtani.

A biztonságtechnikai rendszerek tekintetében nemcsak biztonságtechnikai termékeket minősít a VdS, hanem a rendszerek telepítőit is. Németországban a rendőrség hangsúlyozza, hogy a sikeres betörések oka gyakran a biztonsági eszközök szakszerűtlen szerelése. A VdS által minősített biztonságtechnikai telepítő cégek minősítést szerezhetnek behatolásjelző rendszerek, automatikus tűzjelző rendszerek, illetve videómegfigyelő rendszerek telepítésére. A megszerzett minősítés négy

---

2 Az NSI által jóváhagyott vállalatok száma az Egyesült Királyságban eléri az 1800-at.

3 A DIN 77200:2008 volt az elődszabványa, amelyet a 2017-es átdolgozásakor három részből álló szabványsorozattá alakítottak át.

évig érvényes, ezt követően meg kell újítani. A jóváhagyott vállalkozások garanciát vállalnak arra, hogy betartják a VdS vonatkozó tervezési és telepítési irányelveit.⁴

A VdS minősíti a mechanikus biztonsági berendezéseket szerelő vállalkozásokat is, akik nyílászárókat építenek be utólagosan, vagy ajtók-ablakok üvegezését, rácozását végzik, rácsokat gyártanak, illetve redőnyöket szerelnek be. Ezen kívül minősítik a széfek karbantartásával, javításával és átalakításával foglalkozó, szerviztevékenységet végző vállalkozásokat (a VdS 3529 irányelvek alapján), a pénz és értékszállítókat (DIN 77210-1 alapján), a riasztásfogadó központokat (DIN EN 50518 alapján), és szintén minősítik a repülőtéri és légiközlekedés-biztonsági szolgáltatókat (DIN EN 16082 szerint) ([URL6](#)).

Olaszország

Olaszországban a magánbiztonsági szolgáltatók minősítését az UNI 10891:2022⁵ szabvány alapján,⁶ független tanúsító testületek végzik. Ilyen független tanúsító szervezet például a 2000-ben alapított svájci-olasz SI Cert Group is, amely irányítási rendszerek, termékek, szolgáltatások és vállalati folyamatok tanúsításával foglalkozik.

Az UNI 10891:2022 szabvány meghatározza a magánbiztonsági szolgáltatókat nyújtó vállalkozások által nyújtott szolgáltatások irányítására vonatkozó kötelező minimum követelményeket. A tanúsítást végző szervezet tevékenységét az ISO/IEC 17065:2012⁷ Conformity assessment – Requirements for bodies certifying products, processes and services⁸ alapján végzi ([URL7](#)).

A tanúsítási eljárás során a tanúsító szervezet egy tanúsítási auditot hajt végre, amelynek folyamán ellenőrzi a vállalkozásnál működtetett rendszer szabványoknak való megfelelését. A tanúsítási auditot megelőzően a vállalkozás előaudit tartását kérheti, amelynek során az auditáló szervezet megvizsgálja, hogy a cég irányítási rendszerei alkalmasak-e a tanúsítási audit lefolytatására. Sikeres tanúsítási auditot követően a vállalkozás megkapja az akkreditált tanúsító szervezet

---

4 Behatolásjelző rendszerek esetében a VdS 2311, automatikus tűzjelző rendszereknél a VdS 2095, videómegfigyelő rendszerek esetében pedig a VdS 2366.

5 UNI 10891:2022 Servizi – Istituti di Vigilanza Privata – Requisiti (Szolgáltatások – Magánbiztonsági vállalkozások – Követelmények).

6 Az UNI – Ente Italiano di Normazione (Olasz Szabványügyi Testület), amelyet 1921-ben alapítottak. Megalapítása óta több mint 49 000 db szabványt tettek közzé.

7 Az ISO/IEC 17065:2012 szabvány olyan követelményeket határoz meg, amelyek betartása azt a célt szolgálja, hogy a tanúsító szervezetek hozzáértő, következetes és pártatlan módon végezzék tanúsítási munkájukat. Ez szükségszerű feltétele annak, hogy a tanúsító testületet elismerjék, valamint a tanúsított termékeket, folyamatokat és szolgáltatásokat nemzeti és nemzetközi szinten elfogadják.

8 Magyarul: Megfelelőségértékelés – a termékeket, folyamatokat és szolgáltatásokat tanúsító szervekre vonatkozó követelmények.

által kiállított tanúsítványt. Ezt követően a tanúsítvány megtartásához a tanúsító szervezet éves rendszerességgel felügyeleti auditot hajt végre a vállalkozásnál. Két felügyeleti audit után a tanúsítvány megszerzését követő harmadik évben okiratmegújító audit következik. Az UNI 10891 szabvány tökéletesen illeszkedik az ISO 9001 szabványhoz, teljes mértékben integrálható a minőségirányítási folyamatokba.

Oroszország

Az Orosz Föderációban a magánbiztonsági vállalkozások tanúsítása szintén akkreditált tanúsító szervezetek által, a ГООСТ P 66.9.04-2017⁹ szabvány alapján történik. Jelentkezés a tanúsítási eljárásra önkéntes.

A tanúsítási folyamat két részből áll. Az első részben a szervezet által megadott információk feldolgozása és a benyújtott dokumentumok auditja történik. A második szakaszban helyszíni ellenőrzés történik. A helyszíni ellenőrzés során megállapítják az ellenőrzési követelményeknek való megfelelést, valamint vizsgálják a vállalkozás munkavállalóinak képzettségét és szakmai tapasztalatát, illetve a vállalkozás gazdasági stabilitását. A helyszíni ellenőrzést minden esetben a magánbiztonsági tevékenység területén jártas, legalább három főből álló szakértői csoport végzi. Az értékelést követően a minősített vállalkozás a tanúsítványon kívül egy indexszámot is kap, amelynek értéke egy 100 pontos skálán a vállalkozás tapasztalatával és megbízhatóságával arányosan nő. Az indexszám kiszámítását a helyszíni ellenőrzés tapasztalatainak figyelembevételével a szakértői csoport végzi, a ГООСТ P 66.9.04-2017 szabvány „B” melléklete alapján.

A helyszíni ellenőrzés során, az előzetesen benyújtott kérelemben megadott adatok alapján vizsgálják a magánbiztonsági szervezet vezetését, a munkavállalók képzettségét, szakmai tapasztalatát, a szolgálati eszközök megfelelőségét, a kommunikációs eszközök, járművek és különféle technikai erőforrások megfelelőségét.

A szabvány szerinti cégminősítés célja a megbízhatatlan, kellő szakmai tapasztalattal, megfelelő erőforrással nem rendelkező magánbiztonsági vállalkozások kiszűrése. További cél a szabvány szerinti cégminősítés megkövetelése az állami szervezetek, illetve a nagy magánvállalkozások által kiírt pályázatokon (Шарвонова, 2017).

---

9 ГООСТ P 66.9.04-2017 Оценка опыта и деловой репутации охранных организаций (A biztonsági szervezetek tapasztalatának és üzleti hírnevének értékelése) orosz nemzeti szabvány.

Ukrajna

Ukrajnában 2015-ben vezették be a magánbiztonsági vállalkozások minősítő rendszerét. A rendszert az Українська Федерація Професіоналів Безпеки (továbbiakban: UFPB)¹⁰ szakértői csoportja dolgozta ki. 2015. október 19-én hagyták jóvá a Добровільна оцінка відповідності послуг з охорони-t (A biztonsági szolgáltatások önkéntes megfelelőségének értékelése). Ez egy olyan értékelési rendszer, amelynek célja a biztonsági szolgáltatásokat megrendelők objektív tájékoztatása a biztonsági tevékenységet végző vállalkozások megbízhatóságáról és szolgáltatási területeiről.

A vállalkozások minősítése Ukrajnában is önkéntes jelentkezés alapján történik. Az értékelést egy szakértőkből álló csoport végzi, a vállalkozás által benyújtott dokumentumok alapján. A dokumentációk auditját követően a szakértők helyszíni auditot hajtanak végre. A helyszíni audit során objektív bizonyítékokat gyűjtenek a benyújtott dokumentumokban szereplő tények, valamint a vállalkozás által tett nyilatkozatok igazolására. A sikeres tanúsítási eljárás lefolytatását követően a vállalkozás megkapja az Ukrán Föderáció biztonsági szakembereinek, szolgáltatásainak megfelelőségi tanúsítványát (Сертифікат відповідності послуг охорони Української Федерації професіоналів безпеки), és felkerül az UFPB honlapjára ([URL8](#)).

A vizsgált államokban a magánbiztonsági vállalkozások minősítése a gyakorlatban működik, a minősített vállalkozásokról vezetett adatbázisok elérhetők. Általánosságban elmondható, hogy a minősítés megszerzése a vállalkozások számára kihívást jelent, a minősítés birtokában pedig piaci előnyökre tesznek szert.

A vizsgált országokban a minősítésre jelentkezés önkéntes vállalás alapján történik. A megszerzett minősítés minden vizsgált rendszer esetében meghatározott időközönként lejár, megújítása szükséges. Egyes rendszerek esetében rendszeres, éves felülvizsgálat a követelmény. A rendszeres felülvizsgálat eredményeképpen a vállalkozások szolgáltatásaik színvonalát folyamatosan fejlesztik. A fejlődést műszaki-technikai felszereltségük színvonalának emelésével, dolgozóik képzésével, alkalmazotti létszámuk növelésével és bérfejlesztéssel érik el. Amennyiben egy felülvizsgálat (felügyeleti audit) alkalmával a szakértő auditorok eltérést tapasztalnak, azt jegyzőkönyvezik és a hiányosság mielőbbi megszüntetését írják elő. Ha egy vállalkozás a feltárt hiányosságokat nem szünteti meg a kitűzött határidőig, a tanúsítványát visszavonják. A szigorú

---

10 Az Українська федерація професіоналів безпеки (УФПБ) 1995. május 5-én alakult meg. A szervezetet a biztonsági szolgáltatások nyújtására szakosodott ukrán vállalkozások alkotják. 2019-ben több mint 450 cég képviselést láttak el.

követelmények és a következetes ellenőrzési rendszer garantálja a megbízhatatlan, szervezetileg fejletlen, kellő szakmai tapasztalattal nem rendelkező, kockázatos vállalkozások kiszűrését.

Az Egyesült Királyságban működő tanúsítási rendszerben nemcsak a vállalkozásokat tanúsítják, hanem a munkavállalókat is képzettségük és az ellátni kívánt munkakör alapján.

Az Oroszországban működő minősítési rendszer annyiban különbözik a többi vizsgált rendszertől, hogy a vállalkozások nem egyforma, egyenlő értékű tanúsítványt kapnak, hanem egy százas skálán indexszámmal minősítik is őket. Az indexszám nagysága arányos a tanúsított cég megbízhatóságával, szakmai tapasztalatával, piaci erejével.

A minősítési szempontrendszer kialakítása Magyarországon

A minősítési szempontrendszer összeállításakor figyelembe vettem a nemzetközi szabványokban foglalt cégminősítési rendszerek értékelési követelményeit.

A nemzetközi gyakorlatban a vállalkozások tanúsítása önkéntes jelentkezés alapján történik, ahol a jelentkezők egy előszűrésen esnek át. Csak azokat a vállalkozásokat minősítik, amelyek egy minimális bekerülési követelménynek eleget tesznek. Így működik többek között az Egyesült Királyságban a SIA tanúsítási rendszere is, ahol az ACS tanúsítvány megszerzésére pályázó cégek egy néhány pontból álló ellenőrzésen esnek át. Az ellenőrzés során az akkreditált tanúsító szervezet vizsgálja a vállalkozás működésének törvényszerűségét, az alkalmazottai jogosultak-e a tanúsítani kívánt szolgáltatás nyújtására, rendelkeznek-e élő szolgáltatási szerződéssel és legalább egy éve működnek-e. Az a vállalkozás, amely az előszűrés valamely feltételének nem felel meg, nem tanúsítható.

A fentiek alapján több kérdéssort dolgoztam ki. A kérdéssorok segítségével vizsgálom a cégek minősítésre való alkalmasságát, gazdasági és pénzügyi stabilitásukat, az általuk nyújtott szolgáltatás minőségét, a szolgáltatás műszaki, szakmai színvonalát, valamint az alkalmazott munkavállalók képzettségét, szakmai tapasztalatát.

A vállalkozások előminősítése

A tervezett minősítési rendszerben a vállalkozások minősítése önkéntes alapon történik. A minősítésre jelentkezőknek először egy előminősítésen kell átesniük. Az előminősítés során a vállalkozásoknak öt szempontnak kell megfelelniük

a minősítés megkezdéséhez. Az öt kizáró ok bármelyikének fennállása esetén a jelentkező vállalkozás nem minősíthető.

A minősítést kizáró okok egyaránt érvényesek az előerős védelemmel és a biztonságtechnikával foglalkozó vállalkozásokra. A kizáró okok között csak olyan feltételek szerepelnek, amelyeknek való megfelelés a jogszerű működés feltétele, és amelyeket a közbeszerzési törvény¹¹ a közbeszerzések során meghatároz a részvételre jelentkezőkkel kapcsolatban.

A minősítést kizáró okok a következők:

- a vállalkozás nincs cégbíróságon bejegyezve;
- a vállalkozás nem felel meg a 2005. évi CXXXIII. tv. 5. § (1)-(2) pontjában és az 5/A. § (1)-(3) pontjában foglaltaknak;
- a vállalkozás nem minősül a 2011. évi CXCVI. tv. 3. § (1) bekezdés 1) pontja szerinti átlátható szervezetnek;
- a vállalkozással szemben fennáll a Kbt. 62. § (1) a)-h), k)-l), n) pont és a (2) bekezdésben foglalt kizáró okok valamelyike;
- a vállalkozás nem működik legalább három éve.

A felsorolt öt kizáró ok bármelyikének fennállása esetén a jelentkező vállalkozás nem minősíthető.

A minimális működési idő meghatározása azért fontos, mert a vállalkozások életciklusára jellemző a kezdeti tőkehiány, működési költségeiket döntően az alapítók korábbi megtakarításaiból, családi kölcsönökből és barátok hitelezéséből fedezik.¹² Ebben a kezdeti időszakban gyakran kevés figyelmet fordítanak a marketingre, piacutatásra. Az indulás nehézségei sok vállalkozásnál felőrlik a rendelkezésre álló tőkét, a kezdeti lendület alábbhagy, ami a vállalkozás tönkremeneteléhez vezet (Rekettye, 2016). A vállalati életciklussal foglalkozó szakirodalom az ilyen korai tönkremenést „csecsemőhalálnak” nevezi. Magyarországon az induló vállalkozások csecsemőkorban átlagosan 3,3 évet töltenek, hasonlóan a nyugati piacgazdaságok vállalkozásaihoz (Salamonné Huszty, 2006).

A vállalkozások pénzügyi stabilitásának vizsgálatára kialakított minősítési szempontrendszer

- A vállalkozás szerepel-e a Köztartozásmentes adózói adatbázisban?

---

¹¹ 2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről.

¹² Az alapító, család, barátok (founder, family, friends) hármas tőkeforrást a szakirodalom gyakran 3F-nek nevezi.

A 2017. évi CL. törvény 260. § Köztartozásmentes adózói adatbázis működtetése és közzététele alapján a köztartozásmentes adózói adatbázist az állami adó- és vámhatóság teszi közzé honlapján. Az adatbázisban az az adózó szerepelhet, aki a közzétételt megelőző hónap utolsó napján megfelel az alábbi feltételeknek:

- nincs az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott nettó tartozása, valamint köztartozása,
- az adózó nyilatkozata alapján az esedékes bevallási és befizetési kötelezettségének maradéktalanul eleget tesz vagy tett,
- nem áll csődeljárás, végelszámolás, kényszertörlési, illetve felszámolási eljárás alatt,
- nincs általános forgalmi adó tartozása,
- nincs társasági adó tartozása,
- nincs lejárt esedékességű adótartozása (2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről).

A vállalkozás felvétele a köztartozásmentes adózói adatbázisba nem kötelező, de az ajánlatkérők számára könnyebbséget jelent az adatbázisban szereplő ajánlatadók ellenőrzése. Az adatbázisba kerülést kérvényezni kell, abból viszont automatikusan kikerül az a vállalkozás, amelyik a fenti követelmények bármelyikének nem felel meg.

- Az utolsó három pénzügyi évben állt-e csőd-, felszámolási vagy végrehajtási eljárás alatt, vagy adószám törlés hatálya alatt?

Ezek értékelési szempontok, amennyiben a minősítésre jelentkezővel szemben a jelentkezés időpontjában már nem állnak fenn. Ha a jelentkezés időpontjában is fennállnak, akkor a vállalkozás minősítését kizáró okok.

- Az utolsó három pénzügyi évben volt-e sorban álló tétel a folyószámláján? A pénzügyi stabilitásra utaló minősítési szempont.¹³
- A saját tőke, mérleg főösszegéhez viszonyított aránya (Saját tőke/Összes forrás) 100 (%).

Az egyik leggyakrabban használt forrásszerkezeti mutató, amely a saját tőke arányát mutatja meg a teljes tőkén belül. Más néven tőkeellátottságnak is nevezik. Minél magasabb a mutató értéke, pénzügyileg annál stabilabbnak tekinthető a vállalkozás. A magas tőkeellátottsági mutató azt jelenti, hogy a vállalkozás saját forrásból finanszírozza a működési költségeit, nincs kiszolgáltatva befektetőknek, hitelezőknek (Paár, Ambrus & Szóka, 2021). Ha a vállalkozás

---

13 Fizetési képtelenség/sorban állás (negatív adat): vállalkozási folyószámla fizetési képtelensége, folyószámlán követelések sorba állítása. Vállalkozási folyószámlán, fedezethiány miatt, harminc napot meghaladóan, egymillió forintnál nagyobb összegű követelés generálódik (sorban áll) (URL9).

összes forrásain belül a saját tőke aránya nem éri el a 30%-ot, akkor finansziális szempontból kockázatosnak tekinthető a vállalkozás (Zéman & Béhm, 2017).

- Átlagbér (bérköltség/munkavállalók száma).

Az alapbéren kívül a bérköltségbe beletartoznak a különféle bérpótlékok, jutalmak, prémiumok. A munkavállalók száma pedig a teljes vagy részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalókat jelenti. A részmunkaidős foglalkoztatások az átlagbért csökkentik. Az átlagbér növekedése jól gazdálkodó, nyereségesen működő vállalkozást sejtet. Olyan vállalkozást, amely törekszik a jogszerű foglalkoztatásra (Paár, Ambrus & Szóka, 2021).

- A teljes vagy részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók aránya (munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók száma/telejesítésbe bevont alvállalkozók száma; ide értendők a megbízási szerződéssel munkát vállalók, illetve a kölcsönzött munkaerők is).

A munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók arányának növelése az ágazat kifehérítését szolgálja. Az ilyen módon foglalkoztatott munkavállaló a munkáltató szervezetébe integráltan végzi a munkakörébe tartozó munkát, amely rendszeres és folyamatos. A munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalóval szemben a munkáltatónak széles körű ellenőrzési, utasításadási és irányítási joga van, amely során a munkavégzés módját is meghatározhatja (Matiscsákné Lizák, 2016).

A szakma presztízse növelésének egyik fontos eleme az átlátható foglalkoztatási viszonyok megteremtése (Christián, 2022). A munkaviszonyban történő foglalkoztatás biztonságot jelent a munkáltató, a munkavállaló és a szolgáltatást megrendelő számára egyaránt (CoESS – UNI-Europa, 2023).

- Megrendelői állomány.

A megrendelői állomány a minősítendő vállalkozás azon ügyfeleinek száma, akikkel élő szolgáltatási szerződéssel rendelkezik. Egy vállalkozás minél több ügyfél számára nyújt szolgáltatást, annál stabilabbnak tekinthető. A kevés ügyféllel rendelkező vállalkozások esetében egy-egy ügyfélszerződés megszűnése akár a vállalkozás megszűnéséhez is vezethet.

A cég méretének, piaci részesedésének, szolgáltatási területe nagyságának vizsgálatára kialakított minősítési szempontrendszer

- Személy- és vagyónvédelmi tevékenységből származó nettó árbevétel.
A nettó árbevétel nagysága általában arányos a cég méretével. A kiugró éves forgalmak kiszűrésére a minősítést megelőző három év átlagos árbevételét

kell a minősítési adatlapon¹⁴ figyelembe venni. Ha a vállalkozás termékforgalmazással, esetleg biztonságtechnikai telepítéssel is foglalkozik, akkor a nettó árbevételébe ezen szolgáltatási tevékenységek ellenértéke is beleszámítódik, ezért a minősítési adatlapon kizárólag a személy- és vagyónvédelmi tevékenységből származó nettó árbevétel hároméves átlagát kell feltüntetni.

- Főállású munkavállalók száma.
A teljes vagy részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók száma. Az ágazatra jellemző alvállalkozói láncolatok, a kényszer vállalkoztatások, a feketén foglalkoztatás és a munkaerő kölcsönző cégeken keresztül történő foglalkoztatás visszaszorítását, az ágazat fehéritését célzó minősítési szempont (Felméry, 2018).
- Teljesítésbe bevont alvállalkozók száma.
Szolgáltatás teljesítésébe állandó vagy alkalmi jelleggel bevont alvállalkozók száma (ide értendők a megbízási szerződéssel munkát vállalók is).
A főállású munkaviszonyban foglalkoztatottak száma és a teljesítésbe bevont alvállalkozók számának hányadosa adja a cég pénzügyi stabilitásakor vizsgált, teljes vagy részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók aránya viszonzszámot.
- Szolgáltatási terület nagysága (országosan végzi tevékenységét, régiós, megyei vagy települési szinten).
Egy települési vagy megyei szolgáltatási területtel működő kisvállalkozás nem tudja kiszolgálni egy olyan megrendelő igényeit, aki országosan több telephellyel rendelkezik, vagy országos fiókhálózatot működtet. Az ilyen típusú ajánlatkérők számára egy szervezet diverzifikáltsága lényeges értékelési szempont. A diverzifikáltság mértéke a vállalati stratégia fontos része, mivel a kiterjedt szolgáltatási terület magasabb dolgozói létszámot, több tárgyi eszközt, a szervezet vertikális fejlesztését igényli, ezáltal nagyobb szervezethez követel meg (Chikán, 2008).
- Személy- és vagyónőr, valamint vagyónvédelmi rendszert szerelő, illetve tervező-szerelő igazolvánnyal rendelkezők száma.
Az előerős védelemmel foglalkozó vállalkozásoknál a vagyónőri tevékenységet kizárólag személy- és vagyónőr igazolvánnyal rendelkezők, a biztonságtechnikai rendszerek telepítését, karbantartását és javítását vagyónvédelmi rendszert szerelők, míg a biztonságtechnikai rendszerek tervezését, vagyónvédelmi rendszert szerelő-tervező igazolvánnyal rendelkezők véggezhetik. Az igazolványokat a lakóhely szerint illetékes rendőrkapitányság

---

14 Minősítési adatlap: a minősítésre jelentkező vállalkozás által kitöltött űrlap, amelyben kitöltő a minősítési szempontrendszer értékelési szempontjaira ad választ.

Igazgatásrendészeti Osztálya adja ki büntetlen előélet és megfelelő iskolai végzettség, szakképesítés, szakképzettség igazolása alapján.¹⁵ A teljes vagy részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók közül azon munkavállalók száma, akik a vagyoni védelmi tevékenység végzéséhez szükséges – rendőrhatóság által kiállított igazolvánnyal – rendelkeznek.

- Vállalkozás működési ideje.

A vállalkozások életciklusuk során hasonló utat járnak be. Az indulást követő csecsemőkor után a kontrollálatlan növekedés szakaszába lépnek, amit az irányítási, majd a delegálási periódus követ. A kontrollálatlan növekedés szakaszát a rohamos fejlődés jellemzi, amelyben a túlfűtött vállalkozások minden lehetőséget megragadnak, minden munkát elvállalnak, mindenbe belekezdnek. Ha ebben a szakaszban a vállalkozások nem fordítanak kellő figyelmet a szervezet fejlesztésére, a folyamatok szabályozására, és nem ügyelnek a bevételeik és kiadásuk egyensúlyban tartására, az irányítási krízishez vezethet, ami legrosszabb esetben a vállalkozás felbomlását is eredményezheti. Amikor az irányítási krízisen túljutnak, akkor lépnek az irányítás és a delegálási szakaszba. Az irányítási szakaszban a vállalkozások lelassítják működésüket, a bevételek növelése helyett a nyereséges működésre koncentrálnak. A magyarországi tapasztalatok azt mutatják, hogy a vállalkozások nem lassítják le működésüket, inkább az árbevétel és a nyereség együttes növelésére törekednek, miközben próbálják a folyamataikat szabályozni, működésüket szervezettebbé tenni. Ebben a szakaszban többnyire első lépésben lineáris-funkcionális struktúrát építenek ki, majd egyes vállalkozások önálló szervezeti egységeket (divíziókat) alakítanak ki (Salamonné Huszty, 2006). A vállalkozások különböző időt töltenek a fejlődési szakaszokban, majd az irányítási és delegálási szakaszt követően a koordináció, végül az együttműködés fázisába lépnek. A delegálási fázisban a megerősödött vállalkozások önálló szervezeti egységeinek vezetői divíziójukban önálló döntési jogkörrel rendelkeznek. Önálló döntéseiket sokszor nem egyeztetik a szervezet többi tagjával. Ekkor a felsővezetés úgy érezheti, hogy kezdi elveszíteni a vállalat feletti kontrollt. Ebben a fázisban rossz döntés, ha a cégvezetés visszatér a központosított irányításhoz és megpróbál minden szinten közvetlenül beavatkozni a vállalat működésébe.

---

15 A személy- és vagyoni védelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 22/2006. (IV. 25.) BM rendelet 10/A. § (1)-(6) bekezdései tételesen sorolják fel azokat a személy- és vagyoni védelmi, magánnyomozói, valamint biztonságtechnikai tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítéseket, szakképzettségeket, amelyek a 2018. július 6-tól hatályos rendelet szerint a személy- és vagyoni, a magánnyomozói, a vagyoni védelmi rendszert tervező, szerelő, valamint a vagyoni védelmi rendszert szerelő igazolvány kiadásához elfogadhatók.

A kiutat új megoldások, speciális koordinációs technikák bevezetése, illetve a csapatmunka erősítése jelenti (Greiner, 1998). A szervezetek folyamatosan fejlődnek, a növekedés nagyobb szabályozottságot, dokumentáltságot, teljesítményértékelést, belső ellenőrzést követel meg. Egy hirtelen megnőtt vállalkozásnál ilyen nagyfokú szervezethez az idő rövideje miatt nem tud kialakulni. Ezért fontos értékelési szempont a vállalkozás működési ideje.

- Telephelyek száma.

A telephelyek vagy fióktelepek száma országos szolgáltatási területtel rendelkező cégek esetén lehet lényeges. A saját munkavállalókkal végzett szolgáltatás az ország több pontján úgy lehetséges, hogy vagy a központi telephelyről indulnak a munkavállalók a munkavégzés helyszínére, vagy a szolgáltatás nyújtásának helyszínéhez közeli lakhellyel rendelkező munkavállalókat alkalmaznak. Egy telephely esetén az első esetben a szolgáltatás megrendelői számára jelentős többletköltséget jelent a vállalkozó dolgozóinak utazással töltött ideje és útiköltsége.¹⁶ Nagyon fontos, hogy az azonnali beavatkozást igénylő esetekben a kivonulás ideje is sokkal hosszabb lehet. A második esetben problémás lehet a távoli lakhellyel rendelkező dolgozók integrálása a szervezet folyamataiba. Rendszeres oktatásuk megszervezése, munkavégzésük ellenőrzése több időbe telik és többletköltségeket okoz.

Több telephely esetén a fenti problémák elkerülhetők, de a több telephelyes működés csak szervezett, nagy dolgozói létszámmal rendelkező vállalkozásoknál működőképes. A széttagoltság megnöveli a kommunikáció koordinálásának és az integrált szemlélet érvényesítésének fontosságát (Borgulya Istvánné Vető, 2017).

A nyújtott szolgáltatás minőségének vizsgálatára kialakított minősítési szempontrendszer

- ISO 9001¹⁷ minőségirányítási rendszert működtet, tevékenységét annak megfelelően végzi.

A minőségi szolgáltatás alapja az elkötelezett cégvezetés. Ha elkötelezett a cégvezetés, akkor lehet minőség szempontú folyamatokat kialakítani, amelyet a megfelelően képzett, minőség tudatos dolgozók végre tudnak hajtani. A végrehajtást rendszeresen kell ellenőrizni, az esetlegesen feltárt nem megfelelőségek alapján helyesbítő és megelőző tevékenységeket kell végezni,

---

16 A szolgáltatók az utazással töltött időt a rezióradíj alapján összezszerüsitik. A kiszállási díj az utazással töltött idő munkadíja és az útiköltség (kilométer díj) összege.

17 MSZ EN ISO 9001:2015 Minőségirányítási rendszerek. Követelmények (ISO 9001:2015) szabvány szerint.

majd azok eredményét vissza kell ellenőrizni. A végtermék megfelelőségét a vevő „ellenőrzi”. A vevő elégedettsége nagyon fontos információ, mert a vevő véleménye alapján lehet módosításokat bevezetni a gyártási folyamatokba, eljárásokba. A vevői elégedettség mérése termékek esetében sokszor nehézkes, mert a vevők véleménye gyakran nem jut vissza a gyártókhoz. A vevők véleményének összegyűjtése proaktív hozzáállást igényel a gyártók részéről. Szolgáltatások esetében viszont a szolgáltató közvetlen kapcsolatot tart a szolgáltatást megrendelő vevővel, napi szinten tájékozódhat igényeiről, amelyek alapján fejlesztheti szolgáltatási tevékenységét (Némethné Pál, 2000).

A minőségirányítási rendszer működtetése nem csupán a tanúsítvány megszerzését jelenti. A vállalkozás minőség iránti elkötelezettségét a rendszer auditálása során lehet felmérni. Az auditot minden esetben egy, a vállalkozástól független, akkreditált auditáló szervezet végzi,¹⁸ amely az audit során az auditkritériumok teljesülését igazoló objektív bizonyítékokat gyűjt (Magyar Szabványügyi Testület, 2018).

- ISO 27001¹⁹ információbiztonság-irányítási rendszert működtet, tevékenységét annak megfelelően végzi.

Napjainkban az információ jelentős értéket képvisel, amit hasonlóan vagyontárgyainkhoz, védeni kell. A magánbiztonsági vállalkozások személyek és értékek védelmével foglalkoznak, szolgáltatásuk során megrendelőik üzletmenetét támogató fontos információk birtokába juthatnak. Ezek az információk, ha illetéktelen kezekbe jutnak, a szolgáltatást megrendelő cégen kívül a magánbiztonsági vállalkozást is nehéz helyzetbe hozhatják. Az MSZ ISO/IEC 27001:2014 szabvány szerint kialakított és működtetett információbiztonság-irányítási rendszer egy kockázatkezelési folyamat segítségével őrzi meg az információk bizalmasságát, sértetlenségét és rendelkezésre állását (Tiszolczi, 2019).

Az információbiztonság-irányítási rendszer a vállalat folyamatainak részét képezi, teljes mértékben integrálható a vállalat minőségirányítási rendszerével. Ugyanazokat a szakkifejezéseket használja, pontjai összhangban vannak az ISO 9001 szabvány pontjaival. Az információbiztonság-irányítási rendszer bevezetésekor felmérik a vállalat folyamataiban rejlő kockázatokat,

---

18 Magyarországon a tanúsító szervezetek akkreditálását a Nemzeti Akkreditáló Hatóság végzi, a MSZ EN ISO/IEC 17011 szabvány alapján. A Nemzeti Akkreditáló Hatóságról és az akkreditálási eljárásról a 424/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet, az Akkreditálási Tanácsról a 1956/2015. (XII. 23.) Korm. határozat rendelkezik (Nemzeti Akkreditáló Hatóság, 2022).

19 MSZ ISO/IEC 27001:2014 Informatika. Biztonságtechnika. Információbiztonság-irányítási rendszerek. Követelmények szabvány szerint.

a kockázatok kezelésére – a vállalat céljaival összhangban – eljárásokat dolgoznak ki, ezeket az eljárásokat működtetik. Az eljárások eredményeit értékelik, ellenőrzik, az ellenőrzés tapasztalatait továbbítják a vezetés felé átvizsgálás céljából. Az átvizsgálás tapasztalatai alapján helyesbítő és megelőző tevékenységeket dolgoznak ki, ezeket bevezetik a vállalat folyamataiba (Fogarasi & Szűcs, 2021).

Az a vállalkozás, amelyik ISO 27001 információbiztonság-irányítási rendszert működtet, vállalja, hogy a működése során olyan személyi és tárgyi feltételeket teremt, amelyben az ügyfelektől átvett/kapott információkat biztonságosan tudja megőrizni. Ennek érdekében folyamatosan biztosítja a jogszabályok és a biztonságos adatkezelésre vonatkozó szabványok betartását.

- ISO 14001²⁰ környezetközpontú irányítási rendszert működtet, tevékenységét annak megfelelően végzi.

A környezetvédelmi előírások, a társadalmi környezettudatosság arra ösztönzik a vállalkozásokat, hogy folyamataikat környezeti menedzsment rendszer integrálásával fejlesszék. A vállalkozásnál bevezetett környezetközpontú irányítási rendszer a megrendelők számára azt tükrözi, hogy a vállalkozás a környezetvédelmet fontosnak tartja. A környezetközpontú működést pedig a megrendelők pozitívan bírálják el (Bakosné Böröcz, 2016).

- ISO 37001 21 antikorrupciós irányítási rendszert működtet, tevékenységét annak megfelelően végzi.

A csúszópénz elfogadása, sikkasztás, pénzmosás, kartellezés, hatalommal való befolyásolás, megengedettnél nagyobb értékű ajándék elfogadása olyan etikai és korrupciós kockázatok, amelyek ellen minden vállalkozásnak küzdenie kell. A feltáratlan korrupciós cselekmények rontják a szervezet légkörét, és azokat a vezetőket is korrupcióra ösztönzik, akik korábban erre nem is gondoltak volna. Az antikorrupciós szabvány bevezetésével a vállalkozás elkötelezettséget vállal a korrupció megelőzésére, olyan folyamatokat vezet be működési rendszerébe, amelyek ezirányú törekvéseit támogatják (Kocziszky & Kardkovács, 2020).

Az antikorrupciós irányítási rendszer is úgynevezett High Level Structure (magyarul: magas szintű szerkezet szabvány)²² rendszerű szabvány, ami azt jelenti, hogy az ISO irányítási rendszerekkel egységes a szerkezete, közősek az alapvető követelményei, azonos kifejezéseket és meghatározásokat használ. A harmonizációs koncepciót az SL melléklet tartalmazza (Annex

---

20 MSZ EN ISO 14001:2015 Környezetközpontú irányítási rendszerek. Követelmények alkalmazási útmutatóval (ISO 14001:2015) szabvány szerint.

21 MSZ ISO 37001:2019 Antikorrupciós irányítási rendszerek. Követelmények alkalmazási útmutatóval.

22 A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) által bevezetett struktúra.

SL) (International Organization for Standardization (ISO), 2022). A harmonizálásnak köszönhetően teljes mértékben integrálható a vállalat minőségirányítási rendszerébe.

- **Minőségirányítási rendszer bevezetésének ideje.**
A minőségirányítási rendszer működtetése folyamatos fejlődésre kényszeríti a vállalkozásokat. A folyamatos fejlődést biztosítja például, hogy a szervezetnek évente új – mérhető – célokat kell kitűznie maga számára, amelyek elérését a vezetőségi átvizsgálások alkalmával ellenőrzi a cégvezetés. Ha sikerült elérni a kitűzött célt, akkor új célt állítanak, ha nem sikerült elérni, akkor megvizsgálják a nemteljesülés okát, és vagy a célt módosítják, vagy az eléréséhez vezető utat. A fejlődést biztosítják a napi működés és a rendszer auditok során feltárt nemmegfelelések javítására hozott intézkedések, illetve megelőző tevékenységek. Ha egy vállalkozás működése során nem keletkeznek kezelendő nemmegfelelések, akkor az a vállalkozás nagy valószínűséggel nem is működteti a minőségirányítási rendszerét. Minél régebben vezette be a vállalat a minőségirányítási rendszerét, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a minőséget jelentősen befolyásoló nemmegfelelés nem fordul náluk elő, de ha elő is fordul, azt idejében észreveszik és korrigálni tudják.
- **Egyéb szabvány szerinti tanúsítvány.**
A szolgáltatás minőségét meghatározó további szakmai szabványoknak való megfelelést igazoló tanúsítvány szintén befolyásolja a szolgáltatás minőségét. Ilyen szabványi megfelelést igazoló tanúsítvány többek között a katonai minőségirányítás területén alkalmazott, a minőségirányítási rendszerszabványokba szintén jól integrálható NATO AQAP 2110²³ szabvány szerint kiépített minőségirányítási rendszert igazoló tanúsítvány, vagy a riasztásfogadó távfelügyeleti központok minősítésére kidolgozott EN 50518²⁴ európai szabvány alapján kiállított tanúsítvány.

A minősítési rendszer kidolgozásával kapcsolatos további feladatok

A tervezett minősítési szempontrendszer öt fő kategóriából fog állni, minden kategória hat-nyolc darab értékelési szempontot fog tartalmazni. A kategóriák

---

23 NATO AQAP 2110 NATO Quality assurance requirements for design, development and production (NATO minőségbiztosítási követelményei a tervezésre, fejlesztésre és gyártásra).

24 MSZ EN 50518:2019 Riasztásfogadó központ. A távfelügyeleti központok kialakítását, működési folyamatait, követelményeit tartalmazó szabvány 2010-ben jelent meg először.

a következők: a cég pénzügyi stabilitása (gazdasági szempontok); a cég mérete, piaci részesedése, szolgáltatási területének nagysága; a nyújtott szolgáltatás minősége; a szolgáltatás szakmai színvonala; valamint az alkalmazott munkavállalók képzettsége, szakmai tapasztalata.

A vállalkozások által nyújtott szolgáltatás minőségét különböző mértékben befolyásolják a minősítési szempontrendszer értékelési szempontjai. Annak érdekében, hogy a szolgáltatás minőségére kisebb hatást gyakorló szempontok kisebb mértékben befolyásolják a végső cégminősítést, az értékelési szempontok súlyozása szükséges.

Felhasznált irodalom

- Bakosné Böröcz M. (2016). *A környezeti kockázatok kezelése és a környezeti menedzsment rendszerek jelentősége a gyakorlatban*. Szent István Egyetemi Kiadó. <http://real.mtak.hu/id/eprint/34958>
- Borgulya Istvánné Vető Á. Á. (2017). *Kommunikációmenedzsment a vállalati értékteremtésben*. Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634540175>
- Chikán A. (2008). *Vállalatgazdaságtan*. Aula Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545897>
- Christián L. (2022). *Komplementer rendészet*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- CoESS – UNI-Europa. (2023). *Buying quality private security services*. http://www.securebest-value.org/wp-content/uploads/2023/02/Best-Value-Manual_Final.pdf
- Felméry Z. (2018). *Az állam és a magánvállalatok szerepvállalása a belbiztonsági szektorban (2000-2016): elméleti kiindulópontok és mérési módszerek*. Doktori Értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola.
- Fogarasi A. & Szűcs E. (2021). A szabványos irányítási rendszerek fejlődése, integrációja. *Biztonságtudományi Szemle*, 3(2), 1–13.
- Greiner, L. E. (1998). Evolution and Revolution as Organizations Grow. *Harvard Business Review*, 50(3), 37–46.
- Hungarian Standards Institution (2018). *Útmutató irányítási rendszerek auditálásához*. MSZT.
- International Organization for Standardization (2022). *ISO Directives, Part 1*. https://www.iso.org/sites/directives/current/consolidated/index.xhtml#_idTextAnchor535
- Kocsiszky Gy. & Kardkóvács K. (2020). *A compliance szerepe a közösségi értékek és érdekek védelmében*. Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634545972>
- Matiscsákné Lizák M. (2016). *Emberi erőforrás gazdálkodás*. Wolters Kluwer Kft. <https://doi.org/10.55413/9789632956176>
- Nemzeti Akkreditáló Hatóság (2023). *Nemzeti akkreditálási rendszer*. <https://www.nah.gov.hu/oldal/mi-az-akkreditalas/>

- Némethné Pál K. (2000). A vevői elégedettség mérésének szerepe és története. *Marketing & Menedzsment*, 34(2), 45–51. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/1819/1654>
- Paár D., Ambrus R. A. & Szóka K. (2021). *Gazdasági elemzés a beszámolók információs alapján*. Soproni Egyetem Kiadó. <https://doi.org/10.35511/978-963-334-402-6>
- Reketye G. (2016). *Marketing a magyar kisvállalatoknak*. Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789630597777>
- Salamonné Huszty A. (2006). Fejlődési ciklusok és stratégiák a magyarországi kis- és közép-vállalkozások gyakorlatában. *XXI. Század – Tudományos Közlemények*, 5(1), 19–44. <https://doi.org/10.21845/comp/2006/1/3>
- Tiszolczi B. G. (2019). Fizikai biztonsági kontrollok tervezésének és alkalmazásának gyakorlata az ISO/IEC 27001 szabvány elvárásainak tükrében. *Magyar Rendészet*, 19(2-3), 233–249. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/14769>
- Zéman Z. & Béhm I. (2017). *A pénzügyi menedzsment kontroll elemzési eszköztára*. Akadémiai Kiadó. <https://doi.org/10.1556/9789634540137>
- Sharvonova, D. U. et al. (2017). Hatsional'nyy standart GOSTR 66.9.04-2017 »Otsenka opyta i delovoy reputatsii sub"yektov predprinimatel'skoy deyatel'nosti. Natsional'naya sistema standartov. Otsenka opyta i delovoy reputatsii okhrannykh organizatsiy«. In M. Dulyasova (Ed.), *Vserossiyskaya nauchno-prakticheskaya konferentsiya „Kompleksnaya bezopasnost' obrazovatel'nykh organizatsiy: teoriya i praktika”* (pp. 77–78). Vostochnaya pechat. <https://www.chuvsu.ru/wp-content/uploads/2020/04/2.pdf>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Private Security Industry Act 2001*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/12/2017-12-15>
- URL2: *Security Industry Authority: SIA Register of Approved Contractors*. <https://www.services.sia.homeoffice.gov.uk/Pages/acs-roac.aspx?all>
- URL3: *National Security Inspectorate: About us*. <https://www.nsi.org.uk/about-nsi/>
- URL4: *Security Systems and Alarms Inspection Board: About SSAIB*. <https://ssaib.org/about/>
- URL5: *VdS Schadenverhütung GmbH: Unternehmenssicherheit*. <https://vds.de/ueber-vds>
- URL6: *VdS Schadenverhütung GmbH: Errichterfirmen Security*. <https://vds.de/kompetenzen/security/zertifizierung/errichterunternehmen-fuer-elektronische-und-mechanische-sicherungstechnik>
- URL7: *Ente Italiano di Normazione: Servizi - Istituti di Vigilanza Privata – Requisiti*. https://store.uni.com/p/UNI1604602/uni-108912022-506493/UNI1604602_EIT
- URL8: *УФПБ (2023): Реєстр сертифікованих компаній*. <https://ufpb.kiev.ua/%d1%80%d0%b5%d1%94%d1%81%d1%82%d1%80-%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b8%d1%84%d1%96%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b9/>
- URL9: *Magyar Bankszövetség: Fogalomtár*. <https://www.bankszovetseg.hu/fogalomtar/f.cshtml>

Alkalmazott jogszabályok

2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól

2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről

2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról

2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről

22/2006. (IV. 25.) BM rendelet a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény végrehajtásáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Tóth A. (2023). A magánbiztonsági vállalkozások minősítési szempontrendszerének kialakítása Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1001–1021. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.4>

A közbiztonsági háló jelentősége a helyi rendészetben

The importance of public safety net in local law enforcement

Polyák Zsolt

Prof. Dr., vármegyei rendőrfőkapitány,
címzetes egyetemi tanár, rendőrségi főtanácsos, rendőr dandártábornok
Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság
polyaktbk@gmail.com

Absztrakt

Cél: A szerző tanulmányában a rendvédelmi szervek közül az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a komplementer rendészeti szervek együttműködését, tevékenységét – mint egy lehetséges jó gyakorlatot – ismerteti a Mórahalmi járásban működtetett közbiztonsági háló aspektusából.

Módszertan: Az önkormányzatok helyi rendészetben, illetve a közbiztonsági hálóban betöltött szerepe tekintetében a szerző szekunder kutatás keretében a hazai jogi szabályozók, szakmai tanulmányok, statisztikai adatok feldolgozását végezte el. Az objektív megítélés kialakítása céljából a Mórahalmi járásban több résztvevős fókuszcsoportos beszélgetés keretében ismerte meg a helyi rendészettel összefüggő önkormányzati intézkedéseket, a közbiztonsági háló gyakorlati működését.

Megállapítások: Annak érdekében, hogy a lakosság szubjektív biztonságérzete emelkedjen és az objektív biztonság kívánatos foka is megteremtődjön, a közbiztonsági hálót célszerű és szükséges a továbbiakban is fenntartani, működtetni, és a jelenlegi gyakorlatot tovább kell erősíteni, mivel az jelentősen hozzájárul a közbiztonság magasabb szintű megvalósulásához.

Érték: A közbiztonsági háló működésének tanulmányban ismertetett tapasztalatait a helyi rendészetben közreműködők, valamint más települések vezetői, a rendészettudomány művelői a gyakorlatban hasznosíthatják. A településbiztonság fejlesztésének olyan szegmensére fogalmazott meg javaslatot a szerző, amely a már meglévő széles spektrumú társadalmi támogatottságot tovább erősítheti.

Kulcsszavak: helyi rendészet, komplementer rendészet, közbiztonsági háló, településbiztonság

Abstract

Aim: In the study, the author describes the cooperation and activities of the general police force and the complementary law enforcement agencies as a possible good practice from the aspect of the public security net operated in Mórahalom district.

Methodology: With regard to the role of local authorities in local policing and public security nets, the author has conducted a secondary research by processing national legal regulations, professional studies and statistical data. In order to develop an objective assessment, the author conducted a focus group discussion with several participants in the Mórahalom district to find out about the measures taken by the municipalities in the field of local policing and the practical functioning of the public security net.

Findings: In order to increase the subjective sense of security of the population and to achieve the desired level of objective security, it is advisable and necessary to maintain and operate the public security net and to further strengthen the current practice, as it contributes significantly to achieving a higher level of public security.

Value: The experiences of the public security net described in the study can be used in practice by local law enforcement officers, as well as by the leaders of other municipalities and police academics. The author suggests a segment of the development of public security that could further strengthen the broad spectrum of public support that already exists.

Keywords: local policing, complementary policing, public security net, municipal security

Bevezetés

Magyarországon Alaptörvényben rögzítetten¹ a közbiztonság megteremtésének alapvető – speciális jogkörökkel bíró – letéteményese a Kormány által irányított rendőrség.² Az Alaptörvény rendelkezése azonban nem teszi kizárólagossá

---

1 Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 46. cikk (1) bekezdése szerint a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség emellett részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában is.

2 Az 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 1. § (1) bekezdésében meghatározottak alapján a rendőrség feladata, az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett, a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bünfelderítési célú ellenőrzés, a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése, valamint az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása.

a közbiztonság, közrend érdekében más szereplők – állami, önkormányzati, civil szervezetek stb. – bevonását, részvételét. Finszter Géza a közbiztonság említésekor, mint kooperációs termékről ír, „...*amely nem lehet egyetlen ember, vagy egy kizárólag erre rendelt szervezet produkciója*” (Finszter, 2009). Olyan produktum ez, amely megteremtésének és biztosításának résztvevői – abban szerepet kapók és azt önként vállalók – egyfajta közbizalmon alapuló, a köznyugalom és a rend megteremtését biztosító komplementer együttműködést hajtanak végre. Az önkormányzatok rendészeti szerepvállalását meghatározó, illetőleg az abban való továbblépés lehetőségét biztosító jogi szabályozások egyfajta keretet szabtak a közigazgatás települési szintű szereplőinek. Az önkormányzatok anyagi helyzetük, egyéb adottságaik alapján dönthetik el, hogy – a rendőrséggel együttműködve, annak kontrollja mellett – élni kívánnak-e ezekkel a felhatalmazásokkal.

A helyi (önkormányzati) rendészet mint a rendészeti diszciplína egy sajátos szelete, a hazai jogrendszerben történő megjelenését követően folyamatosan kísérte a közrendre és közbiztonságra vonatkozó tételes szabályozást. Helyzete nem volt egyszerű, ugyanis permanens útkeresés során kellett igazolnia létjogosultságát, illetve a rendeltetésének betöltésére való képességét. A jogintézmény rendszerváltozást követő alkotmányos alapjait a többször (szignifikánsan az 1989. évi XXXI. törvénnyel) módosított Alkotmány, majd 2012. január 1-jétől az Alaptörvény teremtette meg. Egzakt, kifejezetten a helyi rendészetet érintő szabályozás nem született, az Alkotmány a rendőrséget hatalmazta fel a közrend védelmével és a közbiztonság garantálásával kapcsolatos feladatok ellátására. A jogszabályokat értelmezve az állapítható meg, hogy a helyi önkormányzatokra vonatkozó rendelkezések mintegy iránytűként szolgálnak az önkormányzati rendészeti hatáskörök gyakorlásához. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) meghatározza,³ hogy a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok körébe tartozik a település közbiztonságának biztosításában való közreműködés. A Mötv. megteremtette a lehetőségét annak, hogy a ténylegesen rendészeti feladatellátást megvalósító önkormányzati rendészeti szerveket (például közterület-felügyelet, mezőőrség) önkormányzati rendészetnek lehessen tekinteni. „*Elmondhatjuk tehát, hogy az önkormányzati rendészetre utalás, hasonlóan az európai államok többségéhez, explicite nincs alaptörvényi szinten rögzítve, azonban az Alaptörvény önkormányzatok által gyakorolható jogai közé a sarkalatos Mötv.-n keresztül az önkormányzatok rendészeti jogosítványai beletartoznak.*” (Bacsárdi, 2018).

---

3 Mötv. 13. § (1) bekezdés.

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény (Erfesz. tv.) lehetőséget és keretet adott a már korábban zajló folyamatok egyfajta kibővítéséhez. Ezek a jogi szabályozások értelmezhetők úgy, hogy a jogalkotás biztosítja a törvényes kereteket a közrend, közbiztonság garantálása érdekében aktívan fellépő rendvédelmi szervek és komplementer rendészeti szervek⁴ működéséhez, azonban minőségi tartalommal az együttműködőknek kell megtölteni. Tanulmányomban a rendvédelmi szervek közül az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a komplementer rendészeti szervek együttműködését, tevékenységét – mint egy lehetséges jó gyakorlatot – ismertetem, a Mórahalmi járásban működtetett közbiztonsági háló aspektusából.

A Mórahalmi járás települései

A Mórahalmi járás Csongrád-Csanád vármegyéhez tartozó teljesen újonnan létrehozott járás, amely 2013-ban jött létre Mórahalom székhellyel. Területe 561,71 km², népessége 29 535 fő, népsűrűsége 52,6 fő/km² volt a 2011. évi népszámlálási adatok (URL1) szerint. A járáshoz egy város (Mórahalom)⁵ és kilenc község⁶ tartozik. Az egyik sajátossága, hogy Mórahalom korábban soha nem volt járási székhely, sőt 1950-ig Szegedhez tartozott, ahogy a járás több más települése is. A másik sajátossága a külterületen élők jelentős száma, valamint a tanya mint a magyar társadalmi, településszerkezeti- és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. Azért tartom fontosnak, hogy utóbbiakra ráirányítsam a figyelmet, mert „[...] az ápoltt, gondozott, lakott, értéket őrző és teremtő tanyák a vidéki társadalom fenntartható fejlesztésének kulcstelepülései.” (Csatári & Kiss, 2004). A külterületi lakosok aránya Csongrád-Csanád vármegyében megközelítőleg 10%, ennek népessége a Homokhátság kistérségeiben maradt meg leginkább (a kiskunhalasi, a mórahalmi, a kisteleki és a csongrádi kistérségekben). A Csongrád-Csanád vármegye területén folyó rendészeti munkát alapvetően meghatározza a földrajzi fekvése, társadalmi, gazdasági viszonyainak alakulása. A területi egység közel 130 km-es szakasza államhatár, két eltérő jogi státuszú országgal szomszédos. Az

---

4 Önkormányzati rendészet, egyes rendészeti feladatokat ellátók, társadalmi önkéntes bűnmegelőzési egyesületek, különösen a polgárőrség, magánbiztonság (személy- és vagyonvédelem, fegyveres biztonsági őrök által ellátott tevékenységek).

5 Területe: 83 km², lakónépessége: 6067 fő.

6 Ásotthalom, Bordány, Forráskút, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, Zákányzék, Zsombó.

Európára nehezedő migrációs nyomás magyarországi szakaszán a vármegye érintettsége kiemelkedő, ami jelentős részben a szerb-magyar határszakaszon realizálódik. *„A rövid idő alatt megjelenő nagyszámú embertömeg új kihívások elé állította hazánkat és az Európai Uniót is. Kezdetben, mint határrendészeti, majd összrendőri, összrendészeti, végül összkormányzati problémaként jelentkezett, amire merőben új típusú válaszokat kellett megfogalmazni.”* (Bertalan, 2022). A Mórahalmi járás „szíve” a szerb határ mellett fekvő Mórahalom város, amely a közigazgatási egység dél-nyugati részén helyezkedik el, 16,5 km-es szakaszon Szerbiával határosan. Az említett járás a korábbiakban említett migrációs nyomás és az azzal összefüggésbe hozható bűncselekmények miatt közbiztonsági szempontból fokozott rendészeti figyelmet kell kapjon. A térség sajátosságai: a járás településeinek az államhatárhoz közeli elhelyezkedése, a szőrt tanyás jelleg, valamint a turizmus intenzív fejlődése. Ezen okok miatt a Mórahalmi járásban a közbiztonság fenntartását, erősítését komplex kérdésként kezelik. *„Természetes és nyilvánvaló, hogy a településvezetők (és persze a lakosság) elemi érdeke, hogy jó legyen a közbiztonság, azaz a lakosok és vállalkozások biztonságban tudhassák javaikat.”* (Bacsárdi, Christián, Hermann, Lippai & Veres, 2022). Mindezekre figyelemmel a járásban lévő települések között már 1992-től széles körű összefogás jött létre, mely a közbiztonság szempontjából napjainkra egy jól szervezett, összehangolt, rendszerként működő modellé, tulajdonképpen egy közbiztonsági hálóvá vált.

A közbiztonsági háló szereplői

A közbiztonsági háló magába foglalja a rendőr polgárőrrel, vagy az Erfesz. tv. hatálya alá tartozó rendészeti feladatokat ellátó személlyel történő közös közterületi járőrtevékenységét, valamint az aktorok folyamatos, egymás között oda-vissza irányba megvalósuló kommunikációját. Ezeknek a jogi felhatalmazását tartalmazza a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet, mely szerint⁷ a rendőr a mellé – közös végrehajtást igénylő feladat esetén – járőrtársként beosztott közterület-felügyelővel, fegyveres biztonsági őrrrel, polgárőrrel, illetve az Erfesz. tv. hatálya alá tartozó rendészeti feladatokat ellátó személyekkel együttműködve láthatja el a járőrözést a közrendvédelem céljából. *„A közrendvédelem a közterületek rendjét biztosítja, alapvető rendészeti funkciója az őrködés, a jelenlét. Ezek a tevékenységek alapos helyismeretet, a lakókörnyezettel való szoros együttműködést feltételeznek: az elsődleges cél*

---

7 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 70. § (3) bekezdés.

a közbiztonságot fenyegető kockázatok időbeni felismerése, a sérelemhez vezető oksági folyamatok megszakítása és a megelőzés.” (Finszter, 2012). A rendőrség jelenlegi diszlokációját a lakosságárány és a bűnügyi fertőzöttség határozza meg.

A létrehozott járási rendszer fedi le a rendőrkapitányságok illetékességi területét, ami Csongrád-Csanád vonatkozásában hét járást jelent. Magyarországon 154 rendőrkapitányság (melyből három vízirendészeti) és 21 határrendészeti kirendeltség működik. Ha csak az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyi állományát, valamint a komplementer rendészeti szervek tagjainak számát vesszük alapul, láthatjuk, hogy hazánkban megközelítőleg 205 000 fő vesz részt a települések biztonságának fenntartásában. Kiemelendő, hogy ilyen nagyszámú és különböző hatáskörökkel rendelkező személyi kör tevékenysége a települések közbiztonsági helyzetének kezelése céljából csak széles körű összefogással valósulhat meg eredményesen. Éppen ezért valamennyi településen célszerű elméletben megtervezni, majd a gyakorlatban is megvalósítani a közbiztonsági hálót, és beazonosítani mindazon szereplőket, akik részt vállalhatnak a helyi közbiztonság erősítésében, a szociális intézményektől az egyházakig. Emellett a háló eredményes működtetése érdekében a részt vevő szereplők részéről nem nélkülözhető a folyamatos elemzés és közös értékelés a jövőbeni feladatok, célok meghatározása érdekében. A Móraalmi járásban a közbiztonsági háló tagjai: a rendőrség (Szegedi Rendőrkapitányság Móraalmi Rendőrőrs), a járási székhely önkormányzati rendészete, a települések mezőőri szolgálatai, polgárőr egyesületei. A magam részéről a közbiztonsági háló aktív és fontos szereplőjének tekintem a „civil/közbiztonsági hírlánc” jelzőrendszer tagjait is, bár rendészeti tevékenységet közvetlenül nem fejtenek ki. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy a helyben felmerülő problémák közbiztonsággal kapcsolatos kezelésének alfája és ómegája a lakossággal való partneri kapcsolat. Így például a települési önkormányzatok területén a munkaköri feladatokból adódóan az orvosok, a szociális gondozók, a védőnők, a postások és a pedagógusok rendszeresen kapcsolatot tartanak a lakossággal. A szükséges helyzetekben, indokolt esetekben pedig továbbítják a megfelelő intézményekhez az információkat. A jelzőrendszeri tagok a rendőrség és az önkormányzat irányába jelzéseket tehetnek, így megteremtve a gyors és hatékony reagálás feltételeit. Ezáltal is felismerhetővé válnak a kritikus élethelyzetek vagy a beavatkozást igénylő, közbiztonsággal kapcsolatos felvetések. Visszatérve a járási székhely önkormányzati rendészetére, 2013 márciusában – az országban elsőként – a Móraalmi Polgármesteri Hivatal belső szervezeti egységeként a Polgármesteri Kabinet irányítása és felügyelete alatt működő Móraalmi Rendészeti Csoportot hoztak létre. Ezzel új közbiztonsági modell jött létre, amely egy egymással

a bűnmegelőzés és a közbiztonság fenntartása érdekében napi kapcsolatban álló és intenzíven együttműködő, két fő pillérré támaszkodó szervezeti egységből áll, az alábbiak szerint:

- 1) Rendészeti Csoport. A közbiztonsági modell vezetője, irányítója. A csoport alkalmazottai a feladatok ellátása során a másik szervezeti egységre is támaszkodnak. A Rendészeti Csoportot 1 fő vezető, 1 fő közterület-felügyelő, 1 fő mezőőr alkalmazásával indították el. Jelenleg 1 fő vezető, 1 fő közterület-felügyelő részmunkaidőben, és 7 fő mezőőr (ebből 5 fő migrációval kapcsolatos célzattal)⁸ teljesít szolgálatot.
- 2) Polgárőrség, amely Mórahalmon 2013-ban szintén megújult. A Mórahalmi Önvédelmi Egyletnek (Polgárőrség) jelenleg 30 fő aktív tagja van. A mórahalmi polgárőrség közül 13 fő az Országos Polgárőr Szövetség (OPSZ) Határvédelmi Polgárőr Tagozat tagja.

A járás többi településén az ilyen jellegű szolgálatot ellátók száma az alábbiak szerint alakul: Ásotthalmon 23 fő polgárőr és 3 fő mezőőr teljesít szolgálatot, míg Bordányban 64 polgárőr és 3 mezőőr van. Ezen létszám Forráskúton a 20 és az 1 arányát mutatja, míg Öttömösön 36 és 1 a rendelkezésre állók állománya. Ugyanakkor Pusztamérgesen 17 fő polgárőr teljesít szolgálatot, a településnek aktív mezőőre jelenleg nincs. Ruzsán 23 fő polgárőr mellett 2 fő mezőőr látja el a feladatokat, amely számarány Üllésen 24 polgárőrt és 1 mezőőrt mutat. Zákányszéken 33 polgárőr mellett 2 fő mezőőr van, míg ezek a számok Zsombón 48 és 1 feladatellátó személyt takarnak. A mezőőrök fő feladata az illegális migránsok által elkövetett mezőgazdasági károk mérséklése, ezért – különösen az országhatárhoz közel lévő települések mezőrei – kiemelt figyelemmel látják el szolgálatukat az államhatár és település közötti külterületen. A polgárőrök a településeken, illetve a külterületeken fejtik ki bűnmegelőzési tevékenységüket.

A rendőrség diszlokációját tekintve a járásban a Szegedi Rendőrkapitánysághoz tartozó, osztály jogállású Mórahalom Rendőrőrs személyi állománya teljesít szolgálatot, amelynek fontos pozícióit azok a körzeti megbízottak töltik be, akiknek közösségi kapcsolattartása, helyismerete alapozza meg a lakossági bizalom légkörét. A járás vonatkozásában ezek a státuszok feltöltöttek, ami a helyi biztonság megítélése szempontjából is meghatározó jelentőségű, tekintettel, hogy ők a közbiztonsági háló alapelemei. Tevékenységük magas szintű ellátását a rendőrkapitányság mellett a Határrendészeti Kirendeltség Szeged is folyamatosan támogatja.

---

8 Kizárólag az illegális migrációhoz kapcsolódó megelőzési feladatokat látják el.

A szolgálatellátás alapelvei, összhangban az erők, eszközök

A közbiztonsági háló tagjai között aktív és rendszeres információáramlást kell megvalósítani, és a település közbiztonsági stratégiájában foglaltak mentén szoros, partnerségen alapuló együttműködést kell kialakítani. A rendőrségnek ez utóbbiban kiemelt feladata van, melynek során aktív koordináló szerepet tölt be. Ennek indoka, hogy jelenleg ez a szervezet rendelkezik azokkal a szakmai ismeretekkel, statisztikai adatokkal és nem utolsó sorban apparátussal, amelyek alapján alkalmas e szerepkör betöltésére. *„A rendőrség tevékenysége – jogszabályi, szervezeti, működési sajátosságai okán – vidéki környezetben csak akkor lehet sikeres, ha intenzív együttműködésen alapuló partnerség alakul ki az önkormányzatokkal (ideértve az önkormányzati rendszereket is), valamint a kiegészítő, kiegészítő szereplőkkel, mint a Polgárőrség, a magánbiztonság.”* (Christián, 2019) Az állampolgárok joggal várják el, hogy a településeken mindig legyen olyan személy, akihez szükség esetén fordulhatnak. Ezért elengedhetetlen, hogy a közbiztonsági háló működtetésekor betartásra kerüljenek a szolgáltatásszervezés alapelvei, amelyek a következők:

- rendőri, komplementer rendészeti jelenlét, időbeli és térbeli lefedettség,
- összhang a jogsértő cselekmények lehetséges időpontjaival, szolgálatellátás kombinálása (gyalogos, gépjárműves, kutyás), naponta több helyszínen is képesek legyenek a feladatra,
- közös szolgálat (társhatóságok, polgárőrség, közterület-felügyelet, mezei őrszolgálatok, nemzetközi társszervek stb.),
- körzeti megbízott elvonásának tilalma a működési területéről,
- hírösszeköttetés biztosítása a komplementer rendészet résztvevőivel,
- bűnmegelőzési szemlélet érvényesülése.

A közbiztonsági háló mindennapi munkájában részt vevő rendőrség, az önkormányzatok, a szervezetek és a jelzőrendszer munkatársai között egy elmélyült, informális jellegű kapcsolati háló is létrejött a de jure formális hálózat mellett. Ennek lényegét abban lehet megragadni, hogy a közbiztonsági háló valójában nem egymástól független személyek vagy szervezetek hálózata, hanem egy a közbiztonság garantálása érdekében folyamatosan működtetett, dinamikus, komplex rendszert alkotó tevékenység. Fogalmazhatunk úgy is, hogy kiemelt szerepet kapnak az interperszonális kapcsolatok és a személyközi relációkon keresztül megvalósuló feladatellátások. Az együttműködő szervezetek munkatársai és maga a rendszer is egy sokrétű kapcsolati hálóba ágyazva működik. Az előzőekben megfogalmazottakra figyelemmel, valamint a közbiztonsági háló gyakorlati jelentőségének megítéléséhez fontosnak tartottam, hogy empirikus úton is információt kapjak a rendszer kialakításáról és működéséről.

A komplex vélemény kialakítása céljából a Móraalmi járásban több résztvevős (3 fő bevonásával) fókuszcsoportos beszélgetés⁹ keretében ismertem meg a helyi rendészettel összefüggő önkormányzati intézkedéseket. A fókuszcsoportos beszélgetésen Nógrádi Zoltán polgármester elmondta, hogy talán most arra a legbüszkébb, hogy egy 2022-ben lezajlott országos kutatás¹⁰ (URL2) eredménye szerint a legélhetőbb járások közé – az elért hatodik helyezéssel – bekerült a Móraalmi járás. Ami pedig a közbiztonságot illeti, Pilisvörösvárt követően a legbiztonságosabb településnek Mórahalom és környéke bizonyult. A polgármester kitért arra, hogy azért van jelentősége az elért eredménynek, mert a közbiztonság fenntartása mindannyiunk érdeke; azon a településen, ahol a lakosság szubjektív biztonságérzete megfelelő, ott szeretnek élni és dolgozni az emberek. Véleménye szerint a lakosság megbízik a településvezetésben és a rendőrségben. A közbiztonság területén elért eredmények nagymértékben köszönhetőek a településen kialakított és működtetett önkormányzati rendészet, a polgárőrség és a rendőrség kiváló szakmai munkájának és szoros kooperációjának. A településvezető hangsúlyozta, hogy Mórahalom rendelkezik a képviselő-testület által elfogadott közbiztonsági stratégiával, melyet háromévente felülvizsgálunk, az abban foglaltakat terv szerint végrehajtják. Az önkormányzati rendészet vonatkozásában kiemelte, hogy annak tagjai egységes arculattal vannak jelen a városban, tevékenységüket online felületen, internetes oldalon és a közösségi média eszközeivel is propagálják a lakosság irányába. Az önkormányzati dolgozók bűnmegelőzéssel kapcsolatos érzékenyítését, képzését évente nyolc-tíz alkalommal, külső szakemberekkel, pszichológusokkal, trénerekkel valósítják meg. A polgármester véleménye egyezett Lakatos Tibor és Görbe Attila álláspontjával, mely szerint a közbiztonság érdekében kifejtett tevékenységben az önkormányzatokra összetett feladat hárul. *„Nyitottnak és kezdeményezőnek kell lenni a lakossági önszerveződésekre, hiszen ezek a szervezetek direkt módon leképezik a településen élők hangulatát, gondjait és problémáit.”* (Lakatos & Görbe, 2015) A rendőrség együttműködését tekintve úgy lehet fogalmazni, hogy ez a szervezet kooperál mindenkivel, aki akar tenni a közbiztonság megszilárdításáért. A fókuszbeszélgetésen Battancs Erika, a Móraalmi Rendészeti Csoport vezetője elmondta, hogy a közbiztonság fenntartása, erősítése érdekében kül- és belterületen egyaránt folyamatosan járőröznek, idegenforgalmi szezonban a helyi fürdőt és környékét ellenőrzik, és különböző bűnmegelőzési programokat szerveznek. Jelenleg 7 fő mezőőr és 1 fő közterület-felügyelő látja

9 A Móraalmi járásban 2023. 04. 14-én, a szerző által személyesen megtartott fókuszbeszélgetés Nógrádi Zoltán (Mórahalom Város polgármestere), Battancs Erika (Móraalmi Rendészeti Csoport vezetője), Sárközi László (Móraalmi Önvédelmi Egylet [Polgárőrség] elnöke) részvételével.

10 A kutatást a Takarékek Index, a Magyar Bankholdinghoz tartozó Takarékek Jelzálogbank készítette.

el a feladatot. Közülük 5 fő mezőőr 2022. évben, a migrációs nyomás megnövekedésekor került felvételre. Fokozottan ellenőrzik a közterületek, parkok, szórakozóhelyek környékét hétvégén és éjszaka is. Ezeken túl fokozott figyelmet fordítanak a településen illegálisan tartózkodó, foglalkoztatást felmutatni nem tudó személyek kiszűrésére. A Rendészeti Csoport ellenőrzéseket, igazoltatásokat végző tagjai jelvénnel és szolgálati igazolvánnyal rendelkeznek. Intézkedéseikről pontos dokumentációt vezetnek, amelynek szakmai ellenőrzését, az intézkedések jogosultságát a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság végzi. A szolgálatvezénylés közösen történik a pilléreként bevont munkatársakkal, együtt a polgárőrökkel, összehangoltan a rendőrséggel. A csoport feladata továbbá a Mórahalmon kiépített térfigyelő kamerarendszer hatékony és jogszabályoknak megfelelő üzemeltetése. *„A mezei őrszolgálat, a hivatásos vadász, valamint az alkalmazott erdészeti szakszemélyzet munkájának hatékonysága szintén fokozható, ha tevékenységüket összehangoltan, technikai úton valós időben összekapcsolva végzik a települési rendőrőrs járőr- és monitorfigyelő szolgálatával, az önkormányzati rendészet munkatársaival, valamint a települési polgárőri szolgálattal, megvalósítva ezzel a közbiztonság megeremtését és fenntartását hatékonyan támogató helyi komplementer rendészeti szolgáltatást.”* (Christián & Görömbei, 2022) Rendőri vezetői tapasztalatom szerint az ilyen módon működő csoport nélkülözhetetlen láncszeme a helyi rendészeti tevékenységnek, mivel a mórahalmi mezőőrség a nap 24 órájában lefedi a település területét, nappal 1 fő, éjszaka 2 fő lát el szolgálatot. A mezőőrök kiváló eszközállománnyal rendelkeznek, 1 db gépkocsi, 2 db segédmotoros kerékpár, hőkamera és mobiltelefon áll rendelkezésükre. Feladatuk kifejezetten a település országhatárral érintett külterületének felügyelete, az illegális migránsok felfedése, visszatartása, ezáltal az általuk okozott mezőgazdasági károk megelőzése, csökkentése. Ennek érdekében – a kialakított protokoll alapján – a szolgálat elején, telefonon felveszik a kapcsolatot a Határrendészeti Kirendeltség Szeged ügyeletével, akikkel folyamatosan kapcsolatban maradnak, és az esetleges észleléseiket közvetlenül jelzik. A rendőrőrs parancsnoka és a csoport vezetője minden hónap végén személyesen egyeztet a következő hónap közös szolgálatairól, valamint az aktuális rendezvényekről és a hozzájuk kapcsolódó feladatokról. A Szegedi Rendőrkapitányság Mórahalmi Rendőrőrsé a mezőőrökkel – külön intézkedési terv alapján – minden tavasszal (jellemzően április hónapban három alkalommal, napi 8 órában), valamint ősszel (jellemzően október hónapban három alkalommal, napi 8 órában) teljesít közös szolgálatot, melynek célja a mezőgazdasági idénymunkások folyamatos és visszatérő ellenőrzése. A közös szolgálat pozitív visszajelzést nyert a foglalkoztatók részéről, megértették az ellenőrzés jelentőségét, az egységes fellépés pedig bizalmat is

teremtett körökben. Az intézkedés eredményeként a térségben a korábban az idénymunkások foglalkoztatásából adódó közbiztonsági deficit megszűnt. A mezei őrszolgálatnak 2022. évben egy speciális, új feladata jelentkezett. Magyarország Kormánya arról döntött, hogy a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején a schengeni külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 20 kilométeres részen fekvő települések által létrehozott mezei őrszolgálat megalakítási, fenntartási és működési költségének 50%-át meghaladó mértékben a központi költségvetés biztosíthatja hozzájárulásként az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium fejezetéből.¹¹ Emellett a Kormány egyetértett Mórahalom, Rösztke, Zákányszék, Ruzsa, Öttömös, Kelebia, Tompa, Bácsalmás, Ásotthalom és Domaszék mezei őrszolgálat fejlesztésével.¹² A mezei őrszolgálatok megalakítására 106 025 600 forint és a mezei őrszolgálatok működtetésére 64 200 000 forint többletforrás rendelkezésre állásáról született kormányhatározati szintű döntés. Ebből is jól látszik, hogy az állam fontosnak tartja a mezőrök létszámának növelését, az ilyen formában megvalósuló rendészeti tevékenységet.

A közterület-felügyelet munkatársának szerepe elsősorban a belterületi részen, valamint a nagyobb tömeget vonzó rendezvények biztosításakor jelentős. A teljesség igénye nélkül a rendészeti csoport vezetőjével folytatott fókuszbeszélgetés során megismert főbb feladatai az alábbiak:

- közterületek rendezettségének ellenőrzése (például gazos, gondozatlan területek),
- önkormányzati rendeletek betartatása (például házszámok meglétének ellenőrzése),
- közterületi parkolás rendjének ellenőrzése,
- közlekedési szabálysértések esetén figyelmeztetés, feljelentés a rendőrség felé,
- térfigyelő kamerák felügyelete.

A fókuszbeszélgetésen Sárközi László a Mórahalmi Önvédelmi Egylet elnöke kifejtette, hogy a településen 1991. december 18-án 10 fővel alakult meg a polgárőrség, amelynek taglétszáma jelenleg 30 főre növekedett. Az egyesület tagja az OPSZ – Határvédelmi Polgárőr Tagozatának és az OPSZ – Lovas és Kutyás Tagozatának. A város közigazgatási területén egyrészt álló-figyelő szolgálatot

---

11 Lásd: A mezei őrszolgálat megalakítási, fenntartási és működési költségéhez a központi költségvetésből biztosított hozzájárulás eltérő mértékéről szóló 18/2022. (I. 24.) Korm. rendelet 1. §.

12 1010/2022. (I. 24.) Korm. határozat Mórahalom, Rösztke, Zákányszék, Ruzsa–Öttömös, Kelebia, Tompa, Bácsalmás, Ásotthalom és Domaszék mezei őrszolgálat fejlesztéséhez szükséges források biztosításáról.

teljesítenek, amelynek célja a lakókörnyezetben, a lakóházak, parkolók, egyes közintézmények betöréstől, lopástól, rongálástól való megóvása. Ezt az érintett létesítményeknek, azok környezetének folyamatos vagy kisebb megszakításokkal történő figyelésével, nem kívánatos jelenségek észlelése esetén az intézkedésre jogosult szervek azonnali értesítésével valósítják meg. A mozgó figyelő-jelző szolgálatuk célja a település egészén a személy- és vagyonbiztonság helyzetének, ismeretlen személyek mozgásának figyelemmel kísérése, a közlekedés biztonságára veszélyt jelentő cselekmények, helyzetek felfedése, illegális személtre rakó helyeket kialakítók kilétének megállapítása, a mezőgazdasági területeken a termény megóvása. Mivel a város nagy kiterjedésű tanyavilággal rendelkezik, a polgárőrök kiemelt figyelmet fordítanak a tanyavilág biztonságára is. „*Napjainkra a polgárőrség a közbiztonság egyik fő letéteményese, a rendőrség, a rendvédelmi és rendészeti szervek, továbbá a helyi önkormányzatok stratégiai partnere lett, jelentős és tevékeny részt vállalva a bűncselekmények megelőzéséből, az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javításából.*” (Christián, 2018) Túrós András az OPSZ elnöke egy vele készült interjúban úgy fogalmazott: sohasem szabad elfelejteni, hogy a polgárőrség tulajdonképpen a közrendvédelmi járőr és a körzeti megbízott járőrszolgálatnak lemásolása civil formában (Lippai & Kardos, 2021). Éppen ezért elengedhetetlen, hogy a rendőrőrs parancsnoka a polgárőrség vezetőjével heti szinten kapcsolatot tartson, biztosítva a felmerülő problémákra történő gyors reagálást, valamint a hatékony szolgálatszervezés feltételeit. A mórahalmi polgárőrséggel havonta 2-3 alkalommal, esetenként 12 órában lát el a rendőrőrs állománya közös szolgálatot, melyből az egyik mindig a Mórachalmi Országos Állat- és Kirakodóvásár időpontjára esik. A közös szolgálatok során folyamatosan használják a Zsarucar rendszert, amelynek segítségével a közlekedésbiztonság javítására is lehetőség nyílik. A közös szolgálat lehetőséget biztosít a lakossággal való szorosabb kapcsolattartásra, a felmerülő problémák felmérésére, a tanyán élők közbiztonságérzetének javítására. A kialakuló bizalmi viszonyoknak köszönhetően a polgárőrség tagjai rendszeresen élnek jelzéssel a velük szolgálatot ellátó körzeti megbízottaknak a helyi közösségi együttélési szabályokat be nem tartókról, az időközben településre érkező vendégmunkásokról, más személyekről, vagy a településen megjelenő árusokról. Emellett a polgárőrség tagjai a katasztrófaveszélyes területek, objektumok és munkafolyamatok kockázati tényezőinek felmérésében és figyelésében is részt vesznek, ha a helyzet megkívánja a veszélyeztetett terület lezárásában, a forgalom elterelésében és irányításában is közreműködnek. Az iskolakezdés időszakában a gyermekbalesetek megelőzése és a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények megakadályozása céljából csatlakoznak az iskolák környékére szervezett közlekedésbiztonsági, balesetmegelőzési rendőri akciókhoz.

Az illegális migrációval összefüggésben közvetlenül a szegedi határrendészeti kirendeltséggel tartják a kapcsolatot. Az egyesület tagjai 2022. évben összesen 27 196 órát töltöttek szolgálatban. Ebből 11 789 órát társszervekkel közösen láttak el. Az összes szolgálati időből a lovas csoport 1241 órát adott. A szerb határszakaszon jelentkező tömeges bevándorlás okozta nyomás miatt Magyarország Kormánya újabb intézkedést vezetett be a polgárőrség igénybevételével összefüggésben. Az Országos Polgárőr Szövetség tagegyesületei állományának határőrizeti feladatokba történő fokozottabb bevonásáról és az azzal összefüggő források biztosításáról szóló 1036/2022. (II. 2.) Korm. határozat alapján az OPSZ elnöke intézkedési tervet adott ki a Polgárőrség határvédelemben való részvételére. Ezekben meghatározásra került a Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye polgárőr erőinek kiegészítése a mélyszégi vármegyék polgárőreivel. Ennek célja hazánk déli határterülete közbiztonságának, illegális migráció elleni rendészeti tevékenységének támogatása, megerősítése, a fokozott polgárőr szolgálat ellátása. A polgárőrség ilyen „megerősítése” 2022. február 12-től 2022. december 15-ig tartott. Az értékelt időszakban 15 602 fő polgárőr 161 837 órát teljesített, ebből rendőrrel közösen 45 522 órát, és 15 858 fő határsértő és 17 fő embercsempész elfogásában közreműködtek. Csongrád-Csanád vármegye illetékességi határterületén 7106 fő polgárőr látott el szolgálatot, 79 764 órában, és 13 469 fő elfogásában közreműködtek.¹³ A polgárőrség határvédelmi feladatainak eredményességét jól tükrözik Nógrádi Zoltán polgármester gondolatai, aki a 2022-es évet értékelő fórumon beszédében elmondta, hogy az elmúlt években a határ menti településekre nehezedő migrációs nyomást csak összefogással lehet kezelni. Ebben a munkában pedig az OPSZ szervezetei, a mezőőrök és a rendőrség közösen vettek részt. Kiemelte, a folytatásra feltétlenül szükség van, a kialakított mechanizmusok működnek.¹⁴

A Mórahalmi járás többi települése esetében mind a mezőőrök, mind pedig a polgárőrök aktívan részt vesznek a mezőgazdasági idénymunkások közös ellenőrzésében. Speciális helyzetű község Ásotthalom, ahol a hatalmas erdős terület miatt a falopások visszaszorítására is különös együttműködést kell fenntartani. A havi átlagosan 8 órában megvalósuló közös járőrszolgálat megszervezése, valamint a településen jelentkező közbiztonsággal kapcsolatos kihívásokra való gyors reagálás érdekében az őrsparancsnok havi 2-3 alkalommal egyeztet a mezőőrökkel. A település önkormányzatának kezdeményezésére

---

13 Az értékelt időszakra vonatkozó adatok a Túrós András, az OPSZ elnöke által jóváhagyott, Csorba Sándor, az OPSZ Határvédelmi Polgárőr Tagozat elnöke által készített, 2023. február 1-jén kelt „*Jelentés Déli határ megerősítése Polgárőr szolgálattal*” elnevezésű dokumentumból származnak.

14 Nógrádi Zoltán, az OPSZ elnöksége és az OPSZ Határvédelmi Polgárőr Tagozata 2022-es évet értékelő fórumon elhangzott beszéde. 2023. március 03., Mórahalom.

a mezőőrök, valamint a polgárőrök mellett a helyi körzeti megbízott az iskolai időszakban rendszeresen ellenőrzi az autóbusz-megállót, az ott esetlegesen megjelenő illegális migránsok kiszűrésére. A többi településen – a migrációval összefüggésben – közvetlenül a szegedi határrendészeti kirendeltséggel tartják a kapcsolatot, egyéb jelzésükkel pedig a Mórahalmi Rendőrőrsöt keresik meg. A közbiztonsági ellenőrzések, a vagyoni elleni szabálysértések, bűncselekmények megelőzése, felderítése, a közösségi együttélés szabályait be nem tartó személyekkel szembeni fellépés, valamint a helyi rendezvények biztosítása kapcsán a mezőőrök napi szintű kapcsolatot tartanak a helyi körzeti megbízottakkal, az információáramlás folyamatos. Önálló szolgálatuk megkezdésekor telefonon értesítik a határrendészeti kirendeltség ügyeletesét vagy a szolgálatirányító parancsnokot, és tájékoztatják, hogy mettől meddig és milyen területen látnak el feladatokat. Folyamatosan küldik az információkat a területükön tapasztaltakról, bejelentést tesznek migráns csoportokról, embercsempészésre utaló körülményekről, amelyekre a rendőrtjárőrök megfelelően reagálnak.

Az előzőekben kifejtettekben túl lényeges kiemelni, hogy a Mórahalmi járásban eredményesen és hatékonyan működik a Járási Közbiztonsági Egyeztető Fórum¹⁵ rendszere. Az elérendő cél a járás illetékességi területén lévő közbiztonsággal összefüggő problémák feltárása, illetve a járási intézményekkel és hatóságokkal történő kapcsolattartás erősítése, a közbiztonsági és a bűnügyi helyzet értékelése. Emellett a járási székhely szerinti polgármester évente legalább négy alkalommal közbiztonsági fórumot tart, ahol a szükséges intézkedésekről határozatot hoznak, végrehajtási határidővel és felelősökkel. Fontos hangsúlyozni, hogy a Mórahalmi járásban a települések – integritásuk megtartása mellett – saját közigazgatási területükön belül végzik a helyi rendészeti feladataikat, amelyek összehangolása adja a garanciáját a járás egységes, magas színvonalú, a lakosság által elvárt szintű közbiztonságának.

Az eddig ismertetettek megvalósulásával a lakosságban tudatosulhat a széles spektrumú társadalmi támogatottság. Ennek gyakorlati fókuszában a közbiztonsági háló van, amely működtetésének tapasztalatai alapján, az elért eredményekre figyelemmel, annak pozitív hatásai a következők lehetnek:

- legfontosabb, hogy az állampolgárnak lehetősége van segítségért fordulni bármilyen problémája esetén,
- erősödik a párbeszéd a lakossággal,
- jó színvonalú, gyakori a közös szolgálatellátás lehetősége,
- állami szervek tehermentesítése,

---

15 Országos rendőrfőkapitány intézkedése alapján 2013. február 05-től került kialakításra. Évente legalább egy alkalommal a rendőrfőkapitányság vezetője hívja össze az adott járásban.

- zökkenőmentes szakmai érintkezés,
- összehangolt munkavégzés,
- folyamatos, gyors információáramlás,
- valamennyi szereplő esetében javulhat az intézkedések mennyisége és minősége,
- az aktorok tájékozottabbak lesznek egymás munkájával kapcsolatban,
- erősödik az együttműködés,
- az egyes szervek közötti megbeszélések, egyeztetések, munkaértekezletek rendszeresek, amelyek az eredményes közös szolgálatellátások alapjaként szolgálhatnak.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy vannak akadályozó tényezők is, amelyek miatt nehézségekbe ütközik a közös szolgálatellátás. Ilyen például a hivatali munkaidő kérdése. A közterület-felügyelet tagjai hivatali munkaidőben dolgoznak, ezért nehezen összeegyeztethető az azon kívüli szolgálatellátás. A másik gátló tényező lehet, amikor az önkormányzatok részére nem áll rendelkezésre elegendő, kiképzett szakember.

Összegzés

Összefoglalva: a közbiztonsági hálót célszerű és szükséges a továbbiakban is fenntartani, működtetni. A jelenlegi gyakorlatot tovább kell erősíteni az egyeztetések, a fórumok rendszeresebb tételével, a Móraalmi járásban lévő valamennyi önkormányzat erőteljesebb bevonásával. A módszereink eredményesek, de a megújulás szükségességét nem szabad figyelmen kívül hagyni. A jelenleg jól működő közbiztonsági hálót erősítő és a lakosságot még jobban bevonó jó gyakorlat lehet, ha a települések kialakítanak egy interaktív bejelentéskezelő rendszert, akár mobilapplikáció formájában. Ennek gyakorlati megvalósítására korábban a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen megalakult Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratóriuma ajánlásokat is megfogalmazott. Eszerint „*A Lakossági interaktív bejelentéskezelő rendszer a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvényben foglalt önkormányzathoz érkező panaszok és közérdekű bejelentések hatékony és gyors, ügyfélbarát elintézésére irányul. Ezen ügyek közül, amelyek az ügyfelek hiteles azonosítását nem igénylik, a rendszer az önkormányzati rendészeti tevékenységet igénylő ügyeket kívánta mobilapplikáció keretében egyszerűbben nyomon követhetővé, felhasználóbaráttá tenni.*” (Bacsárdi et al., 2022) Lényeges kiemelni, hogy a közbiztonsági háló tagjai és az együttműködők gondolkodásának, cselekvésének középpontjában bűnmegelőzési szemléletnek

kell érvényesülnie annak érdekében, hogy a lakosság szubjektív biztonságérzete emelkedjen, az objektív biztonság kívánatos foka megteremtődjön, ami a település közbiztonságának stabilitásában realizálódik. A lakosság, a településvezetők, a komplementer rendészeti szereplők, valamint a civil hírlánc tagjainak visszajelzései és a rendőrség tapasztalatai alapján a közbiztonsági háló működtetése jelentősen hozzájárul a közbiztonság magasabb szintű megvalósulásához. A tanulmányban ismertetett közbiztonsági hálóban a településbiztonsági és a helyi rendészeti feladatok rendkívül összetettek, több szereplőnek az aktív, stratégiai szemléletű, összehangolt cselekvését követelik meg. Ebben a komplex rendészeti feladatrendszerben megkerülhetetlen tényező a partnerek közötti folyamatos, széles körű együttműködés, és a rendszeres kommunikáció útján megvalósuló információáramlás. Így elérhető az a szinergiahatás, amely alapján a résztvevők együttműködése révén még eredményesebb, hatékonyabb fellépés valósulhat meg a lakosság által is elvárt minőségű közbiztonság érdekében. Mindezeket igazolják a Mórahalmi járásban kialakított és működtetett rendszer eredményei, a fókuszbeszélgetéseken elhangzottak, illetve a lakosságtól érkező visszajelzések.

Felhasznált irodalom

- Bacsárdi J. (2018). *Önkormányzati rendészet az Alkotmánybíróság és a Kúria döntéseinek tükrében*. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A XXI. század biztonsági kihívásai* (pp. 121–126). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Bacsárdi J., Christián L., Hermann G., Lippai Zs. & Veres Z. (2022). Fejlesztések és fejlesztési víziók az önkormányzati rendészet területén. *Magyar Rendészet* 22(4), 119–138.
- Bertalan D. (2022). A tömeges migrációs válság, valamint a rendészet és a honvédelem kapcsolata. *Hadtudományi Szemle*, (15)3, 21–32.
- Christián L. (2018). Rendészeti szervek. In Jakab, A., Könczöl, M., Menyhárd A., Sulyok G., (Szerk.), *Internetes Jogtudományi Enciklopédia* (pp. 1–23). Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar.
- Christián L. (2019). A vidékbiztonság rendészeti szereplői és együttműködésük. *Rendőrségi Tanulmányok*, 2(1), 124–143.
- Christián L. & Görömbei L. (2022). A Kistelepülések közbiztonságának fejlesztési lehetőségei. *Pro Publico Bono Magyar Közigazgatás*, 10(2), 100–121.
- Csatári B. & Kiss A. (2004). *Tanyai Kaleidoszkóp. A 2002-2003. évi Tanyakollégium munkájának eredményei*. Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete.
- Finszter G. (2009). Közbiztonság és jogállam. *Jog-Állam-Politika – Jog- és politikatudományi folyóirat*, 1(3), 173–197.

- Finszter G. (2012). Az Önkormányzati rendészet lehetőségei. *Fundamentum*, 16(2), 45–49.
- Lakatos T. & Görbe A. (2015): *Rendőri jelentést a kistelepüléseken, különös tekintettel a hátrányos helyzetű kistérségekre*. (OTKA K62157) https://www.bm-tt.hu/wp-content/uploads/2022/03/rendori_jelenlet_lakatos_gorbe.pdf
- Lippai Zs. & Kardos P. (2021). Bűnmegelőzés és hazafiság. Interjú Túrós András ny. r. altábornaggyal, az Országos Polgárőr Szövetség elnökével. *Magyar Rendészet*, 21(4), 29–35.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Járások*. <https://www.ksh.hu/docs/teruletiatasz/jarasok.xls>

URL2: *Továbbra is Budapest a legélhetőbb Magyarországon*. <https://www.magyarbankholding.hu/hirekkozlemenyek/2022-09-30>

Alkalmazott jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye

1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről

2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

18/2022. (I.24.) Korm. rendelet a mezei őrszolgálat megalakítási, fenntartási és működési költségéhez a központi költségvetésből biztosított hozzájárulás eltérő mértékéről

1010/2022. (I.24.) Korm. határozat Mórahalom, Röszke, Zákányszék, Ruzsa-Öttömös, Kelebia, Tompa, Bácsalmás, Ásotthalom és Domaszék mezei őrszolgálat fejlesztéséhez szükséges források biztosításáról

1036/2022. (II.2.) Korm. határozat az Országos Polgárőr Szövetség tagegyesületei állományának határőrizeti feladatokba történő fokozottabb bevonásáról és az azzal összefüggő források biztosításáról

1574/2022. (XI.28.) Korm. határozat egyes települések mezei őrszolgálat fenntartásához szükséges források biztosításáról

30/2011. (IX.22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Polyák Zs. (2023). A közbiztonsági háló jelentősége a helyi rendészetben. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1023–1039. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.5>

Közterületi térfigyelő rendszerek eltérő fejlődése Európában

The different development of public space surveillance systems in Europe

Tóth Levente

doktorandusz, tanársegéd
Nemzeti Közsolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
ltoth@tv.t.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány elkészítésének célja, hogy átfogó és rendszerezett ismeretet nyújtson a közterületi térfigyelő rendszerek kialakulásáról Európa-szerte, beleértve Magyarországot is.

Módszertan: A szerző ebben a kvalitatív, leíró-elemző kutatásban olyan történeti áttekintést készít, amely megvizsgálja az egyes európai országokban alkalmazott közterületi térfigyelő rendszerek eltérő elterjedésének okait. Ehhez hazai és külföldi szakirodalmakat tanulmányoz, valamint az interneten elérhető információkat elemzi és értékeli.

Megállapítások: A rendszerek elterjedésének gyorsasága, kiépítettségének nagysága, felügyeletének és használatának módja, valamint telepítésének célja országonként eltérő Európában. Ezt főként az adott ország politikai, társadalmi, bűnügyi, gazdasági és nem utolsósorban jogi kontextusa determinálja.

Érték: Az átfogó történeti áttekintés, amely bemutatja a térfigyelő kamerák fejlődését és alkalmazásának történetét, kiemelkedő fontosságú hiánypótló elem a hazai szakirodalomban. A kutatás eredményei rámutatnak arra, hogy a térfigyelő kamerák milyen eltérő szerepet töltenek be az európai országok közterületeinek biztonságában és a bűnmegelőzésében.

Kulcsszavak: közterületi térfigyelő rendszer, videó megfigyelő rendszer, kamera, zártláncú televíziós rendszer

Abstract

Aim: The aim of this study is to provide comprehensive and organised knowledge about the development of public space surveillance systems in Europe, including Hungary.

Methodology: In this qualitative, descriptive-analytical research, the Author provides a historical overview that examines the reasons behind the different levels of adoption of public space surveillance systems in various European countries. This is done by studying domestic and foreign literature, as well as analysing and evaluating information available on the internet.

Findings: The speed of adoption, the extent of implementation, the supervision and usage methods, and the purpose of installation of these systems vary between countries in Europe. This is mainly determined by the political, social, criminal, economic, and legal context of each country.

Value: The comprehensive historical overview that presents the development and history of the application of surveillance cameras is a crucial and much-needed element in Hungarian literature. The research results highlight the varying roles that surveillance cameras play in ensuring the security of public spaces and preventing crime across European countries.

Keywords: public area surveillance system, video surveillance system, camera, closed circuit television system

Bevezetés

A videó megfigyelő rendszerek mára igen fontos alkotó elemmé váltak a biztonság megteremtésében. A biztonság – mint komplex fogalom – „*a létezés és a működés káros befolyásoló hatásaitól és a veszélytényezőktől kellően mentesített, védett állapot*” (Boda, 2019). A biztonság felfogható egy állapotként is, mely „*immanensen tartalmazza a gazdasági, kulturális és morális javak fenyegettségének hiányát is*” (Christián & Rottler, 2019). A videó megfigyelő rendszer, az elektronikai jelzőrendszer részhalmazaként, a fizikai biztonság megteremtésében játszik fontos szerepet. A fizikai biztonság kialakításához igénybe vett erőforrások, azaz a fizikai térben megvalósuló védelmi rendszerek összessége adják a fizikai védelmet. Ezért ez a meghatározás teszi a videó megfigyelő rendszert a fizikai (egy- vagy többfunkciós) védelmi kategóriába. Önmagában fizikai védelmet nem ad, de preventív, elrettentő szerepe – sok más egyéb funkciója mellett – bizonyított (Gill & Spriggs, 2005). A köz- és magánbiztonsági alkalmazásuk során a használatuk legtöbbször jellemzően elsősorban

„post factum”, azaz jogi eszközként a lehetséges jogsértők nyomon követésére és a cselekvési lánc rekonstrukciójára szolgál.

A térfigyelő rendszerek európai kialakulása

A videó megfigyelő rendszerek kameráit kezdetben a televíziós műsorszórás során használt kamerák elektronikai alapjait és technikai vívmányait felhasználva fejlesztették ki. Később ez az utánkövetéses fejlesztés megszűnt, és a biztonságtechnikai kameragyártás önálló iparággá fejlődött. Az első mozgó képet előállító kamera¹ biztonságtechnikai aspektusból történő felhasználása, már két évvel az első kísérleti vezeték nélküli televíziós adást követően, 1927-ben megtörtént. Ugyanis ennek az évnek az elején a Szovjetunióban, a CTO² berendelte Leon Theremin³ fizikust, akinek akkorra már több kísérlete, fejlesztése, előadása és publikációja volt „az elektromos távolbalátás” témakörben. Az utasítás az volt, hogy tervezzen egy speciális „távolbalátó” készüléket a határőrség számára. A készüléknek szigorú előírásoknak kellett megfelelnie: nappali fényben kellett működnie és elég nagy felbontással kellett rendelkeznie ahhoz, hogy azonosítsa az alany arcát, és képesnek kellett lennie egy mozgó tárgy mozgásának követésére, ami a televíziós kutatás akkori állapotát tekintve elég komoly kihívás volt. 1927 júniusára elkészült a „távolbalátás” titkos, negyedik változatú készüléke, amelyet a Kreml tisztviselői előtt mutattak be. Kliment Vorosilov, a katonai és flottaügyek népbiztosa vezette a projektet vizsgáló bizottságot. Az első tesztet az ő irodájában rendezték meg Sztálin és néhány magas rangú embere előtt, hogy megvizsgálják a megfigyelésben rejlő lehetőségeket. A hordozható rendszer vevőkészülékét a Vorosilov irodája melletti titkár dolgozószobájában helyezték el, hogy a komisszár nyomon követhesse a Kremlbe érkező látogatókat. Az épületen kívül egy állványon felállított, pásztázó-közvetítő kamerát egy operátor forgatta, hogy követni tudja az udvaron áthaladó embereket, a kamerától 30 és 48 méter közötti távolságban (Glinsky, 2000).

Az első elektronikus letapogatású kamerát alkalmazó videó megfigyelő rendszert 1941-ben telepítették a náci megszállás alatt álló németországi Peenemündeben, hogy megfigyeljék a nagy hatótávolságú irányított ballisztikus rakéták kilövését. A telepítést végző csapat vezetésével Walter Bruch mérnököt, a Siemens AG munkatársát bízták meg. Az 1942 októberében sorra kerülő kilövést

---

1 Paul Nipkow német feltaláló 1883-ban szabadalmaztatott alapötlete alapján, az úgynevezett mechanikus televízió elvén működött, ahol a kép előállítása mechanikus letapogatással történt.

2 CTO (Совет труда и обороны) – Munkaügyi és Védelmi Tanács.

3 Leon Theremin (született: Lev Sergeyevich Termen), orosz fizikus, feltaláló (1896–1993).

két kamera figyelte. A képeket a 2,5 km távolságban lévő betonbunkerbe vezetően keresztül továbbították (Abramson, 2007). Egy évvel később, 1943-ban az Egyesült Államokban hasonló harcászati feladatra, katonai rakéták távvezérelt szétszedésének vizuális kontrollálására fejlesztette ki a Remington Rand⁴ cég a Vericon Televíziós rendszerét, ahol a jelátvitel koaxiális kábelon történt. A kamera képét akár tíz különböző megfigyelő helyre is továbbítani lehetett. A hordozható méretű rendszer nem igényelt bonyolultabb üzembehelyezési és üzemeltetési ismereteket („Military Notes”, 1949).

1953-ban, II. Erzsébet királynő megkoronázása idején, ideiglenes CCTV rendszert használtak az Egyesült Királyságban. Ez idő alatt London-szerte az utcákon is megjelentek a kamerák, és biztonsági okokból továbbra is használták azokon az eseményeken, ahol a királyi család tagjai jelen voltak (Hologa, 2013). Néhány évvel később, 1960-ban, a thai királyi család látogatása előtt, a brit rendőrség két kamerát kapott kölcsön az EMI⁵-től, és ezeket egy ideiglenesen felépített állványra telepítették a Trafalgar téren. 1964-ben a liverpooli rendőrség különböző helyszíneken, kísérleti jelleggel rejtett kamerákat szerelt fel. A négy használt kamerát ebben az esetben is elektronikai cégek adták kölcsön (Williams, 2003). 1969-ben a londoni városi rendőrség két ideiglenes kamerát használt a Trafalgar téren a Guy Fawkes-napi rendezvények megfigyelésére (Doyle, Lippert, & Lyon, 2013). 1985-ben, egy évvel a brightoni robbantás után, Bournemouthban épült ki az első jelentős közterületi kamerarendszer a helyi önkormányzat részvételével. Ezt követően az 1980-as évek végétől a kamera-rendszer egyre inkább központi eszközzé vált a bűnmegelőzési programban. Az igazi áttörés 1994-ben történt, amikor a regnáló konzervatív kormány a térfelügyelő-kamera-rendszereket a „törvény és rend” politikájának szerves részévé tette, és jelentős pénzügyi támogatással finanszírozta (Williams, Johnstone & Goodwin, 2014). A brit kormány meghirdette a „City Challenge Competition” versenyt, melynek keretében kétféle millió font⁶ központi kormányzati pénzt különítettek el a közterületi videó megfigyelő rendszerre. Összesen 480 darab beérkezett pályázatból 106 projektet támogattak, és a keretet ötmillió fontra⁷ növelték. A versenyt 1995 és 1998 között megismételték, és összesen 85 millió fontot⁸ biztosítottak 580 CCTV-rendszer finanszírozására. 1999-ben az új munkáspárti kormány ambiciózus bűnözéscsökkentési programjának részeként

---

4 1927-ben alakult amerikai gépgyártó cég.

5 EMI Group Limited, 1931-es alapítású, brit transznacionális konglomerátum.

6 Mai értéken körülbelül 3,6 millió font, azaz 1,7 milliárd forint.

7 Mai értéken körülbelül 9,1 millió font, azaz 4,4 milliárd forint.

8 Mai értéken körülbelül 156 millió font, azaz 76 milliárd forint.

153 millió fontot⁹ különített el a CCTV elterjesztésének támogatására. A pályázat két fordulójára 1550 darab pályázat érkezett, és ezek közül közel 450-et finanszíroztak. Az iskolák, kórházak és közlekedési létesítmények videó megfigyelő rendszerének megvalósítását is jelentős mértékben támogatta a kormány. Becslések szerint 2005-re több mint 500 millió font¹⁰ központi és helyi kormányzati forrást különítettek el a videó megfigyelő rendszerek kivitelezésére. Ezzel párhuzamosan, ugyanebben az időszakban, becslések szerint mintegy 4,5 milliárd fontot¹¹ költöttek magánforrásokból videó megfigyelő rendszerek telepítésére és karbantartására (Norris, 2012a). Azt, hogy ez hány kamerát vagy rendszert jelent, nem lehet pontosan felmérni, bár 1999-ben úgy becsülték, hogy az Egyesült Királyságban egy forgalmas napon, városi környezetben egy személy képét harminc különböző CCTV-rendszer több mint 300 kamerája rögzítheti. Norris és McCahill egy londoni kerületben végzett felmérés alapján úgy becsülte, hogy az Egyesült Királyságban akár 4,2 millió köz- és magánbiztonsági célra felszerelt kamera is lehet, vagyis minden 14 lakosra jut egy (Norris, McCahill & Wood, 2004). Másik 2011-es becslés szerint ez a szám csupán 1,85 millió, ami azt jelenti, hogy minden 32 lakosra jut egy kamera (URL1). A nagyarányú eltérés a becslési módszerek különbözőségével magyarázható. Mindkét esetben egy adott területen számolták meg a kamerákat, majd azt a teljes országra extrapolálták. 2013 után, 2022 májusában az IFSEC nemzetközi kiállításon publikálta a BSIA¹² a legfrissebb jelentését. E szerint a 2013-as, közel hatmilliós kameraszám 2022-re 21,1 millióra nőtt (URL2).

Hamburgban az első utcai kamerarendszert 1956-ban helyezte próbaüzembe a rendőrség. Igaz, itt nem közbiztonsági szempontból telepítették az eszközöket, hanem a megnövekedett gépjárműforgalom felügyeletére. A „táv szemek” – vagy „Fernaugen”, ahogy a kamerákat nevezték – közreműködésétől a rendőrség azt remélte, hogy jobban tudja felügyelni a forgalmi helyzeteket, esetleges torlódásokat. A rendszer segítségével a központi irányítóteremben ülő személy valós időben dönthetett arról, hogy a közlekedési lámpák előre beállított programozása vezérelje a forgalmat, vagy esetleg szükség van manuális beavatkozásra. A rendszert az év júniusában egy kis táncteremben tartott sajtókonferencián mutatták be a helyi és az országos sajtónak. A bemutatóhoz használt televíziókészüléket „Zauberspiegel”-nek, azaz varázstükörnek hívták. A hamburgi rendszer azonban csak átmenetileg működött (Kammerer, 2009; URL3). Csak 1958-ban, a müncheni forgalomirányító központ megnyitásával váltak a kamerák a közterület

9 Mai értéken körülbelül 257 millió font, azaz 125 milliárd forint.

10 Mai értéken körülbelül 768 millió font, azaz 373 milliárd forint.

11 Mai értéken körülbelül 5,3 milliárd font, azaz 2603 milliárd forint.

12 British Security Industry Association – Brit Biztonsági Ipari Szövetség.

részévé (Martin, 1959). A müncheni rendszer 1965-re tizenkilenc közlekedési kamerára – németül „Verkehrsfernsehanlagen”-re – bővült (Luther, 1965). Ezek a kamerák már mozgatható, úgynevezett PTZ¹³ kivitelűek voltak. 1959-ben Hannoverben, kizárólag az éves ipari vásár időszaka alatt, már rendszeresen használták a CCTV-rendszert a forgalom megfigyelésére. A képek átvitelére rádiófrekvenciát alkalmaztak. 1961-ben a hannoveri rendőrség egy helikoptert és egy Volkswagen bogár típusú személygépjárművet szerelt fel videóképek rögzítésére és továbbítására szolgáló technológiával. Az átalakított Volkswagent valójában nem a vásáron, hanem a május elsejei nagyrendezvényeken használták (Birken, 1962). A következő években egyre több nagyváros telepített állandó térfelügyelő kamerarendszereket, köztük Stuttgart, Hamburg és Nürnberg. Az 1960-as években a CCTV-vel kapcsolatos rendőrségi propaganda kezdett megváltozni. A kamerák már hivatalosan sem voltak kizárólag a közlekedési forgalom megfigyelésének eszközei, hanem közterületi megfigyelő és szankcionáló funkciókat is átvettek. A frankfurti rendőrség 1960-ban helyezte üzembe az első „fényképes és automatikus piroslámpa-felügyeletet” a közlekedési szabályok megsértésének bizonyítására. A kamerák használata a forgalomellenőrzés mellett kiegészült a nagyobb tömegek, felvonulások, szabadtéri összejövetelek, esetleg sztrájkok, zavargások megfigyelésével is. Ennek következtében már a tervezési fázisban fokozatosan elkezdtek összeolvadni a forgalomirányítás és a tömegellenőrzés funkciói. A müncheni rendőrség 1964 novemberében kezdett el használni egy mozgatható, teleobjektívvel szerelt mobil kamerával és képrögzítő eszközzel is ellátott teherautót, amely nemcsak a képek helyi megfigyelését tette lehetővé, hanem vezeték nélküli kapcsolaton keresztül képes volt a képeket a művelti központba is továbbítani (Kistler, 1965). 1976 decemberében, a vásári térfelügyelő rendszer terén sokéves tapasztalattal rendelkező hannoveri rendőrség 700 ezer márka összköltségből létrehozta Németország korának legmodernebb és legnagyobb térfelügyelő rendszerét, amely tizenkilenc PTZ kamerával felügyelte a belvárost. A Bosch kamerák képeit vezetékes hálózaton keresztül továbbították a rendőrkapitányság épületében elhelyezett megfigyelő központba. A *Der Spiegel* lapnak adott interjújában Peter Schweizer, a Bosch gyártó igazgatója elmondta, hogy a térfelügyelő rendszer kameraképeit jelerősítőn keresztül vezetik, „így a kép éjszaka néha jobb, mint az eredeti. Eddig tizennégy kilométer vezeték fektettek le, de ezt a távolságot megnégyszerezik, a kamerák számát pedig több mint kétszeresére növelik” (URL4).

Annak ellenére, hogy Németországban szerelték fel az első elektronikus lepatogatósu kamerákat alkalmazó zárláncú televíziós rendszert, az 1980-as és

---

13 Pan, Tilt, Zoom, azaz vízszintes és függőleges mozgásra képes, zoomolható objektívvel szerelt.

1990-es években az ország közterületi kamerarendszere fejlesztési sebessége messze elmarad az Egyesült Királyságtól. Nagy-Britannia kodifikálatlan alkotmánya nem tartalmaz szigorú rendelkezéseket a magánélethez való jog tekintetében. Az emberi jogokról¹⁴ szóló törvénynek a brit jogba való beillesztéséig nem volt törvényi rendelkezés a magánélet védelméről, így nem volt olyan jogi vagy alkotmányos alap, amely gátolta volna a videó megfigyelő rendszerek terjedését, vagy amely a térfelügyelő rendszerek ellenzőinek jogi lehetőséget adott volna a telepítések megtámadására. Ezzel szemben Németországban már 1983-ban az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „*a demokratikus társadalom és az állampolgárok autonómiája szempontjából alapvető fontosságú az a tudat, hogy megfigyelés alatt állnak, és hogy miért és ki által*” (URL5).

Hasonlóképpen Dániában is általános jogi vélelem van a közterületek magán-szervezetek általi megfigyelésével szemben, és szigorúan szabályozzák a rendőrség általi képfelvételek készítését is. Norvégiában, ahol a magánélethez fűződő jogok alkotmányosan rögzítettek, szintén erős adatvédelmi rendszer van érvényben, amely hangsúlyosan foglalkozik a közterületi kamerarendszer szabályozásával és a kötelező engedélyezési eljárás rendjével (URL6).

A 2004-es UrbanEye¹⁵ felmérés hat európai fővárosról készített felmérése jól szemlélteti, hogy az Egyesült Királyság akkori kamera számossága messze meghaladta a többi országét. Ebben az időben Dániában, Svédországban és Ausztriában nem volt közterületi kamera rendszer. Norvégiában is csak egy (amely mindössze hat kamerából állt), Budapesten 14, Németországban pedig 15 rendszer volt. Ezzel szemben az Egyesült Királyságban már több mint 500 rendszer működött. A teljes képhez hozzátartozik, hogy ebben az UrbanEye felmérésben nem szereplő más európai országokban is találkozhatunk nagyobb számú közterületi kamera rendszer telepítéssel (URL7).

Franciaországban 1991-ben¹⁶ indult meg a kamerák telepítése Párizs Levallois-Perret nevű külvárosában. A közterület bekamerázása nagy felháborodást váltott ki a lakosság körében. 1995-ben a parlament elfogadta az úgynevezett Pasqua-törvényt¹⁷, amely lehetővé tette a közterületi kamerarendszerek telepítését a bűnügyileg fertőzött területeken. Ez a lépés legalizálta a Levallois-Perret-ben

---

14 Az Emberi Jogok Európai Egyezménye meghatározza az egyes aláíró államokban megvédendő jogok minimumnyilatkozatát. Az állami megfigyeléssel összefüggésben a legnyilvánvalóbban veszélyeztetett jog a magánélet tisztelgésben tartásához való jog, amelyet a 8. cikk tartalmaz.

15 Az Európai Bizottság által támogatott, 2004-ben lezárult kutatási projekt, mely hat ország kriminológusait, filozófusait, politológusait, szociológusait és városgeográfusait tömörítette.

16 Valószínűleg a Côtés d’Azur-i tengerparti üdülőhely, Hyères volt az első település, ahol a nyolcvanas évek végén CCTV-rendszert telepítettek.

17 Loi d’orientation et programmation relation à la sécurité no 95–73 (LOPS). A törvényjavaslatot Charles Pasqua konzervatív belügyminiszter terjesztette elő.

telepített rendszert. 1999-re több mint 200 francia város kapott engedélyt¹⁸ közterületi videó megfigyelő rendszerek telepítésére.

Hasonlóképpen Hollandiában 1997 és 2003 között az ország 550 településéből több mint 80 település használt videó megfigyelő rendszert a közterületeken.

Az Ír Köztársaságban az 1990-es évek közepén Dublinban telepítették az első CCTV-rendszert, amelyet 1997-ben tovább bővítettek. Az ír igazságügyi miniszter 2004-ben bejelentette, hogy finanszírozást nyújt további 21 különböző helyszínen megvalósuló közterületi kamerarendszer létesítéséhez (URL8).

Olaszországban 2003-ban, a növekvő bűnözés miatti aggodalomra reagálva az olasz belügyminisztérium bejelentette, hogy ötven olasz városban tervezi a CCTV felszerelését (Norris, 2012b).

2004 után Nyugat-Európában a közpénzekből finanszírozott közterületi videó megfigyelő rendszerek gyorsuló ütemű terjedésének katalizátora a madridi és londoni terrormerényletek voltak. Spanyolországban 1997. augusztus 4-én lépett hatályba a 4/1997 számú törvény, „*amely szabályozza a videokamerák biztonságai erők és szervek általi nyilvános helyeken történő használatát*” (URL9). A közterületi térfigyelő rendszer telepítését a helyi autonómia kormány megbízottjának kellett jóváhagynia.

Belgiumban az UEFA¹⁹ által szervezett 2000-as labdarúgó Európa-bajnokság lehetőséget adott arra, hogy a kamerák megjelenjenek a Heysel stadion környékén, illetve a történelmi városrészt körül ölelő kiskörút vonalán, de az igazi áttörés csak 2003-ban történt, amikor a brüsszeli regionális kormány 1,5 millió eurós költségvetést különített el az önkormányzatok számára a közterületi videó megfigyelő rendszerek fejlesztésére. A 19 polgármesterből 17, összesen 157 kamerára adta be pályázatát, melyet a regionális kormány támogatott is. A 2000-es évek végén az önkormányzat kezelésében lévő térfigyelő rendszerek (Koekelberg kivételével) átkerültek a rendőrség kezelésébe. 2015-re a kamerák száma közel ezerre növekedett (Keersmaecker & Debailieu, 2016).

Dániában, Hobro városában, 1980-ban egy helyi kereskedelmi szervezet több kamerából és egy képfelvevő berendezésből álló rendszert telepített az utcákon zajló vandalizmus felszámolására. A kameraképeket nem figyelték folyamatosan, csak rögzítés történt este 23 és reggel 4 között. Amennyiben a felvétel ideje alatt nem történt rendbontás, a felvételeket letörölték, ellenkező esetben pedig átadták a rendőrségnek. Bár egy következő évben végzett felmérés szerint a lakosság 65%-a támogatta a közterületi kamerákat, a helyi közvélemény nyomásának

---

18 A rendszereket az egyes megyék prefektusának kell jóváhagynia, miután egy speciális helyi szervvel, az úgynevezett Commission Départementale de Vidéosurveillance-vel konzultáltak.

19 Union of European Football Associations – Európai Labdarúgó-szövetség.

engedve a kamerarendszer hamarosan megszüntetésre került (Lauritsen, 2015). Egy 2017-es YouGov²⁰ által készített újabb felmérés szerint, a lakosság több mint fele szeretné, ha az addig telepített mintegy 500 ezer térfigyelő kamera tovább bővülne (URL10). A dán ipari szövetség, a SikkerhedsBranchen 2021-es becslése szerint ez a szám körülbelül 1,5 millióra növekedett, melyből kb. 300 ezerre tehető az a kamera mennyiség, ami a tömegközlekedés biztonságát és a rendőrség által felügyelt közterületi térfigyelést biztosítja (URL11). 2020-ig az önkormányzatoknak nem volt törvényi lehetőségük a kamerarendszerek üzemeltetésére. A 2020 májusában elfogadott törvénymódosítás ezt a korlátot oldotta fel, és az önkormányzatokon túl, indokolt esetben, a magánszemélyek számára is lehetőséget ad az objektumuk bejáratától maximum 30 méteres körzetben a közterület megfigyelésére (URL12).

Portugáliában viszonylag későn, 2005 után indultak meg a közterületi térfigyelő rendszerek telepítései. Ennek oka, hogy korábban a közterületek videó megfigyelését rendkívüli intézkedésként definiálták, mivel annak alkalmazása – a magánélet megsértésére és a modern demokratikus társadalmakra általában jellemző jogokra gyakorolt hatása miatt – csak kivételes körülmények között lehetett indokolt. Ebben az időben a videókamerás megfigyelés csak magánterületekre és a közforgalom számára megnyitott magánterületekre korlátozódtott, és ezt kizárólag magán biztonsági cégek felügyelték. 2005 januárjában az 1/2005. számú törvény elfogadását követően nyílt lehetőség arra, hogy közterületeken is lehetővé váljon a videórendszerek telepítése. A törvény a rendőrség²¹ és a Nemzeti Köztársasági Gárda²² számára megadta a felhatalmazást a közterületi kameraképek megfigyelésére és tárolására. Az engedélyeztetési eljárás bonyolultsága miatt 2005 és 2010 között mindössze tíz kérelmet nyújtottak be közterületeken történő videókamerás megfigyelésre vonatkozóan, amelyek közül csak öt rendszer megvalósulását engedélyezték a hatóságok. Ebből 2010 végére csak három volt teljesen működőképes Porto, Coimbra és Lisszabon turisztikailag frekventált területein. Üzemeltetési, költségfinanszírozási problémák miatt ez a szám még tovább csökkent, így 2012 végére összesen kettő rendszer maradt működőképes (Catarina, 2011).

Görögországban az adatvédelmi hatóság 2000-ben megjelent adatvédelmi irányelve szerint zárláncú videó megfigyelő rendszert csak forgalom megfigyelésére, illetve áruk védelme céljából lehetett telepíteni, megfelelő céllal, a szükséges-ség és arányosság figyelembevételével. Az ország első közterületet is magába

---

20 A YouGov egy brit nemzetközi, internetalapú piackutató és adatelemző cég.

21 Hivatalos nevén Polícia de Segurança Pública – Közbiztonsági Rendőrség, Portugália nemzeti polgári rendőrsége.

22 Hivatalos nevén Guarda Nacional Republicana, Portugália nemzeti csendőrsége.

foglaló, több száz kamerából álló videó megfigyelő rendszerét a 2004-es olimpiai játékok biztonságos lebonyolításának céljából telepítették. A rendezvényt követően azonban az adatvédelmi hatóság nem járult hozzá a rendszer további működéséhez. A szigorú adatvédelmi törvény enyhítéséért lobbizó ügyészség elérte, hogy 2007-ben módosításra került a 1997-es adatvédelmi törvény, ezzel teret engedve a közterületi térfigyelő rendszerek telepítésének. A törvényt módosítás azonban komoly kérdéseket és aggályokat vetett fel a személyes adatok védelméhez való alkotmányos joggal kapcsolatosan (Mitrou, Drogkaris & Leventakis, 2017).

Lengyelországban – mint a volt szocialista tagországok többségében – a bűncselekmények számának rendszerváltozást követő hirtelen emelkedése a kommunizmus bukása után bekövetkezett politikai, társadalmi és gazdasági rendszer összetett változásának tudható be, amely újradefiniálta a társadalmi rend, az állampolgári jogok alapvető értékét, valamint a rendőrség funkcióját és társadalmi szerepét. Az első közterületi videó megfigyelő rendszereket 1999-ben Gdanskban, Radomban és Wrocławban, 2000 és 2002 között Kalisz Futni, Poznan, Płock, Krakkó, Kielce, Katowice és Varsó városaiiban üzemelték be. Telepítést és felügyeletet tekintve nincs egységes megoldás. A megfigyelésben részt vesz a rendőrség, az önkormányzati rendészet,²³ a vasúti őrség,²⁴ illetve polgári alkalmazottak vegyesen (Lewandowski & Matczak, 2015).

Csehországban a kamerarendszer kiépítése 1997-ben kezdődött Prágában. A fejlesztési koncepciót a prágai városi tanács 2000. október 5-i, 22/13. számú határozatával hagyta jóvá. A kezdetben hétkamerás rendszer 2000-ben 34-re, 2005-ben 279-re, majd 2010-ben ezt a számot megduplázva, 570 darabra növekedett. A beruházás hatékonyabb kihasználásának érdekében egy többfelhasználós hozzáféréssel rendelkező nagyvárosi kamerarendszer kiépítésére kerül sor, amely képes a Prágai Közlekedési Vállalat, a Prágai Kommunikációs Műszaki Igazgatóság videó megfigyelő rendszerének kameráit is használni. Ez azt jelenti, hogy ez a rendszer mind városi szinten, mind a prágai főváros városrészeinek szintjén nemcsak a rendőrségnek nyújt szolgáltatásokat, hanem képeket biztosít a tűzoltó- és mentőszolgálatnak,²⁵ az orvosi mentőszolgálatnak,²⁶ a városi válságkezelő hatóságoknak, a közlekedési vállalatnak és a kommunikációs műszaki

---

23 Hivatalos nevén Straž miejska – városőr.

24 Hivatalos nevén Straž Ochrony Kolei – vasúti biztonsági őr.

25 Hivatalos nevén Hasičský záchranný sbor České republiky – A Cseh Köztársaság Tűzoltó- és Mentőszolgálat, amelynek alapvető feladata a lakosság életének és egészségének, a környezetnek, az állatoknak és a tulajdonnak a tüzeztől és egyéb rendkívüli eseményektől és krízishelyzetektől való védelme.

26 Hivatalos nevén Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy – Prága Főváros Orvosi Mentőszolgálat, Prága fővárosában működő egészségügyi sürgősségi szolgáltatások közreműködő szervezete és üzemeltetője.

igazgatóságoknak. A kamerák elhelyezése a prágai kerületek, a Cseh Köztársaság Rendőrsége és a Prágai Városi Rendőrség igényei alapján történik (URL17).

Európát tekintve általánosságban elmondható, hogy 2009-re Ausztria, Bulgária, Horvátország, a Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Litvánia, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Svájc és az Egyesült Királyság mind büszkélkedhetett a közterületen működő videó megfigyelő rendszerekkel (URL13).

A térfigyelő rendszerek magyarországi kialakulása

A magyar sajtóban a kamera biztonsággal kapcsolatos említése elsők között 1959-ben a *Magyar Híradástechnika* folyóiratban található. A biztonságosabb kikötői hajózás érdekében a „kis hajók legmagasabb pontjára ipari televízió kamera kerül, a továbbított kép alapján a hajó biztosabban vezethető, mintha csak a parancsnoki hídról figyelnék az irányt. Japánban kifejlesztették az infravörös ipari televízió kamerát is, melyet hajókon e célra ködben is jól lehet alkalmazni” (Hargitai, 1959). Itt még a televíziós technológiából átvett „ipari televízió kamera”, vagy egyszerűbben az „ipari TV” kifejezést használták (Hirek, 1959). 1963-ban a *Népszerű Technika* folyóiratban bukkan fel a „zárláncú ipari TV” kifejezés Ligeti György: *Termelésirányító berendezések* cikkében (Ligeti, 1963). A kifejezés hazai felbukkanását külföldön az 1940-es évek közepétől használt CCTV kifejezés indukálta. Kicsivel később találkozhatunk még az „ipari tv-lánc” kifejezéssel is, ami 1965-ben, az MTI *Népszabadság*ban megjelent *Terjed az ipari tv-lánc* cikkében olvasható. A cikk beszámol arról, hogy: „a Híradástechnika Ktsz most készíti elő a Férihegyi repülőtér ipari tv-láncának premierjét is” (Terjed az ipari, 1965). A CCTV kifejezés és ennek magyarítása a *Technika* folyóirat 1966. évi lapszámában található. „Az ipari televízió térhódítása feltartóztathatatlan: nem csupán az ipari tevékenység számos területén, de a tudományos kutatás, a gyógyászat sok-sok ágában is fontos segítőtársává vált. Ezért is helyesebb nem »ipari«, hanem zárt áramkörű televízióknak nevezni (az angolok, amerikaiak is ezért használják az »industrial television« helyett a closed-circuit television, CCTV elnevezést).” (Technikai újdonságok, 1966). Egy évvel később 1967-ben találkozhatunk először a *Magyar Nemzet*, *Napi Krónika* rovatában a „térfigyelő kamera” kifejezéssel. A rövid cikk szerint „... – kísérletként – a forgalmi irodában a tévé képernyőjén térfigyelő kamera mutatja a forgalmistának a beérkező vagy induló autóbuszokat, s így mindig a helyzetnek megfelelően tud intézkedni” (Napi Krónika, 1967). Ezt követően

a hazai szakirodalmak váltakozva használják a különböző, eddig felsorolt szak kifejezéseket, sőt az 1980. október 26-án megjelent *Zalai Hírlap*ban felbukkan egy egyszerűsített „tv-kamera rendszer” kifejezés is. Ebben a lapban a *Téli bevásárlóközpont a BNV területén* című cikk írója így fogalmaz: „*az áru őrzését tv-kamera rendszer biztosítja*” (Kaiser, 1980). Az első közterületi, de csak forgalmat felügyelő kamerákat 1979-ben telepítették Budapesten. Az akkori Fővárosi Tanács és a rendőrség közös beruházása nyomán 30 darab nem mozgatható, fekete-fehér kamerát szereltek fel (A dugók elkerülhetetlenek, 1999).

Hazánkban a közterületi kamerák elhelyezésére és felvételek készítésére elsőként a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 42. §-a adott jogszabályi felhatalmazást. A törvény hatálybalépését követő alig fél éven belül, ország-szerte megindultak a közterületi kamerarendszerek kiépítései. Az országban először 1995 elején, Zalaegerszegen, a városközpontban létesült egy három kamerából álló rendszer. A kamerák képeit a rendőrség folyamatosan figyelte. Néhány hónappal később Siófokon is beüzemelésre kerültek a közterületi térfigyelő kamerák a prostitúció, a zsebtolvajlás és az autólopások megakadályozása érdekében. 1996 nyarán Kaposváron három darab kamerát telepítettek a rongálások, szabálysértések és az egyre szaporodó gépkocsifeltörések visszaszorítására. A rendszer telepítési és üzemeltetési költségének 80%-át az önkormányzat, míg a maradék 20%-át a rendőrség finanszírozta. Ebben az időben Tatabányán is folyt egy háromkamerás rendszer pályázatása (Dusza, 1996). Budapesten a Magyar Igazság és Élet Pártja által 1995. október 22-én rendezett tömegdemonstráció ideje alatt a rendőrség összesen tíz darab, ideiglenesen felállított térfigyelő kamerát használt. Bár hasonló, a gyülekezési jog gyakorlása keretében tartott egyéb békés rendezvények rendőri biztosítása során keletkezett képrögzítés korábban is történt, de ez volt az első eset, amikor állampolgári bejelentésre az adatvédelmi ombudsman vizsgálatot indított. Megállapítása szerint a kamerák elhelyezése jogszerű volt, a képek megőrzési idejére viszont ajánlást dolgozott ki (URL14).

1997. október 27-én adták át Budapest első, öt darab PTZ kamerából álló közterületi videó megfigyelő rendszerét. A 30,5 millió²⁷ beruházást az önkormányzat finanszírozta, míg az üzemeltetési költséget a közbiztonsági alapítvány fedezte (Tenczer, 1997). 1999. május végén 14 kamerával indult a józsefvárosi közterületi térfigyelő rendszer. Már a háromhetes próbaüzem alatt három gépkocsifeltörés és egy betöréses lopás elkövetőit fogták el a térfigyelő segítségével. A rendszer kiépítése összesen negyvennyolcmillió forintba²⁸ került.

---

27 Mai értéken körülbelül 114 millió forint.

28 Mai értéken körülbelül 133 millió forint.

A költségeket a Budapesti Rendőr-főkapitányság állta, méghozzá abból a 225,5 millió forintos keretből, amelyet a fővárosi önkormányzat előző évben biztosított, többek között a veszélyeztetett közterületeken térfigyelő rendszerek kiépítésére, illetve riasztórendszerek telepítésére (Sándor, 1999).

A rendszerek telepítését katalizálta az 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről, melyben a jogalkotó lehetőséget biztosított a közterület-felügyeletnek is, hogy közterületen, közbiztonsági, illetve bűnmegelőzési célból kamerákat helyezzen el, illetve felvételeket készítsen. Ezt követően a budapesti kerületek sorban kapcsolódtak be a térfigyelő rendszerek fejlesztésébe: önkormányzati forrásból 2000. november 7-én a XIX. kerületben egy 12 darab kamerából álló, majd rá három napra Óbudán egy 16 kamerás térfigyelő rendszert adtak át (Kamera pásztazza, 2000). Ekkor már folyt a X., XI. és XV. kerületekben a közterületi térfigyelő kamerák telepítése (Térfigyelő kamerákat, 2000). Szintén önkormányzati támogatásból épült, azonban magán biztonsági cég által üzemeltetett, tíz kamerás közterületi térfigyelő rendszer átadása történt a XIII. kerületben, 2000. december közepén (Tíz kamera, 2000). A több ütemben bővített rendszer 2003-ra már 111 darab kamerával rendelkezett. A közterületi kamera képeinek figyelését és rögzítését több éven keresztül egy őrző-védő magánbiztonsági cég illegitim módon végezte (Pilhál, 2003). Ez a megoldás sajnos nem volt egyedülálló. Magán biztonsági cég bevonásával végezték a kamerák megfigyelését a X. kerületi, 2000 őszi átadott rendszer vonatkozásában is (Kamerákkal védett, 2000).

2002-re a budapesti térfigyelő rendszerek száma már kilencre növekedett (L. László, 2002). 2004-ben a Társaság a Szabadságjogokért (továbbiakban: TASZ) jogvédő egyesület egy 80 kérdésből álló megkeresést küldött a budapesti kerületi kapitányságoknak, melyben a kérdések a közterületi kamerás térfigyelő rendszerek telepítésére, technikai feltételeire, jogi, illetve gazdasági hátterére, a lakosság hozzáállására, a rendszerek ellenőrzésére, a személyzetre és a személyzet képzésére vonatkoztak. A BRFK által összesített válasz azonban sok adatot nem tartalmazott, ezért a TASZ pert indított közérdekű adatok kiadása iránt. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága 2007. márciusi jogerős ítéletében kötelezte a BRFK-t, többek között a térfigyelő rendszer működtetés statisztikáinak, illetve az erre vonatkozó hatástanulmányoknak, valamint a kamerák elhelyezkedésére vonatkozó dokumentumainak átadására (URL15). Az átadott dokumentumok alapján akkor már 17 kerület, összesen 430 darab kamerája figyelte Budapest közterületeit (URL16). A budapesti beruházásokkal párhuzamosan több vidéki nagyvárosban is elindult a közterületi kamerarendszerek telepítése. A Rendőrtisztviselői Főiskola 2009-es tanévnyitóján a miniszterelnök kihirdette a tíz pontból álló, *Rend és Biztonság* elnevezésű közbiztonsági programot.

Ennek hatodik pontja, hogy a kormány hazai és uniós forrásokból megduplázza az addig felszerelt mintegy 1500 darab térfigyelő kamera számát (Papp, 2009).

Összegzett következtetések

A videó megfigyelő rendszerek technológiája az 1920-as évek óta folyamatosan fejlődik. Az elmúlt közel száz év nagy részében a térfigyelő kamerák fejlődése főként a képminőség javítását, az érzékenység növelését és a kamera hardver fizikai és szoftveres képességeinek fejlesztését foglalta magába. A közterületi kamerák fokozatos elterjedésére jellemző, hogy kezdetben kis léptékű, a város központi üzleti, sport és szabadidős területein jelentkező konkrét helyi problémákra összpontosító rendszerek kiépítése történik meg, majd a konkrét helyi sikerekre alapozva terjed tovább a városközpontok és a városi utcák teljesen nyilvános területeire. Európában a rendszerek telepítési és üzemeltetési finanszírozását többnyire a helyi önkormányzatok állják, míg a kameraképek figyelése, azaz a rendszer működtetése országoként eltérő. Megfigyelhető, hogy azokban az országokban, ahol viszonylag stabil, jóléti orientációjú kormányok működtek, mint Ausztria, Németország, Norvégia és Svédország a közterületi kamerák elterjedése korlátozottabb. A másik befolyásoló tényező a jogi/alkotmányos környezet, amely számos országban gátolta a nyílt utcai térfigyelő kamerák elterjedését. Azokban az országokban, ahol a magánélet védelmének gyenge alkotmányos garanciái vannak, és ahol az adatvédelmi törvények kevésbé szigorúak, a közterületi videó megfigyelő rendszerek elterjedése is gyorsabban ment végbe. Ezen túlmenően különböző országokban, különböző időpontokban, bizonyos események, mint például sorozatgyilkosságok, terrorista merényletek, növekvő kábítószer kereskedelem, vagy épp a bűnözéssel kapcsolatos aggodalmak, a közterületi térfigyelő rendszerek telepítését katalizálták.

Felhasznált irodalom

- A dugók elkerülhetetlenek (1999. szeptember 3.). *Népszabadság*.
- Abramson, A. (2007). *The History of Television, 1942 to 2000*. McFarland.
- Birken, P. (1962). Der Einsatz von Industrie-Fernsehanlagen zu den Industrie-Messen in Hannover. *Polizei, Technik, Verkehr*, 4(3), 161–164.
- Boda J. (Főszerk.) (2019). *Rendészettudományi Szaklexikon*. Dialóg Campus.
- Catarina, F. (2011). Video Surveillance in Portugal. *Social Analysis*, 55(3), 35–53.

- Christián L. & Rottler V. (2019). A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In Christián L., Major L. & Szabó Cs. (Szerk.), *Biztonsági vezetői kézikönyv* (pp. 13–36). Dialóg Campus. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.8>
- Doyle, A., Lippert, R. & Lyon, D. (2013). *Eyes Everywhere: The Global Growth of Camera Surveillance*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203141625>
- Dusza E. (1996. június 12.). Rendőrségi kamerák akcióban. *Magyar Hírlap, Biztonságtechnika melléklet*.
- Gill, M. & Spriggs, A. (2005). Assessing the impact of CCTV. *Home Office Research* (295).
- Glinisky, A. (2000). *Theremin: Ether music and espionage*. University of Illinois Press.
- Hargitai E. (1959). Szemle. *Magyar Híradástechnika*, 10(1), 32–43.
- Hírek. (1959). *Kép- és Hangtechnika*, 6(2), 50–61.
- Hologa, M. (2013). *Cases of Intervention: The Great Variety of British Cultural Studies*. Cambridge Scholars Publishing.
- Kaiser L. (1980. 10 26). Téli bevásárlóközpont a BNV területén. *Zalai Hírlap*.
- Kamera pásztázza a végállomást. (2000. november 8). *Népszabadság*.
- Kamerákkal védett sétány. (2000. november 23). *Népszabadság*.
- Kammerer, D. (2009). Police use of public video surveillance in Germany from 1956: management of traffic, repression of flows, persuasion of offenders. *Surveillance & Society*, 6(1), 43–47. <https://doi.org/10.24908/ss.v6i1.3403>
- Keersmaecker, D. P. & Debailleu, C. (2016). The spatial distribution of open-street CCTV in the Brussels Capital Region. *Brussels Studies* (104). <https://doi.org/10.4000/brussels.1427>
- Kistler, J. (1965). Die fahrbare Fernsehanlage der Stadtpolizei München. *Die Polizei*, 56(6), 166–168.
- L. László J. (2002. április 4). Már kilenc kerületben működnek térfigyelők. *Magyar Hírlap*.
- Lauritsen, P. (2015). CCTV in Denmark 1954 – 1982. *Surveillance & Society*, 13(3/4), 324–326. <https://doi.org/10.24908/ss.v13i3/4.4560>
- Lewandowski, J. & Matczak, P. (2015). Monitoring wizyjny jako narzędzie prewencji kryminalnej – analiza skuteczności systemu monitoringu w Poznaniu. *Samorząd Terytorialny*, 5(7-8), 126–143.
- Ligeti Gy. (1963). Termelésirányító Berendezések. *Népszerű Technika*, 12(9), 264–275.
- Luther, E. (1965). Die neue Verkehrsleitzentrale in München. *Polizei, Technik, Verkehr*, 9(Sonderausgabe III), 46–51.
- Martin, H. (1959). Fernsehen zur Verkehrsregelung. *Kriminalistik*, 13(6), 503–507. <https://doi.org/10.1111/j.1398-9995.1959.tb02801.x>
- Military Notes Around The World. (1949). *Professional Journal of the United States Army*, 29(6), 53–71.
- Mitrou, L., Droghkaris, P. & Leventakis, G. (2017). Perceptions of video surveillance in Greece. In Friedewald, M., Burgess, Čas, P.J., Bellanova, R. & Peissl, W. (Eds.), *Surveillance, Privacy and Security Citizens' Perspectives* (pp. 123–135). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315619309-8>

- Napi Krónika (1967. 07 06). *Magyar Nemzet*.
- Norris, C. (2012a). The Success of failure: Accounting for the global growth of CCTV. In Ball, K., Haggerty, K. & Lyon, D. (Eds.), *Handbook of Surveillance Studies* (pp. 231–258). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203814949>
- Norris, C. (2012b). There's no success like failure and failure's no success at all. In Doyle, A., Lippert R. & Lyon D. (Eds.), *Eyes Ewerywhere: The Global growth of camera surveillance* (pp. 143–162). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203141625>
- Norris, C., McCahill, M. & Wood, D. (2004). The Growth of CCTV: a global perspective on the international diffusion of video surveillance in publicly accessible space. *Surveillance & Society*, 2(2/3), 110–135. <https://doi.org/10.24908/ss.v2i2/3.3369>
- Papp Z. (2009. szeptember 14). Több pénz jut az NNI-nek és a rendörképzésre. *Napi Gazdaság*.
- Pilhál T. (2003. április 8). Illetéktelenek is lesnek minket. *Magyar Nemzet*.
- Sándor T. (1999. május 29). A dugók elkerülhetetlenek. *Népszabadság*.
- Technikai újdonságok (1966. november). *Technika*, 10(11).
- Tenczer G. (1997. október 25). Üzembem a Váci utcai kamerák. *Népszava*.
- Térfigyelő kamerákat szereltek fel Óbudán. (2000. november 10). *Magyar Hírlap*.
- Terjed az ipari tv-lánc. (1965. 09 26). *Népszabadság*.
- Tíz kamera Angyalföldön. (2000. december 16). *Népszava*.
- Williams, C. A. (2003). Police Surveillance and the Emergence of CCTV in the 1960s. *Crime Prevention and Community Safety*, 5(3), 27–37. <https://doi.org/10.1057/palgrave.cpcs.8140153>
- Williams, K. S., Johnstone, C. & Goodwin, M. (2014). CCTV surveillance in urban Britain: beyond the rhetoric of crime prevention. In G. R. John R. Gold (Eds.), *Landscapes of Defense*, (pp. 168–187). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315838656>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *You're being watched: there's one CCTV camera for every 32 people in UK*. <https://www.theguardian.com/uk/2011/mar/02/cctv-cameras-watching-surveillance>
- URL2: *BSIA's Bigger Picture report underlines growing use of video surveillance for business operational purposes*. <https://www.ifsecglobal.com/video-surveillance/bsias-bigger-picture-report-underlines-growing-use-of-video-surveillance-for-business-operational-purposes>
- URL3: *Auge über der Kreuzung*. <https://www.spiegel.de/politik/auge-ueber-der-kreuzung-a-10e36feb-0002-0001-0000-000043062365?context=issue>
- URL4: *Fernsehmäßig im Griff*. <https://www.spiegel.de/politik/fernsehmaessig-im-griff-a-525bf536-0002-0001-0000-000041019452>
- URL5: *Networks and islands of visual surveillance in Berlin*, 6. http://www.urbaneye.net/results/ue_wp8.pdf

- URL6: *Restrictive? Permissive? The Contradictory Framing of Video Surveillance in Norway and Denmark.* http://www.urbaneye.net/results/ue_wp4.pdf
- URL7: *CCTV in Europe Final report.* http://www.urbaneye.net/results/ue_wp15.pdf
- URL8: *Urban Eye: Inception Report to the European Commission, 5th Framework.* http://www.urbaneye.net/results/ue_wp1.pdf
- URL9: *La que se regula la utilización de videocámaras por las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad en lugares públicos.* <https://www.boe.es/eli/es/lo/1997/08/04/4/con>
- URL10: *60 percent of Danes want more surveillance: survey.* https://www.thelocal.dk/20170515/60-percent-of-danes-want-more-surveillance-survey/?utm_tracker=1722735x84899
- URL11: *Overvågning i samfundet.* <https://faktalink.dk/overvagning-samfundet>
- URL12: *Forslag til lov om ændring af lov om tv-overvågning.* <https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/1102/index.htm>
- URL13: *A Review Of The Increased Use Of CCTV And Video-Surveillance For Crime Prevention Purposes In Europe.* <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2009/apr/ep-study-norris-cctv-video-surveillance.pdf>
- URL14: *Az adatvédelmi biztos beszámolója 1995-96, 103-104.* https://naih.hu/files/Adatvedelmi-bizt-beszamoloja-1995_1996.pdf
- URL15: *Ítélet.* https://tasz.hu/files/tasz/imce/cctv_itelet_LB_0.pdf
- URL16: *Nagy A.: Nézze meg, hogy honnan kukkolják!* <https://index.hu/belfold/kamter1017>
- URL17: *Prahy fungování a historie.* https://www.praha.eu/public/c2/33/f6/772876_62687_MKS_8._10.pdf

Alkalmazott jogszabályok

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Tóth L. (2023). Közterületi térfigyelő rendszerek eltérő fejlődése Európában. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1041–1057. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.6>

A kórház – mint kritikus infrastruktúra – biztonságának aktuális kérdései

Current issues of the safety of the hospital – as a critical infrastructure

Mészáros István

doktorandusz, műszaki főigazgató, tanársegéd

Nemzeti Közszolgálati Egyetem,

HHK Katonai Műszaki Doktori Iskola

Semmelweis Egyetem,

Műszaki Főigazgatóság

Semmelweis Egyetem AITK Honvéd-, Katasztrófa- és Rendvédelem Orvostani Tanszéki Csoport

meszaros.istvan@semmelweis.hu

Absztrakt

Cél: A fekvőbeteg-ellátó intézmények aktuális biztonsági kérdéseinek feltárása a kritikus infrastruktúra védelmi tevékenység irányából.

Módszertan: A kritikus infrastruktúra európai uniós és hazai szabályozásának vizsgálata, a biztonsági területek kórházakra alkalmazható jogszabályi környezetének elemzése, gyakorlati tapasztalatokra alapozva.

Megállapítások: A kritikusinfrastruktúra-védelem szabályozása az Európai Unióban és hazánkban is folyamatos fejlődésen megy keresztül, emellett a kórházbiztonságra ható további szabályozók fejlesztése vegyes képet mutat. Az új, reziliencianövelést célul kitűző EU-irányelv lehetővé teszi olyan szabványos módszertani megközelítések bevezetését, melyek a betegellátás folyamatának biztonságán keresztül hatnak a kórház komplex biztonsági szintjére.

Érték: A kritikus infrastruktúrák statikus üzemeltetői biztonsági tervezési gyakorlata az elmúlt hét évben fejlődésen ment át, azonban a tervezési módszertan további fejlesztése szükséges, melyen keresztül a szervezet dinamikusan képes reagálni az egészségügyi ágazat alapvető kihívásaira, folyamatosan változó környezetére. Ehhez rendelkezésre áll szabványosított, nemzetközi szinten és a termelésben alkalmazott tervezési gyakorlat.

Kulcsszavak: kritikus infrastruktúra, kórházbiztonság, egészségügyi válsághelyzet, üzletmenet-folytonosság

Abstract

Aim: To explore the current security issues of in-patient care institutions from the perspective of critical infrastructure protection activities.

Methodology: Examination of EU and national regulations on critical infrastructure, analysis of the legislative environment applicable to hospitals in security areas, based on practical experience.

Findings: The regulation of critical infrastructure protection in the European Union and in Hungary is constantly evolving, and the development of further regulation affecting hospital safety is showing a mixed picture. The new EU Directive, which aims to increase resilience, will allow the introduction of standard methodological approaches that will impact on the complex security level of the hospital through the security of the patient care process.

Value: The static operational critical infrastructure security planning practice has evolved over the past seven years, but further development of the planning methodology is needed to enable the organization to respond dynamically to the fundamental challenges of the healthcare sector and its ever-changing environment. To this purpose, standardized planning practices are available, applied and used in production at international level.

Keywords: critical infrastructure, hospital security, healthcare disaster, business continuity

Bevezetés

„A csatára való felkészülés során meggyőződhettem arról, hogy a tervezés létfontosságú, ám a tervek haszontalanok.”

Dwight D. Eisenhower

Hazánkban egy kritikus infrastruktúraként (létfontosságú rendszerelem) kijelölt fekvőbeteg-ellátó intézmény (kórház, klinika) védelmi tervrendszere átlagosan megközelítőleg ezer oldalt tesz ki. Ennek része az Üzemeltetői Biztonsági Terv (továbbiakban: ÜBT), az Egészségügyi Válsághelyzeti Terv (továbbiakban: EVT) és a Honvédelmi Intézkedési Terv.

A Semmelweis Egyetemen a koronavírus okozta világjárványt megelőző években több, komplex egészségügyi válsághelyzeti gyakorlat került lefolytatásra, melyekre történő fél-, egyéves felkészülés során az adott válsághelyzeti terv teljesen átírásra került.

A koronavírus okozta világjárvány kezelése, a fekvőbeteg-ellátó infrastruktúra működtetése ágazatirányítói és intézményi szinten is improvizatív volt,

a rendelkezésre álló válsághelyzeti és üzemeltetői biztonsági tervek nem voltak alkalmazásra alkalmasak.

Fentiek alapján Eisenhower tábornok szavainak második része egyértelműen beigazolódní látszik. Ahhoz azonban, hogy az idézett mondas első része is értelmet nyerjen, szükséges áttekinteni a kapcsolódó jogszabályi környezet és annak alkalmazása fejlődését, illetve feltárni olyan módszertani lehetőségeket, melyek alkalmazható tervrendszereket eredményeznek. Ennek – véleményem szerint – egyik legfontosabb területe az üzemeltetői biztonsági tervezés, hiszen ez a tervezési feladat nemcsak a „csatára” készít fel minket, hanem megfelelő alkalmazás esetén annak (a rendkívüli eseménynek) elkerülését is szolgálja.

A kritikusinfrastruktúra-védelem szabályozása

„A 2001. szeptember 11-i New York-i merénylet sokkolta az egész világot, de Európa ekkor még nem számolt azzal, hogy bármely uniós tagállam is célponttá válhat. A 2004. márciusi madridi terrortámadás eseménye azonban rávilágított arra, hogy az egyes szolgáltatások, infrastruktúrák működési zavarai, a köztük fellelhető interdependenciák révén milyen pusztítás okozható a társadalomban mind humán, mind gazdasági tekintetben. Az esemény rávilágított arra is, hogy globálisan új típusú, új megközelítésű és aktívabb biztonsági intézkedésekre van szükség.” (Bonnyai, 2019).

Az Európai Tanács 2004-ben elkezdte kidolgozni az európai kritikus infrastruktúrák védelmére vonatkozó átfogó anyagot, aminek hatására 2005 novemberében kiadták a zöld könyvet a kritikus infrastruktúrák védelméről. Ennek alapján az Európai Bizottság kidolgozta az EPCIP nevű programot (European Programme for Critical Infrastructure Protection), ami az összveszély-megközelítésen alapult. 2008-ban az Európai Tanács hatályba léptette az 2008/114/EK irányelvet, amely meghatározta az európai kritikus infrastruktúrák azonosításának és kijelölésének alapelveit, valamint ÜBT készítését és biztonsági összekötő tisztviselő kinevezését írta elő a kritikus infrastruktúrák számára.

Az európai kritikusinfrastruktúra-védelem a szubszidiaritás elvén alapul, és elsősorban nemzeti szinten kezelendő feladat. Ennek megfelelően hazánkban 2012-ben lépett hatályba a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény, amelynek végrehajtásáról a Kormány 65/2013. (III. 8.) sz. rendelete rendelkezik. Az egészségügyi ágazatban történő azonosítás és kijelölés alapelveit pedig 2015-ben rögzítették az egészségügyi létfontosságú rendszerek és létesítmények

védelméről szóló 246/2015. (IX. 8.) Korm. rendeletben. Ennek alapján 2016-ban kezdődtek meg a fekvőbeteg-ellátásban történő kijelölések.

Az üzemeltetői biztonsági feladatok közé tartozik a rendkívüli eseményekre való felkészülés, a válsághelyzetekre adott reakciók előre tervezése, a működés folyamatos fenntartása és a helyreállítás. Ha a rendkívüli események hatására az egészségügyi ellátási igények és kapacitások aránytalanul eltolódnak, akkor a válságégeszségügyi ellátás szabályai szerint zajlik a betegellátó tevékenység. Az egészségügyi válsághelyzet definíciója és alkalmazásának kritériumrendszere az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényben és az egészségügyi válsághelyzeti ellátásról szóló 521/2013. (XII. 30.) Korm. rendeletben került meghatározásra. Az egészségügyi intézményeknek egészségügyi válsághelyzeti terveket kell készíteniük, melyek tartalmi és formai követelményeit az 43/2014. (VIII. 19.) EMMI rendelet határozza meg.

A 2016-ban megtörtént kijelölések 2020-ban felülvizsgálatra kerültek, így az egészségügyi ágazaton belül a fekvőbeteg-ellátó alágazat szereplőinek is újra azonosítási jelentést kellett benyújtaniuk, és ezek alapján új kijelölések is történtek. A felülvizsgálat során finomhangoláson esett át az azonosítási jelentés formátuma, illetve az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: OKF) részéről módszertani útmutató és mintadokumentum került kiadásra a kockázatértékelésre és az ÜBT-re vonatkozóan.

A 2022. év azonban még nagyobb változást hozott. Az EU 2022. december 14-én hatályba lépett 2022/2557 irányelve (továbbiakban: CER) a kritikus infrastruktúrával rendelkező szervezetek rezilienciájának növeléséről szól. Célja, hogy biztosítsa ezen infrastruktúrák ellenálló képességét az esetleges fenyegetésekkel szemben, és így biztonságosabbá tegye a mindennapi életet az EU-ban. Az irányelv hatálya kiterjed az energia-, a víz-, a közlekedési és az információs infrastruktúrára, valamint az egészségügyi és pénzügyi szektorra is. Az irányelv hatályon kívül helyezi a korábbi 2008/114/EK tanácsi irányelvet. Az EU tagállamai kötelesek az irányelv előírásait végrehajtani, amelyek közé tartozik a kockázatelemzés, a tervezés, a vészhelyzeti tervezés, a megelőzés és a helyreállítás területein való felkészülés, valamint a szükséges erőforrások és eszközök biztosítása. Az irányelv az EU-n belüli együttműködés és információcserék erősítését is előírja a kritikus infrastruktúrák védelme érdekében, továbbá kiemelten kezeli, hogy az érintett szervezetek rendszeresen gyakorolják a válságkezelést.

Az irányelvet két éven belül szükséges implementálni a hazai jogrendbe. Ennek megfelelően, az OKF vezetésével, az idei évben megkezdődött az új szabályozói környezet kidolgozása az egészségügyi ágazat tekintetében is.

Biztonsági területek szabályozása a kórházbiztonság szemszögéből

A kórházbiztonságról különböző szakmai csoportok, különböző módon gondolkodnak. Az orvosszakma képviselői a betegbiztonságot helyezik előtérbe, és úgy vélik, hogy a megfelelő gyógyszeres kezelésre, a fertőzések elleni védekezésre és a megfelelő létszámú személyzetre összpontosítva lehet a legbiztonságosabb ellátást biztosítani. A minőségirányítás szintén fontos szerepet játszik a betegbiztonság szempontjából, az egészségügyi szolgáltatásokat pedig terméknek tekinti, ahol a megfelelőség biztosítása és dokumentációja kiemelt fontosságú. A betegellátás makrokörnyezete (elsősorban a jogszabályi környezet), a betegellátó intézmény (belső szabályozórendszerével) és az egyes, betegellátással összefüggő folyamatok mind hatással vannak a kórházbiztonságra. Az általános biztonsági területek (munka-, tűz-, környezet-, vagyon-, katasztrófa- és polgári védelem) nem mindig integrálódnak a betegellátási folyamatokba és a szakmai csoportok közötti együttműködés is gyakran hiányzik. Jelen fejezetben elsősorban ezen, általános biztonsági területek szemszögéből foglalom össze a szabályozókörnyezet fejlődését.

A munkavédelemhez kapcsolódó hazai jogszabályok folyamatosan fejlődnek. A munkavédelmi törvény minden munkáltatónak előírja, hogy a munkavállalók biztonságának és egészségének megóvása érdekében kockázatértékelést végezzen. A kockázatértékelés során a munkáltató azonosítja a munkavégzés során jelentkező kockázatokat, megállapítja a veszélyeztetettek körét és a veszélyeztetettség mértékét, és intézkedéseket hoz a kockázatok csökkentése érdekében. Ezen túlmenően a munkáltatónak további kockázatértékeléseket kell végezniük, amelyek az adott tevékenységtől függenek, és amelyeket külön jogszabályok írnak elő. Ezek a kockázatértékelések szintén fontosak a munkavállalók és a munkavégzés környezetében tartózkodók egészségének megóvása érdekében. Az, hogy a jogszabályok egyre részletesebben és pontosabban írják elő a kockázatértékelések elvégzését, jól mutatja a munkavédelmi normatív környezet fejlődését. Ennek az a célja, hogy biztosítsák a munkavállalók biztonságát és egészségét, és minimalizálják a munkavégzéssel járó kockázatokat. Napjainkban egy fekvőbeteg-ellátó intézmény számára – különböző felülvizsgálati ciklusidőkkel – legalább hat különböző típusú munkavédelmi célú kockázatértékelés készítését írja elő jogszabály. A kockázatértékelések azonban csak az intézkedési tervük végrehajtásával teszik biztonságosabbá az intézményt. „Az egészségügy létesítményei – különösen a klinikák, kórházak, otthonok – sok munkavállalót foglalkoztató intézmények. A korlátozott anyagi és humán erőforrást elsősorban a betegellátásra koncentrálnak, a biztonságos munkavégzéshez

szükséges feltételeket nem teljesítik maradéktalanul. A rekonstrukcióba nem került egészségügyi intézmények jelentős részének műszaki állapota nem kielégítő, a kiszolgáló egységek munkavédelmi állapota a legtöbb esetben nem megfelelő.” (Varga, Kukla, & Pelyhe, 2015). A megállapítás alapján tehát szükséges az intézkedési tervek végrehajtása terén áttörést elérni, illetve – véleményem szerint – elengedhetetlen a hasonló kockázatértékelési és védelmi tervezési feladatok összehangolása az intézményi tervrendszeren belül.

A vagyónvédelmi terület szempontjából fontos, hogy a rendszerváltozás előtti szocialista rendszerben nagyon kevés magántulajdon létezett, így magánbiztonsági ágazatról sem lehetett beszélni. A kórházi vagyónvédelemre portásokat és rendszereket alkalmaztak, és az üzemrendészeti szervek voltak felelősek a társadalmi vagyón védelméért. Az üzemrendészeti szervek fő feladata az intézmény rendjének és biztonságának fenntartása, és a vagyón elleni bűncselekmények megakadályozása volt. A közületi szervek rendészeti tevékenységéről szóló jogszabályok szofisztikálták a vagyónvédelmi tevékenységeket, és munka- és tűzvédelmi feladatokat is rögzítettek. Így a kórházak esetében is a szervezet dolgozóinak szakképzésben és továbbképzésben kellett részt venniük, és bizonyos követelményeknek kellett megfelelniük, mint például a büntetlen előélet és a sorkatonai szolgálat letöltése. A rendszerváltozással megjelenő magántulajdon és magánbiztonsági vállalkozások hatására megindult a magánbiztonsági ágazat jogszabályi környezetének kidolgozása is. A legutolsó vagyónvédelmi törvényünk, mely az élőerős őrzés szabályrendszerét is lefekteti, 2005-ös. 2015-ben kötelezővé vált a minimális rezióradíj alkalmazása a közpénzekből gazdálkodó intézményekben, melynek mértéke évente növekszik. Az első évben a rezióradíj sok esetben a duplája volt az akkor szokásos vállalási áraknak, ami a kórházakban is jelentős többletforrásigényt eredményezett. Ennek hatására több egészségügyi intézményben visszaszervezési hullám indult el, és ismét saját alkalmazásban álló portásokat kezdtek foglalkoztatni. Ez azonban további problémákat vetett fel. A Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszerének (továbbiakban: FEOR) célja az, hogy egységesítse a foglalkozásokkal kapcsolatos fogalmakat, és egységesebbé tegye a munkaügyi, statisztikai és igazgatási nyilvántartásokat. A FEOR rendszerben a személy- és vagyónvédelmi foglalkozások csoportjába tartoznak olyan foglalkozások, mint a rendőr, tűzoltó és személy- és vagyónőr, de nem tartozik ide a portás vagy az egyszerű telepőr. Ez azt jelenti, hogy a kórházi portások nem tartoznak a személy- és vagyónvédelmi körbe, így nem rendelkeznek több joggal személy- és vagyónvédelmi ügyekben, mint az átlagos állampolgár. Ez a probléma jogszabályi szinten kezelendő. Az adatvédelmi és foglalkoztatási kérdéseket át kell tekinteni a kórházi vagyónvédelem tekintetében, és egységes rendszerbe kell foglalni

a magánbiztonsági szolgáltatások szereplőit, figyelembe véve az üzemrendszeti tevékenység szükségességét is, mely tevékenység elengedhetetlen a kritikus infrastruktúrák komplex üzemeltetői biztonságának támogatása érdekében.

A fenntartható kórházi környezetvédelem több területen megnyilvánul, mint például az újrahasznosítás, a megújuló energiaforrások használata, a környezetbarát létesítménytervezés és -üzemeltetés, valamint a légszennyezést csökkentő intézkedések. Azonban a legnagyobb kihívást a hulladékkezelés jelenti, mivel a kórházi hulladékok 85%-a kommunális hulladék, 15%-a pedig veszélyes hulladék. A veszélyes hulladékot két fő csoportra lehet osztani: egészségügyi veszélyes hulladék, amely különleges kezelést igényel, és a vegyi/fizikai tulajdonságai miatt veszélyes hulladék. Hazánk a veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról szóló európai megállapodáshoz (továbbiakban: ADR) 1979-ben csatlakozott. Az ADR szabályai nemcsak a veszélyes anyagok közúti szállítására vonatkoznak, hanem az azok használatából eredő hulladékok kezelésére, a szállítás előkészítésére, ideiglenes raktározására és csomagolására is. Ez azt jelenti, hogy a kórházakban, a veszélyes anyag (ez esetben hulladék) keletkezési helyén is szükséges az ADR-rel kapcsolatos előírásokat betartani. Az egészségügyi hulladékgazdálkodás jogi keretei megfelelően szabályozottak és folyamatosan fejlődnek, hazánk pedig aktívan harmonizálja a nemzetközi egyezményeket és szabványokat. Azonban a statisztikák azt mutatják, hogy az egészségügyben keletkező veszélyes hulladékok aránytalanul magas számban vezetnek munkabalesetekhez és foglalkozási megbetegedésekhez, amelyek megelőzése közös feladata a munka- és a környezetvédelmi területeknek.

Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat (továbbiakban: OTSZ) a tűzvédelmi előírások tekintetében a legmeghatározóbb jogszabály az építési és üzemeltetési területeken. Az OTSZ meghatározza a tűzvédelmi rendelkezéseket az épületek, gépek, eszközök, anyagok, technológiák kialakítására és használatára vonatkozóan. Az OTSZ előírásait az új épületek építésekor, a meglévő épületek átalakításakor, felújításakor, funkcióváltásakor, valamint a változás körében és mértékében kell alkalmazni. Az építési engedély-köteles munkálatok esetében mindig az aktuális OTSZ létesítési szabályait kell figyelembe venni. Ez azonban jelentős többletköltséget jelenthet, különösen, ha egy 100 éves kórházi infrastruktúráról van szó, de még 20–30 éves épületeknél is. Az előírások idővel szigorodnak, például a tűzvédelmi eszközök alkalmazása, a tűzszakaszolási előírások vagy a kiürítési számítások módszertana tekintetében. Az OTSZ az uniós normarendszer és a technológia fejlődés hatásaira reagálva folyamatosan fejlődik, alakul. Napjainkban az OTSZ alkalmazási környezetének szerves részei a folyamatosan növekvő számú és bővülő tartalmú Tűzvédelmi Műszaki Irányelvek (továbbiakban: TvMI). Az OTSZ kötelezően előírja a szükséges

biztonsági szintet, míg a TvMI alkalmazása önkéntes, bár a hatóság által elfogadott megoldásokat kínálja fel. Tekintettel a kórházi létesítmény specialitására (gondoljunk csak arra, hogy egy intenzív osztály hogyan üríthető ki az általános kiürítési alapelvek mentén tervezett kiürítési időközön belül), a különböző tűzvédelmi funkciók erős dependens jellegére, napjainkban zajlik az OKF vezetésével egy külön, kórházi tematikájú TvMI készítése.

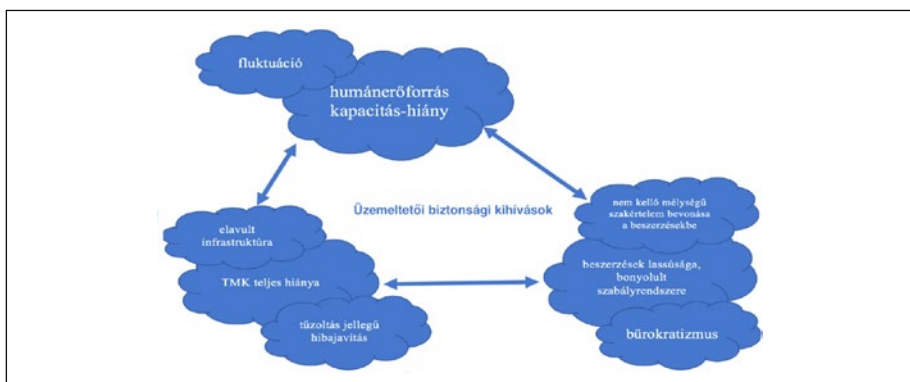
A fenti, általános biztonsági területek szabályozásának fejlesztése mellett fontos lenne az együttműködés és koordináció erősítése a különböző szakterületek között a teljes kórházbiztonsági rendszer hatékonyabb működtetése érdekében. Sok hazai fekvőbeteg-ellátó intézmény nem rendelkezik megfelelő biztonsági szervezettel, mivel a tevékenységek általában külön-külön kerülnek kiszervezésre, vagy saját állományuk elégtelen létszámú a szükséges szaktevékenységek hatékony ellátásához. Emiatt szükség lenne a kórházbiztonság kiterjesztett és komplex értelmezésére, valamint a megfelelő biztonsági szervezetek meglétére minden intézményben és általában az ágazatban.

A kórház üzemeltetői biztonsági környezete

Az ÜBT-k készítése és a gyakorlati tapasztalatok alapján, a betegellátás alap- és kiszolgáló folyamatainak kockázatainak elemzése során felállított problématerkép elemelve azt tapasztaltuk, hogy bár alapvetően minden kockázati elem kezelhető önállóan is, azonban ezeknek a gyökérokra három problémacsoportra vezethető vissza, melyek alapvetően az egészségügyi ágazat környezeti állandói.

1. számú ábra:

Problématerkép – fekvőbeteg-ellátó intézmények üzemeltetése

Forrás: Kátai-Urbán, Mészáros & Vass, 2021.

A koronavírus okozta világjárvány alatt a kormányzati intézkedések bizonyították a problématerkép helytállóságát is. Az egészségügyi intézményekben az üzemeltetési biztonsági kockázatok csökkentése érdekében a Kormány olyan intézkedéseket hozott, amelyek lehetővé tették a közbeszerzés szabályrendszerének mellőzését a megfelelő indoklás után az Operatív Törzs engedélyével konkrét beszerzések (eszközök, szolgáltatások, bérnövérek) esetében. Emellett a Pénzügyminisztérium és a fenntartó is külön forrást biztosított a beszerzésekhez. Az egészségügyi dolgozók átvezénylésével és az egészségügyi felsőoktatási intézmények hallgatóinak foglalkoztatásával a humán erőforrás-kapacitás-hiány kezelése is megvalósult.

2. számú ábra:

A kormányzati intézkedések és a problématerkép viszonyrendszere

Forrás: Kátai-Urbán, Mészáros & Vass, 2021.

A Kormány döntéseivel, az Operatív Törzs általi gyors elbírálással sikerült megfelelően kezelni a fekvőbeteg-ellátó intézmények kockázatainak gyökérokait a járvány időszaka alatt. A járvány lecsengésével és a fenti intézkedések elérhetőségének megszüntetésével azonban a nevesített környezeti elemek fennmaradtak.

A COVID–19-járvány hatásai a védelmi igazgatásban

A járványhelyzet alatti, kifejezetten VUCA (Vulnerable, Uncertain, Complex, Ambiguous) környezetben agilis, rugalmas intézkedések voltak szükségesek, melyekre minden lehetőség megvolt. Az üzemeltetői biztonsági tervezés feladata azonban egyrészt a hasonló rendkívüli események elkerülése, a kitétségek

csökkentése, az ellenállóképesség növelése, illetve a mégis bekövetkező rendkívüli esemény hatásainak csökkentése. Ezekhez szükséges az ÜBT és az EVT tervezési gyakorlat új alapokra helyezése is, hiszen a világjárvány megelőzésének lehetetlensége, a hatásainak csökkentése érdekében improvizált intézkedések rámutattak, hogy a jelenlegi tervezési gyakorlat aktivizálásra nem alkalmas terveket eredményez.

A Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter irányítása alatt 2022. október 1-jétől központi költségvetési szervként megalakult a Védelmi Igazgatási Hivatal, amelynek célja az ország biztonsági helyzetének javítása, a védelemhez és a biztonsághoz kapcsolódó igazgatási feladatok, valamint az összkormányzati felkészülés összehangolása a válságkezelés és a különleges jogrendi feladatelátás terén. A Védelmi Igazgatási Hivatal 2022. november 1-jétől a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerveként működik, és számos feladatot lát el a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásában. Ezen feladatok közé tartozik az olyan szabályozók előkészítése, amelyek közvetlenül megalapozzák a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve működését, az ágazati javaslatok szakmai tartalmának összehangolását, valamint a szükséges felkészítési tevékenységek végzését. Emellett a Védelmi Igazgatási Hivatal feladatai közé tartozik a központi és területi közigazgatási szervek állományában a védelmi és biztonsági igazgatási feladatokat ellátó személyek védelmi és biztonsági igazgatási szabályozási reformmal összefüggő igazgatási felkészítése is. Ezzel tehát a Kormány levonta a következtetéseket a védelmi igazgatás koronavírus okozta világjárvány alatti működési és az azt megelőző tervezési, felkészülési képességeiből, és új alapokra helyezte az irányítás rendszerét.

A védelmi és biztonsági tevékenység összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény hatására az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) is változott. Az egészségügyi válsághelyzeti feladatok ellátására vonatkozó tervet (vármegyei részterv) a vármegyei kormányhivatal az Eütv. 232. § (2) bekezdésében meghatározott tervek és szakmai előírások alapján készíti el. Az egészségügyi szolgáltatók által készített intézményi egészségügyi válsághelyzeti tervek a vármegyei részterv mellékleteként szolgálnak. A vármegyei résztervet a területi védelmi bizottsággal egyeztetve, a vármegyei kormányhivatal vezetője, az országos tisztifőorvos útján, két évente a második év február 28. napjáig az egészségügyért felelős miniszter részére jóváhagyás céljából megküldi.

Az eddigi gyakorlat alapján az intézményi EVT-eket a védelmi bizottságok és az országos tisztifőorvos gyűjtötte és tárolta, a fenti új tervezési alapelv azonban új szintre emeli, összehangolja az egészségügyi ágazat felkészülési, védekezési feladatait.

Lehetséges új tervezési módszertan

Ahogy a járvány rámutatott, hogy a védelmi igazgatás más típusú összehangolása szükséges, úgy az intézményi védelmi tervezés új alapokra helyezése is elengedhetetlen. Ez az EVT tervezési gyakorlat szintjén is (például a COVID miatt a pandémiás tervezésben, válságkommunikációban stb.), és a kritikus infrastruktúrák üzemeltetői biztonsági tervezési tevékenysége terén is indokolt.

Jelenleg az Üzemeltetői Biztonsági Tervrendszer statikus, nem dinamikus, ami azt jelenti, hogy a jogszabály és a kijelölő határozat részletesen meghatározza, hogy mely tevékenységekre és körülményekre kell az üzemeltetői biztonsági tervezés során figyelemmel lenni. Ennek megfelelően tervezni kell, kockázatot kell értékelni az alábbi témakörökben:

- robbanás és tűz,
- külső fegyveres támadás, terrorizmus,
- beléptető rendszer meghibásodása,
- fertőtlenítő/sterilizáló rendszer meghibásodása,
- kazánház, kazán meghibásodása,
- liftek meghibásodása,
- orvostechnikai eszközök meghibásodása,
- gyógyszerellátási, orvosi gázellátás probléma,
- hulladék és veszélyes hulladék elszállítása,
- ionizáló, sugárzó anyaggal kapcsolatos rendellenesség,
- munkavédelem,
- informatikai katasztrófaelhárítás.

A fenti témakörök szorosan összefüggenek a korábbiakban részletezett általános biztonsági területek kórházbiztonsági szerepével.

Bár a kritikus infrastruktúrák kijelölésének 2020. évi felülvizsgálata során a kockázatértékelési módszertan is változott valamelyest (megjelent egy mintadokumentum, mely követi a kockázatsökkentő intézkedések hatékonyságát, illetve a kockázati érték számítása során megjelent a kitettségi érték fogalma), a kockázatértékelés és így a tervezési módszertan továbbra is előre determinált témaköröket dolgoz fel, és így statikus.

Véleményem szerint a tervezés hatékonysága tovább növelhető a minőségirányítási rendszerek és az üzletmenet-folytonossági menedzsment rendszerek (BCMS – ISO 22301) alkalmazásával. A CER irányelv előírja, hogy a tagállamoknak ösztönözniük kell a kritikus szervezeteket, hogy alkalmazzák az európai és nemzetközi szabványokat és technikai előírásokat a biztonsági és reziliencia intézkedések hatékonysága növelése érdekében.

A nevezett szabványrendszert első sorban a termelő ipar használja, célja pedig a profit maximális szinten tartása, minden körülmények között. Az egészségügyi intézmények alapfolyamatainak profitja a betegek élete és egészsége, ezért a kockázatkezelési döntések során pénzügyi értelemben nem alkalmazható a költség-haszon elv, azonban a tervezési módszertan egyértelműen alkalmazható a betegellátásra mint alapfolyamatra.

Az üzletmenet-folytonossági rendszerek tervezésének első lépése az információszerzés és a célok kitűzése, majd az értékgazdák azonosítása és az alapfolyamatok megismerése következik. Az alapfolyamatok kapcsán üzleti hatáselemzés (BIA) elvégzés szükséges, mely során megállapítható az alapfolyamatok és a kiszolgáló folyamatok maximálisan tolerálható leállási értékei, a visszaállításához szükséges idő, és a visszaállítás utolsó lehetséges időpontja. Az üzleti hatáselemzés után elkezdődő kockázatértékelés fontos része a tervezési folyamatnak. A kockázatértékelésnek minden folyamatra ki kell terjednie, amelyben az egyes kockázatok, fenyegetések azonosíthatóak és rangsorolhatóak. A kritikus nyomvonalak és folyamatok különösen fontosak, mivel azok leállása súlyos károkat okozhat az alaptevékenységben. A kockázatok azonosítása után fontos a kritikusságuk rangsorolása, az interdependenciák figyelembevétele, a tolerálható leállási és szükséges helyreállítási értékek alapján. Ez lehetővé teszi a kockázatok súlyosságának és hatásainak pontosabb megértését, és lehetővé teszi az intézkedések prioritásainak és hatékonyságának meghatározását.

Az intézkedési terv készítése a kockázatértékelés eredményeire épül, és célja az azonosított kockázatok kezelése, a kritikus folyamatok és nyomvonalak védelése, a helyreállítási folyamatok meghatározása, valamint az üzleti folyamatok zavartalan működésének biztosítása. A komplex intézkedési terv magában foglalhatja a megelőző, észlelő és helyreállító intézkedéseket, a felelősségi rendszert, a kommunikációs és értesítési rendszert, valamint a tesztelési és ellenőrzési folyamatokat is. A terv végrehajtása, valamint a folyamatos értékelés és javítás lehetővé teszi a kockázatok hatékony kezelését és a zavartalan folyamatok biztosítását. Az üzemeltetői biztonsági tervek és az egészségügyi válsághelyzeti tervek hatékonyságának visszamérése és ellenőrzése elengedhetetlen a tervek tökéletesítése érdekében. A komplex gyakorlatok végrehajtása és teljesítménymutatóinak meghatározása segíti a tervrendszer hatékonyságának növelését.

Ez a tervezési módszertan képes biztosítani, hogy a betegellátás alap-, rész- és kiszolgáló folyamatait elemezve, az azokban bekövetkező változásokra a szervezet dinamikus tudjon reagálni, így a folyamatok és a kockázatok interdependenciáit is figyelembe véve az általános biztonsági területek által végzett tevékenység hatékonyságát is jelentősen képes növelni.

Felhasznált irodalom

- Bonnyai T. (2019). Európai uniós szabályozás. In Bonnyai T. & Bognár B. (Szerk.), *Kritikus infrastruktúrák védelme* (pp. 47–64). Dialóg Campus Kiadó.
- Káta-Urbán L., Mészáros I. & Vass, Gy. (2021). Egészségügyi kritikus infrastruktúrák biztonsága a koronavírus árnyékában. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészet a rendkívüli helyzetekben: húsz éves a Szent László napi konferencia* (pp. 87–91). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- Varga I., Kukla E. & Pelyhe, Z. (2015.). *Munkavédelmi stratégiák összehasonlító elemzése*. Nemzetgazdasági Minisztérium.

Alkalmazott jogszabályok

1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról
2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról szóló 65/2013. (III. 8.) Korm. Rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenység összehangolásáról
- 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet az üzemrendészeti szervek szervezéséről
- 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről
- 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól
- 29/2000. (X. 30.) EüM rendelet az egészségügyi intézmények katasztrófaterveinek tartalmi követelményeiről
- 521/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet az egészségügyi válsághelyzeti ellátásról
- 43/2014. (VIII. 19.) EMMI rendelet az egészségügyi intézmények egészségügyi válsághelyzeti terveinek tartalmi követelményeiről, valamint egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

54/2014. (XII. 5.) BM rendelet Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
246/2015. (IX. 8.) Korm. rendelet az egészségügyi létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
49/2016. (XII. 28.) EMMI rendelet az emberi erőforrások miniszterének feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról
337/2022.(IX.7.) Korm. rendelet a Védelmi Igazgatási Hivatalról
A Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter 10/2022.(IX. 9.) MK utasítása a Védelmi Igazgatási Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Mészáros I. (2023). A kórház – mint kritikus infrastruktúra – biztonságának aktuális kérdései. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1059–1072. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.7>

Polgárőrség a 21. század harmadik évtizedében Önvédelmi csoportoktól a profi határvédelemig

Civil guard in the third decade of the 21st century From self-defense groups to professional border protection

Túros András

Dr., elnök, ny. rendőr altábornagy
Országos Polgárőr Szövetség
turosa@opsz.hu

Absztrakt

A polgárőrség az 1989–1990-es rendszerváltás sikertörténete, akkor jött létre, amikor a lakosság legaktívabb része megelégedte a növekvő bűnözést, az emberek biztonságérzetének a romlását és a rendészeti szervek – az igazságszolgáltatás – alulműködését.

A rendszerváltáskor a megnövekedett bűnözési hullámmal szemben állt egy meggyengült, kisebb bűnözés kezelésére felkészített rendőrség, amely önmagát – új identitását – kereste, és így nem tudott elfogadható biztonságot teremteni. Törvényszerűen jöttek létre népi mozgalomként, lakossági kezdeményezésre az önvédelmi csoportok, széttagoltan, minden felkészítés és együttműködés nélkül. A szervezet első, alapító elnöke Kopácsi Sándor, 1956-os budapesti rendőrfőkapitány volt, aki kellő garanciát adott arra, hogy a polgárőrség nem fog politizálni, a bűnözés megelőzésére helyezi a küldetését.

Cél: A polgárőrök önkéntesek, elkötelezett lokálpatrióták, akik nemcsak a szabadidejüket áldozták fel a köz javára, hanem a keletkezett költségeket is fedezték. Az 1990-es évek közepén a polgárőrség fejlődéséről súlyos nézeteltérések keletkeztek. Az új polgárőr vezetők egyrészt szerettek volna politizálni, önkormányzati tisztségeket megszerezni, másrészt egyre inkább követelték a polgárőrök részére a hatásköröket – igazoltatást, kényszerítő eszközöket –, egy szóval megjelentek a militáns törekvések, amelyek személyeskedő vitáig fajultak. Ennek eredménye egy teljes körű tisztújítás lett az OPSZ felső vezetésében 1997-ben. A 2010-ben meghozott Közbiztonsági Koncepció nyertese az ország, és a polgárőrség. A polgárőrségről szóló törvény nonprofit helyzetbe hozta a polgárőrséget, és a közterületi, külterületi bűnmegelőzésből kitiltja a különböző politikai áramlatokhoz tartozó civil szervezeteket, amelyek megjelenése zavart keltett a közbiztonság védelmében.

Módszertan: A polgárőrségről szóló törvény megteremtette a polgárőrség hosszú távú működésének feltételeit, jogi kereteit és a polgárőrség fejlődésének alapjait.

Megállapítások: A törvény hatályba lépése után a polgárőrség látványosan fejlődött. A polgárőrök hihetetlen aktivitással vettek részt a bűnmegelőzésben. Az utóbbi évtizedben megkezdődött a polgárőrség szakosodása. Szakmai tagozatok alakultak, közlekedési, ifjúsági, lovas, környezetvédelmi és határvédelmi tagozat. Az Országos Polgárőr Szövetség (továbbiakban: OPSZ) elnöksége 2016 őszén létrehozta a Polgárőrség Határvédelmi Tagozatát. A tagozathoz 95 határmenti egyesület, 2050 fő polgárőrrel csatlakozott.

Érték: Magyarország Kormánya határozatában az OPSZ előzetes egyetértésével felkérte a polgárőrséget, hogy koordináltan, permanensen, kiszámítható tervszerűséggel vegyen részt Csongrád-Csanád és Bács-Kiskun vármegyék szerb-magyar határszakasza védelmében. Az Országos Rendőr-főkapitányság elvárása szerint 2022-ben naponta 82 fő polgárőr teljesített szolgálatot az országhatáron. A polgárőrök szolgálatuk alatt 15 858 határsértőt fogtak el, illetve működtek közre az elfogásokban. Kiemelkedik a röszkei, ásothalmi, mórahalmi és a többi vármegyei polgárőr szolgálata. Ténylegesen hétköznapi hősként szolgálnak hazánk déli határszakaszán a polgárőrök.

Kulcsszavak: polgárőrség, OPSZ, polgárőrség megalakulása, polgárőrség története

Abstract

The Civil Guard is a success story of the 1989–1990 change of regime. It was established when the most active part of society had had enough of the increasing levels of crime, the decline of the people's sense of security and the underachieving law enforcement and judiciary.

During the change of regime, against an increased wave of criminality stood a weakened police force that was prepared for handling less crime, in search of itself – its identity –, therefore unable to provide an acceptable level of security. Naturally, as people's movements, the locals established Self-defense Groups, but separately from each other, without any preparation or cooperation. The first, founding president of the organization was Sándor Kopácsi, chief commissioner of the Hungarian Police in 1956, who gave sufficient guarantee that the Civil Guard would not be involved in politics and aim only at crime prevention.

Aim: The civil guards were volunteers, dedicated to their neighborhood, who spent not only their time for the good of the public, but also financed themselves. In the middle of the 1990s, serious differences emerged regarding the future

development of the Civil Guard. The new leaders wanted to enter politics, gain positions in local governments. They also demanded more and more powers (the right to conduct identity checks and means of coercion); basically, militant efforts rose that festered into personal feuds. It all ended in 1997 in a thorough change among the top-level officers.

The winners of the 2010 Public Security Concept were the country and the Civil Guard. With the pertinent piece of legislation enacted, the Civil Guard was turned into a non-profit organization and politically aligned non-governmental organizations were barred from crime prevention in public, open places as their appearance were only a source of disturbance.

Methodology: The Act on the Civil Guard created the necessities for the long-term operation of the organization, set up its legal framework and laid the groundwork for its development.

Findings: After the law was enacted, the Civil Guard started to develop quite visibly. The civil guards participated in crime prevention with unbelievable vigor. In the last decade, the Civil Guard has started to specialize. Separate sections were dedicated to traffic, the youth, mounted patrol, the protection of the environment, as well as the state border. The presidency of the Civil Guard established the Border Protection Section in the autumn of 2016 which was joined by 95 associations and 2050 civil guards in the border areas.

Value: The Government of Hungary in a decree, with the preliminary consent of the Civil Guard, asked the organization to – permanently, predictably and in a coordinated manner – participate in the protection on the Serbian-Hungarian border in Csongrád-Csanád and Bács-Kiskun counties. As per the requirement of the Hungarian Police, 82 civil guards served on the border every day in 2022. During their service, the Civil Guard arrested or contributed to the arrest of 15,858 people committing illegal border crossing. The Civil Guard associations of Ásotthalom, Mórahalom, Rösztke and those of the counties are exemplary. The civil guards serve on the southern borders of our country as true everyday heroes.

Keywords: civil guards, OPSZ, civil guards history, establishment of civil guard

Bevezetés

A polgárőrség az 1989–1990-es rendszerváltozás sikertörténete; akkor jött létre, amikor a lakosság legaktívabb része megelégtelt a növekvő bűnözést, az emberek biztonságérzetének romlását és a rendészeti szervek – az igazságszolgáltatás – alulműködését.

A polgárőrség megalakulásának legfontosabb oka a bűnözés drámai növekedése, az új típusú bűncselekmények megjelenése, így különösen a prostitúció térhódítása, a prostitúcióra ráépülő szervezett bűnözői hálózat megjelenése volt. Városokban, főútvonalak mentén, parkokban, benzinkutaknál, nyilvános helyeken száz számra jelentek meg a prostituáltak.

Az új vállalkozások kialakulásával párhuzamosan, mint derült égből a villámcsapás, elterjedtek az Amerikai Egyesült Államokban a 20. század közepén divatos, úgynevezett védelmi zsarolások, a fegyveres rablások, pénzintézetek elleni támadások. Már csak „hab a tortán”, hogy a megnyitott határok új dimenzióba hozták a külföldiek magyarországi bűnözését. Romániából, Jugoszláviából, Koszovóból, Kínából, a szovjet utódállamokból száz számra érkező bűnözők alaposan befolyásolták hazánk biztonságát.

Az előbb felsorolt esetekkel szemben állt egy meggyengült, kisebb bűnözés kezelésére felkészített rendőrség, amely még önmagát – új identitását – kereste, így nem tudott elfogadható biztonságot teremteni.

Mindezek alapján és az egyesülési törvényben biztosított lehetőségeket kihasználva 1990 végén, 1991 elején törvényszerűen jöttek létre az úgynevezett önvédelmi csoportok, lakossági kezdeményezésre, szinte népi mozgalomként, széttagoltan, minden felkészítés és együttműködés nélkül. Létrejöttük az is segítette, hogy 1991-ben megszűnt a rendőrség egyik társadalmi bázisa, az önkéntes rendőrség.

Politika és polgárőrség

Az önvédelmi csoportok megjelenését a fiatal demokratikus állam vezetői politikai gyanakvással figyelték. Mit akarnak? Milyen célból jöttek létre? Politizálni akarnak? Választásokra készülnek? Az új társadalmi rendszer támogatói, netán ellenfelei? Megannyi kérdés merült fel, amelyre válaszolni kellett. A választ csakis a rendőrség, illetve a Belügyminisztérium adhatta meg.

A rendőrség vezetése úgy döntött, hogy a népi mozgalomként létrejövő önvédelmi csoportok élére áll, az önkéntesség és az önkormányzatiság messzemenő tiszteletben tartása mellett. A rendőrség vezetése javaslatára megalakult az Önvédelmi Csoportok Országos Szövetsége, amely később – 1991 őszétől – névváltoztatással, Országos Polgárőr Szövetségként a mai napig is, mintegy 32 éve működik.

Az új demokratikus állam vezetőinek megnyugtatóására, sőt javaslatára, az Országos Polgárőr Szövetség vezetői elsősorban az 1956-os forradalom és szabadságharc legendás tagjai közül kerültek ki. Így lett az Országos Polgárőr Szövetség első alapító elnöke Kopácsi Sándor, 1956-os budapesti rendőrfőkapitány,

aki kellő garanciát adott arra, hogy a polgárőrség nem fog politizálni, s a bűnözés megelőzésére helyezi a küldetését. Másrészt Kopácsi Sándor, aki kanadai emigrációból tért haza, az angolszász bűnmegelőzési gyakorlatot is adaptálni akarta az úgynevezett Szomszédok Egymásért Mozgalom létrehozásával, amely a kilencvenes években és az ezredforduló idején sikeresen működött. Később a polgárőrség erősödésével a szomszédügyi mozgalom – sok egyéb más ok miatt – elhalványult, megszűnt.

Útkeresés – szakmai és személyi válság az OPSZ-ben

Az Országos Polgárőr Szövetség megalakulása után tömegesen jöttek létre a polgárőr egyesületek. Valóságos versenyfutás volt a települések között, hogy hol alakul meg hamarabb a polgárőrség. Az OPSZ elnökének népszerűségét kihasználva, a kormányzati szervek is támogatásukról biztosították a polgárőrséget. Ez a támogatás csak elvi jellegű volt, anyagi, pénzügyi, technikai támogatásnak a kérdése fel sem merült. A polgárőr egyesületek, a polgárőrök a magántulajdonban lévő járműveket, technikai eszközöket és saját ruházatukat használták polgárőr szolgálatuk alatt. A járművek tankolását is saját pénzükből fedezték.

A polgárőrök nagybetűs önkéntesek lettek, elkötelezett lokálpatrióták, akik nemcsak szabadidejüket áldozták fel a köz javára, hanem a keletkezett költségeket is maguk fedezték.

A múlt században – az 1990-es évek közepén – egy belső válság alakult ki az Országos Polgárőr Szövetség vezetésében, amelynek alapvetően az volt az oka, hogy az 1956-os forradalom veteránjai és a megyei/fővárosi szövetségek elnökei között súlyos nézeteltérések keletkeztek a polgárőrség fejlődéséről. Az új polgárőr vezetők szerettek volna politizálni, önkormányzati tisztségeket megszerezni, másrészt egyre inkább követelték a polgárőrök részére a hatásköröket (igazoltatást, kényszerítő eszközöket stb.), egyszóval megjelentek a militáns törekvések, amelyek személyeskedő vitáig fajultak. Ennek eredménye 1997-ben egy teljes körű tisztújítás lett az OPSZ felső vezetésében.

A polgárőrség aranykora

A tisztújítást követően a polgárőrség másfél évtizeden keresztül társadalmi békében, kormányzati támogatás nélkül, az akkor működő Bűnmegelőzési Tanáccsal szorosan együttműködve, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány támogatásával takaréklángon végezte önkéntes munkáját, több-kevesebb sikerrel.

A 2000-es évek első évtizedében aztán drámaian romlani kezdett a közbiztonság. Újra a félelemkeltő bűnözés uralta az utcákat, az állami és rendészeti szervek ismét alulteljesítettek, az ellenzéki politikai erők új típusú közbiztonsági civil szervezeteket hoztak létre, megjelent az utcákon a félelemkeltő bűnmegelőzés is, amely végső soron a közbiztonság teljes csődjéhez vezetett.

A 2010-es kormányváltás után a közbiztonság felértékelődött, új közbiztonsági koncepció készült, amelynek három pillére van:

- 1) a büntetőjogi szabályok szigorítása, a tulajdon elleni szabálysértések rendőrségi hatáskörbe kerülnek;
- 2) a rendőri szervek megerősítése létszámában, technikailag, szakmailag és morálisan;
- 3) az önkormányzati rendészet és a polgárőrség megerősítése, működésük segítése, szükség szerint a tevékenységük újragondolása.

A közbiztonsági koncepció megvalósult. Nyertese az ország közbiztonsága. A világ legbiztonságosabb országai közé tartozunk.

A koncepció másik nagy nyertese a polgárőrség. Rapid módon elkészült a polgárőrségről szóló 2011. évi CLXV. törvény (továbbiakban: polgárőr törvény), amely nonprofit helyzetbe hozza a polgárőrséget és a közterületi, külterületi bűnmegelőzésből kitalja a különböző politikai áramlatokhoz tartozó civil szervezeteket, amelyek megjelenése zavart keltett a közbiztonság védelmében, és ezért ellenőrizetlen, felügyelet nélküli szabadcsapatokként kezdtek működni.

A törvény másik nagyon fontos tézise, hogy világosan megfogalmazza, a közbiztonságért tenni akaró állampolgároknak az a lehetőségük, hogy a polgárőrséghez csatlakozzanak és a polgárőr egyesületekben fejtsék ki áldásos tevékenységüket a közbiztonság érdekében.

A törvény a normális működés és a szakszerűség érdekében a rendőrséget felhatalmazza azzal, hogy írásos együttműködési megállapodásban, „kvázi engedélyezze” a polgárőr egyesület, illetve a szövetség működését.

A polgárőr törvény kamarai jogállással létrehozta az Országos Polgárőr Szövetséget mint köztestületet, és kötelezte a polgárőr egyesületeket és a területi szövetségeket az Országos Polgárőr Szövetségbeli tagságra. A polgárőr törvény megteremtette a polgárőrség hosszú távú működésének feltételeit, jogi kereteit, és a polgárőrség fejlődésének alapjait.

A törvény hatályba lépése után a polgárőrség látványosan fejlődött. A polgárőrök hihetetlen aktivitással vettek részt a bűnmegelőzésben. Évente 9-10 millió szolgálati órát teljesítettek, több százezer jelzésadással éltek, több ezer elfogásban, tettenérésben, életmentésben, karitatív munkában vettek részt. A COVID-19-világjárvány alatt kialakul a szociális polgárőrség, amely fejlődése során gondoskodó polgárőrséggé változik. Szárnyal a polgárőrség.

A Kormány stratégiai partnerséget kötött a polgárőrséggel, s kitűnő rendészeti politikai háttérrel biztosít. Évente kiszámítható költségvetési támogatást nyújt az OPSZ részére, pályázatokkal segíti a polgárőr egyesületek technikai ellátását. Körülbelül 1000 db új járógépkocsival gazdagodtak az egyesületek, több ezer kerékpár, több száz segédmotorkerékpár érkezett az ORFK támogatásával, s mindez kiegészült 35 000 db láthatósági mellénnyel és 1500 db EDR rádióval.

2012 és 2022 között a polgárőrség megerősödött, országosan a legnépszerűbb civil szervezetté vált, 2000 egyesületben 66 000 polgárőr teljesít szolgálatot, a bűnmegelőzés egyik legfontosabb szereplője lett.

Ebben az utóbbi évtizedben megkezdődött a polgárőrség szakosodása is. Szakmai tagozatok alakultak – közlekedési, ifjúsági, lovas, környezetvédelmi –, és amelyik 2022-ben a szakmai és imázs győzelemre vitte a polgárőrséget, a Határvédelmi Tagozat.

Polgárőrök a határvédelemben

Az OPSZ elnöksége 2016 őszen létrehozta a Polgárőrség Határvédelmi Tagozatát. A tagozathoz 95 határmenti egyesület 2050 fő polgárőrrel csatlakozott. A Határvédelmi Tagozat polgárőr egyesületei – egyedüli civil szervezetként – immár hat éve hatékonyan és eredményesen vesznek részt az illegális migráció elleni küzdelemben. Az eltelt hat év alatt Csongrád-Csanád vármegyében a röszei, az ásothalmi, a mórachalmi polgárőr egyesületek a határvédelem hétköznapi hősei lettek, hasonló elismerő minősítést érdemelnek a Bács-Kiskun vármegyei, dunafalvai, helvéciai polgárőr egyesületek is.

A polgárőrségnél 2022 a határvédelem éve volt

Magyarország Kormánya 1036/2022. (II/2.) határozatában (továbbiakban: Korm. határozat), az OPSZ előzetes egyetértésével, felkérte a polgárőrséget, hogy koordináltan, permanensen, kiszámítható tervszerűséggel vegyen részt a Csongrád-Csanád és a Bács-Kiskun vármegyék szerb–magyar határszakasz védelmében.

Az egyedi és különleges polgárőrségi feladatok végzésére a Kormány 371 478 160 forintot biztosított. A Korm. határozat és az ORFK elvárása szerint naponta 82 fő polgárőr teljesített szolgálatot az országhatáron.

A határvédelmi szolgálat ellátását három régióból szerveztük meg.

Az első régióba tartoztak azok a polgárőr egyesületek, amelyek a szerb–magyar országhatártól 20 kilométeres távolságban működnek (határmenti települések

polgárőr egyesületei). Ezek az egyesületek teljesítették a határszolgálat dandárját, csaknem 50%-át.

A második régióba tartoztak a Csongrád-Csanád és Bács-Kiskun vármegyék mélységi területén működő polgárőr egyesületek, amelyek egy napi szolgálatra is igénybe vehetők voltak.

A harmadik régióba tartoztak az ország egyéb vármegyéiben működő polgárőr egyesületek, így különösen Pest, Tolna, Somogy, Zala, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Békés vármegyék és Budapest, amelyek általában heti váltással, 8–10 fős létszámmal, szinte permanensen vettek részt a határvédelmi szolgálatban.

Szervezés, irányítás, koordináció

A különleges határvédelmi szolgálat zökkenőmentes ellátására operatív törzset hoztunk létre, amelynek fő feladata a szolgálat megszervezése, a polgárőrök felkészítése, a rendőri szervekkel szükséges koordináció és egyeztetés lefolytatása, a szállítás, az étkeztetés, az elszállásolás, a fegyelmezett szakszerű szolgálat biztosítása volt. Az operatív törzs vezetésével Csorba Sándor ny. határőr ezredest bíztuk meg, aki egyben az OPSZ Határvédelmi Polgárőr Tagozat elnöke is. Az operatív törzs magas szintű vezetői munkát végzett, amely döntően megalapozta az eredményes határszolgálatot.

Az operatív törzs tagjai korábban profi határőrök voltak; szakértelmük, határőrizeti tapasztalataik nélkülözhetetlen segítséget jelentettek a polgárőrök felkészítése során.

Anyagi, technikai, pénzügyi feltételek

Magyarország Kormánya 312 820 347 forintot biztosított az OPSZ részére, amelyet a polgárőrök megbízási díjaira, üzemanyag és egyéb más dologi kiadásokra fordítottak. Csongrád-Csanád vármegye részére 34 650 687 forintot, Bács-Kiskun vármegye részére 24 007 126 forintot biztosítottunk a szolgálatos polgárőrök ellátására, étkezésre, védőitalra, szállásra stb. Az anyagi technikai ellátás, a pénzügyi kifizetések – a kisebb-nagyobb adminisztratív problémák ellenére – összességében zökkenőmentesek volt, a költségek megtérítése, a napi háromszori étkezés biztosítása, a megbízási díjak rendkívül kedvező hatással voltak a polgárőrök motiváltságára és a felelőseteljes szolgálat ellátására.

Szakmai eredmények határvédelemben

A szakmai eredmények várakozáson felüliek, senki nem számított arra, hogy a polgárőrök lelkesen, szakszerűen, társadalmi közmegelegedésre végzik majd ezt a rendkívüli veszélyes feladatot. A polgárőrség – a szó igazi értelmében – a határvédelem lázában égett. Büszkeség, hazaszeretet, nosztalgia, felelősségérzet, társadalmi felelősségvállalás mind-mind tetten érhető volt a polgárőröknél. Nem kevesen voltak olyan polgárőrök, akik szabadságot vettek ki és hetekig vállalták a határszolgálatot. „Határvadász”, határőr polgárőrök tömege született meg 2022-ben. A szolgálathoz anekdoták, elbeszélések, élmények, beszámolók, sztorik kapcsolódnak, amelyek még most is hallhatóak.

A különleges határvédelmi koordinált szolgálat első ütemben 2022. február 12-től – 2022. június 30-ig, a második ütem 2022. szeptember 12-től – 2022. november 30-ig tartott, a rendelkezésre álló kormányzati forrás héthónapos polgárőr szolgálat finanszírozására volt elegendő.

Hét hónap alatt 15 602 polgárőr teljesített szolgálatot 161 837 órában. Egy polgárőr átlagban 10,5 órát védte az országhatárt, a rendőrségi elvárás szolgálatonként 12 óra volt, megkönnyítve ezzel a rendőr–polgárőr közös szolgálat összehangolását. A polgárőrök – figyelembe véve életkorukat, fizikai állóképességüket, önkéntességüket is – döntő többségükben tudták teljesíteni a 12 órás szolgálatot. Ezek alapján a 10,5 óra átlag nagyon jó arány, sőt dicséretes.

A polgárőrök szolgálatuk alatt 15 858 határsértőt fogtak el, illetve működtek közre az elfogásokban. A héthónapos időt figyelembe véve, és 210 napos szolgálatellátással számolva, a polgárőrök naponta átlagban 75 határsértő elfogásában voltak érintve.

A migráns útvonalaknak megfelelően a polgárőr szolgálat a Csongrád-Csanád vármegyei országhatár szakaszra összpontosult, s a polgárőrök ezen a szakaszon voltak a legeredményesebbek. A határsértők 85%-át, 13 469 főt fogtak el, amely bizonyítja, hogy a röszei, ásothalmi, mórahalmi és az egyéb Csongrád-Csanád vármegyei polgárőrök ténylegesen hétköznapi hősökként szolgálnak.

A Bács-Kiskun vármegyei határszakaszon nagyobb létszámú polgárőr szolgálatot szerveztünk, az összes polgárőr 54%-a erre a határszakaszra lett vezényelve, azonban mivel a migrációs útvonal a Csongrád-Csanád vármegyei szakaszt érinti, így Bács-Kiskun vármegyében a határsértő elfogások számai sokkal szereztebbek, az összes polgárőr elfogás 15%-át teszi ki.

A harmadik ütemű igénybevétel az ország középső és északi vármegyeiben, illetve a fővárosban történt, itt 4443 fő polgárőr vállalta, hogy több napon keresztül, családjától távol határvédelmi szolgálatot teljesít. Külön ki kell emelni Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Tolna, Fejér, Somogy, Zala, Hajdú-Bihar,

Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves vármegyéket, amelyek aktivitásban élen jártak, és polgárőröként 12 órás szolgálatot vállaltak és teljesítették.

A polgárőrök szolgálatellátását bizonyítja az is, hogy 17 embercsempész elfogásában is közreműködtek. A határmenti fokozott és nagy létszámú polgárőr járőr- és figyelőszolgálat igen jelentősen hozzájárult a helyi lakosság biztonságérzetéhez, a jogsértések megelőzéséhez.

Egyéb határszakaszok – Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés, Baranya

A polgárőrök, a déli és keleti határmenti polgárőr egyesületek szinte mindegyik határszakaszon, függetlenül a Kormány határozatától, határszolgálatot teljesítettek. Így különösen figyelemre méltó a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei és a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei polgárőrök aktivitása az orosz–ukrán háború menekülteinek segítésében, amely megnyilvánult a forgalomirányításban, tolmácsolásban, útbaigazításban, és a menekült szállásokon a karitatív munkában, valamint a rend felvigyázásában. A szabolcsiak 400 polgárőrrel, 2000 szolgálati órát teljesítettek.

A Budapesti Polgárőr Szövetség tagjai a háború elől menekülő ukrán állampolgárokat a budapesti pályaudvarokon fogadták, segítették, útbaigazították, vagy elszállították a menekültszállásokra. Az illegális migráció megjelenését tapasztalták a Hajdú-Bihar, Békés és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei polgárőr egyesületek is. Hajdú-Bihar vármegye 200 polgárőre – a rendőrséggel együttműködve – 26 000 szolgálati órát, Békés vármegye 500 polgárőre 40 000 szolgálati órát, Baranya vármegye 140 polgárőre 6340 szolgálati órát teljesített. Az említett határszakaszon több mint 100 elfogásban is közreműködtek.

Együttműködés

A viszonylag nagy létszámú, permanens határszolgálatot csak a stratégiai partnerségben lévő rendőrségi felügyelettel és együttműködéssel tudtuk megvalósítani. A rendőrség minden elvi, gyakorlati és anyagi segítséget megadott a polgárőröknek a szolgálatellátáshoz. Különösen nagyra értékeljük a határvédelemmel kapcsolatos oktatás megtartását, a szolgálatban lévő polgárőrök szakszerű felkészítését, azt a nagyfokú türelmet, amelyet az önkéntes civil polgárőrökkel szemben folyamatosan tanúsítottak.

A határszolgálatához elévülhetetlen és nélkülözhetetlen segítséget és támogatást kaptunk Csongrád-Csanád vármegye határmenti önkormányzataitól, kiemelten Mórahalom város önkormányzatától és polgármesterétől. Mórahalom 2022-ben a polgárőrség egyik legfontosabb bázisa lett. A Magyar Honvédség határon lévő katonáival nagyon jó szakmai és emberi kapcsolatok alakultak ki, amelyből mindkét szervezet profitálhatott.

A határmenti települések lakossága meglelégedéssel, megnyugvással vette tudomásul a fokozott polgárőrszolgálatot, amelyet bizonyít a sok-sok elismerő és köszönőlevél, e-mail és szóbeli dicséret, valamint az, hogy több polgármester levélben kérte a fokozott polgárőrszolgálat folytatását.

Összességében, a különleges és fokozott határvédelmi polgárőr szolgálat sikeres volt.

A polgárőrök hozzájárultak az országhatár és hazánk biztonságához. A polgárőrség társadalmi elfogadottsága tovább erősödött. A polgárőrök hazaszeretete és nemzeti öntudata is jelentősen javult. A fegyelmezett, lelkes és szakszerű polgárőrszolgálat alatt rendkívüli esemény, súlyos fegyelemsértés polgárőrök részéről nem történt. A határsértők elfogása, visszatartása során a polgárőreinket támadás nem érte, a polgárőrök intézkedéseit önként követték, a felszólításoknak engedelmeskedtek.

Jelenleg a polgárőrség az egyetlen olyan társadalmi szerveződés, amely az alkotmányos jogállam rendészeti szerveinek valódi és megbízható partnere a közbiztonság védelmében. Hosszú és kemény munka áll a mögött, amire a rendészettudomány is elismerte a polgárőrök áldozatos munkáját.

Alkalmazott jogszabályok

Az Országos Polgárőr Szövetség alapítói okirata
2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Túros A. (2023). Polgárőrség a 21. század harmadik évtizedében Önvédelmi csoportoktól a profi határvédelemig. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1073–1083. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.8>

Műtárgyak védelme a légitözlekedés során

Protection of artifacts during air transport

Chikán-Sonne Zoltán

légitözlekedés-védelmi szakértő és oktató
Airport Service Budapest Zrt.
chikan-sonne.zoltan@asaviation.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy megismertesse a műtárgyak légi úton történő szállításának sajátos védelmi szabályait.

Módszertan: A tanulmány a légitözlekedés védelmét meghatározó nemzetközi és hazai jogszabályokra, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO) egyezményeire, valamint az ezek alapján kidolgozott oktatási forrásanyagra támaszkodik.

Megállapítások: A művészeti értékű tárgyak szállítása során a sérülések kockázatának lehető legalacsonyabb szinten tartása és a különleges védelmi szabályok megvalósulása érdekében több lehetőség is rendelkezésre áll. A műtárgyak szállítása során nemcsak a csomagolásból, mozgatásból adódó sérülések veszélyét, hanem a légitözlekedés védelmét övező átvizsgálásokhoz szükséges további mozgatásokból, bontásokból, csomagolásokból adódó újabb kockázatokat is figyelembe kell venni. A légitözlekedés védelmében a fő hangsúly a szállítmányokba történő tiltott tárgyak behelyezésének megakadályozásán van, mely érdeket a szabályok keretén belül össze kell hangolni a műtárgyak épségének megóvásával.

Érték: A légitözlekedés védelmének szabályaival, céljával, valamint ezek gyakorlati megvalósításával sok tanulmány foglalkozik, viszont az áruszállítás területén jelentkező különleges árufajta, azaz a műtárgyak légi szállítása során jelentkező védelmi megoldások összefoglalásával kapcsolatosan – a szerző tudomása szerint – nem született még részletes elméleti tanulmány.

Kulcsszavak: műtárgyak szállítása, műtárgyak biztonsága, légitözlekedés-védelem, légitözlekedés biztonsága

Abstract

Aim: The aim of the study is to provide information on the specific security rules for the transport of objects of virtue by air.

Methodology: The study draws on international and national legislation governing aviation security, the conventions of the International Civil Aviation Organization (ICAO) and the educational resources developed based on these conventions.

Findings: Several options are available to minimize the risk of damage during the transport of objects of virtu and to implement specific protection rules. When transporting objects of virtu, not only the risk of damage due to packaging and handling, but also the additional risks due to additional handling, dismantling, and packaging for screening for aviation security must be taken into account. The main focus in aviation security is on preventing the placement of prohibited articles in cargo, which must be balanced within the framework of the rules with the need to protect the integrity of the objects of virtu.

Value: The rules and objectives of aviation security and their practical implementation have been the subject of many studies, but, to the author's knowledge, no detailed theoretical study has yet been carried out on the summary of security solutions for the special type of goods transported by air, i.e. objects of virtu.

Keywords: transport of objects of virtu, security of objects of virtu, aviation security, aviation defense

A művészi alkotótevékenység eredményeképpen létrejött festmények, képek, szobrok, plasztikák, vagy egyéb művészeti értékű tárgyak szállításának az egyik módja a légi úton történő eljuttatása – főleg, de nem feltétlenül időszaki kiállítások céljából – a világ bármely pontjára. A légi úton történő szállítás amellett, hogy a legbiztonságosabb és leggyorsabb módszer a nagy távolságok leküzdésére, lehetővé teszi, hogy a műalkotások, a többi szállítási móddal szemben, a lehető legkevesebb ideig legyenek mozgatva. A szállítás minden esetben magában rejti a sérülés kockázatát, ezért annak során a műtárgyak védelme kiemelt jelentőséggel bír. A légi szállítás specialitása mégsem ebben rejlik, hanem abban az alapvetésben, hogy az esetleges jogellenes cselekményekkel szemben különleges szabályokat szükséges alkalmazni. Ebben a tekintetben vegyük sorba azokat a körülményeket és kötelezettségeket, melyek a műtárgyak védelme során a légiközlekedés területén jelentkeznek.

„A polgári légiközlekedés a Wright testvérek 1903. december 17-i első repülését követően kezdte meghódítani a világot. Magyarországon 1910 január 10-én Adorján János repült először méghozzá egy hazai konstrukciójú Dedics

motoros géppel, de Zsélyi Aladár és Melczer Tibor tervei alapján már 1912-ben 34 utas szállítására képes légi jármű született. Az I. világháborút követően 1922-ben, majd a II. világháború után 1946. október 15-én indult újra a hazai polgári légiforgalom. A Ferihegyi Repülőtérrel 1950. május 9-én szállt fel az első gép.” (URL1).

A repülés történetének mindössze 120 évéből az utóbbi 73 év az az időszak, amikor a mai értelemben is használható légiforgalomról beszélhetünk. Ezalatt a polgári repülés történetében 81 felrobbantott gépről tudunk, amelyek döntő többségét az 1970-es és 1980-as években támadták meg különböző terrorista célok érdekében. Bár történtek kísérletek nemzetközi jogi eszközök megteremtésére, mint az ICAO (Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet) a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló, 1963. évi Tokiói Egyezménye, a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről szóló, 1970. évi Hágai Egyezménye, valamint a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló, 1971. évi Montreali Egyezménye, a szankciók hiánya és a szabályok nem kötelező érvénye nem hozta el az elvárt eredményt. A légiközlekedés biztonságának területén továbbra is egyre sürgetőbb követelmény maradt a hatékony, valamint kötelező és szankcionálható védelmi rendszer kiépítése, ami végül a 2001-es New York-i merényletsorozatnak köszönhetően született meg Európában. Ennek érdekében elsőként a 2320/2002/EK rendelet, majd az ennek hatályon kívül helyezéséről is rendelkező az Európai Parlament és a Tanács 300/2008/EK rendelete (2008. március 11.) született meg.

A rendelet rögzíti a légi közlekedés védelmét szolgáló közös szabályokat és közös alapkövetelményeket, valamint az ezek betartásának nyomon követését szolgáló mechanizmusokat. A rendeletet egy sor szabályzat is kiegészíti (az alapvető közös standardokat kiegészítő általános intézkedések vagy az említett standardok végrehajtásához szükséges részletes intézkedések), amelyeket az Európai Bizottság komitológiai eljárás (uniós tagállamok közös eljárási módja) révén fogadott el. Az EU légiközlekedés-védelmi keretszabályai kötelező érvényű közös követelményeken és az alábbi alapelveken alapulnak:

- minden tagállam felelős a területéről induló járatok biztonságáért („a fogadó állam felelőssége” az ICAO meghatározása szerint);
- a fedélzetre való feljutás előtt valamennyi utast, személyzetet és poggyászt át kell vizsgálni; a rakományt, postai küldeményt és fedélzeti ellátmányt is bepakolás előtt át kell vizsgálni, amennyiben azok nem estek át megfelelő biztonsági vizsgálaton;
- a tagállamok fenntartják maguknak a jogot, hogy szigorúbb biztonsági intézkedéseket vezessenek be, ha azt szükségesnek ítélik meg.

„Az EU keretszabályai a légi közlekedési lánc valamennyi részére vonatkoznak, amelyek hatással lehetnek a légi jármű és/vagy az infrastruktúra biztonságára. Ebbe beletartozik a repülőtér, a légi jármű, az utasok, a poggyászok, a rakomány, a repülőtéri és fedélzeti ellátmány, a biztonsági személyzet és a berendezés. Az uniós szabályok az Unió valamennyi, polgári légi közlekedést lebonyolító repülőtérére, az ilyen repülőtereken szolgáltatást nyújtó valamennyi üzemeltetőre, többek között a légi fuvarozóra, továbbá az ilyen repülőterekre vagy azokon keresztül árut szállító és/vagy szolgáltatásokat nyújtó, a »légi közlekedés-védelmi követelményeket alkalmazó« valamennyi üzemeltetőre alkalmazandók.” (URL2).

Az Európai Unió tagállamai ennek megfelelően közösen vezették be az EK rendelet, majd az erre épülő 185/2010 EU végrehajtási rendeletet felváltó 1998/2015 EU végrehajtási rendeletet. Ez a 12 fejezetben részletes szabályokat tartalmazó jogforrás és a kapcsolódó kiegészítéseket és részletes magyarázatokat megfogalmazó 8005/2015 EU Bizottsági Határozat, illetve módosításaik tartalmazzák azokat a védelmi szabályokat, melyeket a műtárgyak légi úton történő szállítása során figyelembe szükséges venni. Ezek a szabályok Magyarországon – kapcsolódva az uniós rendszerhez – a Nemzeti Polgári Légiközlekedés Védelmi Program részévé váltak a 169/2010. (V. 11.) Kormányrendelet 5. fejezet 6. § pontjai szerint.

A légiközlekedés védelme az alábbi nagyobb területeket öleli fel az 1998/2015 EU végrehajtási rendelet értelmében:

- Repülőterek védelme.
- A repülőterek elkülönített területei.
- A légi járművek védelme.
- Utasok és kézipoggyász.
- Feladott poggyász.
- Áruk és postai küldemények.
- Légifuvarozói postai küldemények és légifuvarozói anyagok.
- Fedélzeti ellátmány.
- Repülőtéri készletek.
- A repülés tartama alatti védelmi intézkedések.
- A személyzet tagjainak felvétele és képzése.
- Védelmi berendezések.¹

A műtárgyak szállítása leginkább az „Áruk és postai küldemények” tekintetében valósul meg, de esetenként előfordulhat kisebb és jelentős értékű műtárgyaknál,

---

1 A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendeletének fejezetei.

hogy kézipoggyászként kerülnek a légijármű fedélzetére. Kézipoggyász esetén a folyamat nem különbözik bármelyik utas utazása során tapasztalható védelmi átvizsgálástól. Miért van ennek jelentősége? Azért, mert eltérő védelmi szabályok vonatkoznak az egyes légiközlekedés-védelmi területek vonatkozásában, de jelen esetben azokat a szabályokat kívánom bemutatni, melyek a műtárgyak áruként történő feladása esetén alkalmazandóak.

Ha a műtárgyak áruként feladva kerülnek a légi járműre, ami a leggyakoribb lehetőség, akkor az egyébként minden szállítás során betartandó csomagolási és védelmi szabályokon felül az alábbiakra kell tekintettel lenni.

Légi áru fogalma: légi járművön történő szállításra szánt bármely vagyontárgy, kivéve a poggyászt, a postai küldeményt, a légifuvarozói postai küldeményt, a légifuvarozói anyagokat és a fedélzeti ellátmányt.

A másik meghatározó fogalom az átvizsgálás: a tiltott tárgyak azonosítására és/vagy kimutatására szolgáló műszaki vagy egyéb eszközök alkalmazása.²

Mi a tiltott tárgy a légi járművön áruként szállításra szánt műtárgyak esetén? A nem az alkalmazandó biztonsági előírásokkal összhangban szállított összerakott robbanó- és gyújtóeszközök.³

Tehát a műtárgyak légi úton történő szállítása során az adott szállítást szervező vagy végző jogalany köteles biztosítani, hogy az áruja tekintetében az előírt védelmi átvizsgálások végrehajtásra kerüljenek annak érdekében, hogy bűnös szándékkal készített robbanószerkezet ne kerülhessen fel a légi jármű fedélzetére. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a légi járműbe történő berakodás előtt minden műtárgyat és azok csomagolóanyagait (egyben a légi árut) védelmi ellenőrzés alá kell vetni, mely minden kétséget kizár az esetleges robbanószerkezet jelenlétét illetően.

Az (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelet a légi áruk tekintetében, így az áruként feladott műtárgyak esetén is a védelmi átvizsgálást kizárólag meghatározott jogalanyok felhatalmazásával rendeli el.

A légi járműbe való berakodást megelőzően valamennyi árut és postai küldeményt át kell vizsgálnia egy meghatalmazott ügynöknek, kivéve, ha:

- a szállítmány vonatkozásában szükséges védelmi ellenőrzéseket egy meghatalmazott ügynök már elvégezte, és a szállítmányt azt követően a berakodásig védve volt a jogosulatlan beavatkozással szemben; vagy
- a szállítmány vonatkozásában szükséges védelmi ellenőrzéseket egy ismert szállító már elvégezte, és a szállítmányt azt követően a berakodásig védve volt a jogosulatlan beavatkozással szemben; vagy

---

2 Az Európai Parlament és Tanács 300/2008/EK rendelete (2008. március 11.). Fogalom meghatározások.

3 A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelete, 6.0.2. pontja.

- a szállítmány mentességet élvez az átvizsgálás alól, és a szállítmány az azonosítható légi áruvá vagy azonosítható légi postai küldeményé válásától berakodásáig védve volt a jogosulatlan beavatkozással szemben.⁴

A fenti szabályokban két jogalany jelenik meg.

Meghatalmazott ügynök: légi fuvarozó, ügynök, szállítmányozó vagy egyéb olyan jogalany, aki az áru vagy a postai küldemény tekintetében biztosítja a védelmi ellenőrzéseket.

Ismert szállító: az áru vagy postai küldemény saját költségére történő szállításának kezdeményezője, akinek eljárásai megfelelnek olyan közös védelmi szabályoknak és követelményeknek, amelyek lehetővé teszik, hogy az áru vagy postai küldemény bármilyen légi járművön szállítható legyen.⁵

A két jogalany között az a fő különbség, hogy a meghatalmazott ügynök bárkinek az áruját átvizsgálhatja és felrakhatja a légi járműre, míg az ismert szállító a saját, biztonságosnak tekinthető áruját kívánja elszállíttatni az előírt módon. Ebből az következik, hogy a műtárgyak légi járműre történő berakodásához kapcsolódnia kell egy olyan jogalanynak, aki rendelkezik meghatalmazott ügynöki védelmi státusszal és biztosítja az előírt védelmi átvizsgálásokat.

A műtárgyak légi szállításának érdekében így három lehetőséget választhat a feladó (megbízó):

- 1) Megbíz egy meghatalmazott ügynököt.
- 2) Ismert szállítói státuszt szerez.
- 3) Meghatalmazott ügynöki státuszt szerez.

Az első lehetőség akkor lehet jó választás, ha viszonylag ritkán, vagy kevés műtárgy kerül légi úton szállításra, és nem jelent problémát annak légiközlekedés-védelmi átvizsgálata.

A második lehetőséget akkor érdemes választani, ha a műtárgyak kezelője, tulajdonosa (ami intézmény is lehet) a saját műtárgyait rendszeresen és nagy mennyiségben kívánja légi úton szállítani, és nem szeretné, ha azokat később más jogalany vizsgálná át.

A harmadik lehetőség olyan intézmény, szervezet számára lehet jó, amelyik kimondottan műtárgyak szállítását szervezi meg függetlenül attól, hogy azoknak ki a tulajdonosa, vagy ki bízta meg a szállítmányozás szervezésével.

Az utóbbi két esetben figyelembe kell venni, hogy a biztonságos (már átvizsgált – steril) műtárgyak konkrét telephelyekre szállítását csak szintén

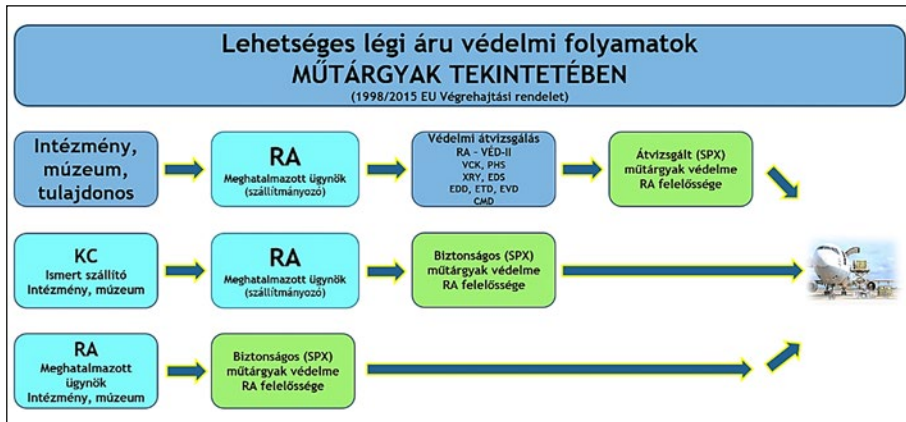
4 A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelete 6.1.1. pontja.

5 Az Európai Parlament és Tanács 300/2008/EK rendelete (2008.március 11.). Fogalommeghatározások.

a jogszabályokban pontosan meghatározott feltételekkel rendelkező fuvarozó végezheti el, vagy az adott jogalanynak szükséges a biztonságos fuvarozásnak megfelelő gépjárművel és gépjárművezetővel rendelkeznie.⁶

1. számú. ábra

Légi áru védelmi folyamatok

Forrás: a Bizottság (EU) 1998/2015 végrehajtási rendelete.

A műtárgyak légiközlekedés-védelmi átvizsgálása

Azokban az esetekben, amikor a műtárgyak légiközlekedés-védelmi szempontból nem jóváhagyott jogalanytól származnak, azaz nem ismert szállító (KC), vagy meghatalmazott ügynök (RA) a feladó, akkor minden esetben (a mentességeket kivéve, melyek jelen esetben nem relevánsak) szükség van védelmi átvizsgálásra. A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelet értelmében:

„Áru vagy postai küldemény átvizsgálásakor:

- olyan eszközt vagy módszert kell alkalmazni, amely a szállítmány jellegének figyelembevételével a legnagyobb valószínűséggel biztosítja a tiltott tárgyak észlelését; valamint
- az alkalmazott eszköznek vagy módszernek észszerűen biztosítania kell, hogy a szállítmányban ne lehessen elrejtve tiltott tárgy.

6 Lásd a Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelete, 6.6.1. pontja: Az áruk és postai küldemények védelme szállítás közben előírásait.

Az árukat és postai küldeményeket legalább az alábbi módszerek egyikével kell átvizsgálni:

- a) kézzel történő átvizsgálás (PHS);*
- b) röntgensugaras berendezés (XRY);*
- c) robbanóanyag-felderítő eszköz (EDS);*
- d) robbanóanyag-kereső kutya (EDD);*
- e) robbanóanyagnyom-felderítő eszköz (ETD);*
- f) szemrevételezés (VCK);*
- g) fémérzékelő eszköz (MDE);*
- h) robbanógőz-felderítő eszköz (EVD). ”⁷*

A fenti módszerek közül legszélesebb körben a röntgensugaras berendezéssel (XRY) történő átvizsgálást alkalmazzák (vagy ha van EDS – CT minőségű röntgen – berendezés akkor azt), hiszen ez az a módszer, mely a csomagoló anyag megbontása nélkül képes biztosítani a védelmi szempontok érvényesítését. Viszont figyelembe kell venni, hogy a röntgenberendezéseknek van méretbeli korlátja, azaz nem minden méretű tárgy fér el bennük, illetve jellegüknél fogva sem lehet minden anyagot röntgenezni. Ekkor jöhetnek számításba az egyéb átvizsgálási módszerek, melyek viszont minden esetben a csomagolás megbontását és belső fizikai mintavételezést kívánnak.

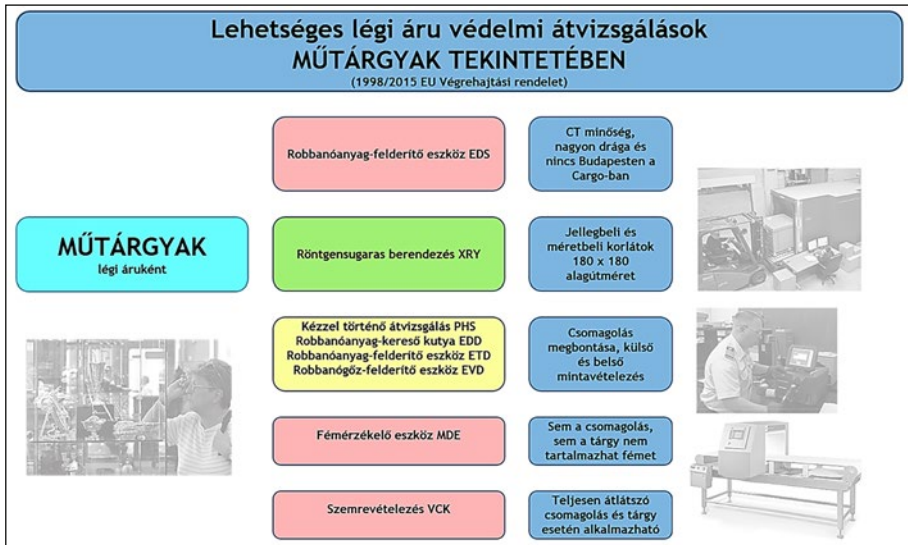
A műtárgyak esetén azok kiemelkedő sérülékenysége és a kockázatok minimalisra csökkentése érdekében a legjobb módszer lehet a röntgenberendezéssel vagy robbanóanyag-felderítő eszközzel történő átvizsgálás. Ha ez nem valósítható meg a méretbeli akadályok okán, vagy azért, mert ilyen berendezés (például EDS) nem áll rendelkezésre, akkor más módszerek közül szükséges választani. Minden módszernek alkalmasnak kell lennie a tiltott tárgyak kiszűrésére, és egyben alkalmazása során nem okozhat kárt a műtárgyakban. Ezek mérlegelésével, a lehetséges kockázatok figyelembevételével lehet kiválasztani a legjobb módszert, de minden átvizsgálási módszer alkalmazása során számolni kell kockázattal az esetleges sérülések tekintetében.

---

7 A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelete 6.2.1.1. és 6.2.1.5. pontjai.

2. számú ábra:

Az átvizsgálási módszerek illusztrálása

Forrás: a Bizottság (EU) 1998/2015 végrehajtási rendelete.

Minden átvizsgálást követően fenn kell tartani az átvizsgált állapotot, azaz a légi járműbe rakodásig az átvizsgált árukat (műtárgyakat) el kell különíteni, és gondoskodni kell folyamatos fizikai-technikai védelmükről. Ez megvalósulhat különböző technikai és humán lehetőségek alkalmazásával, illetve a jóváhagyott jogalanyok tekintetében különleges és igazolható védelmet biztosító légi áru tárhelyre történő betárolással.

Összefoglalva a légiközlekedés-védelmi előírások hatását a műtárgyak légi szállítása során kijelenthető, hogy rendszeres légi szállítás esetén érdemes megvizsgálni a kiemelt jogalany státuszainak lehetőségét, azaz meghatalmazott ügynöki vagy ismert szállítói minősítés megszerzését, mert így a műtárgyak esetén amúgy is fennálló magas szintű telephelyvédelem garantálhatja a légiközlekedés-védelmi elvárások megvalósulását, és ez alapján mellőzhető a további védelmi átvizsgálás a repülőtéren. Amennyiben ez nem előnyös, akkor olyan partnert szükséges választani a műtárgyak szállításának megszervezése, valamint lebonyolítása érdekében, aki garantálja a légiközlekedés-védelmi elvárások szabályos megvalósítását, miközben speciális árukezelési eljárásával és a légiközlekedés védelméért felelős hatóság által jóváhagyott védelmi programjával (benne a szervesen kapcsolódó minőségbiztosítási, valamint oktatási

programjaival) a lehető legpontosabban igazodik a műtárgyak jellegéhez és azok kiemelkedő sérülékenységéhez, pótolhatatlanságához, vagy éppen a hozzájuk fűződő nemzeti érdekekhez. A légiközlekedés-védelem szakszerű megvalósulásának alapja a légiközlekedés védelemért felelős hatóság, valamint az együttműködő hatóságok közös szakmai felügyelete, ami egyrésztől garantálja a jogszabályi előírások megvalósulását, másrésztől elősegíti a műtárgyak esetében sajátosan magas kockázatok összehangolását és a védelmi technológia folyamatos biztosítását. Mindezek figyelembevételével kijelenthető, hogy a műtárgyak légi úton történő szállításának legcélszerűbb módja a biztonságos fuvarozási láncon belüli mozgatás, melynek szereplői mind specializálódhatnak a műtárgyakkal kapcsolatos kiemelkedő kockázat és a légiközlekedés védelmével kapcsolatos sajátos érdekek összeegyeztetett biztosítására.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: 75 éves a magyar polgári légiközlekedés. <http://mkka.hu/historia/egyebkozlekedes/legikozlekedes>

URL2: Légi közlekedés: a polgári légi közlekedés védelme. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/132/legi-kozlekedes-a-polgari-legi-kozlekedes-vedelme>

Alkalmazott jogszabályok

A Bizottság (EU) 2015/1998 végrehajtási rendelete

Az Európai Parlament és Tanács 300/2008/EK rendelete

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Chikán-Sonne Z. (2023). Műtárgyak védelme a légiközlekedés során. *Beliügyi Szemle*, 71(6), 1085–1094. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.9>

INTERJÚ

Párbeszéd a Biztonsági piac konferencia múltjáról jelenéről, és a rendészeti piacon betöltött szerepéről

Interjú Dr. Fialka Györggyel, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnökével

Dialogue on the past, present and role of the Security Market Conference in the law enforcement market

Interview with Dr. György Fialka, President of the Chamber of Personal, Property and Private Investigators

Fazekas-Pátyodi Szandra

szerkesztőségi munkatárs
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
szandra.patyodi@bm.gov.hu

Szabó Csaba

Dr. PhD, főszerkesztő-helyettes, egyetemi docens, rendőr
alezredez
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége,
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Absztrakt

Dr. Fialka György fél évszázada kezdte karrierjét az állambiztonság szakterületén, ahol vezetői feladatokat is ellátott. 1987-től kezdődően a rendészeti felsőoktatásban is tevékenykedett, 2018-ban címzetes egyetemi docensi kinevezésben részesült. 1995-től a magánbiztonsági szektorban töltött be vezetői pozíciókat: többek között a GE Budapest Bank biztonsági igazgatója volt kilenc éven át. 2017-től a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnöke, így lehetősége volt a legmagasabb pozícióból nyomon követni és véleményezni a szakterületet érintő jogszabályi és társadalmi változásokat. Elnök úrral Fazekas-Pátyodi Szandra szerkesztőségi munkatárs és Dr. Szabó Csaba főszerkesztő-helyettes beszélgetett.

Kulcsszavak: személyvédelem, vagyonvédelem, magánnyomozó, Biztonságpiac konferencia

Abstract

Dr György Fialka began his career half a century ago in the field of state security, where he also held senior positions. From 1987 he was also active in higher law enforcement education, and in 2018 he was appointed an honorary associate professor. Since 1995, he has held key management positions in the private security sector, including nine years as Director of Security at GE Budapest Bank. Since 2017, he has been President of the Professional Chamber of Personal, Security and Private Investigators, which has given him the opportunity to monitor and comment on legislative and social changes affecting the profession from the highest position. The President was interviewed by Szandra Fazekas-Pátyodi, Editorial Associate, and Dr Csaba Szabó, Deputy Editor-in-Chief.

Keywords: personal protection, asset protection, private investigator, Security Market Conference

Idén tizedik alkalommal kerül megrendezésre a Biztonságpiac Konferencia és Kiállítás. A rendezvényt azzal a céllal hívták életre, hogy egy platformra terelje a biztonságpiac állami és magán szereplőit. Elnök úr meglátása szerint elérte a rendezvény a célját? Őriz-e kiemelkedő emlékeket az előző évek konferenciáiról?

A Biztonságpiac konferencia megrendezésével a szervezők egy lényeges hiánypótló rendezvényt hívtak életre a teljes rendészeti paletta szakterületei

számára, valamennyiük részvételével. Ezek a szakterületek – a Honvédelmi Minisztérium, HM EI, a Belügyminisztérium, a rendőri szervek, a katasztrófavédelem, a rendészeti képzés intézményei és a magánbiztonsági szereplők – itt egyszerre, egy közös fórumon találkozhattak, megismerhették közvetlenül egymás feladatait, gondjait és problémamegoldási módszereit. A konferencia jelentős mértékben hozzájárult a korábban hiányos, mára azonban egységes képet mutató rendészeti szemléletmód kialakításához. Valamennyi szereplő számára ismertté váltak az alapvető biztonsági feladatok közös felületei, a lehetséges egységesíthető megoldási módok és a közösíthető biztonsági oktatási alapok. Kialakultak azok a gyümölcsöző együttműködési kapcsolatok, amelyek elősegítik a biztonsági kockázatelemzések területeit, és az egységes megoldási válaszok megteremtését.

Az évenként megrendezésre kerülő esemény legfőbb értékének a közös gondolkodásmód által teremtett fejlesztési kapcsolatok működésének eredményeit tartom.

A kamara neve alapján legtöbbször a biztonsági örökre, szórakozóhelyen dolgozó örökre, a jól megtermett személyi testőrökre, illetve az amerikai filmek magánnyomozóira asszociálnak. A valóságban milyen széles skálán mozognak a kamarai tagságot alkotó tevékenységek? Mondhatjuk azt, hogy ezek kizárólag vállalkozások? A szakma érdekeit szolgálja-e a szűkkörű láthatóság?

A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara létalapja a magánbiztonság ágazatának szakmai és tudományos működésének megteremtése és minél szélesebb körben történő terjesztése, támogatása, valamint a szakma működéséhez szükséges képzések szakirányítása. E tevékenységét a szakirányító szerv, a Belügyminisztérium és a szakmai képzést végző egyetemek – a Nemzeti Közszerződési Egyetem és az Óbudai Egyetem – is elősegítik.

Természetesen a legszélesebb területet a vagyonőrök képzése jelenti, amely területnek a teljes létszáma 60–100 ezer fős nagyságrendben feltételezhető.

Ebben a rendszerben az alapképzés átalakulóban van, amit a szakmai változások követése és a szükséges optimalizáció követel meg. Ezen kívül a kamara feladata a ciklikus utánképzés szervezése, vagyis a szükséges ismeretanyag naprakész felrészítése. Ezért köthető fogalmilag a vagyonőrök léte a kamara nevéhez.

De a valódi érték a kamara működésében a szakma minőségbiztosítási elemének meghatározása, etikai értékrendjének megteremtése és felügyelete, valamint a vagyonőr cégek összefogása, tevékenységük szakmai segítése, szakmatechnikai fejlődésének támogatása, és a képzési anyagok folyamatos fejlesztése.

A magánnyomozói terület átalakulóban van. A GDPR uniós szabályozása, valamint a szabályozás végrehajtása érdekében a jogalkotónak ezt a területet jogilag is szabályoznia szükséges.

Az elmúlt években a COVID–19-járvány az életünk minden területére kihatással volt. Hogyan érintette ez a személy- és vagyonvédelem, illetve magánnyomozói területen dolgozókat, a mindennapi munkavégzésüket?

A rendkívüli események váratlan bekövetkezése döntően a biztonság területére hat ki, hiszen a rendkívüli események felszámolása, vagy legalább kordában tartása fokozott védelmi feladatokat határoz meg. A rendészeti tevékenységet végző biztonsági szakemberek, így a magánbiztonsági szakemberek is az eseménykövető biztonsági feladatok meghatározói és végrehajtói. Új biztonsági, védelmi rendszerek, technikai eszközök és intézkedések voltak szükségesek a járvány terjedésének korlátozására, amelyek a lakosság körében természetesen nem voltak túlságosan népszerűek. Fontos volt az egységes biztonsági kockázatok meghatározása és az intézkedések egységesítése a teljes rendészeti vertikumban.

A kamara ezek kezelésében folyamatosan részt vett, segítve a vállalatok és a vagyonőrök szaktevékenységét.

Sajnos a pandémia egy további negatív aspektussal is bírt: intézmények kényszerültek bezárni, így az ott működő vagyonvédelmi cégek és dolgozók állás nélkül maradtak. Ez jelentősen felborította az amúgy sem stabil vagyonvédelmi piacot, hiszen jelentős létszámú vagyonőr vált munkanélkülivé, és kellett kényszerűségből máshol, a szakmáján kívül munkát vállalnia.

A kamara honlapján rendszeresen közzétesznek a szakmai közösséget érintő jogszabályokkal, bírósági ítéletekkel kapcsolatos kommentárokat. Ezek nyomon követése mennyiben igényel szakmai, illetve tudományos munkásságot?

A kamara honlapja a legközvetlenebb kommunikációs felületünk. Minden jelentős szakmai kérdést, változást, oktatási, munkavédelmi, képzési segédanyagot közzélünk azonnal.

Online konferenciákat szervezünk a legfontosabb tevékenységünket érintő kérdésekben, mint például a GDPR konferencia, vagy az üvegseb szabályozás. Tájékoztatást közzélünk tanfolyamokról, új műszaki, szakmai eseményekről.

Tájékoztatjuk tagjainkat a hibás cselekmények bekövetkezéseiről, illetve a büntetések mértékét is nyilvánosságra hozzuk. Cikkeinkben rendszeresen beszámolunk kamarai tevékenységünkről, életünkről.

Fontos feladatunknak tekintjük a szakma fejlődéséről való folyamatos tájékoztatást, ezért a biztonságstudomány új fejlesztéseiről, felhasználásának gyakorlati eredményeiről – egy szakmai zsűri elbírálása után – is hírt adunk, s tájékoztatást, összefoglalást közlünk a relevánsnak számító újdonságokról.

Hogyan látja a hazai személy- és vagyónvédelmi, magánnyomozói területen létrejövő munka minőségét uniós viszonylatban? Milyen irányban nyílnak fejlődési lehetőségek? A 2020-as évek társadalmi változásai milyen szakmai változási/változtatási igényeket vetítenek előre?

A fejlődésünk folyamatos, hiszen a végrehajtandó feladatok – piaci szektorról lévén szó – a megjelenő megrendelői igényeket követik. Sajnos a jogszabályi háttér megteremtésében, naprakésszé tételében jogalkotói lemaradást tapasztalhatunk, hiszen a jelenleg hatályos 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól csak a személy- és vagyónöröket, valamint a biztonságtechnikai feladatokat végző személyeket és a magánnyomozókat kezeli, a többi magánbiztonsági szakember nincs besorolva a védelmi szektor szereplői közé.

Ezen túlmenően a rendészeti feladatokat végző személyek kötelező tagsági viszonyát az uniós jogharmonizációs rendelkezések alapján megszüntették, ezért szakmai felügyeletük lehetsége jelentősen csökkent.

A magánbiztonsági dolgozók „közfeladatot ellátó személy” minősítése továbbra sem valósult meg, holott a megismert szituációk megkövetelnék az intézkedési lehetőségeik elősegítését (a polgárőr, mezőőr, vadőr, halőr is rendelkezik már ezzel a minősítéssel). A rendészeti területekkel történő együttműködési formák még nem szabályozottak. A vagyónörök humánerőforrás-bázisának jelentős része még mindig alacsony képzettséggel rendelkezik. Mindezek fontos és kiemelendő hiányosságok, hiszen a minőségi munkavégzés láthatóan a képzési feltételek folyamatos fejlesztésén múlik.

Az uniós minőségbiztosítási szintek elérésében, de a saját elvárásrendszerünk megteremtésében is rengeteg feladatunk van még, hiszen a biztonságtechnika és a vagyónörök gördülékeny együttműködése csak a tudásszint növelés mentén képzelhető el. Nyilván ok-okozati összefüggések is szerepelnek a fent említettek háttérében, hiszen a vagyónörzés erkölcsi és anyagi elismertsége mélyen az elvárások alatt van. Ez szintén visszamutat a terület jogi szabályozási hiányosságaira.

A X. Biztonsági piac konferencia támogatói és kiállítói igen széles palettát fednek le: találhatunk köztük egyetemet, állami elektronikai vállalatot, nemzetközi testőr- és biztonsági szolgálatot, műszaki termékek értékesítésével foglalkozó

vállalatot, ipari biztonságra specializálódott cégeket, a személy- és vagyonvédelem egy-egy deklarált területével foglalkozó, vagy a teljes tevékenységi kört lefedő kisebb és nagyobb vállalatokat. Mi az az eszmeiség, amely a jogszabályi háttéren túl közös szerveződésre inspirálja e sok szakterület képviselőit?

A X. Biztonsági Konferencia és Kiállítás széles palettája egyértelműen mutatja a rendészeti közös feladatok azon egységes meghatározási és megoldási igényét, amely a rendezvény életre hívásakor, a kezdetekkor megfogalmazódott. A lehető legszélesebb körű szakmai alapok meghatározása és kiépítése, az oktatási anyagok egységesítése, a technikai eszközök felhasználása az optimalizálás irányába mutat. A kialakult szakmai barátságok egymás tevékenységének kölcsönös elismerésében és segítésében is megmutatkoznak.

E rendezvény eszmeisége egyértelműen a rendészeti tevékenységet végző biztonsági szakemberek fejlődése, az idetartozó szakágak eredményeinek növekedése, és az egyetemes biztonsági szakterület eredményeinek hazai és nemzetközi elismertsége irányába mutat.

Komoly fejlődést, fejlesztéseket láthattunk az elmúlt tíz évben a biztonságpiacokon. Ez nagyrészt, de nem egészében a digitalizációs forradalomnak köszönhető. Milyen irányba halad jelenleg a biztonságpiac fejlődése? Ön szerint újabb tíz év elteltével milyen Biztonsági Konferencia vár majd ránk?

A fejlődés meghatározó eleme a digitalizáció, hiszen a biztonsági rendszerek (amelyeket minden rendészeti szakág teljes mértékben felhasznál) hihetetlen sebességgel fejlődnek: kifinomult, igényorientált módszereik segítik a védelmi intézkedések szerteágazó, részletes alaposságát. A mesterséges intelligencia eredményei szinte korlátlanok, felhasználásuk azonban inkább már az intézkedési jogok korlátozását kívánja meg a humán intézkedések és a személyes felelősséghez rendelt kontroll érdekében.

A biztonságtechnikai szolgáltatások eredményei (drónok, arcfelismerési feladatok, mozgásfelismerés és -detektálás, egyéb humán azonosítások) kiváló új megoldások tervezésére sarkallnak, és teremtenek piaci versenyhelyzeti lehetőségeket.

Véleménye szerint a rendészettudományi szaklapok (köztük a Belügyi Szemle) miként képesek támogatni, elősegíteni az előzőekben megfogalmazott elképzelések, tervek megvalósítását?

A rendészettudományi kérdésekkel foglalkozó szaklapok feladatát a szakismertetek minél szélesebb körű terjesztésében, alkalmazástechnikai ismertetésében,

a kiemelkedő szakemberek, fejlesztők megszólaltatásában, és a megoldási lehetőségek minél szélesebb körű ismertetésében látom. A tudásanyag-hozzájárás elősegítése, a legjobb megoldások ismertetése segítheti a rendészeti szakterületek további fejlődését.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Fazekas-Pátyodi Sz. & Szabó Cs. (2023). Párbeszéd a Biztonsági piac konferencia múltjáról jelenéről, és a rendészeti piacon betöltött szerepéről – Interjú Dr. Fialka Györggyel, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara elnökével. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1095–1101. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.10>

Ajánlás a Nemzetközi Rendészeti Figyelő X. száma elé

Recommendation to the X. issue of the International Law Enforcement Observer

---

Finszter Géza

professor emeritus, ny. rendőr ezredes
Magyar Tudományos Akadémia doktora,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar

Korinek László

professor emeritus
Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja,
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar

Absztrakt

Cél: A Figyelő szerkesztői fő feladatuknak tartják, hogy betekintést nyújtsanak az aktuális nemzetközi rendészeti szakirodalom tárgyköreibe. Ez a törekvés időnként lehetővé teszi egymáshoz közel álló témakörök felsorakoztatását, máskor inkább a sokszínűség jellemző. Ezúttal az olvasó egymástól távol eső kutatási kérdésekkel találkozhat. A tematika a büntetésből szabadultak reintegrációjától a szervezett bűnözésen át az írásszakértői tevékenységet alakító technikai kihívásokig terjed.

Módszertan: A külföldi források gyakran tartalmaznak olyan üzeneteket, amelyeket a hazai kutatók is megfontolhatnak. A reintegráció sikeressége nem kis mértékben a civil társadalom szolidaritásán múlik, ami – ahogyan azt az Erdélyi Csaba által idézett holland példa igazolja – néha alig érzékelhető. A harmincas évek amerikai szervezett bűnözésének tanulmányozása azért szolgálhat máig érvényes tanulságokkal, mert Hlavacska Gergely munkája a hálózatelemzés módszertanába enged betekintést. Ez a recenzió azt is igazolja, hogy a hálózatelmélet tudományos igénnyel lehet eszköze a társadalmi valóság megismerésének, de vezethet kétes értékű összeesküvés-elméletek megalkotásához is.

Megállapítások: Valamennyi bemutatott külföldi kutatás igazolja, hogy a rendészeti igazgatásnak csakúgy, mint az igazságszolgáltatásnak nincs olyan területe, amelyet a digitális korszak technikai forradalmi érintetlenül hagynának. Miközben az információáramlás „forradalmi” átalakulása a rendészeti igazgatás számára felbecsülhetetlen értékeket teremt, felmerülnek akadályozó tényezők is. Drusza Tamás recenziójából idézünk egy megállapítást az amerikai tapasztalatokból: „A szerzők ebben a pontban részletesen foglalkoztak azzal a problémával, hogy a mobil internetes lefedettség jelentősen megnehezítette a rendszer napi használatát, mert lelassította a munkafolyamatokat, így a rendőrök több

időt töltöttek az adminisztrációval és kevesebbet az alaptevékenységükkel.” Erdélyi Katalinnak az igazságügyi szakértői munkából merített külföldi forrása is arra figyelmeztet, hogy a technikai újítások kihívást jelentenek a szakértelem számára: „Az aláírások szakszerű vizsgálatához szükséges szakértői kompetencia továbbra is viták tárgyát képezi, főképp a technikai hamisítással készült dokumentumok vonatkozásában. Ha a szakértő nem rendelkezik hozzáértéssel a technikai hamisításra utaló jelek meglétének vagy hiányának a megállapításában, ha gondot okoz neki a számítógépes technológiával készült dokumentumok vizsgálata, akkor nem kompetens, ennek figyelmen kívül hagyása pedig súlyos szakmai hibákhoz vezet.”

Érték: Bogotyán Róbert recenziója a rendészeti fogva tartásnak azokat a típusait tekinti át, amelyek nem a büntetőeljárású kényszerintézkedések kategóriájába sorolhatók, és többségükben az illegális migrációval összefüggő idegenrendészeti intézkedések részét képezik. „A kiutasítás céljából és az adminisztratív fogvatartottakkal végzett személyes interjúk alapján megállapítható, hogy a fogva tartás mindkét fogvatartott típus számára nehéz és megterhelő helyzetet jelent. Azonban az is kiderült, hogy a kiutasítás céljából történő fogva tartás lényegesen nagyobb beavatkozást jelent az érintettek életébe, egy negatív jövőképpel társul.” Az ide sorolható kutatások legfőbb tanulsága az, hogy a szabadságelvonással járó feszültségek oldásának leghatékonyabb eszköze a tisztességes eljárás humánusra alapított elveinek maradéktalan betartása a rendészeti hatóságok mindennapi gyakorlatában.

Kulcsszavak: hálózatelmélet, szervezett bűnözés, reintegráció, idegenrendészeti őrizet

Abstract

Aim: The editors of International Law Enforcement Observer consider it their main task to provide an insight into the current international law enforcement literature. This endeavour sometimes allows for the grouping of closely related topics, while at other times it is more a matter of diversity. This time, the reader is confronted with research issues that are far removed from each other. The themes range from the reintegration of former prisoners to organised crime and the technical challenges shaping literacy.

Methodology: Foreign sources often contain messages that can be considered by domestic researchers. The success of reintegration depends in no small measure on the solidarity of civil society, which – as the Dutch example cited by Csaba Erdélyi demonstrates – is sometimes barely perceptible. The study of American organised crime in the 1930s can provide lessons that are still valid

today, because Gergely Hlavacska's work provides insights into the methodology of network analysis. This review also demonstrates that network theory can be a scientific tool for understanding social reality, but it can also lead to the creation of controversial conspiracy theories.

Findings: All the foreign research presented confirms that there is no area of law enforcement, like justice, that is untouched by the technological revolutions of the digital age. While the 'revolutionary' transformation of information flows is creating invaluable assets for law enforcement, there are also obstacles. We quote from Tamás Drusza's review of the US experience: *'The authors addressed in detail in this section the problem that mobile internet coverage made daily use of the system significantly more difficult because it slowed down workflow, so officers spent more time on administration and less time on their core business.'* Katalin Erdélyi, who has drawn on her work as a forensic expert abroad, also warns that technical innovations are a challenge for expertise: *'The competence of experts to examine signatures professionally remains a matter of debate, particularly in relation to documents produced by technical forgery. If the expert is not competent to determine the presence or absence of signs of technical forgery, if the expert has difficulty in examining documents produced using computer technology, he or she is not competent and failure to do so will lead to serious professional errors.'*

Value: Róbert Bogotyán's review discusses the types of law enforcement detention that do not fall under the category of coercive measures in criminal proceedings and are mostly part of the immigration measures related to illegal migration. *'The personal interviews with detainees held for deportation and administrative detainees show that detention is a difficult and stressful situation for both types of detainees. However, it was also found that detention for expulsion purposes represents a significantly greater interference in the lives of the persons concerned, associated with a negative outlook.'* The main lesson to be drawn from this research is that the most effective means of resolving the tensions associated with deprivation of liberty is full respect for the humanity-based principles of due process in the daily practice of law enforcement authorities.

Keywords: network theory, organised crime, reintegration, immigration detention

NEMZETKÖZI RENDÉSZETI FIGYELŐ

Nemzetközi Rendészeti Figyelő X. International Law Enforcement Observer X.

Erdélyi Csaba

börtönlelkész, vezető
Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet,
Magyarországi Evangélikus Egyház
Börtönlelkézési Szolgálat
erdelyi.csaba.fvrs@bv.gov.hu

Hlavacska Gergely

mestertanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
hlavacska.gergely@uni-nke.hu

Bogotyán Róbert Lajos

Dr. büntetés-végrehajtási ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
bogotyán.robert@uni-nke.hu

Drusza Tamás

doktorandusz, tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
drusza.tamas@uni-nke.hu

Erdélyi Katalin

írászakértő, doktorandusz
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
katalin@irasszakerto.hu

Erdélyi Csaba

Stefan van Tongeren aktuális kutatásai a szabadult fogvatartottak lakhatási helyzetével kapcsolatos holland anomáliákról

Reintegrációval foglalkozó szakemberként és kutatóként fontosnak tartom a nemzetközi jó gyakorlatok megismerését és azok alkalmazásának mérlegelését hazai feltételek között. A szabadult fogvatartottak lakhatására vonatkozó magyar kutatásokból megismerhető a nálunk érvényesülő gyakorlat. A jogi alapot nálunk a büntetés-végrehajtásról szóló törvény adja, mely szerint bizonyos feltételek teljesülése esetén állami feladat a szabadult fogvatartott foglalkoztatásának és lakhatásának a biztosítása (2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról). Viszont ez a jogalkotó szándéka szerinti utolsó megoldás, amellyel az egyéni és közösségi felelősségvállalást erősíti.

E terület művelése kapcsán találkoztam a holland helyzet bemutatására vállalkozó tanulmánnyal. Szerzője Stefan van Tongeren, a Groningeni Egyetem

oktatója, akinek kutatási területe a lakhatással kapcsolatos holland jogi szabályozók gyakorlati alkalmazása. 2020 áprilisában írt tanulmánya a *European Journal on Criminal Policy and Research* 2022. évi első számában jelent meg. Ebben más hangsúlyokat láttat, amelyben nyomatékosan jelenik meg a közönségi felelősségvállalás (2022). A szerző megközelítésének centrumában alapvetően azok az emberi jogok vannak, amelyek a társadalom valamennyi tagját megilletik, így a szabadult fogvatartottakat is.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 25. cikke szerint minden embernek joga van „saját maga és családja egészségének és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz”. Ennek feltételei között felsorolja többek között a lakhatást. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke, továbbá az Egyezmény Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyvének 2. cikke külön foglalkozik a lakhatással a magánélet tisztelgetben tartása, illetve a mozgásszabadság vonatkozásában. Ezen alapjogok megléte és érvényesülése tehát mindenkire vonatkozik, de mi történik érdekütközések esetén? Meddig tart a szabadult fogvatartott emberi joga és hol kezdődik – lakhatási kérdésekről lévén szó – a szomszédoké?

A szerző tanulmányának bevezetéseként a szabadult fogvatartottak lakhatási problémáit vázolja fel. Ennek megértéséhez tudnunk kell, hogy a magyarországi lakhatási feltételektől eltérően Hollandiában lényegesen kevesebben élnek saját tulajdonú ingatlanban. A saját tulajdonnal szemben inkább a bérlemény jellemző, amelyet különböző háttérű szolgáltatók biztosítanak. Ezek a szolgáltatók lehetnek magánszolgáltatók, önkormányzatok vagy úgynevezett lakásszövetkezetek, amelyekre más-más jogi szabályozók vonatkoznak. A magánszolgáltatónak lehetősége van bárkivel szerződést kötni, de ezt indoklás nélkül meg is tagadhatja. Az önkormányzatnak elvileg kötelessége rászorultság esetén szerződést kötni, a lakásszövetkezetekre vonatkozó szabályozás pedig valahol az előző kettő között helyezkedik el, minthogy a lakásszövetkezetek tulajdonolják a szociális bérlakások túlnyomó többségét. Bár a holland lakástörvény, a Woningwet mindenki számára garantálja a lakhatás lehetőségét, egy hivatkozott kutatás rámutat, hogy a fogvatartottak legkevesebb 15%-a semmilyen lakhatáshoz nem jut szabadulása után. Ennek okainak a feltárására vállalkozik a szerző, melyeket elsősorban az emberi jogi érdekütközésekben lát: a társadalom többi tagjának is joga van a nyugodt, háborítatlan magánélethez, és ez a tapasztalatok szerint nem mindig lehetséges, ha a lakókörnyezetben szabadult fogvatartottak is élnek.

Mivel a szerző Hollandiában elsőként foglalkozik a területtel, a módszerekre az utóbbi évtizedek angolszász kutatásait tekinti követendőnek, ezeket helyezi el számos nemzetközi szabályozó elemzésével a holland jogi és társadalmi környezetben, egyrészt a már említett (szociális) lakhatási, másrészt rendészeti

szempontból. További fontos szempont, hogy a holland jogi szabályozók a rendészeti feladatok végrehajtásában teret adnak az önkormányzatoknak, a gyakorlatban ez lehetőséget jelent közigazgatási eljárások lefolytatására és szankcionálásra. Ennek egyik elemeként jelenik meg, hogy az önkormányzat megakadályozhatja egy szabadult fogvatartott letelepedését a saját területén vagy annak bizonyos részein. A megakadályozás oka pedig a közösség lakóinak védelme, az ott élők nyugalma és biztonsága, hiszen rájuk (is) vonatkoznak az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának és az Emberi Jogok Európai Nyilatkozatának hivatkozott passzusai.

A kutatás során a szerző a 2016–2020 közötti időszakra vonatkozóan 27 olyan bírósági ítéletet talált Hollandiában, amely ezzel a kérdéssel foglalkozott. Ezekből 18 esetet emel ki: 14 olyan esetről van szó, amikor az érintettek az elkövetett bűncselekményt követő ítéletük végrehajtása miatt elvesztették a korábbi bérelt lakásukat. Két kiemelt esetben a bérbeadó lakásszövetkezet kezdeményezte a kilakoltatást, mert nem teljesült a szerződésben foglalt kitétel, mely szerint a bérlő elsődleges lakhelyként használja a bérleményt. Négy esetben pedig az érintettek hajléktalanná váltak, mivel az általuk megkeresett szolgáltatók az előéletük miatt nem kötöttek velük bérleti szerződést: bár a lakásszövetkezeteknek és önkormányzatoknak szociális szolgáltatói kötelezettségei vannak, minden szempontot mérlegelve kell meghozniuk a bérleti szerződésre vonatkozó döntéseiket, és a többi bérlő nyugalmanak és biztonságának érdekében megtagadták a szabadult fogvatartottakkal való szerződéskötést.

Az alacsony bírósági ítéletszámot indokolja, hogy egyrészt sok esetben úgynevezett „informális megközelítéssel” kezelik ezeket a helyzeteket: a szabadult fogvatartottat alternatív lakhatási lehetőség egyidejű felkínálásával megpróbálják rávenni arra, hogy ne a szándékolt helyen telepedjen le. Másrészt több önkormányzat alkalmazza a *Lex Rotterdam*ként említett jogszabályt, amely lehetőséget teremt egy adott településen belül a lakásbérlők bizonyos szempontok szerinti szűrésre. Bár az alkalmazás során szükséges a bizonyos időközönkénti felülvizsgálat, ez nem jelenti a korábbi határozat megváltoztatását, továbbá nem határoz meg területi korlátokat, tehát adott esetben az egész településre vonatkoztatható, vagy a településen belül pontosan körülhatárolható területekre. A szerző szerint ez a gyakorlat is egyértelművé teszi, hogy az önkormányzatok nem büntetőjogi eszközökkel igyekeznek ellátni rendészeti feladatokat.

Összegzésként a szerző megállapítja, hogy bár alapvető emberi jogi szempontú hiányosságok nincsenek a szabadult fogvatartottak lakhatására vonatkozóan, feloldhatatlan érdekütközések mégis problémákat generálnak, amelyekre vitatható megoldások születnek. Bár a stabil lakhatás létfontosságú szerepet játszik

a szabadulás utáni reintegrációs folyamatban, gyakran nem születnek megfelelő megoldások, és mindez hátráltatja a reintegráció sikerességét.

Talán az aktuális hazai irányelvek és jogi környezet alapján kevésbé tűnik relevánsnak a bemutatott holland helyzet. Az összehasonlítás azért nehéz, mert nálunk e terület kevésbé kutatott. Bár a szabadult fogvatartottak lakhatási lehetőségeire vonatkozóan számos tanulmány és dolgozat látott napvilágot az utóbbi két évtizedben Magyarországon, ezek leginkább a fogvatartottak helyzetével foglalkoztak, és az érintett lakóközösség szempontjait csak érintőlegesen mutatták be. Érdeklődések vélhetően a hazai példák vizsgálata során is kimutathatók lennének, amelyekre adott esetben megoldásokat is találhatnánk.

Hlavacska Gergely

Erőszak-brókerek és szuperterjesztők: hogyan alakította át a szervezett bűnözés a chicagói erőszak struktúráját a szesztilalom alatt

A tanulmány címében szereplő erőszak-bróker és szuperterjesztő kifejezések, bár elsősre talán blikkfangosnak hangzanak, inkább óvatosságra intenek: a tanulmány megértése bizonyos előismereteket kíván (Smith & Papachristos, 2022). Ahhoz, hogy megértsük és értékelni tudjuk a tanulmányban leírtakat, tisztában kell lennünk a hálózatelemzés alapfogalmaival, mert az írók nem teszik meg azt a szívességet, hogy a szesztilalom szervezett bűnözése iránt érdeklődő kriminológus vagy rendészettudományi szakemberek számára is könnyen érthetően fogalmazzanak.

A hálózat kutatás alaptétele, hogy a legtöbb rendszer – legyen szó sejtekről, az állatvilágról, emberi közösségekről, egy szervezetről, egymással összekapcsolt számítógépekről vagy egy régió úthálózatáról – egymáshoz kapcsolódó entitások, csomópontok hálózatoként is felfogható. Mint ilyen bizonyos mérőszámokkal is jellemezhető, melyek jól leírják magát a hálózatot és az egyes csomópontok minőségéről is sokat elárulnak. A hálózat kutatás lényegében matematikai módszerekkel írja le a hálózatokat.

A cikk absztraktja azt állítja, hogy a chicagói alvilág a szesztilalom alatt szerveződött meg, alakult át egymástól elkülönült csoportokból egy hierarchikus rendszeré, hálózattá, és ebben a formálódásban bizonyos személyeknek kulcsszerep jutott. Ők voltak az erőszak-brókerek, akik hidat, összeköttetést képeztek az egyes csoportok között.

A tanulmány azt vállalja, hogy hálózatelemzési fogalmakkal és mutatókkal azonosíthatók az 1920-as évek chicagói szervezett bűnözésének központi,

meghatározó alakjai, akik nélkül a szervezett bűnözés nem szerveződött volna egy nagy hálózattá, hanem egymástól független kisebb-nagyobb csoportok laza rendszere marad.

A csoportok közötti erőszak legtöbbször stratégiai és gyakran kölcsönös. Különösen igaz ez a bűnözői csoportok közötti erőszakra. Az egyes erőszakos cselekmények előre eltervezettek és konkrét stratégiai céljuk van: területszerzés, félelemkeltés, hírnév szerzése vagy kulcsfigurák kiiktatása. Ezt a szakirodalom is alátámasztja és megerősíti. A csoportok közötti erőszakot hálózatelemzési szempontból megközelítő tanulmányok közül azonban csak kevés olyan van, amely az egyéni szinttel is foglalkozik, hogy ténylegesen kik azok, akik az erőszakot elkövetik és kiknek a sérelmére. Ezek a tanulmányok megerősítik, hogy ezekben a szociális hálókbán jelen vannak bizonyos kulcsszereplők, akiket brókereknek hívhatunk, és akik fontos szerepet játszanak az erőszak terjesztésében.

A szervezett bűnözői hálózat konfliktusai a szesztilalom sajátos jegyeit viselik magukon, és ennyiben különböznek az egyéb bandaháborúktól. Ezekben a konfliktusokban egyértelműen piaci alapú versengés által hajtottak voltak, a területi kontroll megszerzését célozták, céljuk a nyereség növelése volt.

A bűnözői szervezetekben a brókernek két, egymással átfedésben lévő jelentése van. Bróker az a középső ember, aki lehet begyűjtő, sofőr, szállító vagy közvetítő. A hálózatelemzési szempontból vett bróker az a személy, aki emberek csoportjait kapcsolja össze, és létezése nélkül a csoportok nem kapcsolódódnának. Tehát sajátos összekötő szerepet tölt be klaszterek között.

Azok a tanulmányok, melyek a csoportok közötti kapcsolatokat vizsgálták, a kapcsolatok nagyfokú időbeli állandóságát, stabilitását mutatták ki. Az erőszak, mint annyi minden más, ezeken a kapcsolatokon keresztül terjedt szét a csoportokban.

A kutatók a brókerek és szuperterjesztők meghatározásához összeállították az úgynevezett Capone adatbázist, mely a hozzáférhető statisztikákból, újságokból és egyéb forrásokból építkezett. Az eredmény egy 276 elkülönülő eseményből álló lista lett, melyeket 1920–1933 között követtek el: 156 emberölés, 12 emberrablás, 80 nem halálos kimenetelű erőszakos incidens és 38 fenyegetés. Az események hátterében 334 elkövető (gyanúsított) áll, akik 74,6%-a (249 fő) kapcsolódik a prohibíció szervezett bűnözéséhez.

Az elemzéshez két különböző hálózatot készítettek a kutatók. Az egynemű hálózatban kizárólag a gyanúsítottak szerepeltek. A kétnemű hálózatban elkövetők és események vannak összekapcsolva (610 pont, mely 276 eseményt és 334 elkövetőt tartalmaz, 649 kapcsolattal). A másik hálózat 334 csomópontot tartalmaz 1118 irányítás nélküli éllel. Mindkét hálózat képi formában is megjelenik a tanulmányban.

Az erőszak-brókerek és szuperterjesztők azonosítása a következő képet mutatta: a szerzők 276 erőszakos cselekményt regisztráltak adatbázisukban. Ezek közül 131 esetben volt „csoportos” az elkövetés, tehát kettő vagy több elkövető hajtotta végre.

A tanulmány itt vitatható megállapítást tesz, miszerint, ha a cselekmény kivitelezésében egynél több elkövető vesz részt, akkor olyan folyamatok indulnak be, mint toborzás, egyezkedés, tervezés, nézeteltérés melyek további csoportdinamikát meghatározó jelenségeket eredményeznek: bizalom, titoktartás, megtorlás. A megállapítás második részével egyet tudok érteni, de véleményem szerint a határt az elkövetők számában feljebb kellett volna meghúzni, legalább három-négy vagy öt elkövető esetében jelennek a korábban leírt jelenségek. A közölt és jól olvasható táblázatból kiderül, hogy 276 esemény közül mindössze 74 esetben volt három vagy több elkövető, melyek közül 50 (18%) esetben voltak négyen vagy annál többen a végrehajtók.

Az adatbázisban szereplő 334 gyanúsított közül 232-nek volt a foka egy, ami azt jelenti, hogy mindössze egyetlen éllel rendelkezett, tehát egy eseményhez volt kapcsolható. 102 olyan személy volt, akik legalább két erőszakos eseményhez voltak köthetők. Közülük 68 volt azok száma, akik a két vagy több eseményben különböző társakkal vettek részt. Őket hívják a szerzők erőszak-brókereknek. Ők voltak azok, akik leginkább hozzájárultak az erőszak terjesztéséhez a cselekmények kivitelezése, technikája, a módszerek átadása révén.

A brókerek több mint 50%-a vált maga is erőszakos cselekmény elszenvedőjévé, míg ez az arány a nem brókerek esetében mindössze 22,5%. Tehát a tétel, miszerint a brókerek vannak a dolgok sűrűjében, igaznak tűnik.

A szuperterjesztők azonosítása egy úgynevezett kulcsszereplő algoritmus segítségével történt. Az eljárás során véletlenszerűen választanak ki csomópontokat a hálózathoz, és a kiválasztott kulccsomópontok létezésével vagy a rendszerből való eltávolításával mérik a hálózat fokszámközpontságának változásait. Az eljárással kilenc kulcsszereplőt, vagyis szuperterjesztőt azonosítottak.

A tanulmány mindenképpen érdekes megközelítést alkalmaz. A kérdés inkább az, hogy a hálózatelemzési módszer mi újat tud mondani a szesztilalom alatt megszerveződő alvilág erőszak kultúrájáról, mit tud hozzátenni a már meglévő történeti kutatásokhoz. Az igazi érdekesség az lett volna, ha olyan brókert vagy szuperterjesztőt azonosított volna az elemzés, aki eddig háttérben, sötétben maradt, vagy az elemzés átrendezte volna azt az alvilági térképet, amit már ismertünk. A történeti szemlélet és a hálózat kutatási nézőpont szembeállítására nem történik meg. A szerző célja vélhetően csak annyi volt, hogy demonstrálja, a hálózatelemzés által használt mutatók képesek a történeti tudás nélkül is rekonstruálni egy rendszer legfontosabb szereplőit, fel tudja tárnai belső struktúráját.

Számomra a leginkább zavaró az, hogy a szerzők figyelmen kívül hagyják a szervezett bűnözésben meglévő munkamegosztást: hogy a hierarchiából szükségszerűen adódóan vannak főnökök, megrendelők és végrehajtók, kivitelezők. Az egyének e minősége nem jelenik meg a hálózatok bemutatásakor. A szerzőknek szerintem nem sikerül igazolni azt a tételt sem, hogy az erőszak kultúrája, mikéntje az erőszak-brókereken keresztül terjedt szét a rendszerben, akik tudásukat, szakértelmüket, módszereiket adták tovább a különböző társaiknak, mert a tanulmány egyáltalán nem foglalkozik az elkövetés különböző típusaival.

A tanulmány erőssége, hogy bizonyítani tudja, hogy a hálózatelemzés eszközzel száz év távlatából is jól rekonstruálható a szesztilalom szervezett bűnözése és a kulcsszereplők is azonosíthatók.

Bogotyán Róbert

Az őrizet körülményei és a rendőri munka a rendőrségi fogdákbán. A MOMA projekt eredményei

A szerzők hiánypótló tanulmánya rávilágít a büntetés-végrehajtás egy speciális fajtájára (Miko-Schefzig, Hofinger, Reiter, Fuchs, Sardadvar & Reiter 2020). A rendőrségi fogva tartás/őrizetbe vétel Ausztriában a letartóztatás egy fajtája, végrehajtásukra a rendőrségi intézményi központokban (PAZ – a továbbiakban intézetek) kerül sor, amelynek során a fogvatartottakat rendőrök felügyelik. A rendőrségi fogva tartás/őrizetbe vétel társadalmilag legrelevánsabb formái: adminisztratív elzárás/fogva tartás, kiutasítás, őrizetbe vétel. Megállapítható azonban, hogy csak kevés olyan kutatás létezik, amely ezekkel foglalkozna. A következő publikáció a biztonságkutatási támogatási program, *MOMA: Safe & Healthy Prisons* (Modern Menedzsment a Rendőrségi Letartóztatás/Őrizetbe vétel során: Biztonságos és egészséges börtönök) projekt keretében végrehajtott eredményekről számol be, amelynek gyakorlatba történő átültetését a Bécsi Gazdasági Egyetem Empirikus Kutatási Módszereinek Kompetencia Központja, a Jogi és Bűnügyi Szociológiai Intézet (IRKS), valamint a Kulturális és Társadalomkutatási Intézet a Szövetségi Belügyminisztériummal (BMI) együttműködésben hajtotta végre.

Ez a projekt az előbbieken meghatározott intézetekről kíván átfogó képet alkotni, amelynek során az érintett csoportok, vagyis egyrészt a fogvatartottak, másrészt pedig az alkalmazottak látásmódját, aspektusait tartják szem előtt.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy az egymással történő kommunikáció lehetősége, illetve a kölcsönös tiszteleten alapuló bánásmód megkönnyíti az intézetek mindennapjait. Amennyiben a kommunikáció nehezen működik,

illetve a tisztelet hiányzik – így nyilatkozott erről a kiutasítást végrehajtók és elszenvedők mindkét csoportja (felügyelő és fogvatartott egyaránt) –, a mindennapok megterhelőbbek és konfliktussal telítettebbek.

Éppen ezért az intézetekben történő munkavégzés a rendőrökkel szemben a kommunikációs, szociális és személyes kompetenciák vonatkozásában nagy igényeket támaszt. A fogvatartottakat mindez akkor terheli meg a legjobban, ha nem értik az őrizetbe vétel okát, amennyiben helyzetüket bizonytalannak érzik, és igényeiket az intézetek alkalmazottjai nem értik meg, illetve nem kezelik azokat. Mindezzel azok a fogvatartottak szembesülnek leginkább, akiket kiutasítottak, és nem igazságszolgáltatás során ítélték el. Egy évre vetítve több őrizetbe vételre kerül sor, mint a büntetés-végrehajtási intézetekben, amely alá-támasztja a rendőrségi fogva tartás/őrizetbe vétel jelentőségét és komplexitását.

Bevezetés

A fogvatartottak biztonságával és egészségével, a központokban dolgozó személyzet kompetenciájának legjobb kihasználásával kapcsolatos kérdések nemcsak a büntetés-végrehajtási intézeteket, de a tudományosan és társadalmilag is elhanyagolt rendőri őrizet területét is érintik. Ezt tárja fel a MOMA projekt, amely a fentiekben leírt tevékenységet négy osztrák intézetben vizsgálta, kidolgozva ezzel a modern kor fogva tartásának módszertanát.

Az intézeti fogva tartás

Rendőri őrizet alatt olyan közigazgatási határozatban hozott végrehajtás értendő, amely nem börtönben, hanem erre a célra létesített intézetekben történik. Az ilyen intézetek a Szövetségi Belügyminisztérium (BMI) által működtetett börtönök, amelyekben a rendőrök felügyelik a fogvatartottakat, és gondoskodnak ellátásukról. A közigazgatásilag elrendelt őrizetbe vétel (adminisztratív fogva tartás) nem minősül büntetőjogi fogva tartásnak. Az érintett intézetekben a kiutasítást, az adminisztratív fogva tartást, valamint az őrizetbe vételt hajtják végre. A kiutasításra történő határozatot nem osztrák állampolgárokkal szemben hozzák. Az idegenrendészeti törvény alapján (76. §) a külföldi állampolgárok őrizetbe vehetők, és az országból a dublini rendelet értelmében kitoloncolhatóak, kiutasíthatóak. Adminisztratív fogva tartásban azok a személyek részesülnek, akiket valamilyen közigazgatási hatóság büntetésre (elsődleges szabadságvesztésre) ítélt, mert a rájuk szabott bírságot megfizetni nem tudták. Az intézetekben őrizetbe vétel is történik, ennek maximális ideje 48 óra. Ebben olyan személyek, bűnelkövetők

részesülnek, akiket tetten értek, vagy akiknél fennáll a szökés veszélye, illetve az összebeszélés vagy ismételt bűncselekmény elkövetésének kockázata.

Ausztriában az előbbieken tárgyalt 14 intézet, illetve egy AHZ („feltartóztatási intézet”) található Verdernbergben (Steiermarkt), amelyet egy rendőrséggel köz- és magán kapcsolatban álló privát biztonsági cég üzemeltet. A „feltartóztatási intézet” sajátossága, hogy ott a rendőrök mellett privát biztonsági szolgálat is működik, valamint az intézet a kiutasítottak igényeihez igazodik, mind a kialakítását, mind a tevékenységi lehetőségeket tekintve. Sok intézetben mindhárom letartóztatási forma (adminisztratív fogva tartás, kiutasítás, őrizetbe vétel) teljesítésre kerül. Kivételt képez ezek közül a két Bécsben működő intézet, amelyek közül az egyik a kiutasításra, a másik pedig az adminisztratív fogva tartásra, a vordernbergi „feltartóztatási intézet” pedig a kiutasított személyek fogva tartására szakosodott.

Rendőrségi fogva tartás – nagy mértékben releváns, mégis kevésbé kutatott terület

A rendőrségi fogva tartás tudományos, politikai és a média szempontjából érdekes oldalról az igazságügyi letartóztatás árnyékában kullog. Mindez azonban az osztrák letartóztatási formák között egy igen jelentős szerepet tölt be. A rendőrségi fogva tartás társadalmi szempontból jelentős. A menedékkérelmet igénylőkkel és menedékjogot kérőkkel, valamint a kiutasított személyekkel történő bánásmód az utóbbi években nem csak Ausztriában, de világszerte egyre fontosabb. A kiutasítást megelőző fogva tartás egy nehéz és megterhelő élethelyzet. Mindez különlegesen érzékeny és figyelmes bánásmódot igényel.

Míg a börtönökben több kutatást is végeznek, a rendőri fogva tartás fajtáinak vizsgálatáról keveset hallunk. Néhány információ az ombudsmanon keresztül jut el a nyilvánosságra. A BMI folyóiratában egyes cikkekben foglalkoznak ezzel a kérdéskörrel. Arról számolnak be, hogy a mindennapok mind a fogvatartottak, mind az alkalmazottak számára megterhelők, és mindkét fél számára stresszt és pszichikai problémákat okoz. Az ilyen fajta tanulmányok és jelentések fontos betekintést nyújthatnak a helyzet javítása érdekében, azonban a tudományos kutatást nem helyettesíthetik.

A MOMA projekt

A MOMA projekt a biztonságkutatási támogatási program keretén belül ezeket a kutatási hiányosságokat kívánja megcélolni, a végrehajtására a Szövetségi

Közlekedési, Innovációs és Technológiai Minisztérium támogatásával került sor. A projektpartnerek között három kutatóintézet szerepelt: a Bécsi Gazdasági Egyetem Empirikus Kutatási Módszereinek Kompetencia Központja, a Jogi és Bűnügyi Szociológiai Intézet (IRKS), valamint a Kulturális és Társadalomkutatási Intézet, végül a Szövetségi Belügyminisztérium mint együttműködő partner és a kutatás megrendelője.

Célok

A projekt célja a fogvatartottak és a fogva tartók (alkalmazottak) egészségügyi és szociális helyzetének kutatása, felmérése volt, figyelembe véve az érintettek nézőpontját, valamint egy olyan irányítás alapjainak felállítását, amely garantálja a fogvatartottak alapvető jogait és integritását. Az orientációt a „Healthy Prisons” (egészséges börtönök) szempontrendszer vezérelte, amely egészen az Egészségügyi Világszervezetig vezethető vissza. Mindez az érintettek egészségügyi és társadalmi tapasztalataira fókuszál. A „Healthy Prisons” ötlete a figyelmet a fogvatartottak és az alkalmazottak leterheltségére és védelmére irányította. Világossá vált, hogy az intézetekben melyek azok a mindennapos körülmények, amelyek kedveznek vagy akadályozzák a fogvatartottak és alkalmazottak egészségét és biztonságát. A konzorcium az empirikus kutatással a Szövetségi Belügyminisztérium részéről a rendőrségi fogva tartás területén felmerült információ iránti igényt kívánta kielégíteni. A kutatás során keletkezett tapasztalatokon felül olyan konkrét termékek is kidolgozásra kerültek, amelyek a fogva tartás menedzsment területén történő újításokat támogathatják.

A projekt felépítése

A rendőri fogva tartás konkrét szituációit 2016. október és 2018. június között négy különböző intézetben vizsgálták. A jelenlegi helyzet különböző nézőpontokból történő felméréséhez különböző módszereket és eszközöket használtak.

Az első munkacsomagban a rendelkezésre álló büntetés-végrehajtási statisztikák alapján a rendőrségi intézményekben fogva tartottak számát számszerűsítették.

A fogvatartottak és az alkalmazottak helyzetét az adminisztratív és kitoloncolt fogvatartottakkal, valamint a négy intézet különböző területeiről érkező alkalmazottakkal folytatott széles körű interjúk során állapították meg. Az intenzív beszélgetések a közvetlenül érintettek szemszögéből mutatták be az intézetek mindennapjait. Az eredmények alapján egy következő lépésben hat szituációt konstruáltak. Ezek olyan forgatókönyvek voltak, amelyek az intézetekben

folytatott gyakorlatra jellemzőek és problematikus helyzeteket hoztak fel. Ezeket aztán három fókuszcsoporthoz, különböző személyekkel (kiutasításra kötelezett fogvatartottak, adminisztratív fogvatartottak, hozzátartozók, rendőrök, Idegenrendészeti Szövetségi Hivatal munkatársa stb.) együtt értékelték ki. A fogvatartottak nézőpontjának felmérése érdekében 363 fogvatartottat kérdeztek meg írásbeli kérdőívek kitöltése során. Ezt követően a „Healthy Prisons” szempontrendszer alapul véve a standardizált kérdőívek segítségével állapították meg a fogvatartottak egészségügyi és társadalmilag releváns tapasztalatait. A kvalitatív és kvantitatív felméréseken alapuló eredmények alapján pedig az őrző személyzetre vonatkozó kompetencialista is kidolgozásra került.

Ezeket követően összesítették az eredményeket, amelyek egy átfogó képet adtak az érintett intézetekben felmerülő releváns problémáikról, és ezeket belső és külső szakértőkkel egyaránt megvitatták. Készült egy úgynevezett „megoldási atlasz” is.

Eredmények: mindennapi élet a rendőrségi fogva tartási intézményben

A többféle felmérés alapján vegyes kép alakult ki az intézetek mindennapi életére vonatkozóan. A projekt ideje alatt kiderült, milyen is itt adminisztratív, illetve kiutasítás előtti fogvatartottként élni. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy milyen elvárásoknak kell megfelelniük a szolgálatot teljesítő rendőröknek. A következőkben az egyes, relevánsnak ítélt eredmények kerülnek részletezésre.

A rendelkezésre álló adatok kiértékelése

A kutatás során felhasznált statisztikákat nemre, nemzetiségre, korra nézve is kiértékeltek. Ezek alapján a jelentés évében az adminisztratív fogságban levők 10%-a volt nő, a kiutasítás okán fogvatartottak közül pedig csupán 5% volt nő. Az adminisztratív fogságban levők közül 58,5% volt osztrák.

Az adatokat az adminisztratív fogva tartás formája szerint is kiértékeltek. Megállapították, hogy amennyiben az adminisztratív fogvatartottak pénzbírságaikat más, alternatív módon is kiegyenlíthetnék, több ezer fogvatartott kerülné el az intézményt, terhettől mentesítve a rendőröket. Az intézetben az adminisztratív fogvatartottak átlagosan 21,4 napot töltenek el, azonban egy nem elhanyagolható számú sokaság (40,6%) az első három napon belül elhagyja az intézményt, ezek nagy része azért, mert végül inkább megfizeti a bírságot.

Az elemzések alapján megállapították, hogy a kiutasítás okán fogvatartottak tekintetében a fogságban eltöltött idő relatív rövid: a jelentés évét véve ez átlagosan 18 nap volt. A kiutasítás okán fogvatartottak több mint háromnegyedét

négy héten belül elengedték, 98%-ukat három hónapon belül. (2016-ban valakit kiutasítás okán fogvatartottként 10 hónapig is bent tartottak.)

A MOMA projektben kiértékelt adatok a későbbiekben arra is felhasználhatók, hogy esetleges jövőbeli jogszabályváltozás esetén az adatokat összehasonlítsák, megfigyeljék és elemezzék.

Az adminisztratív fogva tartás és a kiutasítás miatt történő fogva tartás közötti különbség

A rendőrségi fogva tartásnak sok fajtája van. Az empirikus elemzések nagy különbséget mutattak a büntetés-végrehajtási (adminisztratív) fogság és a kiutasítás esetében. A kiutasítás okán fogvatartottak és azok felügyelői helyzetüket sokkal megterhelőbbnek és stresszesebbnek érezték, mint az adminisztratív fogvatartottak, illetve az őket felügyelők.

Következtetések a fogvatartottak nézőpontja alapján

A kiutasítás céljából és az adminisztratív fogvatartottakkal végzett személyes interjúk alapján megállapítható, hogy a fogva tartás mindkét fogvatartott típus számára nehéz és megterhelő helyzetet jelent. Azonban az is kiderült, hogy a kiutasítás céljából történő fogva tartás lényegesen nagyobb beavatkozást jelent az érintettek életébe, egy negatív jövőképpel társul. Őket szabadságuktól megfosztották, de nem azért, hogy büntetési idejüket letöltsék, éppen ezért fogva tartásuk számukra elvesztegetett időnek tűnik. Emellett túl sok idejük marad arra, hogy a kiszámíthatatlan és egyáltalán nem a számításuk szerint alakult jövőn gondolkodjanak, ami szintén igen megterhelő számukra. Az is hozzájárul a bennük levő feszültség növeléséhez, hogy nem tudják pontosan, mennyi időt kell az intézetben eltölteniük, míg az adminisztratív fogvatartottak mindezzel tisztában vannak. A kiutasítás céljából fogvatartottak számára a személyzettel történő kommunikáció is nehézséget jelent. A számos különböző nyelv, valamint az egyes szituációk különféleképpen történő értelmezése fokozza a meg nem értettség érzését, valamint félreértésekhez vezet. Ez is negatívan hat a mindennapi életükre.

A különböző típusú fogvatartottak esetében (kiutasítás, adminisztratív fogvatartottak) az igények kielégítése (étkezés, időeltöltés, higiénia) terén is nagy különbség adódik.

A kiutasítás céljából fogvatartott személyek esetében az ételek nagymértékben eltérnek társadalmi és kulturális szokásaiktól. Sokszor megterhelőnek érzik,

hogy olyan ételeket kell megenniük, amelyek szokásaikkal nem egyeznek meg, illetve amelyek számukra egészségügyileg megterhelőek. A kérdőívek alapján egyértelműen kiderül, hogy a kiutasítás okán fogvatartott személyek helyzetüket minden dimenzióban megvizsgálva sokkal negatívabban élik meg.

Az adminisztratív fogvatartottak az intézet berendezését, felszereltségét is pozitívabban ítélték meg. A kiutasítás okán fogvatartottak véleménye alapján nagy különbség a bécsi és vordernbergi intézet között nem volt (az összehasonlítás alapja a következők voltak: berendezés, nyugalom, napfény, tusolási lehetőségek).

A kérdőívben az idő eltöltésének lehetősége is felmerült. Ennek a tekintetében is a kiutasítás okán fogvatartottak rosszabbnak, monotonabbnak ítélték meg a lehetőségeket, mint az adminisztratív fogvatartottak. Mindkét fajta fogvatartott sok időt tölt a tévé előtt.

Azt is kutatták, hogy mennyire érzik magukat biztonságban, illetve magukat megterhelően a fogvatartottak az intézményekben. Itt is a kiutasításra várók sokkal stresszesebbnek ítélték meg a helyzetüket. Ebben a tekintetben, illetve az egészségügyi ellátásban is jelentős különbség mutatkozott a bécsi és a – pozitívabb megítélést kapott – vordernbergi intézmény között.

A kutatás az erőszakra is kiterjedt. A kiutasítás okán fogvatartottak több testi bántalmazást szenvednek el. Itt azonban meg kell említenünk, hogy ezek a kérdezettek beszámolóinak alapján készült eredmények, nem „objektív” jelentésekben szereplő adatok.

Felmérték azt is, hogy melyik fogvatartotti csoportnál merül fel leginkább az öngyilkosság. Ebben a tekintetben is a kiutasítás okán fogvatartottak vezettek, ők jövőképüket reménytelennek tartják.

A projekt eredményei az alkalmazottak nézőpontja alapján

Az alkalmazottakat vizsgálva szintén megállapítható, hogy a kiutasítás okán fogvatartott személyekre felügyelő rendőrök helyzetüket szintén megterhelőbbnek tartják. Az alkalmazottak nyilatkozata alapján az adminisztratív fogvatartottak esetében úgy érzik, szakavatottabban járnak el, hiszen az adminisztratív fogvatartottal történő kommunikáció sokkalta jobb. A kiutasítás okán fogvatartottak esetében korlátozottan, akadályozottan érzik magukat, ebben az esetben a kommunikáció problémákba ütközik. Sok esetben nem értik a fogvatartottakat, amely mindkét fél részéről frusztrációhoz és konfliktusokhoz vezet. Ami még nehézséget okoz a rendőrök számára, hogy nem tudnak a kiutasítás okán fogvatartott számára pontos információval szolgálni, hogy meddig kell

az intézetben maradnia. Ez a kiutasítás okán fogvatartott személyek esetében azt érezteti, hogy nem veszik őket komolyan. A rendőrök arról is beszámoltak, hogy a kiutasítás okán fogvatartottak vonatkozásában munkájukat nem becsülik meg eléggé. A kiutasítás okán fogvatartottakra történő felügyelést ezáltal negatív munkakörülményként élik meg.

A kommunikáció és a tisztelet jelentősége

A kommunikáció jelentősége rendkívül fontos. A kommunikáció teszi lehetővé, hogy a fogvatartottak és az alkalmazottak igényeiket feltárják. Az ilyen interakciók segítik a kooperációt, valamint szolgálják a feszültségek levezetését, így válhatnak az egyes szituációk mindkét fél részére érhetővé. A kommunikáció a szervezeti és a szervezési folyamatokat is nagymértékben elősegíti.

A releváns kompetencia

A MOMA projekt keretében az empirikus eredmények alapján felállításra került egy kompetencialista, amelynek az intézetekben szolgálatot teljesítő rendőröknek meg kell felelniük. A kommunikáció a legelső között szerepelt. A szociális érintkezési képességek körébe tartozik: a feszültségoldó kommunikációs praktikák elsajátítása, a fogvatartottak félelmeinek valós érzékelése, a nyelvi akadályok ellenére történő udvarias és határozott bánásmód. Fontosnak ítélték a projekt keretén belül azt is, hogy a rendőrök hatalmi pozíciójukkal csak a szükséges és arányos mértékben éljenek.

Az érintkezések félresiklása legtöbbször a kiutasítás okán fogvatartottakkal történő kommunikáció esetében figyelhető meg. Az angol nyelv ismerete nem minden esetben lehet követelmény az alkalmazottak és a fogvatartottak számára. Az eltérő kulturális környezetben történt szocializáció is gyakran nehézséget, félreértést és konfliktust okoz. A fogvatartottakat sok esetben zavarja, hogy igényeiket nem tudják megfelelő módon kifejezni, az alkalmazottakat pedig az zavarja, hogy a felügyeletük alá rendelteteket nem tudják teljes mértékben megérteni.

A tisztelet mint központi dimenzió

A kérdőíves felmérésben vizsgált összes dimenzióban – tisztelet, felszerelés, egészségügyi ellátás, stressz és erőszak – az őrizet formáinak megfelelően jelentős eltérések mutatkoznak.

A többváltozós korrelációs elemzések során az egyik dimenzió különösen relevánsnak bizonyult a fogva tartás típusától függetlenül. Ez a tisztelet összegindex, ami arra ad választ, hogy miként hat több „független” változó egyidejűleg egy „függő” változóra, vagyis, hogy egyébként azonos körülmények között a tiszteletnek mint függő változónak a magasabb értékei vezetnek-e a stresszes élmények oldásához.

Az elemzés során a tiszteletteljes interakció minden egyes modellben kiemelkedően jelentős és erősen enyhítő hatást mutat. Minél több a tisztelet, annál ritkábban számolnak be a fogvatartottak erőszakos tapasztalatokról vagy önsértésről.

Drusza Tamás

A technológia használata és az alkotó szándék. Hogyan változtatta meg az információs technológia a rendőrség szervezeti struktúráját?

A szóban forgó cikk témája, hogy az információs technológia milyen hatással volt egy rendőri szervezetre az Egyesült Államokban. A bevezetőben leírtak szerint a szakirodalomban általános vélemény, hogy az utóbbi évtizedekben a számítógép segítségével megvalósított adatrögzítés és tárolás jelentős szerepet játszott a rendőrségi reformokban. Ezt az is alátámasztja, hogy az Egyesült Államok elnöke által a 21. századi rendészet kutatására létrehozott csoport a technológiát a legfontosabb hat pillér közé sorolta. E téma vizsgálatát az információs technológia (továbbiakban IT) szervezeti hatásmechanizmusának felmérésén azért tartják a szerzők fontosnak, mert a rendőri szervezetekkel szemben folyamatos elvárás a legmagasabb szintű munkavégzés, ami a rendőrségi IT esetében nagy költségvonzatú, hosszú távú elköteleződést igényel.

A szerzők a cikkben három szakirodalmi feltételezést rögzítenek egyfajta hipotézisként. Az első szerint az IT alkalmazás jelentős hatással bír a rendészeti szervezetekre és azok kultúrájára, mivel egy új típusú, fontos munkafolyamatot hoz a szervezetbe. A második elképzelés szerint az IT alkalmazás valójában csak látszatváltozást hoz, és csak professzió látszatát kelti bizonyos munkakörökben. A harmadik elgondolás szerint az IT ugyan hatással van a rendőrségi szervezetre, de „*tipikusan a már meglévő struktúrákat és gyakorlatokat erősítik meg*”.

A szerzők egy 2011–2012-es kutatásuk eredményeit teszik közzé, amelyben egy rekordkezelő rendszer (Record Management System – RMS) hatását mutatják be egy nagy amerikai rendőrség szervezetére.

Elméleti szempontból a szerzők Wanda Orlikowski strukturális modelljére támaszkodnak, amely az IT és szervezetek kölcsönhatásait illetően az egyik

legátfogóbb megközelítés, mivel magában foglalja ennek számos dimenzióját. Az IT szervezeti hatásának elméleti modelljére nagy hatással van a szociális konstruktivizmus elgondolása, amely szerint a technológiát nem gépként (hardware) kell felfogni, hatása elsődlegesen értelmezésében és használatának mikéntjében mutatkozik meg. Az emberi tényező szerepe ugyanis nem kerülhető meg sem az IT rendszerek fejlesztése, sem pedig telepítése és alkalmazása során. A strukturális modell három fő tényezőt vesz figyelembe az IT szempontjából:

- 1) Jelentéstartalom, azaz a szervezet egy csoportjának értelmezési kerete, amelyen keresztül a technológiát értelmezi.
- 2) Erőforrások, azaz az IT által nyújtott lehetőségek, amelyek különböző csoportok számára különbözők lehetnek.
- 3) Szabályok, azaz annak előírásai, hogy hogyan kell az adott IT eszközt alkalmazni, ez milyen viszonyban áll a munkavégzés korábbi jellemzőivel.

A kutatás alanya és előkészítése

A kutatást egy meg nem nevezett amerikai nagyváros rendőrségén végezték, ahol 2005–2010-ig zajlott az RMS bevezetése. Ennek célja az volt, hogy kiváltsa a manuálisan rögzített jelentések rendszerét. Az adatfelvétel 2011-es időpontjában még élénken élt a bevezetés élménye a dolgozók között és az ezt támogató egységek egy része is működött még.

A földrajzi terület egy körülbelül egymilliós nagyvárosi és elővárosi környezet. A lakosság fele fehér, negyede ázsiai, az utolsó negyed latin-amerikai és afro-amerikai származású. A lakosság 10%-a élt a szegénységi küszöb alatt, az erőszakos és tulajdon elleni bűnözés mértéke átlag alatti.

Az RMS bevezetése után a rendőröknek a helyszínen, laptop segítségével, elektronikus űrlapok kitöltésével kellett beküldeniük az információkat, amelyek így azonnal elérhetővé váltak más rendőrök számára is. Az RMS mellé egy olyan szoftver is használatba vételre került, mely képes elemezni és könnyen áttekinthető módon megjeleníteni az adatokat.

A projekt vezetői, okulva a korábbi IT bevezetések hibáiból, széles körben igyekeztek bevonni a munkatársakat az előkészítés folyamatába. Ennek keretében civilekből és magas rangú tiszttekből álló csoport véleményét kérték ki fókuszcsoportok keretében, a különböző verziókat kisebb csoportokban tesztelték, és nagy hangsúlyt helyeztek a beosztotti állomány tájékoztatására.

A kutatási módszertan

A szerzők által végrehajtott kutatás a szóban forgó rendőri szervezet egészére kiterjedt, félig strukturált fókuszcsoporthok és mélyinterjúk (71 fő) formájában, amelyeken a részvétel szigorúan önkéntes volt. A 60–90 perces interjúkat két vagy több fő vezette.

Az interjú főbb témái az alábbiak voltak:

- hogyan sikerült az RMS bevezetése, valamint
- a szervezeti jellegzetességek az elszámoltathatóság, döntéshozatal, hatékonyság szempontjából, illetve, hogy ki mennyire elégedett a pozíciójával.

Az interjúk mellett egy, a teljes állomány körében végzett önkéntes, titkosított online felmérést is végeztek. A személyi állomány 40%-a töltötte ki a kérdőívet, ez több mint 500 választ eredményezett. A válaszadók 77%-a beosztotti, végrehajtói állományú volt, és 2/3-a járőr beosztásban szolgált, 11% közép-, 12% magasabb vezető pozícióban szolgált.

Az adatok elemzése

Az induktív jellegű elemzési megközelítés célja az volt, hogy minél szofisztikáltabban képesek legyenek megragadni az IT hatását a szervezetre. Ennek érdekében folyamatosan felülvizsgálták és bővítették az elemzési dimenziókat, így került egyre közelebb a fenti strukturális modell elméleti kereteihez. Az adatokat 3 fő kategória szerint csoportosították:

- 1) Technológiai kialakítás;
- 2) Munkatevékenység;
- 3) Szervezeti jellemzők.

Ezek segítségével próbálták bemutatni a különböző csoportok RMS-hez való viszonyulását, hogyan alakították a különböző értelmezési kereteket, erőforrásokat és normákat.

A kutatás eredményei

1. Technológiai kialakítás

A beszerzési folyamat során egy olyan RMS rendszer került kiválasztásra, amely erőteljesen korlátozott testreszabhatósággal rendelkezett. Ennek nyomán a

felhasználók folyamatosan olyan problémákba ütköztek, amelynek során a technológia korlátai jelentősen és negatívan befolyásolták annak használhatóságát. A vonalbeli felhasználók véleményeit úgy lehet a legegyszerűbben összegezni, hogy nem rendőri felhasználásra készült rendszert kellett rendőrségi felhasználásra átalakítani.

Hasonlóan vélekedtek azon felhasználók is, akiknek a rendszerbe kerülő adatokhoz tervezési és kutatási célból kellett volna hozzáférniük. Az ő véleményük úgy összegezhető, hogy sokkal nagyobb volt a hangsúly az adatbiztonságon, mint az adatok felhasználható formában történő kinyerésén. Ezt a helyzetet csak rontotta, hogy a vonalbeli járőrök e modulhoz nem is kaptak hozzáférést.

Végül komoly nehézséget jelentette a NIBRS (National Incident-Based Reporting System) osztályozási rendszerhez való igazodás egyidejű szükségessége. E rendszerben minden bűncselekményhez egy kód tartozik, amely azonban jelentősen eltért az eddig használt kódolástól, ráadásul komoly belső ellentmondásokat tartalmazott, így jelentősen megnehezítette az RMS-re való áttérést.

A kutatást végzők úgy értelmezték, hogy a rendőrségi vezetők azt feltételezték, hogy az IT rendszer hatékonysága majd segít áthidalni a fenti negatív helyzeteket, de a felhasználók általánosságban nem osztották ezt a nézetet. Ők inkább azt említették, hogy az RMS bevezetésének legfőbb oka az állami elvárásokhoz való alkalmazkodás, illetve a papírinterjesítés voltak. Elvi előnyként az intézkedések során az információkhoz történő hatékonyabb hozzáférést említették, de ebben sem voltak teljesen biztosak. Végeredményben a rendőröknek kellett a munkagyakorlatukat a rendszerhez igazítani, ami komoly belső feszültséget szült a felhasználókban.

Az adatok alapján „a vonalbeli rendőrök (68%) kétszer nagyobb valószínűséggel értettek egyet vagy teljes mértékben egyetértettek azzal az állítással, mint a vezetők (33%): „A szervezetem hajlamos olyan technológiákat alkalmazni, amelyek gyakran nem hasznosak”, és kevésbé valószínű, hogy úgy érzik, hogy a technológia jól működik a szervezetüknél (30% vs. 44%). A vonalbeli felhasználók szintén lényegesen negatívabban nyilatkoztak az RMS képességeiről, kevesebb, mint a felük (42%) értett egyet azzal, hogy ez segítette őket a napi munkában, míg a vezetők csaknem háromnegyede (74%).”

2. Munkatevékenység

A szerzők ebben a pontban részletesen foglalkoztak azzal a problémával, hogy a mobil internetes lefedettség jelentősen megnehezítette a rendszer napi használatát, mert lelassította a munkafolyamatokat, így a rendőrök több időt töltöttek az adminisztrációval és kevesebbet az alaptevékenységükkel. Mindez kiegészítve az RMS nehézkességével, illetve a NIBRS-re történő átállással, oda

vezetett, hogy a járőrök egyszerűbb jelentéseket kezdtek készíteni, csökkentve azok részletességét, ami különösen az ügyeket később vizsgáló nyomozóknak okozott nagy nehézségeket.

Ezeket az aggodalmakat kiegészített az, hogy az RMS minél előbbi kitöltésének igénye egyrészt elvonta a járőrök figyelmét az esetekről, másrészt az utcán laptopon dolgozó rendőr nagyobb eséllyel vált célponttá.

Az interjúalanyok úgy értékelték, hogy az RMS ilyen formában való bevezetésével a rendőr helyszíni tapasztalaton alapuló mérlegelési joga csorbult a tekintetben, hogy intézkedéseiket milyen sorrendben hozzák meg. Ezt rendőri szakmai autonómiájuk nagyon erős csorbításaként éltek meg, és mindez nagy ellenállást szült a rendszerrel szemben.

Az adatokat értékelve a szerzők kiemelték, hogy *„a vezetőkkel ellentétben a vonalbeli rendőrök sokkal nagyobb valószínűséggel számoltak be arról, hogy az információs technológiával végzett munka frusztráló (78% vs. 64%), és elveszi az időt a rendőri munka élvezetes aspektusaitól (77% vs. 61%). A vonalbeli rendőrök sokkal ritkábban számoltak be arról, hogy az információs technológia hozzájárult az áldozatok hatékony kezeléséhez (41% vs. 69%). Mindkét csoport határozottabb volt az informatika bűnözési problémák megértésében és kezelésében való hasznosságát illetően, de lényegesen kisebb volt az egyetértés a vonalbeliek (61%), mint a vezetők (83%) között ezekkel a bűnmegelőzési előnyökkel kapcsolatban.”*

3. Szervezeti jellemzők

A kutatók megállapításai szerint az emberek többsége abból a szempontból vizsgálta az RMS bevezetését, hogy mit gondolt a szervezeten belüli hierarchikus viszonyokról. Például az irodai és utcai rendőrök között meglévő ellentéteket csak tovább mélyítette, hogy előbbieket még erősebb kontrollt tudtak gyakorolni az utóbbiak fölött. Mindez megerősítette azt a szakirodalmi álláspontot, hogy az emberek az újításokat a korábbi tapasztalataik tükrében értékelik. Ezzel összefüggésben a kutatás alanyai fontosnak tartották kiemelni, hogy az RMS bevezetése nem alulról felfele történt, hanem a vezetés elvárásai voltak a fontosak, ami azonban a rendszer utcai használatát nehezítette és nem a minőség, hanem a mennyiség irányába tolta el az elvárásokat és így a rendőrök tevékenységét is. Mindezt tetézte, hogy a vezetőknek nem kellett az RMS-sel kapcsolatos kötelező képzésen részt venniük, így nem tudták pontosan mire és hogyan lehetne alkalmazni az új rendszert.

Az adatok azt mutatják, hogy *„a vonalbeli rendőrökhöz képest a vezetők kevésbé tartották az információs technológiákat a beosztási hierarchia hagyományos vezetési és irányítási jellemzőit megerősítő eszköznek. Így például a vezetők*

nagyobb valószínűséggel tartották hasznosnak az informatikát a vonalbeli rendőrök teljesítményének értékeléséhez (84% vs. 56%). Ezzel szemben a vonalbeli rendőrök a vezetőkhez képest kevésbé értettek egyet azzal, hogy az IT fokozta az együttműködést és a kommunikációt az ügynökségen belül (30% vs. 58%), vagy javította a felügyeletet és irányítást (42% vs. 75%). A vezetőkkel összehasonlítva a vonalbeli rendőrök nagyobb valószínűséggel gondolták azt, hogy a parancsnoki személyzet az IT-t használja teljesítményük nyomon követésére (77% vs. 59%).”

Következtetések

A kutatás legfőbb következtetése összhangban volt más hasonló kutatások eredményeivel. Az információs technológia átvétele hozhat ugyan eredményeket, azonban ezeket jelentősen korlátozzák a szervezet struktúrái, kultúrája és jellemzői.

A kutatás három érintett csoportjában az RMS három különböző funkcióját látták megvalósulni. A járőrök azt érezték, hogy a rendszer adatrögzítővé alacsonyítja le őket, a vezetők a beosztottak fölötti kontrolljuk erősödését tartották fontosnak, míg a projekt felelősei az adatok pontosságát és a bűnözés elleni hatékony fellépés eszközét látták benne. Jól látható, hogy a járőrök nézőpontja mennyire eltér az utóbbi két csoport megítélésétől.

A szerzők fő problémaként azt azonosították, hogy az RMS bevezetése során a rendszert az utcán használók sokkal inkább találtak annak nehézségeivel, mint az előnyeivel, ami negatívan kapcsolódott össze a hierarchia negatív vonásaival, ami végső során nem csökkentette, hanem növelte a vonalbeli rendőrök és az irodai vezetők közötti bizalmatlanságot.

A kutatók két fontos tanulságot állapítottak meg:

- 1) Az IT projektek megvalósítása során nemcsak az informatikai követelményeket, hanem magát a tevékenység jellemzőit, munkakultúráját is figyelembe kell venni.
- 2) Az egyes érintett csoportok mindegyikének megfelelő képzésen kell átesnie, hogy mindenki egyformán felkészült legyen, és egyik csoportban se keletkezzen rossz érzés, azért, mert más csoportokat kevésbé érint a bevezetés negatív hatása.

A fenti cikk jól mutatja egy információ technológiai eszköz bevezetésének szervezetre gyakorolt hatásait, beleértve ennek árnyoldalait is. A kutatás komoly tanulsága, hogy még a legjobb szándék is félre siklik, ha nem megfelelő rendszert vezetnek be, a nem megfelelő módon. A szervezet alapvető működését érintő

változtatásokat nem érdemes anélkül kivitelezni, hogy ne legyünk tekintettel a szervezeti működés meglevő sajátosságaira és a technológia emberekre gyakorolt várható hatásaira. Ajánlom a cikket azoknak, akik az információ technológia és a szervezetek, emberek kapcsolatát kutatja, vagy az erre vonatkozó nemzetközi tapasztalatokat a napi gyakorlatban szeretné alkalmazni. Hasznos lehet mindazok számára, akik szervezetfejlesztéssel, informatikai projektmenedzsmenttel foglalkoznak, illetve azon vezetők számára is, akik IT rendszer bevezetésén gondolkodnak a saját szervezetük tekintetében.

Erdélyi Katalin

Az aláírások és rövid feljegyzések forenzikus kézírásvizsgálatának problémái

A nyomtató és másoló eszközök elterjedésének következtében szerte a világon megnövekedett a kriminalisztikai kézírásvizsgálat és a dokumentumok technikai szakértői vizsgálatának szerepe a bűncselekmények felderítésében. Az aláírások és a néhány szóból álló, rövid kézírásos jegyzetek gyakran olyan technikai eszközökkel vagy azok kombinációjával kerülnek az iratokra, melyeknek az eredetitől való megkülönböztetése az írásszakértők számára is problémás. Ezek az esetek gyakran vezetnek nem kellően alátámasztott szakértői következtetésekhez, vagy az azonosítási feladat megoldatlanságához.

Az ukrán tanulmány szerzője nemcsak a technikai eszközökkel készült dokumentumok műszaki-kriminalisztikai vizsgálata során fellépő problémák tudományos elemzését nyújtja, sürgeti az írásvizsgálatok végrehajtását javító új módszerek kidolgozását, a kézírászakértők képzését, tudásuk komplexitásának növelését, különösen a számítógépes technológiák terén. Felhívja a figyelmet olyan kutatások szükségességére, amelyek a dokumentumok technikai vizsgálatának módszertanára, különösen a nyomtatott aláírások technikai eszköz okozta egyedi jellegzetességeinek a feltárására, osztályozására, illetve a kézírászakértői vizsgálatok optimalizálását célzó javaslatok megfogalmazására irányulnak.

A kézírászakértői vizsgálatok célja a bűncselekmények bizonyítékokba foglalt körülményeinek a megállapítása, így nagy jelentőséggel bírnak a bírósági eljárások és más bűnüldözési tevékenységek végrehajtása során. Tárgyai a közéletben széles körben jelen lévő kézzel írt szövegek, jegyzetek, aláírások. A speciális ismeretekkel rendelkező írásszakértő feladata megállapítani a hamisítás módszerét és a kézírást tartalmazó iraton történt olyan változtatást, amit a nyomozó szerv vagy bíróság a jogi ismeretek alapján az okirat vagy annak részleteinek a hamisításaként értelmez.

A forenzikus kézírás szakértés módszertani alapjait a 20. század második felében rakták le, amikor a dokumentumok szövegeit még kézzel írták. Azóta a bűncselekmények elkövetési módszerei jelentős mértékben megváltoztak, amivel a szakértők nehezen tudnak lépést tartani. Habár születtek elméleti és gyakorlati jelentőségű kézírásvizsgálattal foglalkozó tanulmányok, a szerző elégtelennek találja azon munkák számát, amelyek a technikai eszközökkel készült grafikai anyagok kriminalisztikai vizsgálati szempontjait írják le. Szükséges e probléma további tudományos vizsgálata, mivel a 21. században a nyomtatás és az irodai berendezések területén következett be a dokumentumok törvényszéki kutatásának fejlődésére legnagyobb hatással lévő technológiai fejlődés.

A szerző e tanulmányában arról a 2019 és 2022 között végzett felméréséről számol be, amely az ukrán Belügyminisztérium Állami Kutatási Szakértői Központjának, Dnyipropetrovsk, Poltava, Ternopil Kutatási Szakértői-Kriminalisztikai Központjának, Ukrajna Igazságügyi Minisztériumának Kijevi Törvényszéki Szakértői Tudományos Kutató Intézetének 132 kézírászakértőjének a megkérdezésével zajlott a kis terjedelmű kézírások jellemzőire, vizsgálati módszereire és más tudományágak ismereteinek, metodikáinak felhasználhatóságával kapcsolatban. Ezen kívül tanulmányozta az ukrán büntetőeljárás és a téma szempontjából releváns egyéb joganyagot, és figyelembe vette a hazai és más nemzetek kézírás-elemzéssel foglalkozó szakembereinek alapkutatásait, azok tudományos és alkalmazott eredményeit.

Mindezek alapján a szerző kutatásának főbb megállapításai és javaslatjai:

- Az okirat-hamisítás története végigkíséri az emberiség történetét, amit az információ dokumentálási módszereinek és az okirat-hamisítás módszereinek egymással párhuzamos fejlődése bizonyít. Modern korunkban a hamis dokumentumok előállítása a bűnelkövetés egyik, gyakran csoportosan elkövetett ágává vált, a bűnözők specializálódtak, kialakult az aláírások hamisításában való jártasság, mindezt a high-tech eszközök magas szintű ismeretével ötvözik, meglehetősen nagy kihívás elé állítva a kézírászakértőket, és új követelményeket támasztanak készségeik fejlesztése terén.
- Fel kell tárnunk az igazságügyi kézírásvizsgálatok olyan tárgyainak lényegét és tartalmát, mint az „aláírás” vagy a „rövid feljegyzés”. Az aláírás a dokumentumok egyik legfontosabb része, a személyazonosság leggyakoribb bizonyítéka, azonosítása mégis a jelenlegi írásszakértői vizsgálatok egyik legnehezebb feladata. Egyrészt az aláírás hamisításának teljesen új módszerei jelentek meg, másrészt az aláírás vizsgálati módszerei elavultak, harmadrészt pedig az okirat-hamisítással kapcsolatos bűncselekmények száma nőtt.
- Az aláírás rövidege ellenére rendelkezik fontos azonosító tulajdonságokkal, egyediséggel és stabilitással, de létrejöttének folyamatát tekintve különbözik

- a kézírástól. Az aláírás és a kézírás azonos fiziológiai alapokkal rendelkeznek, de tartalmuk, keletkezésük és dinamikájuk jelentősen eltér egymástól, így az aláírás jellemzői csak az aláírásra vonatkoztathatók, a kézírásra nem.
- Mivel a különféle szakirodalmak nem egységesek a kis mennyiségű grafikai anyagok értelmezésében, a szerző saját kategóriákat állít fel. A kis mennyiségű grafikai anyagokat *Rövid feljegyzés*-ként határozza meg, ez a legmagasabb szinten álló egység. Ezt három alcsoportra osztja: 1. *Kis szövegek*, amelyek terjedelme négy és tíz szó között váltakozik; 2. *Kis feljegyzések*, a legfeljebb három szót tartalmazó kézírások; 3. *Aláírások*, amelyet külön tárgyalva hangsúlyoz. Az aláírás jellemzőit a következőképpen foglalja össze: egy adott személy tanúsító jele, megadása személyesen történik, megjelenését tekintve grafikai kép, amely állhat a vezetéknev betűiből vagy csak vezetéknevből vagy kezdőbetűkből, a keresztnév feltételes grafikai kialakításával. Szerepe pedig az, hogy a dokumentumokon különböző tények és események megtörténtét igazolja. Az összes ilyen típusú kézírásos anyag – vizsgálati módszerét tekintve – közös tulajdonsága a lényegesen kisebb terjedelem, ami kevesebb informativitással jár.
  - Korábbi kutatási eredményekre alapozva megállapítja, hogy a kézírásos vizsgálati anyagok túlnyomó többsége, 84%-a aláírás. Ezek vizsgálata a gyakorlatban az igazságügyi kézírászakértés módszertanának általános előírásai alapján történik, azaz az aláírásokra is tipikusan a kézírásra vonatkozó vizsgálati lépéseket alkalmazzák. Ily módon az aláírások azonosítása nem megfelelő.
  - A modern kriminalisztikai tudományok lehetővé teszik, hogy a hatóságok segítséget kapjanak a bűncselekmények megelőzésében és felderítésében, tehát fontos az írásos dokumentumok technológiájának kutatása.
  - Az aláírások szakszerű vizsgálatához szükséges szakértői kompetencia továbbra is viták tárgyát képezi, főképp a technikai hamisítással készült dokumentumok vonatkozásában. Ha a szakértő nem rendelkezik hozzáértéssel a technikai hamisításra utaló jelek meglétének vagy hiányának a megállapításában, ha gondot okoz neki a számítógépes technológiával készült dokumentumok vizsgálata, akkor nem kompetens, ennek figyelmen kívül hagyása pedig súlyos szakmai hibákhoz vezet. Szüksös szakmai kompetencia nem teszi lehetővé a rövid szövegek, jegyzetek és aláírások teljes körű vizsgálatát. A megoldás az lehet, ha a szűk profilú szakértőképzésről áttérnek a komplex szakértőképzésre, hogy a bővebb ismerettel rendelkező szakértők a különféle technológiákkal készült dokumentumok vizsgálatát el tudják végezni. Releváns kérdés például a tintasugaras nyomtatóval készült dokumentumok aláírásának vizsgálata. Az iratok technikai vizsgálatára

megfelelő kompetenciával nem rendelkező írásszakértő félrevezető és téves következtetésre juthat, ha ezeket az iratokat eredetinek tekinti a felületes tanulmányozás, szemrevételezés során. Ezeket az iratokat legalább 32-szeres nagyításban kell vizsgálni, hogy a látszólag egyszínű vonal szerkezete azonosítható legyen, hogy ne lehessen összetéveszteni a kapilláris toll nyomával.

A szerző kutatásának végső konklúziója az, hogy az írásszakértő feladatai integratívak, összetettek, megoldásuk számos tudományág ismereteinek és módszereinek a felhasználásával jár. Az ismeretek integrálása olyan mechanizmus, amely segít leküzdeni a vizsgált objektummal kapcsolatos információhiányt, helyesen támasztja alá a szakértői véleményt, és ezáltal növeli annak teljességét, megbízhatóságát. Az igazságügyi szakértői tevékenységet az objektívítás és a kutatás teljességének elvei alapján kell felépíteni. A számítástechnika térnyerése, a digitális nyomdai berendezések változatossága, tökéletesedésük és a modern technikai vívmányoknak a bűnözők általi aktív felhasználása új kutatási és vizsgálati módszerek kidolgozását teszi szükségessé. A kézírásvizsgálat hagyományos eljárásainak fenntartása mellett szükséges az írásszakértőknek további ismereteket szerezni a rövid grafikai anyagok hamisítására szolgáló technológiákról, fel kell tární és rendszerbe kell foglalni a technikai berendezéssel készült vizsgálati anyagok sajátosságait, minőségi változásait, átalakulásait.

Mindez az ilyen típusú kutatások tárgyának, céljának és célkitűzéseinek meghatározásával kapcsolatos elméleti alapok továbbfejlesztését, a kis mennyiségű, gyakran technikai eszközökkel létrehozott kézírásobjektumok vizsgálati módszereire vonatkozó ajánlások kidolgozását igénylik. A kézírás és az okiratok technikai és igazságügyi szakértői vizsgálata terén megmutatókozó aktuális kérdések egyértelmű szabályozást és egységes módszertani megközelítést igényelnek. A megfelelő vizsgálati módszerek hiánya tévedéseket vagy félreértéseket eredményez nemcsak a szakértők között, hanem a büntetőeljárás minden alanya, a nyomozó, az ügyész, a szakértői véleményt mint bizonyítékforrást értékelő bíró, valamint a szakértői vizsgálatot megrendelő magánszemélyek között is.

Felhasznált irodalom

Krasiuk, P. I. (2022). Problems of forensic handwriting examination in the analysis of signatures and short notes. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 27(1), 73–78.

- Miko-Schefzig, K., Hofinger, V., Reiter, C., Fuchs, W., Sardadvar, K. & Reiter H. (2020). Haftbedingungen und Polizeiarbeit in Polizeianhaltezentren. Ergebnisse aus dem Projekt MOMA. *SIAK-Journal – Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis*, 16(1), 15–30. http://dx.doi.org/10.7396/2020_1_B
- Smith, C. M. & Papachristos, A. V. (2022). Violence brokers and super-spreaders: how organised crime transformed the structure of Chicago violence during Prohibition. *Global Crime*, 2(1), 23–43. <https://doi.org/10.1080/17440572.2021.1998772>
- Tongeren, J. H. S. (2022). Housing Ex-Offenders in the Netherlands: Balancing Neighbourhood Safety and Human Rights. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 28(2), 57–77. <https://doi.org/10.1007/s10610-020-09443-6>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Erdélyi Cs., Hlavacska G., Bogotyán R., Drusza T. & Erdélyi K. (2023). Nemzetközi Rendészeti Figyelő X. *Belügyi Szemle*, 71(6), 1107–1131. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.6.11>

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A Belügyi Szemle kiemelten a Belügyminisztérium felügyeleti és szervezeti rendszeréhez illeszkedő olyan tudományos közleményeket fogad be és jelentet meg, amelyek elsősorban a rendvédelemmel, a közrenddel és a közbiztonsággal, a biztonságpolitikával, az önkormányzatisággal összefüggő kérdésekkel, a társadalmi devianciákkal, valamint a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminálszociológiai, büntetőjogi és rendészeti szempontból elemzi és értékeli.

A Belügyi Szemle az Open Journal Systems folyóirat-szerkesztő rendszer alkalmazáson keresztül fogadja a szerzőktől a kéziratokat.

A beküldött közlemény visszaigazolása során a Szerkesztőség tájékoztatja a szerzőket a beküldött kézirat befogadásáról és várható megjelentetéséről. A Szerkesztőség a beérkezett kéziratokat szakmai és tudományos szempontokból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására.

A Szerkesztőség másodközlést nem vállal.

A Belügyi Szemleiben megjelent cikkek nem feltétlenül tükrözik a Szerkesztőség álláspontját, azok tartalmáért való felelősség minden esetben a szerzőket terheli. A lap egésze, az egyes cikkeket is beleértve, szerzői jogilag védett, ezeknek a szerzői jogi törvény keretein kívül történő bármilyen felhasználása jogellenes és büntetendő.

A cikkek a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemények, melynek szellemében a cikkek bármilyen médiumban szabadon felhasználhatók, megoszthatók és újraközölhetők, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

A folyóirat megrendelhető a Szerkesztőség e-mail címén vagy telefonon.

Telefonszám: +36 (26) 795-922; BM: 24-626

Email: szerkesztoseg@belugyiszemle.hu

Web: www.belugyiszemle.hu

OJS: ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/index

Ára: 530 Ft

